

Vlada
Republike
Hrvatske

SUSTAINABLE
DEVELOPMENT
GOALS

2023

HRVATSKA

*Dobrovoljni nacionalni pregled o provedbi ciljeva
Programa Ujedinjenih naroda za održiv razvoj do 2030.*

Vlada
Republike
Hrvatske

*Dobrovoljni nacionalni pregled
o provedbi ciljeva Programa
Ujedinjenih naroda za održiv razvoj
do 2030.*

Uvodna riječ

U globaliziranom svijetu koji se sve više mijenja, čovječanstvo se danas suočava s nikad većim ekološkim, društvenim i gospodarskim izazovima. Osim sve bržih klimatskih promjena, svjedoci smo gubitka biološke raznolikosti, ekstremnih suša i poplava, pandemije, ali i s tim povezanih geopolitičkih poremećaja, oružanih sukoba i migracija. U svijetu koji, s 8 milijardi ljudi, danas broji pet puta stanovnika više nego 1900., a istodobno raspolaže sa sve manje prirodnih resursa, održiv razvoj preduvjet je očuvanja društvene stabilnosti i ravnomjernog ekonomskog napretka. U odgovoru na te izazove sve zemlje trebaju dati svoj doprinos.

Hrvatska je svoj prvi Dobrovoljni nacionalni pregled o provedbi ciljeva održivog razvoja predstavila 2019. godine. Potom je, početkom 2020. godine, pod motom „Snažna Europa u svijetu izazova“, Hrvatska preuzela i svoje prvo šestomjesečno predsjedanje Vijećem Europske unije, tijekom kojeg se, međutim, suočila s pandemijom COVID-19 i njezinim globalnim posljedicama, kao i s razornim potresima koji su pogodili glavni grad Zagreb i područje Banovine. Dio odgovora na te izazove leži i u uspješnoj provedbi nužne zelene tranzicije i digitalne transformacije, u kontekstu četvrte industrijske revolucije, zbog čega je strateško planiranje budućih politika danas možda važnije nego ikada prije.

Kako bismo se što bolje prilagodili tim izazovima i iskoristili sve svoje potencijale, jasnu viziju našeg budućeg razvoja, s jasno zacrtanim ciljevima, definirali smo u Nacionalnoj razvojnoj strategiji do 2030. godine. U taj smo krovni strateški dokument ugradili svih sedamnaest ciljeva održivog razvoja, čijoj smo provedbi tim više privrženi što je Sredozemlje jedno od najugroženijih područja.

Stoga je naša odgovornost da ispunimo obveze preuzete Pariškim sporazumom i ostalim međunarodnopravnim instrumentima kako bismo ostali ispod 2 °C globalnog zatopljenja. To podrazumijeva i bržu provedbu ciljeva održivog razvoja Programa Ujedinjenih naroda za održiv razvoj do 2030. u njegovim trima dimenzijama. Pozdravljamo ambiciozan pristup glavnog tajnika UN-a u njegovom Zajedničkom planu, kao i njegov konkretan putokaz za njegovu provedbu. Porast Hrvatske na visoko 12. mjesto među 166 zemalja prema posljednjem Izvješću o održivom razvoju za 2023. potvrda je uspjeha i poticaj za daljnje napredovanje u postizanju ciljeva održivog razvoja.

Hrvatska je spremna dati svoj doprinos i punoj zaštiti ljudskih prava te održavanju učinkovitog multilateralizma i međunarodnog poretka koji se temelji na jasnim pravilima, jer naša sposobnost da odgovorimo na buduće globalne krize ovisi o stupnju naše kolektivne suradnje.

U nikad povezanijem svijetu, ruska agresija na Ukrajinu, koju smo od prvog dana osudili, pokazala je da lokalni sukobi mogu imati globalne i nesagledive gospodarske i društvene posljedice, kao na primjer na svjetskom tržištu žitarica. Hrvatska, koja je i sama bila žrtva vojne agresije početkom 1990-ih godina, ali se unatoč svemu uspjela obraniti, osloboditi, gospodarski oporaviti te pristupiti NATO-u i Europskoj uniji, nije mogla nego stati uz Ukrajinu i podržati je. I u tome ćemo ustrajati.

Kao članica Gospodarskog i socijalnog vijeća Ujedinjenih naroda za razdoblje 2022.–2024., te predsjedavajuća Komisijom za izgradnju mira Ujedinjenih naroda u 2023. godini, podržavamo sve inicijative u korist održivijih, zelenijih, uključivijih, sigurnijih i ravnopravnijih društava.

Usto ove smo godine, kada obilježavamo i desetu godišnjicu članstva u Europskoj uniji, pristupili i Schengenskom prostoru i europodručju. Time smo dodatno ojačali svoju otpornost na buduće krize. Istodobno, nastavit ćemo slijediti temeljna načela Programa Ujedinjenih naroda za održiv razvoj do 2030. Jačat ćemo suradnju s ostalim državama, poticati projekte, dobru praksu i razmjenu iskustava sa svim dionicima održivog razvoja na nacionalnoj, regionalnoj i globalnoj razini. U tome smo odlučni jer je jedini odgovor na neodrživ razvoj i njegove štetne posljedice upravo održiv razvoj.

Andrej Plenković
Predsjednik Vlade Republike Hrvatske

Sadržaj

Uvod	6
1. Ključne poruke o provedbi ciljeva održivog razvoja	7
2. Implementacija ciljeva održivog razvoja u nacionalne politike i procese	9
2.1. Reforma sustava strateškog planiranja i upravljanja razvojem	9
2.2. Doprinos Nacionalne razvojne strategije RH do 2030. godine i sustava strateškog planiranja provedbi ciljeva održivog razvoja	10
2.3. Revizija spremnosti Republike Hrvatske za implementaciju ciljeva održivog razvoja	12
3. Proces izrade drugog hrvatskog Dobrovoljnog nacionalnog pregleda	13
4. Pregled ostvarenja ciljeva održivog razvoja	14
Cilj 1 Iskorijeniti sve oblike siromaštva svuda u svijetu	15
Cilj 2 Iskorijeniti glad, postići sigurnost hrane i poboljšanu ishranu te promicati održivu poljoprivredu	20
Cilj 3 Osigurati zdrav život i promicati blagostanje za ljude svih generacija	25
Cilj 4 Osigurati uključivo i pravedno kvalitetno obrazovanje te promicati mogućnosti cjeloživotnog učenja za sve	31
Cilj 5 Postići ravnopravnost spolova i osnažiti sve žene i djevojčice	37
Cilj 6 Osigurati pristup pitkoj vodi za sve, održivo upravljati vodama te osigurati higijenske uvjete za sve	42
Cilj 7 Osigurati pristup pouzdanoj, održivoj i suvremenoj energiji po pristupačnim cijenama za sve	46
Cilj 8 Promicati kontinuiran, uključiv i održiv gospodarski rast, punu i produktivnu zaposlenost i dostojanstven rad za sve	50
Cilj 9 Izgraditi prilagodljivu infrastrukturu, promicati uključivu i održivu industrijalizaciju i poticati inovativnost	57
Cilj 10 Smanjiti nejednakost unutar i između država	63
Cilj 11 Učiniti gradove i naselja uključivim, sigurnim, otpornim i održivim	68
Cilj 12 Osigurati održive oblike potrošnje i proizvodnje	74
Cilj 13 Poduzeti hitna djelovanja u borbi protiv klimatskih promjena i njihovih posljedica	80
Cilj 14 Očuvati i održivo koristiti oceane, mora i morske resurse za održiv razvoj	85
Cilj 15 Očuvati, ponovno uspostaviti i promicati održivo korištenje kopnenih ekosustava, održivo upravljati šumama, suzbiti dezertifikaciju, zaustaviti degradaciju tla te spriječiti uništavanje bioraznolikosti	90
Cilj 16 Promicati, u svrhe održivog razvoja, miroljubiva i uključiva društva, osigurati pristup pravosuđu za sve i izgraditi učinkovite, odgovorne i uključive institucije na svim razinama	94

Cilj 17 Ojačati načine provedbe te učvrstiti globalno partnerstvo za održivi razvoj	101
5. Suradnja s ostalim dionicima održivog razvoja i primjeri dobre prakse	107
5.1. Doprinos organizacija civilnog društva u postizanju ciljeva održivog razvoja	107
5.2. Primjeri uspješno provedenih projekata organizacija civilnog društva iz Hrvatske koji doprinose postizanju ciljeva održivog razvoja	109
5.3. Primjeri uspješno provedenih projekata poduzeća iz Hrvatske koji doprinose postizanju ciljeva održivog razvoja	127
6. Pregled EUROSTAT-ovih pokazatelja ciljeva održivog razvoja	138
7. Izazovi u provedbi UN-ove agende za održivi razvoj i moguća poboljšanja	145

Uvod

Hrvatska je predana ostvarivanju ciljeva i provedbi Programa Ujedinjenih naroda za održiv razvoj do 2030. godine. Preuzimanjem političke obveze provedbe Programa održivog razvoja do 2030. godine Hrvatska se obvezala osigurati implementaciju globalnih ciljeva održivog razvoja, ugraditi ih u vlastite dokumente strateškog planiranja kako na nacionalnoj tako i na regionalnoj i lokalnoj razini te pridonijeti postizanju ciljeva održivog razvoja na globalnoj razini.

Donošenjem Nacionalne razvojne strategije Republike Hrvatske do 2030. godine (dalje u tekstu NRS 2030.) i uspostavljanjem integriranog sustava strateškog planiranja i upravljanja razvojem stvoren je okvir za provedbu vizije prema kojoj je Hrvatska u 2030. godini otvorena i globalno konkurentna zemlja čiji se društveni i ekonomski rast i razvoj temelje na održivom razvoju. Ostvarenju vizije pridonijet će postizanje postavljenih strateških ciljeva i usklađena provedba politika u četiri razvojna smjera.

Utvrđeni razvojni smjerovi i strateški ciljevi trebaju pridonijeti tome da Hrvatska što bolje iskoristi svoje potencijale, da se otklone gospodarske i društvene štete prouzročene globalnom krizom te potakne što brži oporavak. Pritom su uzeti u obzir ciljevi postavljeni u okviru Programa Ujedinjenih naroda za održiv razvoj do 2030. godine, Europskog zelenog plana i Europskog teritorijalnog programa 2030. Sve to čini temelj za održiv, uključiv i inovativan razvoj Hrvatske, uz postizanje otpornosti društva i gospodarstva na globalne krize.

U Dobrovoljnom nacionalnom pregledu opisan je napredak Hrvatske u provedbi svih 17 ciljeva održivog razvoja kroz 38 pokazatelja za praćenje ostvarenja ciljeva održivog razvoja te su identificirani izazovi kao i prostor za moguća poboljšanja.

Za svaki pojedini cilj održivog razvoja odabran je minimalno jedan, a maksimalno tri pokazatelja kojima se prikazuje napredak u praćenju ostvarenja ciljeva održivog razvoja u Hrvatskoj.

Pokazatelji održivog razvoja kojima se prikazuje napredak objavljeni su na internetskom portalu koji je kreirao Državni zavod za statistiku po

uzoru na portal Ujedinjenih naroda Sustainable Development Knowledge Platform te najbliže odgovaraju globalnim pokazateljima definiranim od strane Statističke komisije Ujedinjenih naroda.

Također, u Dobrovoljni nacionalni pregled uključeni su i pokazatelji EUROSTAT-a kojima se prikazuje napredak u postizanju ciljeva održivog razvoja.

U Dobrovoljni nacionalni pregled uključena je tablica svih pokazatelja koje Eurostat koristi za praćenje napretka prema ostvarenju ciljeva održivog razvoja u kontekstu EU-a, a koji su usko povezani s politikama EU-a i povezanim inicijativama.

1. Ključne poruke o provedbi ciljeva održivog razvoja

Održiv razvoj jedan je od prioriteta Hrvatske s obzirom na to da Hrvatska pripada Sredozemlju, jednoj od regija svijeta koja će biti najteže pogođena klimatskim promjenama, sušama, poplavama i porastom razine mora. To se odražava u nacionalnim politikama, inicijativama i strategijama za postizanje ciljeva održivog razvoja na nacionalnoj i globalnoj razini.

Kao i ostatak svijeta, Hrvatska se u 2020. godini suočila s brojnim izazovima. Uz prijetnje posljedica klimatskih promjena, globalna kriza potaknuta pandemijom COVID-19 dovela je do značajnog pada gospodarske aktivnosti, iako se Vlada odlučila za ciljane zdravstvene mjere koje u najvećoj mogućoj mjeri čuvaju individualne slobode. Hrvatsku su pogodila i dva razorna potresa u glavnom gradu Zagrebu i na području Banovine. Načinjena je šteta velikih razmjera, a saniranje posljedica potresa višestruko većih od utjecaja pandemije, trajat će godinama. Hrvatsko gospodarstvo pogođeno je i ruskom invazijom na Ukrajinu, kojoj Hrvatska od samog početka pruža humanitarnu, gospodarsku, političku i vojnu pomoć.

Unatoč svim tim izazovima, Hrvatska i dalje svoj rast i razvoj temelji na održivom razvoju i nastavlja s provedbom ciljeva Programa Ujedinjenih naroda za održiv razvoj do 2030. U značajnom broju pokazatelja Hrvatska postiže pozitivne rezultate, dok su u određenim područjima posljedice kriza u proteklom razdoblju usporile napredovanje.

Prema Izvješću o održivom razvoju za 2023.¹ Hrvatska zauzima 12. mjesto od ukupno 166 zemalja za koje je provedeno prikupljanje podataka o uspješnosti provedbe ciljeva održivog razvoja te je u posljednjih pet godina ostvaren vidljiv napredak u brojnim područjima.

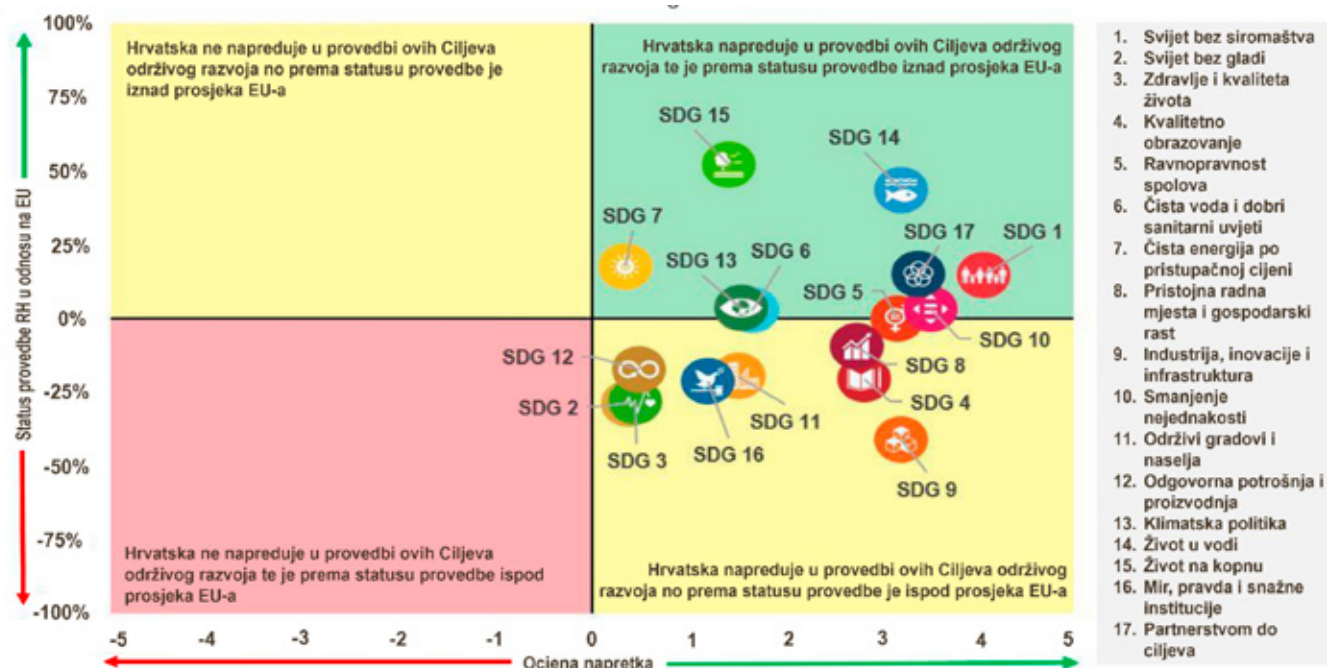
Napredak je posebno vidljiv kada je riječ o smanjenju siromaštva i socijalne isključenosti (SDG 1), osiguravanju gospodarskog rasta i razvoja (SDG 8) te provedbi politika usmjerenih na smanjenje nejednakosti odnosno unaprjeđenje životnih uvjeta, a posebno za najosjetljivije i najranjivije skupine stanovništva (SDG 10). Preciznije, napredak se ogleda u područjima ekonomske i socijalne pravednosti, produktivnosti rada i makroekonomske stabilnosti. Hrvatska promiče održiv društveni i gospodarski razvoj kroz provedbu politika koje podupiru gospodarstvo s krajnjim ciljem da nitko ne bude zapostavljen i da se podrže najosjetljivije društvene skupine. Reformama i ulaganjima koji se podupiru kroz nacionalne izvore financiranja kao i instrumente Europske unije, Hrvatska potiče tri paralelna procesa – digitalnu transformaciju, demografsku obnovu i zelenu tranziciju.

Kada je riječ o zelenoj tranziciji, Hrvatska ulaže značajne napore u osiguravanje povećanja kapaciteta obnovljivih izvora energije. Udio obnovljive energije u ukupnoj finalnoj potrošnji energije u Hrvatskoj je iznad prosjeka Europske unije. Značajni naponi ulažu se i u dekarbonizaciju energetskega sektora i gospodarstva kao i u sigurnost opskrbe energijom s ciljem omogućavanja građanima čiste, održive i pristupačne energije (SDG 7). Kao vodeća država članica Europske unije po zalihama vode, Hrvatska je u potpunosti posvećena misiji očuvanja ovog prirodnog blaga. Tako je značajan napredak vidljiv i na području osiguravanja pristupa zdravstveno ispravnoj, odnosno pitkoj vodi i upravljanja vodama (SDG 6).

Dok sve više smanjuje gospodarski jaz s razvijenim gospodarstvima Europske unije, Hrvatska to nastoji učiniti bez žrtvovanja svojih klimatskih obveza, koje paralelno provodi. Veliki se naponi usmjeravaju u borbu protiv klimatskih promjena (SDG 13) pri čemu Hrvatska ima cilj do 2030. smanjiti svoje emisije stakleničkih plinova na najmanje 65% od razine emisija iz 1990. Uz prisutne klimatske izazove, Hrvatska velike napore usmjerava i na očuvanje morskog okoliša (SDG 14) i bioraznolikosti (SDG 15), a važno je istaknuti kako se Hrvatska nalazi na 3. mjestu u EU po površini prekrivenoj šumskim

¹ Sachs, J.D., Lafortune, G., Fuller, G., Drumm, E. (2023). Implementing the SDG Stimulus. Sustainable Development Report 2023. Paris: SDSN, Dublin: Dublin University Press, 2023. 10.25546/102924

područjem. Jadransko more, otoci i priobalje područja su najvrjednijih, ali i najosjetljivijih prirodnih sustava Hrvatske. Hrvatska je u potpunosti svjesna činjenice da je morski okoliš dragocjena baština koja se mora zaštititi, očuvati i u mjeri u kojoj je to izvedivo obnoviti s krajnjim ciljem održavanja bioraznolikosti i osiguravanja raznolikih i dinamičnih mora i oceana koji su čisti, zdravi i produktivni. U narednom razdoblju potrebno je dodatno unaprijediti ulaganja u istraživanje i razvoj (SDG 9) kako bi se dosegao europski prosjek i ciljevi zadani NRS-om 2030. Daljnja ulaganja potrebna su i na području povećanja obuhvata djece u predškolskom obrazovanju (SDG 4) i obuhvatu odraslih u cjeloživotnom obrazovanju za što su značajna sredstva osigurana kroz Nacionalni plan oporavka i otpornosti. Potrebno je povećati i udio recikliranog komunalnog otpada (SDG 11) s ciljem dostizanja europskog prosjeka.

Izvešće Europske komisije za Hrvatsku iz 2023. godine pokazuje napredak Hrvatske u ostvarivanju svih ciljeva održivog razvoja u zadnjih pet godina. Prikaz pokazuje da Hrvatska napreduje u svim ciljevima održivog razvoja. U osam ciljeva Hrvatska je iznad prosjeka Europske unije s pozitivnim napretkom dok se u devet ciljeva, iako bilježi pozitivan napredak Hrvatska i dalje nalazi ispod prosjeka Europske unije.

2. Implementacija ciljeva održivog razvoja u nacionalne politike i procese

2.1. Reforma sustava strateškog planiranja i upravljanja razvojem

Reforma sustava strateškog planiranja i upravljanja razvojem u Hrvatskoj je započela 2017. godine donošenjem Zakona o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske, a s ciljem povećanja kvalitete formuliranja javnih politika i kvalitetnog usmjeravanja investicija.

Novim zakonodavnim okvirom u Hrvatskoj uspostavljen je model za standardizaciju postupaka strateškog planiranja, određen je jasan odnos između dugoročnih, srednjoročnih i kratkoročnih akata strateškog planiranja te njihova poveznica s proračunom. Zakonodavni okvir obuhvaća sva tijela državne uprave i jedinice lokalne i područne samouprave, a sastoji se od

Zakona o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske te podzakonskih akata.

S ciljem osiguranja standardiziranog pristupa i ispravne primjene odredbi zakonodavnog okvira razvijena je metodologija te su definirane procedure i postupci za sva tijela javne vlasti u pripremi, izradi, donošenju, provedbi, praćenju i vrednovanju akata strateškog planiranja. Uspostavljena je te se redovito održava i nadopunjava Biblioteka pokazatelja s ciljem definiranja relevantnog i pouzdanog okvira za praćenje i izvještavanje o provedbi akata strateškog planiranja. Biblioteka pokazatelja sadrži ne samo pokazatelje primjenjive za praćenje provedbe nacionalnih, regionalnih i lokalnih politika već i pokazatelje koji se koriste za mjerenje nacionalnog doprinosa međunarodnim obvezama kao što su provedba ciljeva Programa Ujedinjenih naroda za održiv razvoj do 2030. godine i Europskog zelenog plana.

Zakonom o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske propisalo se donošenje NRS-a 2030., hijerarhijski najvišeg akta strateškog planiranja u izradi kojeg su bili uključeni svi ključni društveni dionici poput stručne javnosti, akademske zajednice, tijela državne uprave, jedinica regionalne i lokalne samouprave, predstavnika civilnog sektora te predstavnika socijalnih partnera.

Uspostavom sustava strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske i izradom NRS-a 2030. Hrvatska je stvorila temelj za sustavnu implementaciju UN-ovih ciljeva održivog razvoja u nacionalne politike. Proces strateškog planiranja poboljšao je i kroz reforme unutar Nacionalnog plana oporavka i otpornosti 2021.-2026. koji dodatno usmjerava provedbu javnih politika povezanih s postizanjem ciljeva održivog razvoja.

Donošenjem zakonodavnog, institucionalnog i metodološkog okvira za strateško planiranje te uspješnom implementacijom sustava strateškog planiranja podupire se proces donošenja odluka, osigurava učinkovitost i transparentnost javnih politika te omogućuje učinkovitija koordinacija

u provedbi ciljeva održivog razvoja. Konačno, uspostavom sveobuhvatnog sustava strateškog planiranja i upravljanja razvojem unaprijeđeni su uvjeti za bolju koordinaciju u pripremi i provedbi javnih ulaganja javnih tijela na svim razinama.

2.2. Doprinos Nacionalne razvojne strategije RH do 2030. godine i sustava strateškog planiranja provedbi ciljeva održivog razvoja

Hrvatski sabor usvojio je NRS 2030. u veljači 2021. godine, kao prvi cjeloviti i sustavni akt strateškog planiranja koji pruža strateške smjernice i čini temelj za oblikovanje i provedbu svih javnih politika na nacionalnoj i pod nacionalnoj razini. NRS-om 2030. definirana su četiri razvojna smjera i 13 pripadajućih strateških ciljeva, koji će pridonijeti ubrzanom i održivom rastu i razvoju Hrvatske odnosno ostvarenju vizije Hrvatske do 2030.

U Dodatku 3. NRS-a daje se prikaz povezanosti strateškog okvira NRS-a 2030. i ciljeva UN-ovog Programa za održiv razvoj do 2030., kako slijedi:

RAZVOJNI SMJER NRS-a 2030.	STRATEŠKI CILJEVI NRS-a 2030.	DOPRINOS CILJEVIMA ODRŽIVOG RAZVOJA
 1. Održivo gospodarstvo i društvo	1. Konkurentno i inovativno gospodarstvo 2. Obrazovani i zaposleni ljudi 3. Učinkovito i djelotvorno pravosuđe, javna uprava i upravljanje državnom imovinom 4. Globalna prepoznatljivost i jačanje međunarodnog položaja i uloge Hrvatske	
 2. Jačanje otpornosti na krize	5. Zdrav, aktivan i kvalitetan život 6. Demografska revitalizacija i bolji položaj obitelji 7. Sigurnost za stabilan razvoj	
 3. Zelena i digitalna tranzicija	8. Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost 9. Samodostatnost u hrani i razvoj biogospodarstva 10. Održiva mobilnost 11. Digitalna tranzicija društva i gospodarstva	
 4. Ravnomjeran regionalni razvoj	12. Razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima 13. Jačanje regionalne konkurentnosti	

Svi akti strateškog planiranja koji uređuju provedbu javnih politika u Hrvatskoj, a koji su doneseni nakon usvajanja NRS-a 2030. sadrže obveznu poveznicu sa NRS-om 2030., a time i s provedbom ciljeva održivog razvoja.

Tako su strateški ciljevi i koordinirana provedba politika definiranih u NRS-u 2030. u cijelosti usklađeni s provedbom ciljeva održivog razvoja i imaju za cilj pomoći Hrvatskoj da bolje ostvari svoje potencijale, otkloni gospodarske i socijalne štete uzrokovane globalnom krizom i potakne oporavak.

Nakon donošenja NRS 2030. započela je sveobuhvatna integracija ciljeva održivog razvoja u sektorske politike i akte strateškog planiranja na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini. Usvojeni su zakoni i

propisi koji rješavaju pitanja održivog razvoja i osiguravaju zaštitu okoliša, prirodnih resursa i ljudskih prava. Osim toga, održiv razvoj u Hrvatskoj promiče se i kroz provedbu različitih projekata i programa. To uključuje aktivnu suradnju s drugim državama, organizacijama i institucijama s ciljem razmjene iskustava, znanja i najboljih praksi u području održivog razvoja.

Provedba NRS-a osigurana je kroz srednjoročne akte strateškog planiranja koji se izrađuju na središnjoj razini vlasti i razini regionalne samouprave u Hrvatskoj. U navedenim aktima utvrđuju se javne politike i javna ulaganja za provedbu dugoročnih ciljeva. U kratkoročnim aktima strateškog planiranja, koji se razvijaju na svim razinama vlasti, utvrđuju se rokovi i nadležnost za provedbu javnih ulaganja kao i njihova poveznica sa izvorima financiranja. Pri izradi akata strateškog planiranja vodi se računa o ciljevima održivog razvoja na način da svaki cilj strateškog planiranja na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini doprinosi ostvarenju ciljeva održivog razvoja te je s njima usklađen.

Tijekom 2021. i 2022. godine značajni naponi bili su usmjereni na izradu akata, definiranih u NRS-u 2030, kojima se izravno podupire i operacionalizira provedba NRS-a 2030. Tako je do sada usvojeno 70% akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja kojima se izravno podupire provedba ciljeva održivog razvoja, dok se 18% akata trenutno nalazi u izradi.

Institucionalni okvir za praćenje provedbe ciljeva održivog razvoja

Nacionalno vijeće za održivi razvoj, Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, Državni zavod za statistiku, Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije kao koordinacijsko tijelo za sustav strateškog planiranja, koordinatori za strateško planiranje te jedinice lokalne i regionalne samouprave u Hrvatskoj čine institucionalni okvir za praćenje aktivnosti kojima se doprinosi ostvarenju ciljeva održivog razvoja.

Nacionalnim vijećem za održivi razvoj predsjedava predsjednik Vlade dok su mu članovi čelnici nadležnih ministarstava i ureda Vlade, predstavnik Ureda predsjednika te Državnog zavoda za statistiku.

Predviđeno je također da se u rad Nacionalnog vijeća za održivi razvoj u savjetodavnom svojstvu uključuju i predstavnici ostalih dionika održivog razvoja, ponajprije predstavnici jedinica područne (regionalne) samouprave, gospodarstva, zainteresirane znanstvene i stručne javnosti te predstavnici civilnog društva.

2.3. Revizija spremnosti Republike Hrvatske za implementaciju ciljeva održivog razvoja

Državni ured za reviziju 2021. je obavio reviziju spremnosti Hrvatske za implementaciju ciljeva iz Programa održivog razvoja do 2030. godine. Predmet revizije bile su aktivnosti koje nadležne institucije i tijela Republike Hrvatske poduzimaju kako bi bili spremni za implementaciju ciljeva održivog razvoja iz Programa održivog razvoja do 2030.

Cilj revizije bio je ocijeniti spremnost institucija i tijela Republike Hrvatske za implementaciju ciljeva održivog razvoja iz Programa održivog razvoja do 2030., kao i provjeriti jesu li doneseni akti strateškog planiranja za provedbu ciljeva održivog razvoja, je li uspostavljen institucionalni okvir za implementaciju ciljeva održivog razvoja iz Programa održivog razvoja do 2030. s jasno utvrđenom organizacijskom i koordinacijskom strukturom te provjeriti jesu li jasno definirane nadležnosti, uloge i odgovornosti institucija i tijela Republike Hrvatske. Revizijom se nastojalo provjeriti prati li se provedba ciljeva održivog razvoja iz Programa održivog razvoja do 2030. te izvješćuje li se o provedbi ciljeva održivog razvoja iz Programa održivog razvoja do 2030.

Na temelju provedenih postupaka revizije i utvrđenih činjenica, Državni ured za reviziju utvrdio je da je Hrvatska provela dio aktivnosti za ostvarenje ciljeva održivog razvoja iz Programa UN-a za održiv razvoj do 2030., koje se odnose na uspostavu strateškog i pravnog okvira što uključuje donošenje Zakona o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske i donošenje NRS-a 2030. Nadalje, institucionalni okvir je uspostavljen, odnosno određene su institucije i tijela Republike Hrvatske za provedbu ciljeva održivog razvoja. Na temelju toga Državni ured za reviziju ocijenio je da su aktivnosti, koje nadležne institucije i tijela Republike Hrvatske poduzimaju kako bi bile spremne za implementaciju ciljeva održivog razvoja, učinkovite pri čemu su potrebna određena poboljšanja.

Na temelju preporuka revizije Državni zavod za statistiku mapirao je dostupne pokazatelje ciljeva održivog razvoja i značajno unaprijedio statističko praćenje ciljeva te su prikupljeni podaci korišteni i u izradi ovog Dobrovoljnog nacionalnog pregleda.

Uspostavljena je i internetska stranica hrvatska2030.hr putem koje se dijele informacije o provedbi NRS-a 2030. sa javnošću.

3. Proces izrade drugog hrvatskog Dobrovoljnog nacionalnog pregleda

Hrvatska je predstavila prvi Dobrovoljni nacionalni pregled o provedbi Programa UN-a za održiv razvoj do 2030. godine u srpnju 2019. godine. Izrada prvog Dobrovoljnog nacionalnog pregleda provedena je usporedno s izradom NRS-a 2030., dok je izrada drugog Dobrovoljnog nacionalnog pregleda uslijedila nakon početne faze provedbe NRS-a 2030. te izrade prvog godišnjeg izvješća o provedbi NRS-a 2030. Time su stvoreni temelji za prikaz ostvarenog napretka u provedbi ciljeva održivog razvoja u drugom hrvatskom Dobrovoljnom nacionalnom pregledu.

U procesu izrade drugog hrvatskog Dobrovoljnog nacionalnog pregleda o provedbi ciljeva održivog razvoja primijenjen je višesektorski i participativni pristup. Drugi hrvatski Dobrovoljni nacionalni pregled rezultat je uključivog i konstruktivnog dijaloga niza ključnih dionika uključenih u rad Radne skupine za izradu Dobrovoljnog nacionalnog pregleda.

Postupanje Radne skupine za izradu Dobrovoljnog nacionalnog pregleda, u ulozi koordinatora izrade, usmjeravalo je Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije koje je ujedno i koordinator sustava strateškog planiranja i upravljanja razvojem Hrvatske. Radnu skupinu za izradu činili su predstavnici Ureda predsjednika Vlade Republike Hrvatske, Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije, Ministarstva vanjskih i europskih poslova, Državnog zavoda za statistiku, Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstva zdravstva, Ministarstva pravosuđa i uprave, Ministarstva rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike, Ministarstva poljoprivrede, Ministarstva turizma i sporta, Ministarstva kulture i medija, Ministarstva gospodarstva i održivog razvoja, Ministarstva mora i prostornog uređenja, Ministarstva financija, Ministarstva prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine, Ministarstva znanosti i obrazovanja, Središnjeg državnog ureda za demografiju i mlade, Središnjeg državnog ureda za razvoj digitalnog društva, Ureda za ravnopravnost spolova, Ureda za ljudska prava i prava nacionalnih manjina, Ureda za udruge i Hrvatske gospodarske komore. Državni zavod za statistiku kroz prikupljanje i analizu podataka o pokazateljima održivog razvoja imao je značajnu ulogu u izradi Dobrovoljnog nacionalnog pregleda.

U organizaciji Ureda za udruge Vlade Republike Hrvatske raspisan je i Poziv organizacijama civilnog društva za sudjelovanje u pripremi drugog Dobrovoljnog nacionalnog pregleda o provedbi Programa održivog razvoja do 2030. godine u Hrvatskoj kroz prijavu projekata povezanih sa ciljevima održivog razvoja. Primjeri uspješno provedenih projekata organizacija civilnog društva i nevladinih udruga u razdoblju od 2019. godine do izrade drugog hrvatskog Dobrovoljnog nacionalnog pregleda, a kojima se doprinosi provedbi ciljeva održivog razvoja, uključeni su Dobrovoljni nacionalni pregled.

Uz primjere uspješno provedenih projekata organizacija civilnog društva i nevladinih udruga u Dobrovoljni nacionalni pregled uključeni su i primjeri uspješno provedenih projekata privatnog sektora odnosno poslovne zajednice, a koji su objedinjeni od strane Hrvatske gospodarske komore. Primjeri provedenih projekata usmjereni su na inicijative, najbolje prakse i inovacije koje doprinose postizanju ciljeva održivog razvoja.

Nacionalno vijeće za održivi razvoj na čelu s predsjednikom Vlade Republike Hrvatske usvojilo je drugi Dobrovoljni nacionalni pregled o provedbi ciljeva Programa UN-a za održiv razvoj do 2030. godine na sjednici Vijeća 21. lipnja 2023. godine. Vlada je na sjednici 21. lipnja 2023. usvojila Zaključak o prihvaćanju prijedloga Dobrovoljnog nacionalnog pregleda o provedbi Programa Ujedinjenih naroda za održivi razvoj do 2030. te ga uputila Tajništvu Gospodarskog i socijalnog vijeća UN-a.

4. Pregled ostvarenja ciljeva održivog razvoja

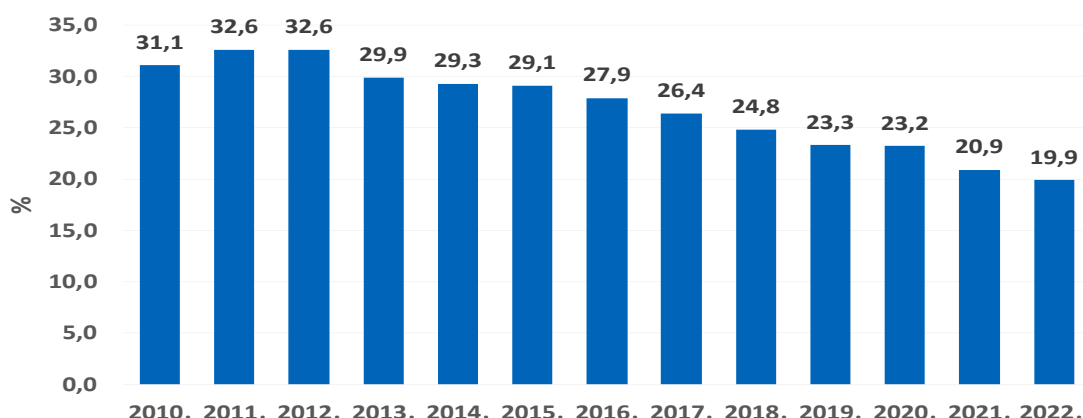
1 SVIJET BEZ
SIROMAŠTVA

Cilj 1.

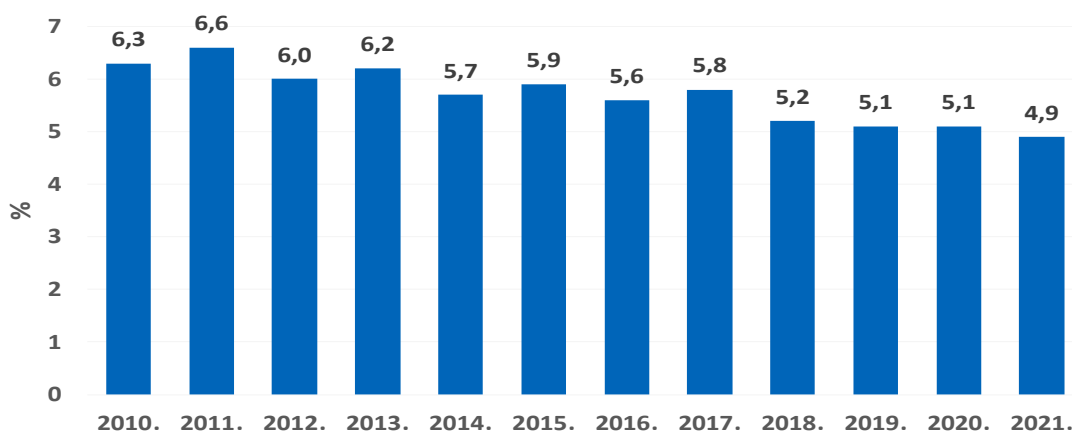
*Iskorijeniti sve oblike
siromaštva svuda u
svijetu*

Udio osoba u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti u ukupnoj populaciji

Izvor: Državni zavod za statistiku (Pokazatelj 1.2.2.)

Stopa rizika od siromaštva zaposlenih

Izvor: Eurostat (Pokazatelj SDG_01_41)

Hrvatska je pokrenula niz reformi, mjera i aktivnosti u cilju smanjenja rizika od siromaštva i osiguranja boljeg životnog standarda svih građana. Navedeno se prvenstveno ogleda u novom strateškom i zakonodavnom okviru koji omogućuje nastavak započetih kao i planiranje te provedbu novih reformi na području mirovinskog sustava, tržišta rada i zapošljavanja, socijalne te zdravstvene skrbi.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku u 2022. godini udio osoba u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti u Hrvatskoj smanjen je na 19,9%, a činjenica da broj nije značajno porastao u 2020. godini, rekordnoj godini pada BDP-a, ukazuje na kvalitetu provedbe socijalnih mjera u Hrvatskoj. Udio zaposlenih osoba u dobi od 18 godina ili više koji se nalaze u riziku od siromaštva smanjen je na 4,7% u 2022. godini u odnosu na 2019. godinu kada je iznosio 5,1%.

Radi osiguravanja kontinuiteta provedbe politika u borbi protiv siromaštva i socijalne isključenosti u Hrvatskoj izrađen je i donesen Nacionalni plan borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti za razdoblje od 2021. do 2027. godine. On predstavlja kontinuitet politike Vlade u strateškom planiranju borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti te odgovara na odredbe Ustava Republike Hrvatske kojim je određeno da je Republika Hrvatska socijalna država koja slabima, nemoćnima i drugima, zbog nezaposlenosti ili nesposobnosti za rad, nezbrinutim osobama osigurava pravo za podmirenje osnovnih životnih potreba. Nacionalni plan je usklađen s međunarodnim i nacionalnim strateškim dokumentima te pridonosi ostvarenju cilja Programa održivog razvoja do 2030. Ujedinjenih naroda te ostvarenju petog strateškog cilja NRS-a 2030 „Zdrav, aktivan i kvalitetan život“. Nacionalnim planom

utvrđeni su razvojni prioriteti za suzbijanje siromaštva i socijalne isključenosti te su iskazane potrebe ranjivih skupina u sustavima od značenja za područje borbe protiv siromaštva.

Kao odgovor na krize s kojima se cijeli svijet suočio, prije svega na posljedice pandemije i energetske krize uzrokovane ruskom agresijom na Ukrajinu, Vlada je izdvojila 6,8 milijardi eura kroz pet paketa pomoći građanima i gospodarstvu. Paketima mjera spriječen je rast cijena struje, plina i naftnih derivata, a usmjerene su i jednokratne pomoći nezaposlenima, umirovljenicima i drugim ranjivim skupinama društva. Uz navedeno, Vlada je zadržala iste cijene energenata za ustanove, uključujući vrtiće, škole, bolnice, društvene domove i druge ustanove.

Sustav socijalne skrbi i zaštita starijih osoba

Sustav socijalne skrbi u Hrvatskoj kontinuirano djeluje u smjeru zaštite svih skupina korisnika i organiziran je s ciljem sprječavanja, ublažavanja i otklanjanja socijalne isključenosti i zbrinjavanja najugroženijih članova društva. Zakonom o socijalnoj skrbi definirani su korisnici i prava, te uvjeti za ostvarivanje tih prava.

U proteklom razdoblju usvojen je Nacionalni plan razvoja socijalnih usluga za razdoblje od 2021. do 2027. godine koji u središte stavlja uključivanje socijalno osjetljivih skupina određivanjem prioriteta i mjera za ostvarivanje posebnih ciljeva te doprinosi petom strateškom cilju NRS-a 2030 „Zdrav, aktivan i kvalitetan život“.

U procesu razvoja socijalnih usluga prioritet je stavljen na razvoj usluga koje nedostaju, čime se želi postići da korisnici dobivaju usluge u svojim domovima i lokalnoj zajednici. Na taj se način stvaraju uvjeti za njihovu integraciju. Svrha ovog Nacionalnog plana je osiguravanje regionalne ravnomjernosti i dostupnosti socijalnih usluga za socijalno osjetljive skupine u sustavu socijalne skrbi na cijelom području Hrvatske.

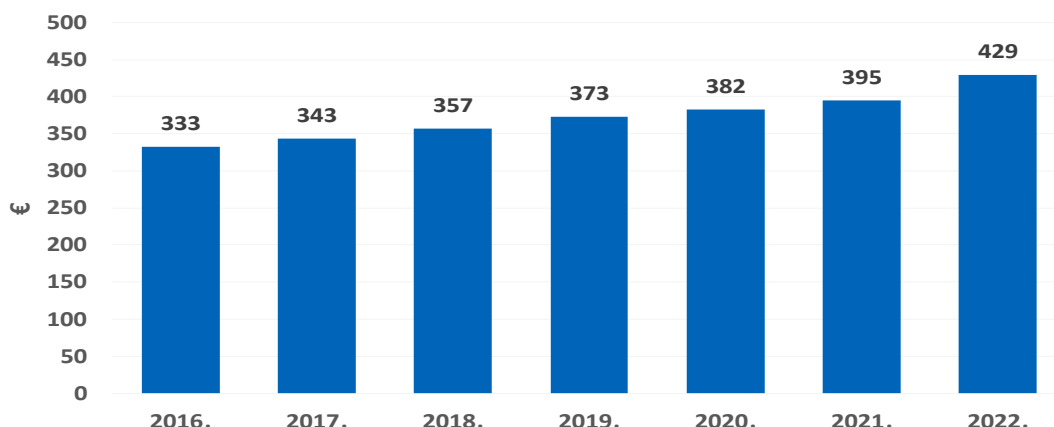
S ciljem osiguranja osnovne socijalne zaštite starijih osoba uveden je institut nacionalne naknade za starije osobe, odnosno novčano primanje kojim se doprinosi smanjenju siromaštva i socijalne isključenosti starijih osoba koje za vrijeme radnog vijeka nisu osigurale prihod za starost i nisu ga u starijoj dobi u mogućnosti ostvariti na drugi način. Mjerom se izravno doprinosi poboljšanju materijalne situacije ove izuzetno osjetljive kategorije građana.

Izmjenama Zakona o mirovinskom osiguranju koje su stupile na snagu 1. siječnja 2023. napravljen je značajan iskorak u povećanju mirovina za najosjetljivije kategorije umirovljenika, odnosno korisnike obiteljskih i najnižih mirovina. Obiteljske mirovine su u siječnju 2023. godine povećane za 10% za više od 210.000 korisnika, a najniže mirovine povećane su za 3% za više od 280.000 korisnika, čime je ostvaren izravan doprinos smanjenju rizika od siromaštva za one kategorije umirovljenika koje u prosjeku primaju niži iznos mirovine.

Istim zakonskim izmjenama omogućeno je istovremeno korištenje osobne mirovine (starosne, prijevremene starosne, invalidske) i dijela obiteljske mirovine umrlog supružnika kako bi se zaštitilo umirovljenike s nižim mirovinskim primanjima u samačkim kućanstvima čime je predviđeno obuhvatiti više od 150.000 umirovljenika.

Brojne mjere iz mirovinske reforme od 1. siječnja 2019. godine pozitivno su utjecale na kretanje prosječne mirovine. Prosječna mirovina od 2019. godine do kraja 2022. godine porasla je za 56,96 EUR (+15,29%), s 373 EUR na 429 EUR. U istom razdoblju prosječna najniža mirovina porasla je za 42,06 EUR (+17,37%), s 242 EUR na 284 EUR. U razdoblju od 2016. godine do kraja 2022. godine jasno je vidljiv trend porasta mirovina te je tako prosječna mirovina prema Zakonu o mirovinskom osiguranju porasla za 96 EUR, s 333 EUR na 429 EUR.

**Prosječna mirovina u eurima u Hrvatskoj prema zakonu o mirovinskom osiguranju
(bez međunarodnih ugovora)**

Izvor: Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje

Nadalje, u okviru mirovinskog sustava nastavljaju se kontinuirano provoditi aktivnosti usmjerene na unaprjeđenje mirovinskog sustava odnosno povećanje adekvatnosti mirovina sadašnjih i budućih umirovljenika. U tom smislu su u okviru Nacionalnog plana oporavka i otpornosti 2021.-2026. predviđene zakonske izmjene krajem 2025. godine na temelju sveobuhvatne analize koja će predstavljati podlogu za unaprjeđenje mirovinskog sustava. Istovremeno, planira se jačanje sustava mirovinskog osiguranja na temelju kapitalizirane štednje (II. i III. mirovinski stup). Izradit će se analize isplativosti ulaganja mirovinskih fondova u trgovačka društva u vlasništvu Republike Hrvatske radi proširenja mogućnosti ulaganja mirovinskih fondova u hrvatske kompanije i infrastrukturne projekte, čime se želi proširiti mogućnost ulaganja mirovinskih fondova i ostvarivanja većih stopa prinosa, odnosno posljedično većih mirovina koji se ostvaruju iz sustava kapitalizirane mirovinske štednje.

Siromaštvo i zdravlje

Smanjenje segregacije i nejednakosti iz perspektive zdravstvenog sustava ima za cilj reducirati nejednakost dvojakim učinkom: podizanjem kvalitete i dostupnosti zdravstvenih usluga te smanjenjem nejednakosti u prihodu, znanju, dostupnosti zdravstvene zaštite, zdravlju i dr.

Glavni izazov zdravstvenog sustava, s obzirom na značaj zdravstvene zaštite i očuvanje zdravlja, predstavlja uspostava jednakosti u sustavu kako bi se smanjila segregacija kućanstava s nižim prihodima, nasuprot onima s višom razinom prihoda. Pandemija COVID-19 i višestruki potresi, ostavili su trag i na građanima koji koriste zdravstvenu zaštitu, a njihove potrebe su se u odnosu na ranije promijenile i proširile. Dimenzija povećanja nejednakosti zbog gubitka posla, gubitka mjesta stanovanja, gubitka bliskih osoba zbog pandemije i sl. u kriznim situacijama takvih razmjera dovodi do ekonomskog osiromašavanja, narušavanja mentalnog zdravlja, pojave bolesti, povećanog stresa i dr., a time i do kasnijeg povećanja potreba i očekivanja od zdravstvenog sustava.

Provedbom Nacionalnog plana razvoja zdravstva za razdoblje od 2021. do 2027, te komponente „Zdravstvo“ Nacionalnog plana oporavka i otpornosti 2021.-2026. osigurat će se dostupan, funkcionalan i učinkovit javnozdravstveni sustav koji pruža kvalitetnu zdravstvenu skrb na svim razinama zdravstvene zaštite i u svim dijelovima Hrvatske.

Borba protiv energetske siromaštva

Energetsko siromaštvo jedan je od ključnih i rastućih problema današnjice, čak i u najrazvijenijim društvima. Naime, kontinuirani porast cijena energije, predstavlja rizik nemogućnosti podmirivanja računa za energiju za sve više kućanstava. Ključni mehanizam u borbi protiv rizika od energetske siromaštva je energetska obnova zgrada. Mjere energetske učinkovitosti najvažnije su za rješavanje

ovog problema te moraju biti komplementarne politikama socijalne sigurnosti. U Hrvatskoj se posebno osjetljiva kategorija stambenih zgrada nalazi na potpomognutim područjima i područjima posebne državne skrbi.

Tijekom 2021. i 2022. godine usvojeni su Programi energetske obnove zgrada s ciljem poboljšanja energetske svojstava zgrada i uštede energije u sektoru zgradarstva. Sukladno smjernicama Direktive o energetske učinkovitosti zgrada posebna pozornost usmjerena je na primjenu mjera poboljšanja energetske učinkovitosti zgrada kod građana koji su u riziku od energetske siromaštva. S ciljem suzbijanja energetske siromaštva donesen je i Program suzbijanja energetske siromaštva koji uključuje korištenje obnovljivih izvora energije u stambenim zgradama na potpomognutim područjima i područjima posebne državne skrbi za razdoblje do 2025. godine. Programom se planira obuhvatiti energetska obnova 387 višestambenih zgrada na potpomognutim područjima i područjima posebne državne skrbi.

Temeljem Programa energetske obnove obiteljskih kuća za razdoblje od 2014. do 2020. godine, u 2020. godini ugovoreni su projekti ugradnje obnovljivih izvora energije i energetska obnova obiteljskih kuća građana u riziku od energetske siromaštva. Projektima je obuhvaćena cijela Hrvatska. Energetska obnova obiteljskih kuća i ugradnja sustava obnovljivih izvora energije građanima koji primaju zajamčenu minimalnu naknadu financira se u cijelosti. Mjera će se nastaviti provoditi i u budućem periodu.

Aktivnost sufinanciranja mjere poboljšanja energetske učinkovitosti i ugradnje obnovljivih izvora energije građanima koji su u riziku od energetske siromaštva također je integrirana i u Program energetske obnove višestambenih zgrada za razdoblje do 2030. godine, na temelju čega se planira povećati obuhvat građana u riziku od energetske siromaštva, kojima će se u cijelosti sufinancirati troškovi energetske obnove.

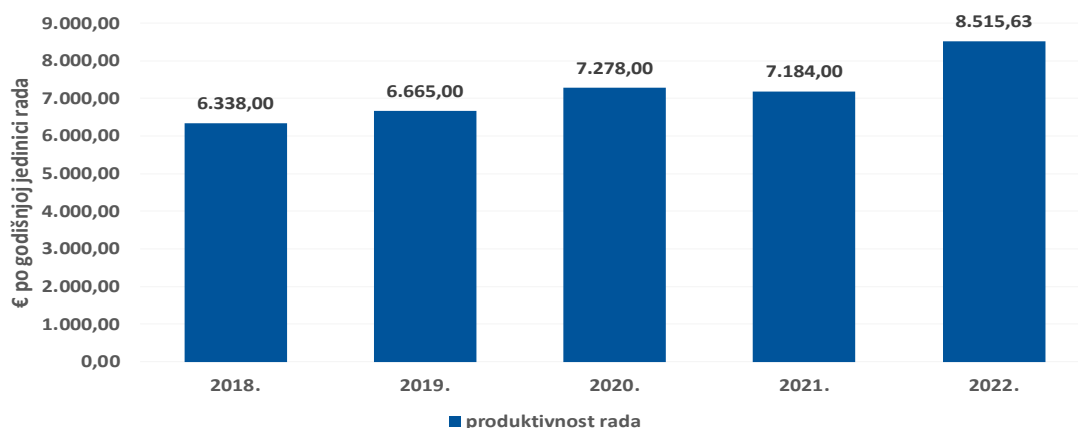
2 SVIJET
BEZ GLADI

Cilj 2.

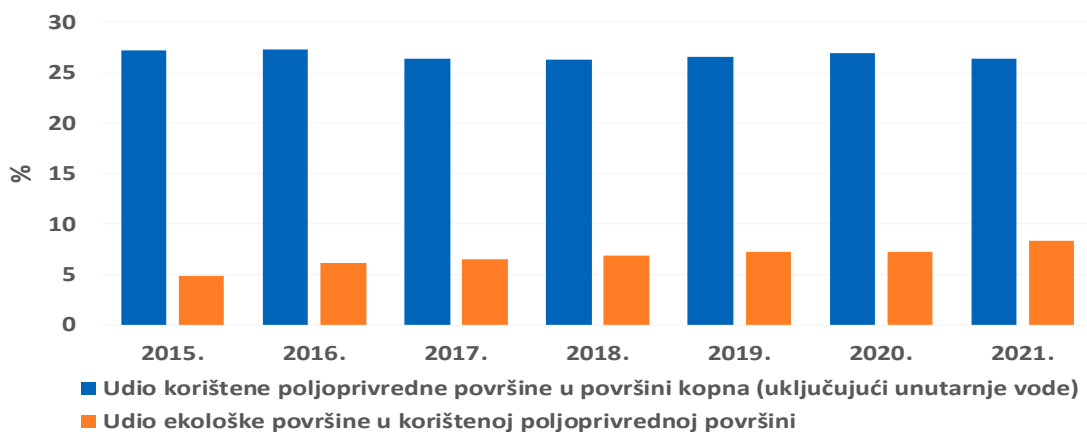
*Iskorijeniti glad, postići
sigurnost hrane i
poboljšanu ishranu
te promicati održivu
poljoprivredu*

Produktivnost rada u poljoprivredi mjerena bruto dodanom vrijednošću po ukupnoj godišnjoj jedinici rada

Izvor: Eurostat

Udio poljoprivredne površine u produktivnoj i održivoj poljoprivredi

Izvor: Državni zavod za statistiku (Pokazatelj 2.4.1.)

Povećanje produktivnosti i konkurentnosti poljoprivredno-prehrambenog sektora

Poljoprivreda kao značajna djelatnost u ruralnim područjima od posebnog je interesa za Hrvatsku. Dosadašnjim ulaganjima, kako iz europskih fondova tako i iz državnog proračuna, poticala su se javna i privatna ulaganja s ciljem gospodarskog rasta i razvoja što je osnova za revitalizaciju tih područja.

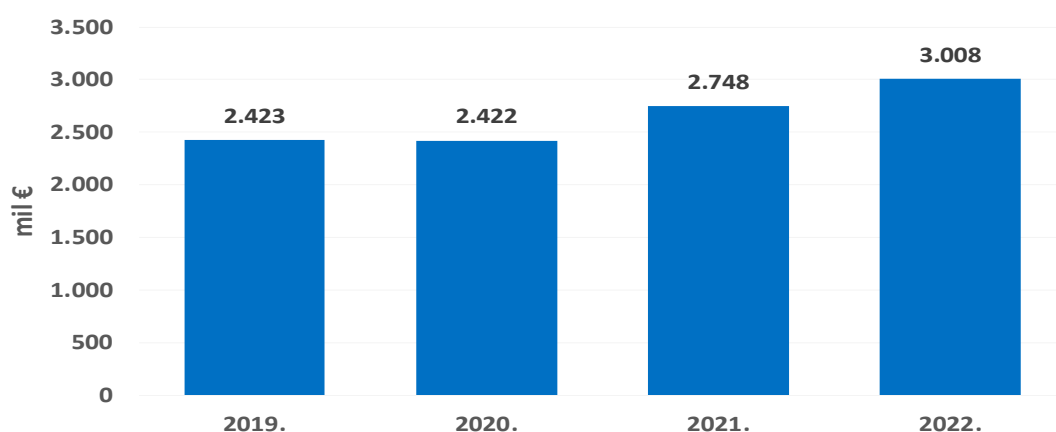
U Hrvatskoj je poljoprivredni faktorski prihod je prema preliminarnim podacima za 2022. porastao za 28% u odnosu na 2019. godinu. Rastući trend produktivnosti rada osobito je ohrabrujući imajući na umu da su protekle godine bile iznimno izazovne zbog poteškoća u poslovanju uzrokovanih pandemijom COVID-19, no hrvatska poljoprivreda i dalje zaostaje za prosjekom Europske unije. Prema podacima Europske komisije produktivnost rada hrvatske poljoprivrede iznosi približno 30% prosjeka Europske unije. Udio poljoprivredne površine u 2021. iznosio je 26,4%, dok je udio ekološke površine u korištenoj poljoprivrednoj površini u Hrvatskoj u stalnom porastu te je u 2021. iznosio 8,3% u odnosu na 2019. kada je iznosio 7,2% ukupne poljoprivredne površine.

U veljači 2022. usvojena je Strategija poljoprivrede do 2030. kojoj je osnovni cilj povećanje vrijednosti poljoprivredne proizvodnje u Hrvatskoj. Strategijom poljoprivrede do 2030. podupire se

provedba NRS-a 2030 i devetog strateškog cilja koji se odnosi na samodostatnost u hrani i razvoj biogospodarstva u okviru »Zelene i digitalne tranzicije«. Strategija poljoprivrede do 2030. predviđa set mjera usmjerenih prema povećanju konkurentnosti poljoprivrede, većoj okolišnoj održivosti poljoprivredne proizvodnje te unaprjeđenju uvjeta života i rada u ruralnim prostorima.

Predviđenim ulaganjima razvit će se poljoprivredni potencijali zahvaljujući pojednostavljenju administrativnih postupaka, okrupnjavanju poljoprivrednih površina, ojačanim lancima opskrbe zdrave hrane i kvalitetnijim prehrambenim proizvodima, što je važno za ravnomjeran gospodarski razvoj svih krajeva zemlje, ali i za demografsku revitalizaciju Hrvatske.

Vrijednost poljoprivredne proizvodnje

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede

Nacionalnim planom oporavka i otpornosti 2021.-2026. predviđeno je unaprjeđenje korištenja prirodnih resursa i jačanja lanca opskrbe hranom i on obuhvaća aktivnosti koje su grupirane u sljedeće mjere: (1) uspostava mreže logističke infrastrukture za jačanje proizvodno tržišnog lanca u sektoru voća i povrća, (2) uspostava sustava za restrukturiranje poljoprivrednog zemljišta i komasaciju, (3) digitalnu transformaciju poljoprivrede i (4) unaprjeđenje sustava doniranja hrane.

Sve navedene mjere doprinose povećanju konkurentnosti poljoprivredno-prehrambenog sektora. Kroz logističko-distributivne centre olakšava se pristup tržištu malim i srednjim proizvođačima poljoprivrednih proizvoda i potiče njihovo udruživanje. Uslugama dorade i pripreme poljoprivrednih proizvoda za tržište kroz logističko-distributivne centre se povećava njihova vrijednost. Komasacijom poljoprivrednog zemljišta omogućit će se okrupnjavanje poljoprivrednih čestica, a time i učinkovitije upravljanje zemljištem.

Aktivnostima digitalne transformacije objedinit će se i unaprijediti postojeći informacijski sustavi kako bi se smanjili administrativni zahtjevi za poljoprivrednike, a ujedno razvili alati koji će poljoprivrednicima olakšati planiranje poslovanja.

U 2022. godini odobren je Strateški plan zajedničke poljoprivredne politike Republike Hrvatske za razdoblje 2023.-2027. s mjerama kojima se doprinosi općim ciljevima Europske unije u poljoprivredi. Strateški plan predstavlja nacionalni dokument kojim se osigurava potpora iz europskih poljoprivrednih fondova, a usklađen je sa Strategijom poljoprivrede do 2030. Strateškim planom podupire se nastavak procesa transformacije hrvatske poljoprivrede, uključujući modernizaciju proizvodnje, generacijsku obnovu, primjenu praksi prihvatljivih za okoliš i prirodu, povećanje prepoznatljivosti hrvatskih proizvoda, jačanje otpornosti šumskih zajednica, kao i poboljšanje ruralne infrastrukture.

Strateški plan stavlja naglasak na investicije u digitalizaciju i općenito primjenu inovacija te tzv. zelenu tranziciju, a koja podrazumijeva investicije koje ne štete ili su korisne za prirodu i okoliš, kao i

investicije u obnovljive izvore energije. Potpore će posebno biti usmjerene na male i mlade s najvećim potencijalom rasta i razvoja proizvodnje, kao i na poticanje udruživanja poljoprivrednika s ciljem jačanja njihova položaja na tržištu.

U 2022. godini usvojen je i Nacionalni plan razvoja akvakulture za razdoblje do 2027. godine. Nacionalni plan razvoja akvakulture za razdoblje do 2027. godine uzima u obzir razvojne smjerove i strateške ciljeve iz NRS-a 2030., a težište stavlja na četiri posebna cilja koji se odnose na povećanje proizvodnosti i otpornosti proizvodnje u akvakulturi na klimatske promjene, jačanje konkurentnosti sektora akvakulture, obnovu gospodarstva te unaprjeđenje uvjeta života u ruralnim i obalnim područjima i poticanje inovacija u sektoru akvakulture.

Poboljšanje dostupnosti hrane za ranjive skupine, siromašne i djecu

U Hrvatskoj je problem gladi gotovo neraskidivo povezan sa siromaštvom. Prema posljednjim dostupnim podacima Državnog zavoda za statistiku iz 2022. vezanim uz pokazatelje materijalne deprivacije, 6,9% osoba živjelo je u kućanstvima koja si, isključivo iz financijskih razloga, ne mogu priuštiti obrok koji sadržava meso, piletinu, ribu (ili vegetarijanski ekvivalent) svaki drugi dan. Navedeni pokazatelj manji je od prosjeka Europske unije koji je u 2021. godini iznosio 7,3%.

Nacionalni plan borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti za razdoblje od 2021. do 2027. godine kroz posebni cilj 2. „Prevencija i smanjenje dječjeg siromaštva i socijalne isključenosti“ poboljšava dostupnost besplatnih obroka djeci u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti, što predstavlja dodatnu vrijednost nacionalnim sektorskim politikama i programima i doprinosi ublažavanju najgorih oblika dječjeg siromaštva. Iz nacionalnih izvora sredstava od 1. siječnja 2021. financirano je 25 programa koji su usmjereni ka smanjenju socijalne isključenosti kroz Poziv za prijavu dvogodišnjih programa usmjerenih smanjenju i prevenciji socijalne isključenosti te socijalnom uključivanju i integraciji socijalno osjetljivih skupina za 2021. i 2022. godinu u godišnjem iznosu financiranja od oko 305 tisuća EUR.

Sredstvima Fonda europske pomoći za najpotrebitije pridonosi se smanjenju siromaštva i socijalne isključenosti, kao dodana vrijednost postojećim nacionalnim sektorskim politikama i programima koji proizlaze iz Zakona o humanitarnoj pomoći vezano za prikupljanje i pružanje humanitarne pomoći i Zakona o socijalnoj skrbi vezano uz pružanje socijalnih usluga koje između ostalog uključuju i organiziranje prehrane. Od 2016. godine do kraja 2022. godine objavljeno je 10 poziva za dodjelu bespovratnih sredstava od kojih je 6 poziva imalo za cilj ublažiti najgore oblike dječjeg siromaštva, pružanjem nefinancijske pomoći djeci u siromaštvu ili u riziku od siromaštva, i to u vidu podjele obroka u javnim osnovnim školama. Na temelju njih ugovoreno je 196 projekata ukupne vrijednosti 21,55 milijuna EUR, i osigurana je školska prehrana za više od 30.000 djece u oko 500 škola.

U okviru 4 poziva sa ciljem ublažavanja najgorih oblika siromaštva pružanjem nefinancijske pomoći (hrane i/ili osnovne materijalne pomoći) najpotrebitijim osobama te pružanjem popratnih mjera koje će doprinijeti boljem socijalnom uključivanju najpotrebitijih osoba, ugovoreno je 72 projekata ukupne vrijednosti 37,1 milijuna EUR, čime je osigurana pomoć u hrani za više od 280.000 korisnika te pomoć u osnovnoj materijalnoj pomoći za više od 270.000 korisnika diljem Hrvatske. U 2023. godini u Hrvatskoj je osiguran besplatan obrok za 309.455 učenika u osnovnim školama te je na taj način za vrijeme nastavnih dana svoj djeci zajamčen jedan obrok.

U cilju poboljšanja dostupnosti hrane te stvaranja zdravih prehrambenih navika kod djece, kao jedan od programa provodi se Školska shema. Program osigurava potporu distribuciji poljoprivrednih proizvoda (voća, povrća, mlijeka i mliječnih proizvoda) i promociji uravnotežene prehrane djece u odgojno-obrazovnim ustanovama. Ciljevi Školske sheme su povećanje unosa svježeg voća i povrća, mlijeka i mliječnih proizvoda i smanjenje unosa hrane s visokim sadržajem masti, šećera i soli u svakodnevnoj prehrani učenika; podizanje razine znanja o važnosti zdrave prehrane i nutritivnim vrijednostima svježeg voća i povrća te mlijeka i mliječnih proizvoda, uz edukacija učenika u cilju smanjenja otpada od hrane.

Nacionalnim je sredstvima u ukupnom iznosu od 5,8 milijuna EUR od 2016. godine do danas financirano 335 programa, s ciljem smanjenja socijalne isključenosti putem dvogodišnjih programa usmjerenih smanjenju i prevenciji socijalne isključenosti te socijalnom uključivanju i integraciji socijalno osjetljivih skupina.

Od početka ove godine država je osigurala besplatan školski obrok za sve učenike od prvog do osmog razreda osnovne škole čime je obuhvaćeno 311 tisuća učenika u Hrvatskoj, a uz besplatan obrok već su osigurani besplatan školski prijevoz i besplatni udžbenici.

Od početka ove godine država je osigurala besplatan školski obrok za sve učenike od prvog do osmog razreda osnovne škole čime je obuhvaćeno 311 tisuća učenika u Hrvatskoj, a uz besplatan obrok već su osigurani besplatan školski prijevoz i besplatni udžbenici.

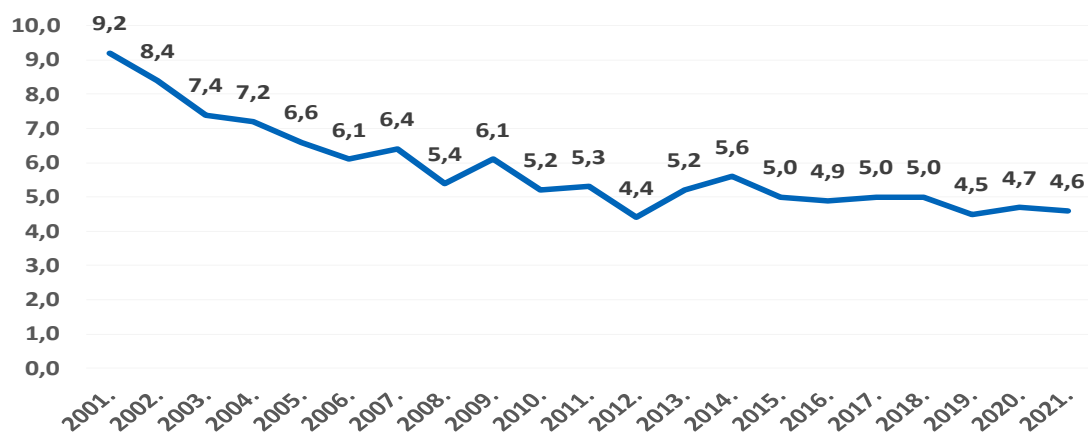
3 ZDRAVLJE I
BLAGOSTANJE

Cilj 3.

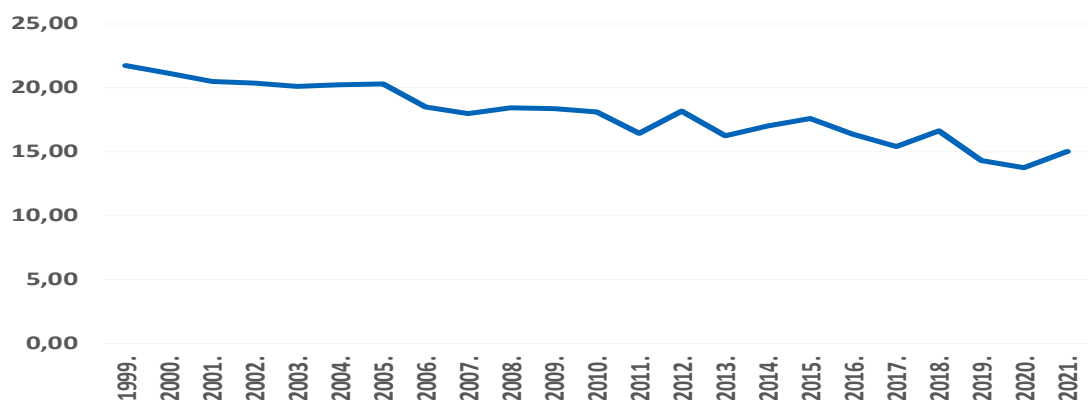
*Osigurati zdrav život i
promicati blagostanje za
ljude svih generacija*

Stopa smrtnosti djece mlađe od 5 godina na 1.000 živorođenih

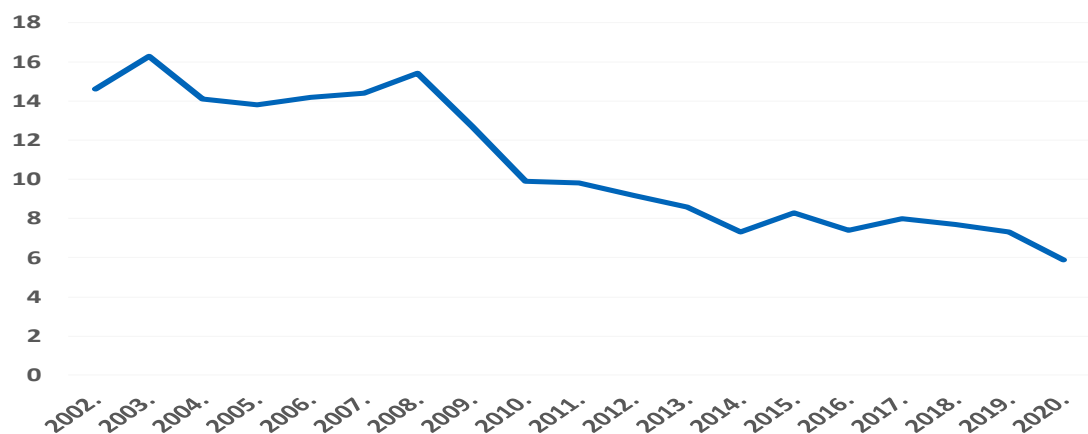
Izvor: Državni zavod za statistiku (Pokazatelj 3.2.1)

Stopa samoubojstava na 100.000 stanovnika

Izvor: Državni zavod za statistiku (Pokazatelj 3.4.2)

Stopa poginulih u cestovnim prometnim nesrećama na 100.000 stanovnika

Izvor: Eurostat (Pokazatelj 3.6.1)

Dostupnost, kvaliteta i učinkovitost zdravstvene zaštite osnovne su vrijednosti modernih zdravstvenih sustava te su u središtu svih promišljanja o budućim koracima u razvoju hrvatskog zdravstva. Desetljeće u kojem se nalazimo dodatno će intenzivirati izazove s kojima se Hrvatska već duže vrijeme susreće. Oni se u prvom redu odnose na unaprjeđenje zdravstvenih ishoda i ostvarivanje ravnoteže između financijskih mogućnosti i rastućih troškova povezanih s novim i naprednijim metodama liječenja zbog tehnološkog i znanstvenog napretka, ali i povećane potražnje za zdravstvenom zaštitom zbog starenja stanovništva.

Kvalitetna i dostupna zdravstvena zaštita i zdravstvena skrb

Izbijanje pandemije COVID-19 osim za gospodarsku i socijalnu otpornost, bio je ispit i za hrvatski zdravstveni sustav i sustav socijalne skrbi. Dostupnost, kvaliteta i učinkovitost zdravstvene zaštite osnovne su vrijednosti modernih zdravstvenih sustava te su u središtu svih promišljanja o daljnjem razvoju hrvatskog zdravstva.

Prema podacima Eurostata, broj godina zdravog života pri rođenju u 2020. godini za Hrvatsku iznosio je 59,6 godina za žene i 57,5 godina za muškarce, što je povećanje za jednu godinu života u odnosu na 2018. godinu. Unatoč tome, i dalje se nalazimo znatno ispod prosjeka Europske unije (64,5 godina za žene i 63,5 godina za muškarce). Očekivano trajanje života pri rođenju u Hrvatskoj je tijekom posljednjih petnaestak godina produženo za gotovo četiri godine. Međutim, zbog pandemije COVID-19 u svim je europskim zemljama 2020. i 2021. godine zabilježeno skraćanje očekivanog trajanja života (77,8 godina, odnosno 76,7 godina u Hrvatskoj – za žene 79,9 godina, a za muškarce 73,7 godina).

S ciljem unaprjeđenja zdravstvenog sustava i zdravstvenih ishoda populacije, izrađen je i usvojen Nacionalni plan razvoja zdravstva za razdoblje od 2021. do 2027. godine. Nacionalni plan podupire provedbu NRS-a 2030 planiranim unaprjeđenjem sustava zdravstvene zaštite te ishoda zdravstvene skrbi kao ključnog prioriteta razvoja Hrvatske do 2030. godine. Prioritetna razvojna područja odnose se na promicanje zdravlja i prevenciju bolesti, sprječavanje i suzbijanje zaraznih, masovnih kroničnih nezaraznih bolesti te ozljeda i invaliditeta, zaštitu ranjivih i specifičnih socijalnih skupina stanovništva i nadzor nad čimbenicima okoliša koji utječu na zdravlje, čime Hrvatska u suradnji s različitim dionicima i društvom u cjelini značajno pridonosi ostvarenju relevantnih ciljeva održivog razvoja.

Nacionalnim planom oporavka i otpornosti 2021.-2026. predviđena je provedba komponente „Zdravstvo“ koja obuhvaća pet reformi i 24 ulaganja, procijenjene vrijednosti ulaganja od 340,2 milijuna EUR. Provedbom planiranih reformi i ulaganja osigurat će se dostupan, funkcionalan i učinkovit javnozdravstveni sustav koji pruža kvalitetnu zdravstvenu skrb na svim razinama zdravstvene zaštite i u svim dijelovima Hrvatske.

Zdravlje majke i djeteta, spolno i reproduktivno zdravlje

Perinatalna zdravstvena zaštita i zaštita zdravlja djece provodi se prema stručnim smjernicama i programima mjera zdravstvene zaštite iz obveznog zdravstvenog osiguranja. U Hrvatskoj je maternalna smrtnost 0-5/100.000 živorođenih, novorođenačka smrtnost oko 3/1.000 živorođenih, ukupna dojenačka smrtnost oko 4/1.000 živorođenih dok je stopa smrtnosti djece mlađe od 5 godina iznosila je 4,2/1.000 živorođenih. U primarnoj zdravstvenoj zaštiti je preventivnim pregledima i cijepljenjem obuhvaćeno oko 95% male i predškolske djece.

Provodi se i nekoliko nacionalnih probira: sluh, spektar metaboličkih i nasljednih bolesti i slabovidnost. Zbog usporedbe perinatalnog zdravlja s drugim europskim zemljama Hrvatska sudjeluje i u Euro-Peristat mreži, u svrhu planiranja i daljnjeg unaprjeđenja zdravstvene zaštite trudnica, roditelja i novorođenčadi. Promicanju dječjeg zdravlja doprinose i brojne organizacije civilnog društva. Smanjenje neonatalne, dojenačke i smrtnosti djece ispod 5 godina posebno je značajno za marginalizirane skupine poput romske populacije gdje se provode aktivnosti za ostvarivanje bolje antenatalne i perinatalne zaštite Romkinja, kao i preventivne zaštite romske dojenčadi i djece predviđene Nacionalnim planom za uključivanje Roma za razdoblje od 2021. do 2027. godine.

Hrvatska kroz provedbu aktivnosti Nacionalnog programa Živjeti zdravo s ciljem promicanja spolnog i reproduktivnog zdravlja provodi edukacije učenika trećih razreda srednjih škola svih županija o očuvanju spolnog i reproduktivnog zdravlja i odgovornom spolnom ponašanju.

Zarazne bolesti

Epidemiološka situacija glede zaraznih bolesti u Hrvatskoj godinama je održavana razmjerno povoljnom. Zahvaljujući sustavnoj vrlo temeljitoj provedbi programa cijepljenja u našoj zemlji, bolesti protiv kojih se cijepi također pokazuju vrlo povoljno stanje i nisku učestalost (tetanus, zaušnjaci, hripavac, ospice), a neke bolesti su i posve iskorijenjene s izuzetkom sporadičnih importiranih slučajeva (difterija, poliomijelitis, rubeola). S incidencijom tuberkuloze od 4,1 na 100 000 stanovnika u 2021. godini, Hrvatska se petu godinu za redom svrstava među države s niskom incidencijom tuberkuloze. Međutim, potencijalno rizični čimbenici (migracije, promet, turizam itd.) kao i pojava emergentnih bolesti zahtijevaju i dalje trajni intenzivni protuepidemijski i preventivni rad. Najnovije ugroze od zaraznih bolesti predstavljaju pandemija COVID-19, koja je započela 2019. godine, majmunske boginje, epidemije hepatitisa A u dječjoj populaciji i invazivna bolest izazvana streptokokom grupe A.

Zahvaljujući mjerama sastavnica Nacionalnog programa za prevenciju HIV/AIDS-a (provodi se od 1993. godine), HIV/AIDS se zadržava na niskoj razini od pojave prvih slučajeva, jednoj od najnižih u Europi.

Kontinuirano se provode aktivnosti kojima se jača domena javnoga zdravstva u vidu brze i kvalitetne dijagnostike infektivnih bolesti. Uvode se nove dijagnostičke metode u svrhu dijagnostike importiranih, emergentnih i reemergentnih zaraznih bolesti, pripremaju novi postupnici prilikom uzimanja uzoraka i provode se studije.

Prevencija nezaraznih bolesti i promicanje mentalnog zdravlja

Kroz provedbu aktivnosti Nacionalnog programa Živjeti zdravo Hrvatska kontinuirano radi na stvaranju poticajnih okruženja, informiranju, educiranju i senzibilizaciji građana svih dobni skupina o pozitivnim aspektima zdravih stilova života: tjelesnog, mentalnog i spolnog zdravlja. Nacionalni program je, zbog osiguravanja sveobuhvatnosti, podijeljen u pet komponenti: Zdravstveno obrazovanje, Zdravlje i tjelesna aktivnost, Zdravlje i prehrana, Zdravlje i radno mjesto, Zdravlje i okoliš. U razdoblju od 2016. do 2023. godine provedba aktivnosti sufinancirana je sredstvima Europskog socijalnog fonda kroz istoimeni projekt Živjeti zdravo.

S ciljem usvajanja zdravih stilova života, očuvanja i unaprjeđenja cjeloživotnog zdravlja te prevencije debljine i ostalih kroničnih nezaraznih bolesti redovito se provode aktivnosti promicanja tjelesnog i mentalnog zdravlja. Važno je istaknuti kako je trenutno u izradi prvi Akcijski plan za prevenciju debljine usmjeren na rješavanje ovog javnozdravstvenog problema.

U pripremi je Nacionalni sveobuhvatni program prevencije i nadzora nad kroničnim nezaraznim bolestima, koji će obuhvatiti sve važne javnozdravstvene probleme iz područja kroničnih nezaraznih bolesti, s posebnim naglaskom na kardiovaskularne bolesti. Cilj programa je u skladu s ciljevima održivog razvoja do 2030. smanjiti za jednu trećinu broj prijevremenih izbjeglih smrti. Kontinuirano se nastoji raditi na prevenciji bolesti i promicanju zdravlja, te ranoj dijagnostici i liječenju sukladno smjernicama. Hrvatski sabor je u 2020. godini donio Nacionalni strateški okvir za borbu protiv raka do 2030. godine.

Prema preporukama Europske komisije, još 2006. i 2007. godine u Hrvatskoj su uvedena dva programa ranog otkrivanja raka – Nacionalni program ranog otkrivanja raka dojke i Nacionalni program ranog otkrivanja raka debelog crijeva. U Hrvatskoj se provodi i Nacionalni program za probir i rano otkrivanje raka pluća, a u pripremi je i Nacionalni program za prevenciju i rano otkrivanje melanoma. Nacionalni program ranog otkrivanja raka vrata maternice trenutno je u fazi reorganizacije te se planira njegovo ponovno pokretanje. Na temelju pokrenute globalne inicijative Svjetske zdravstvene organizacije za smanjenje preventabilnog gubitka vida, 2016. godine uveden je i Nacionalni preventivni program ranog otkrivanja slabovidnosti u djece.

Krajem 2022. godine Vlada je donijela Strateški okvir razvoja mentalnog zdravlja do 2030. Posebni ciljevi Strateškog okvira usmjereni su na očuvanje i unaprjeđenje mentalnog zdravlja, prevenciju i rano prepoznavanje problema mentalnog zdravlja, povećanje dostupnosti učinkovitih psihosocijalnih intervencija uz poštivanje ljudskih prava kao i zaštitu mentalnog zdravlja u zajednici uključujući uspostavu mobilnih timova. Posebna pažnja usmjerena je i na zaštitu mentalnog zdravlja djece i mladih. Iz podataka o stopi samoubojstava u Hrvatskoj vidljivo je kako je stopa samoubojstava u Hrvatskoj u 2019. godini iznosila 14,32% dok je u 2021. godini povećana na 15,03 %, no promatrajući razdoblje od deset godina i više unatrag prisutan je trend smanjenja stope samoubojstava.

Prevencija ovisnosti

U veljači 2023. godine donesena je Nacionalna strategija djelovanja na području ovisnosti za razdoblje do 2030. koja definira prioritete, posebne ciljeve i mjere za ovisnosti i ponašajne ovisnosti (alkohol, duhan, droge, kockanje, prekomjerno korištenje interneta). Prioriteti i posebni ciljevi utvrđeni Nacionalnom strategijom podupiru provedbu petog strateškog cilja „Zdrav, aktivan i kvalitetan život” NRS-a 2030 te pripadajućih prioritetnih područja javnih politika. Vizija postavljena u Nacionalnoj strategiji je smanjiti potražnju i dostupnost ilegalnih sredstava ovisnosti, unaprijediti zaštitu zdravlja i sigurnost stanovništva te smanjiti zdravstvene, socijalne i društvene rizike i štete povezane sa ovisnostima i ponašajnim ovisnostima.

Kontinuirano se održavaju edukacije iz područja prevencije ovisnosti namijenjene stručnjacima koji izrađuju i provode preventivne projekte.

Zdravlje, zdrave navike i aktivni život kroz sport

Hrvatska se nalazi među zemljama koje posljednjih godina bilježe značajan pad tjelesne aktivnosti stanovništva, što se dodatno pogoršalo negativnim posljedicama ograničavanja rada i pristupa sportskim sadržajima te smanjenja slobodnog kretanja građana zbog pandemije COVID-19.

Kroz aktivnosti Nacionalnog programa Živjeti zdravo radi se na stvaranju poticajnih okruženja, informiranju, educiranju i senzibilizaciji građana svih dobnih skupina o pozitivnim aspektima zdravih stilova života: pravilnoj prehrani i tjelesnoj aktivnosti u cilju prevencije debljine.

U 2019. godini donesen je Nacionalni program športa 2019.-2026. čijim se mjerama i aktivnostima potiče i skrbi za razvoj sporta od najmlađe dobi, preko rekreativnog do vrhunskog i profesionalnog sporta. Nacionalnim programom športa 2019.-2026. definiran je opći cilj usmjeren na unaprjeđenje zdravstveno usmjerenog tjelesnog vježbanja i povećanje promocijskih vrijednosti sporta s nizom mjera i aktivnosti kojima se potiče razvoj sportsko-rekreativnih aktivnosti na državnoj i lokalnoj razini te se povećava broj uključenih korisnika koji se svakodnevno bave tjelesnom aktivnošću s ciljem očuvanja zdravlja. Edukativnim kampanjama i promocijskim aktivnostima na nacionalnoj i lokalnoj razini kao i sufinanciranjem programa kojima se potiče zdravstveno usmjerenom tjelesno vježbanje promovirat će se programi i projekti za bavljenje tjelesnom aktivnošću u svakodnevnom životu radi prevencije bolesti te unaprjeđenja i očuvanja zdravlja. Od početka provedbe Nacionalnog programa športa 2019. do kraja 2022. godine sufinancirano je 445 programa u ukupnom iznosu od 6 milijuna EUR. U 2022. godini donesen je novi Zakon o sportu kojim se razvijaju svi oblici sporta, rekreativni, amaterski i profesionalni, uz kontinuiran porast ulaganja u sportaše, trenere u sportsku infrastrukturu.

Smanjenje nesreća u cestovnom prometu

Tijekom 2022. godine broj prometnih nesreća povećao se za 3,5 % u odnosu na 2021. godinu. No, iako je povećan broj prometnih nesreća broj smrtno stradalih osoba u 2022. godini je za 5,8 % manji u odnosu na 2021. godinu. U 2022. godini poginulo je 275 osoba, odnosno 17 osoba manje u odnosu na 2021. godinu kada je zabilježeno 292 poginulih.

U 2021. godini usvojen je šesti Nacionalni plan sigurnosti cestovnog prometa za razdoblje 2021. – 2030. godine koji je usklađen sa svjetskim i europskim trendovima iz područja sigurnosti cestovnog prometa te ima za cilj smanjenje broja osoba poginulih u prometnim nesrećama i broja teških prometnih nesreća u cestovnom prometu za 50%.

Okoliš i zdravlje

Hrvatska je krajem 2019. godine usvojila Program kontrole onečišćenja zraka za razdoblje od 2020. do 2029. godine. Program je glavni instrument upravljanja kontrolom onečišćenja zraka kojim države članice Europske unije osiguravaju poštivanje obaveza smanjenja emisija onečišćujućih tvari u zrak. Tijekom 2019. i 2020. godine Hrvatska je u sklopu projekta „AIRQ – Proširenje i modernizacija državne mreže za trajno praćenje kvalitete zraka“ nabavila 6 novih i provela rekonstrukciju 18 postojećih postaja državne mreže za trajno praćenje kvalitete zraka. Na taj način su ostvareni uvjeti za učinkovitu kontrolu i upravljanje kvalitetom zraka na cijelom teritoriju te su stvoreni preduvjeti za provođenje odgovarajućih mjera zaštite zraka.

U cilju privlačenja pažnje javnosti i podizanja svijesti razvijen je portal „Kvaliteta zraka u Republici Hrvatskoj“ koji preko indeksa kvalitete zraka daje prikaz trenutnog stanja kvalitete zraka prikazujući podatke u realnom vremenu. Kako bi se građani uključili u praćenje, nužno im je pružiti pravodobne, lako dostupne i razumljive informacije. Naime, samo ako su građani dobro informirani i educirani mogu biti uključeni u oblikovanje i usmjeravanje politike zaštite zraka te poduzimati mjere uključujući i promjenu vlastitog ponašanja. Na taj način se nastoji potaknuti građane da naprave promjene u svakodnevnom životu i tako izravno utječu na poboljšanje kvalitete zraka, ali i na vlastito zdravlje.

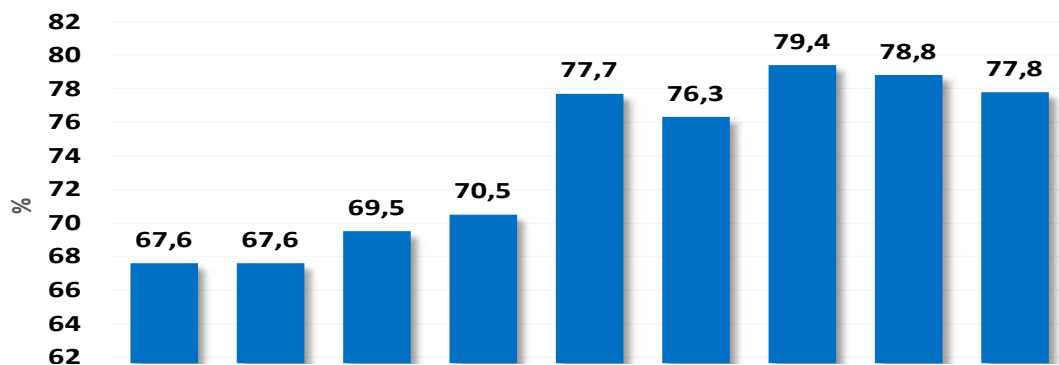
4 KVALITETNO
OBRAZOVANJE

Cilj 4.

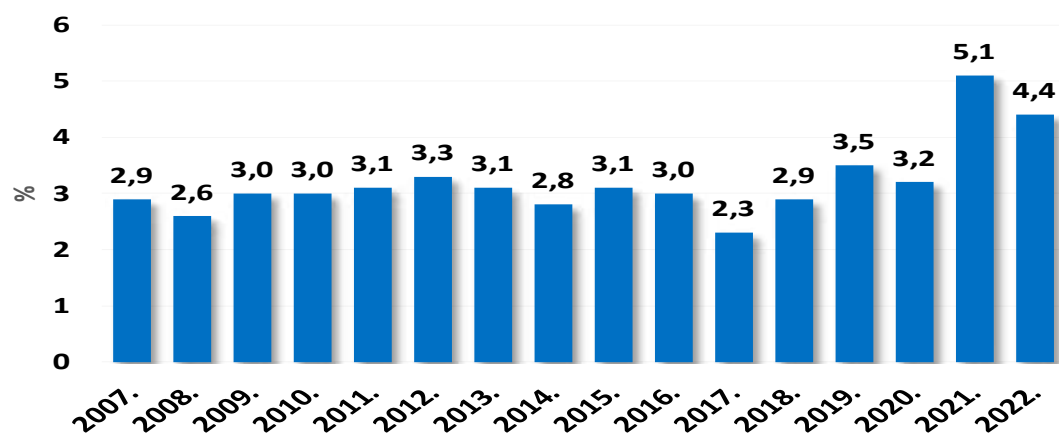
***Osigurati uključivo i
pravedno kvalitetno
obrazovanje te promicati
mogućnosti cjeloživotnog
učenja za sve***

Postotak sudjelovanja u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju (od 3. godine do škole)

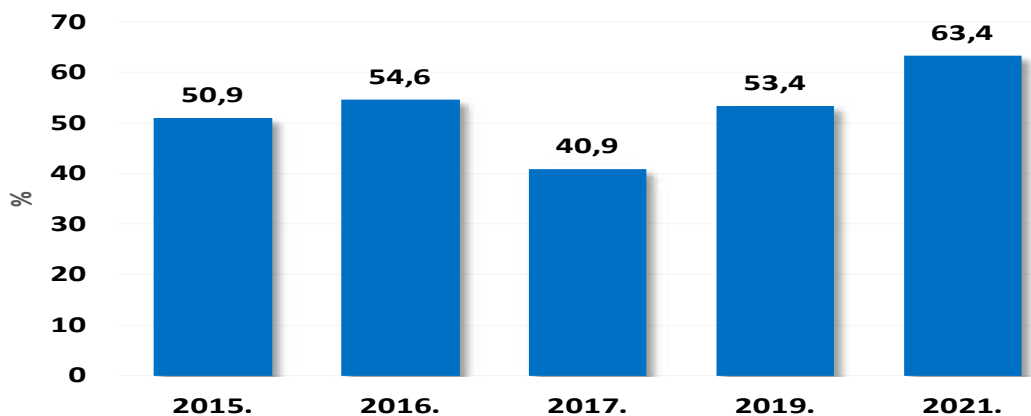
Izvor: Eurostat (Pokazatelj SDG_04_31)

Sudjelovanje odraslih u obrazovanju (dobna skupina 25-64 godine)

Izvor: Eurostat (Pokazatelj SDG_04_60)

Udio osoba koji imaju barem osnovne digitalne vještine (dobna skupina 16 -74 godine)

Izvor: Eurostat (Pokazatelj SDG_04_70)

Obrazovanje je u Hrvatskoj dostupno svima, pod jednakim uvjetima te u skladu s njihovim sposobnostima i kao takvo predstavlja ključ dugoročne društvene stabilnosti i gospodarskog napretka. Obrazovanje i osposobljavanje ključni su za osobni, građanski i profesionalni razvoj, socijalnu koheziju, gospodarski rast i inovacije te čine temelj za održivu budućnost.

S ciljem modernizacije sustava odgoja i obrazovanja na svim razinama u ožujku 2023. godine usvojen je Nacionalni plan razvoja sustava obrazovanja za razdoblje do 2027. godine. Nacionalnim planom predviđen je nastavak reforme obrazovnog sustava koja obuhvaća modernizaciju sustava na svim razinama odgoja i obrazovanja te uključuje osiguravanje pristupa ranom predškolskom odgoju i obrazovanju, poboljšavanje odgojno-obrazovnih ishoda učenika u osnovnim i srednjim školama, osiguravanje više razine zapošljivosti osoba s kvalifikacijama u strukovnom obrazovanju i osposobljavanju i povećanje udjela odraslih polaznika u obrazovanju odraslih. Reforma uključuje i povećanje dostupnosti i završnosti visokog obrazovanja, unaprjeđenje odgoja i obrazovanja djece, odnosno učenika s posebnim odgojno-obrazovnim potrebama, pripadnika nacionalnih manjina i pripadnika hrvatskog naroda izvan Hrvatske te primjenu digitalnih tehnologija u obrazovnom sustavu. Nacionalnim planom pobliže se definira provedba drugog strateškog cilja NRS-a 2030 i prioriteta područja javnih politika za sektor odgoja i obrazovanja.

Podaci pokazuju kako je postotak sudjelovanja djece u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju u Hrvatskoj, od treće godine života do početka obaveznog obrazovanja iznosi 77,8% u 2021. godini. Stopa sudjelovanja u obrazovanju odraslih povećana je sa 3,5% (2019. godina) na 4,4% (2022. godina). Osnovne digitalne vještine u Hrvatskoj ima 63,37% osoba u dobi od 16 do 74 godine.

Hrvatska se temeljito zalaže za individualizaciju procesa odgoja i obrazovanja sa svrhom izjednačavanja mogućnosti učenika i stvaranja uključivog i sigurnog okruženja usmjerenog na učenika i njegove potrebe. Godišnje se osiguravaju financijska sredstva za provođenje preventivnih projekata osnovnih i srednjih škola te učeničkih domova s ciljem poboljšanja kvalitete, održivosti i učinkovitosti preventivnih intervencija koje se provode u sklopu odgojno-obrazovnog sustava slijedeći preporuke utemeljene na dokazima, a radi zadovoljavanja različitih potreba učenika te u skladu s njihovim sklonostima, sposobnostima i interesima, kao i poticanje razvoja dodatnih specifičnih oblika potpore učenicima. Godišnje se osiguravaju financijska sredstva za psihološke krizne intervencije koje se provode u sustavu odgoja i obrazovanja.

Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Ulaganje u rani i predškolski odgoj i obrazovanje proteklih se godina znatno povećalo, međutim, pandemija COVID-19 omela je i usporila napredak.

S ciljem unaprjeđenja usluga za djecu u sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u razdoblju od 2017. do 2022. godine provedena su ulaganja u obnovu i izgradnju 498 vrtića kroz 739 ulaganja u iznosu većem od 260 milijuna eura.

Kako bi se dodatno podigla stopa sudjelovanja u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju poduzimaju se mjere osiguravanja potrebne infrastrukture kroz provedbu projekata izgradnje, dogradnje, rekonstrukcije i opremanja predškolskih ustanova za što je kroz Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021.-2026. osigurano 215 milijuna EUR. Također, poduzimaju se mjere osiguravanja odgovarajućeg broja i kvalitete kadrova, što će omogućiti pristupačnost sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja svakom djetetu. Izmjenama zakonodavnog okvira o predškolskom odgoju i obrazovanju u svibnju 2022. godine otvorila se mogućnost dužeg trajanja obaveznog programa predškole, a uvedena je i mogućnost da poslove odgajatelja obavljaju učitelji razredne nastave.

U pedagoškoj godini 2021./2022. u programima ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja bilo je obuhvaćeno 142.440 djece odnosno 3,6% djece više u odnosu na pedagošku godinu 2020./2021. Nadalje, prema podacima Eurostata obuhvaćenost djece ranim predškolskim odgojem i obrazovanjem (3-godišnjaci i stariji) iznosi 77,8% u 2021. godini.

Osnovnoškolski odgoj i obrazovanje

U školskoj godini 2021./22. osnovnu školu pohađalo je 312.964. učenika, a srednju školu njih 143.477. S ciljem omogućavanja duljeg boravka učenika u osnovnoj školi i postizanja boljih ishoda učenja stvaraju se preduvjeti za organizaciju cjelodnevne škole ulaganjem u infrastrukturu kako bi se obrazovnom sustavu pomoglo pri prelasku na rad u jednoj smjeni. Time se želi produljiti razdoblje učenja i poučavanja te stjecanje kompetencija ključnih za cjeloživotno učenje. Vrijednost ulaganja kroz Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021.-2026. iznosi preko 300 milijuna EUR. Također, izmjenama zakonodavnog okvira o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi od drugog polugodišta školske godine 2022./2023. omogućilo se financiranje, odnosno sufinanciranje prehrane sredstvima osiguranim u državnom proračunu za sve učenike osnovnih škola. Time su se stvorili preduvjeti za zdravu i uravnoteženu prehranu učenika što će utjecati na poboljšanje zdravlja učenika.

Sve navedene mjere pridonose cilju izjednačavanja mogućnosti za uključivo i pravedno kvalitetno obrazovanje za sve učenike sustavu osnovnoškolskog odgoja i obrazovanja.

Srednjoškolski odgoj i obrazovanje

U sustavu srednjoškolskog odgoja i obrazovanja poduzimaju se mjere povećanja obuhvata učenika u gimnazijskim programima s naglaskom na prirodoslovno-matematički i prirodoslovni program s ciljem jačanja učenika u STEM područjima, a po kriteriju ujednačenja dostupnosti u županijama koje nemaju dovoljan broj gimnazijskih programa u srednjim školama. U okviru Nacionalnog plana oporavka i otpornosti 2021.-2026. do lipnja 2026. godine planirana su ulaganja u infrastrukturne kapacitete s ciljem povećanja upisa u gimnazije. U sustavu strukovnog obrazovanja nastavlja se provedba kurikularne reforme usmjerene k uvođenju novih ishodovno orijentiranih strukovnih kurikuluma koji odgovaraju na potrebe tržišta rada, a temelje se na standardima zanimanja i standardima kvalifikacija te prihvaćaju individualne potrebe polaznika, omogućuju stjecanje specifičnih stručnih znanja i vještina i stjecanje transverzalnih i ključnih kompetencija potrebnih za nastavak obrazovanja, osobni razvoj i aktivni angažman u društvu.

Obrazovanje odraslih

Obrazovanje odraslih važna je komponenta sustava cjeloživotnog učenja. Temeljem novog Zakona o obrazovanju odraslih koji je stupio na snagu u siječnju 2022. godine nastavljeni su reformski procesi u sustavu obrazovanja odraslih. Izrađeno je ukupno 150 programa obrazovanja odraslih za stjecanje mikro kvalifikacija koji su u potpunosti usklađeni sa standardom zanimanja i standardom kvalifikacije iz registra Hrvatskog kvalifikacijskog okvira, a za njihovu provedbu koristi se sustav financiranja putem vaučera. Budući da je prema podacima iz 2021. godine samo 5,1% odraslih sudjelovalo u obrazovanju u posljednja 4 tjedna, u usporedbi s 10,8% u Europskoj uniji, time se stvaraju preduvjeti za dostupno obrazovanje odraslih i povećanje obuhvata odraslih uključenih u cjeloživotno učenje prema prosjeku Europske unije od 10,8%, a kako bi svaki pojedinac u potpunosti ostvario svoj potencijal, aktivno sudjelovao u društvu te preuzeo svoje društvene i građanske odgovornosti. Također, trenutačno se razvija model priznavanja prethodnog neformalnog i informalnog učenja koji će građanima omogućiti pristup tržištu rada te napredak na njemu, kao i uključivanje u daljnje obrazovanje.

S ciljem osiguravanja vještina i kompetencija potrebnih u procesu obnove od potresa donesen je i Nacionalni akcijski plan za razvoj vještina u kontekstu zelenih poslova vezanih za energetske obnovu i obnovu nakon potresa koji je pogodio središnju Hrvatsku. Nacionalnim akcijskim planom su se, između ostalog, definirale aktivnosti vezane za: visoko obrazovanje, cjeloživotno obrazovanje te povezivanje obrazovanja i tržišta rada. Za provedbu reforme osigurano je 5,3 milijuna EUR, kojima će se kroz unaprjeđenje edukativnih programa i programa usavršavanja razviti okvir za osiguranje adekvatnih vještina potrebnih za dugoročan, kompleksan i sustavan proces obnove nakon potresa.

Planirano je putem programa osposobljavanja i obrazovanja odraslih educirati osobe za obnovu nakon potresa i energetske obnovu te putem specijalističkih studija i obrazovnih programa educirati osobe za održiv urbani razvoj i obnovu kulturne baštine.

Socijalna dimenzija visokog obrazovanja

Aktivnosti vezane za unaprjeđivanje socijalne dimenzije visokog obrazovanja pridonose osiguranju jednake dostupnosti visokom obrazovanju podzastupljenih i ranjivih skupina, uključujući osobe s invaliditetom.

Provedbom Nacionalnog plana za unaprjeđenje socijalne dimenzije visokog obrazovanja u Republici Hrvatskoj 2019. - 2021. ostvaren je napredak vezan za ključne ciljeve: unaprjeđenje pristupa visokom obrazovanju podzastupljenim i ranjivim skupinama, uklanjanje prepreka i omogućavanje jednakih prilika svim studentima tijekom studiranja te podizanje stope završavanja studija pripadnika podzastupljenih i ranjivih skupina osiguravanjem financijskih sredstava za dodjelu stipendija.

Poseban napredak u rješavanju ključnih izazova vezanih za podizanje stope završavanja studija za podzastupljene i ranjive skupine ostvaren je programom državnih stipendija za studente nižeg socio-ekonomskog statusa kojima se povećava pristup, jednakost i završnost u visokom obrazovanju. Na temelju javnog poziva u Hrvatskoj se dodjeljuje 10.000 potpora godišnje studentima nižeg socio-ekonomskog statusa upisanim na visoka učilišta.

Na temelju Zakona o visokom obrazovanju i znanstvenoj djelatnosti potpore u okviru studentskog standarda u sustavu visokog obrazovanja obuhvaćaju izravne i neizravne studentske potpore. Izravne potpore obuhvaćaju dodjelu državnih stipendija i potporu za podmirenje troškova prijevoza redovitim studentima s invaliditetom, a neizravne obuhvaćaju subvencionirani smještaj studenata koji studiraju u redovitom statusu u studentskim i učeničkim domovima te pokriće dijela troškova prehrane u restoranima studentske prehrane.

Razvoj strukovnog obrazovanja i poticanje naukovanja

U Hrvatskoj se razvija sustav obrazovanja za vezane obrte, koji čini manji dio cjelokupnog sustava strukovnog obrazovanja, odnosno oko 12,5 % svih učenika koji su upisani u programe strukovnog obrazovanja. Obrazovanje traje 3 godine i provodi se za 61 zanimanje direktno usmjerena na tržište rada.

U novom programskom razdoblju Europske unije 2021.- 2027. u okviru programa „Učinkoviti ljudski potencijali 2021. – 2027.“ osigurana je provedba aktivnosti vezanih za dodjelu potpora licenciranim gospodarskim subjektima koji provode naukovanje, izradu strukovnih kurikuluma za zanimanja koja se provode po modelu naukovanja te usavršavanje mentora iz gospodarstva koji izvode naukovanje kao i usavršavanje strukovnih nastavnika u gospodarstvu u vrijednosti od gotovo 45 milijuna EUR. Također, planiran je i nastavak mjere stipendiranja učenika u obrtničkim zanimanjima.

Radi unaprjeđenja i jačanja kapaciteta i stručnosti ljudskih resursa u sektoru turizma i ugostiteljstva provode se aktivnosti usmjerene na formalno i neformalno obrazovanje odraslih te razvoj novih formalnih i neformalnih obrazovnih programa. Provedbom novih obrazovnih programa znatno će se unaprijediti kvaliteta obrazovanja za turizam i ugostiteljstvo te se bolje uskladiti s potrebama na tržištu rada. Stipendiranje učenika i studenata koji se obrazuju za rad u turizmu doprinosi jačanju kompetencija i vještina budućih turističkih djelatnika. Istovremeno se utječe na porast broja mladih koji vladaju znanjima i vještinama potrebnima za jačanje ukupne konkurentnosti turističkog proizvoda Hrvatske. Po završetku obrazovanja, obveza je zapošljavanje stipendista u trajanju minimalno 3 mjeseca što mladima pruža mogućnost stjecanja i usavršavanja znanja, ali i prezentiranja svojih kompetencija s ciljem stalnog zaposlenja. U periodu od 2008. do 2022. godine potpisano je oko 1.900 ugovora za što je iz državnog proračuna izdvojeno do kraja 2022. godine preko 2,1 milijuna EUR.

Inkluzivni odgoj i obrazovanje te kulturno i umjetničko obrazovanje

Ratificiranjem UN Konvencije o pravima osoba s invaliditetom 2008. godine Hrvatska se pridružila naporima međunarodne zajednice kako bi se i na području politika prema osobama s invaliditetom učinili daljnji napori i formirao nacionalni okvir za njenu provedbu.

Nacionalni plan izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom za razdoblje od 2021. do 2027.

godine, predstavlja akt strateškog planiranja kojim Hrvatska nastavlja kreirati politiku prema osobama s invaliditetom. Ovaj dokument stavlja naglasak na jednakost, kao temeljno načelo svih ljudskih prava i temeljnih sloboda, a ima cilj osigurati uvjete za ravnopravno uživanje prava i aktivno sudjelovanje osoba s invaliditetom u svim područjima života zajednice. Nacionalnim planom izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom za razdoblje od 2021. do 2027. godine definiran je cilj „Osigurati inkluzivan odgoj i obrazovanje za djecu s teškoćama u razvoju i studente s invaliditetom“ koji izravno pridonosi postizanju četvrtog cilja održivog razvoja.

U sustavu osnovnoškolskog obrazovanja nastavlja se provedba kurikularne reforme te su tijekom školske godine 2022./2023. izrađeni kurikulumi za učenike s teškoćama u razvoju u odgojno-obrazovnim ustanovama koje provode obrazovanje prema posebnom programu. Kurikulumi će se implementirati od školske godine 2023./2024. Također, u izradi su kurikulumi za učenike s teškoćama u razvoju u srednjoškolskim odgojno-obrazovnim ustanovama koje provode obrazovanje prema posebnom programu. Implementacija je predviđena od školske godine 2024./2025.

Aдекватno zastupljeno kulturno i umjetničko obrazovanje, kao i medijska pismenost jedni su od mogućih odgovora u promicanju uravnoteženog pristupa obrazovanju, sposobnosti kritičkog vrednovanja medijskih poruka koje nas okružuju u medijski posredovanom svijetu, ali i kvalitetne podloge za budući razvoj svakog pojedinca. Kulturno i umjetničko obrazovanje uz medijsku pismenost treba biti sustavno i dostupno tijekom predškole i tijekom cijelog obaveznog školovanja, ali i poslije jer je riječ o dugoročnom procesu, naročito u vremenu u kojem u školskim kurikulumima dominira STEM. Posebno valja istaknuti program Ruksak (pun) kulture koji u dislocirana i prometno slabije povezana područja donosi kulturne i umjetničke programe i radionice namijenjene djeci i mladima.

Program omogućuje dostupnost kulture i umjetnosti djeci i mladima, razvijanje njihovog kreativnog obrazovanja te senzibilizira djecu i mlade za područje kulture i umjetnosti. Njegov je cilj da umjetnost i kultura budu jednako dostupni svoj djeci i mladima u Republici Hrvatskoj, a posebno onima koji žive u prometno slabije povezanim područjima. Također, neizostavna je činjenica kako je potrebno kontinuirano, u vidu cjeloživotnog učenja, promicati medijsku pismenost kao sposobnost pristupa, analize, vrednovanja i kritičkog promišljanja različitih aspekata medija te stvaranja medijskih sadržaja i poruka uz njihovo odgovorno i etičko dijeljenje.

Razvoj kulturnih i kreativnih industrija

Područje kulture, u kojem su sloboda kulturnog i umjetničkog stvaralaštva i zaštita kulturne baštine temelj kulturnog i nacionalnog identiteta, ključan je element društvenog razvoja. Poticanje stvaralaštva, ulaganje u umjetničku proizvodnju i distribuciju kulturnih sadržaja te jačanje aktivnog sudjelovanja građana u kulturi i razvoj publike, u čvrstoj povezanosti s kreativnim obrazovanjem i gospodarstvom, alati su za poticanje pametnog, održivog i uključivog rasta društva u cjelini.

Kreativnost ugrađena u sve segmente kulturnih i kreativnih industrija generator je rasta i daje snažan poticaj inovativnosti kao važnom elementu jačanja svih sektora, a prije svega industrije, turizma, poduzetništva i digitalnih tehnologija. Kulturne i kreativne industrije (KKI) čine oko 3% hrvatskog BDP-a i njihov potencijal najčešće se koristi kao faktor ekonomske diversifikacije, kao sredstvo promicanja nacionalne baštine i turizma, no one su prepoznate i po svojoj iznimnoj ulozi u društvu kao važnom sredstvu jačanja demokratskih vrijednosti i društvene kohezije.

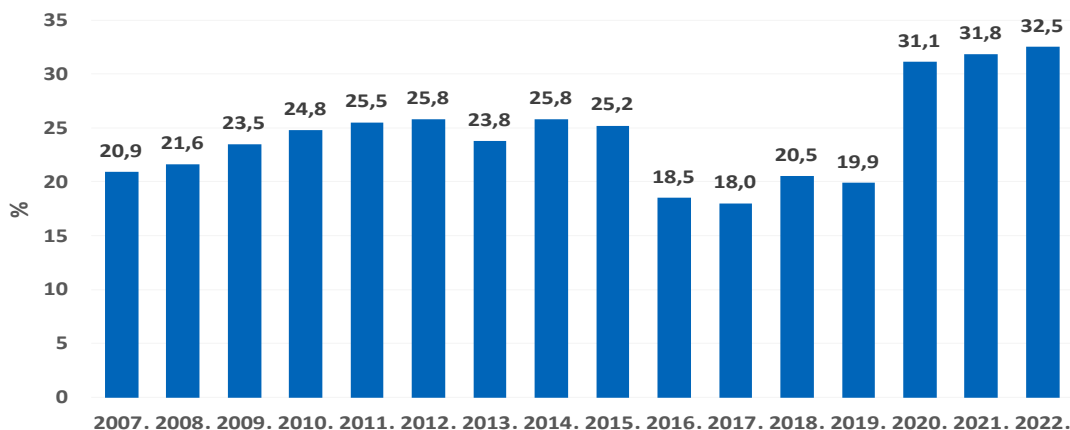
5 RODNA
RAVNOPRAVNOST

Cilj 5.

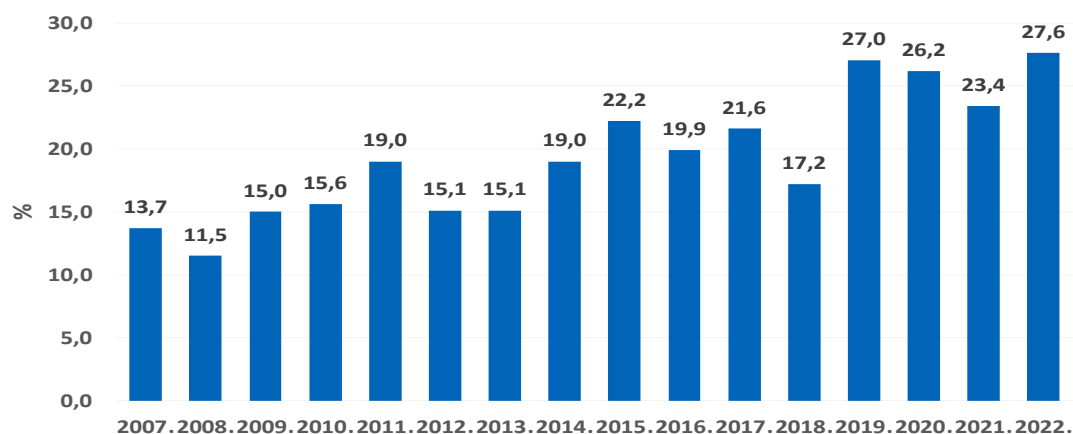
*Postići ravnopravnost
spolova i osnažiti sve žene i
djevojčice*

Udio žena u nacionalnom parlamentu

Izvor: Eurostat/European Institute for Gender Equality (EIGE)(Pokazatelj SDG_05_50)

Udio žena na višim rukovodećim položajima u najvećim tvrtkama izlistanima na burzi

Izvor: Eurostat/European Institute for Gender Equality (EIGE) (Pokazatelj SDG_05_60)

Ravnopravnost spolova jedna je od najviših vrednota propisnih Ustavom Republike Hrvatske čime Hrvatska pokazuje visoki stupanj osviještenosti o nužnosti sprječavanja diskriminacije. U zadnjih nekoliko godina učinjen je veliki napredak na području ravnopravnosti spolova te su doneseni zakoni koji naglašavaju potrebu poštivanja ravnopravnosti spolova u svim područjima života, a posebice na području zapošljavanja i ostvarivanja prava iz radnog odnosa čime se izravno utječe na osnaživanje i ekonomsku neovisnost žena.

Hrvatska bilježi porast udjela zastupnica u Hrvatskome saboru u odnosu na prethodno izvješće. Ukupan broj zastupnica u Hrvatskom saboru iznosi 48 (32%), čime se Hrvatska izjednačila s europskim prosjekom. To je značajan porast u odnosu na završetak prethodnog saziva Hrvatskog sabora (2016. – 2020.), kada je udio zastupnica iznosio 19,2%. Trend rasta prisutan je i kada je riječ o udjelu žena na višim rukovodećim položajima. U 2022. godini u Hrvatskoj se 27,6% žena nalazilo na višim rukovodećim položajima u najvećim tvrtkama izlistanima na burzi.

U ožujku 2023. godine Hrvatska je usvojila Nacionalni plan za ravnopravnost spolova za razdoblje do 2027. godine te Akcijski plan za provedbu Nacionalnog plana za razdoblje do 2024. godine. Nacionalnim planom ispunjavaju se horizontalni prioriteti NRS-a 2030. S obzirom na to da je

ravnopravnost spolova horizontalna tema Nacionalnim planom će se omogućiti bolja koordinacija te će se doprinijeti odgovornosti u realizaciji ciljeva kojima se doprinosi većem stupnju ravnopravnosti spolova.

Trenutno je u izradi novi akt strateškog planiranja usmjeren na zaštitu od nasilja nad ženama i nasilja u obitelji koji će u središte interesa staviti žene žrtve različitih oblika nasilja. Osobita pažnja biti će posvećena suzbijanju nasilja prema posebno osjetljivim skupinama žrtava, primjerice ženama s invaliditetom odnosno žrtvama izloženima višestrukoj diskriminaciji.

Krajem 2022. godine donesen je Nacionalni plan za suzbijanje seksualnog nasilja i seksualnog uznemiravanja za razdoblje do 2027. godine te pripadajući Akcijski plan za razdoblje do 2024. godine. Svrha je ovog nacionalnog dokumenta postizanje usklađene društvene reakcije na seksualno nasilje i seksualno uznemiravanje, osiguravanje učinkovitog postupanja u cilju zaštite žrtava, promicanje njihovih prava te razvoj svijesti javnosti o neprihvatljivosti i štetnosti ovakvog ponašanja.

Nadalje, 2022. godine donesen je Nacionalni plan za prava djece u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2022. do 2026. godine. Naime, mjerama u okviru drugog posebnog cilja „Zaštita djece od svih oblika nasilja“ pruža se dodatna stručna podrška djeci žrtvama nasilja i svjedocima kaznenih djela te im se osigurava zaštita njihovih prava i psihofizičkog integriteta. Posebna se podrška, kroz aktivnosti, daje djeci žrtvama obiteljskog nasilja koje ugrožava sva djetetova prava, njegove sposobnosti socijalizacije. Nasilje u obitelji je osobni, obiteljski i društveni problem koji značajno narušava kvalitetu života i mentalno zdravlje svih onih koji su mu izloženi, a posebno djece. Implementira se i mjera unaprjeđenja rada s djecom i roditeljima u svrhu prevencije i suzbijanja među vršnjačkog nasilja, kao i poticanje preventivnih programa u odgojno-obrazovnim ustanovama s ciljem prevencije, smanjenja i sprečavanja među vršnjačkog nasilja. Ove aktivnosti pridonose postizanju ravnopravnosti spolova te uklanjanju svih oblika nasilja.

Pružanje potpore žrtvama nasilja

Provođenjem javno-preventivnih aktivnosti te programa izobrazbe u Hrvatskoj se daje doprinos senzibilizaciji šire javnosti za potrebu prevencije nasilnog ponašanja, smanjenje pojave nepoželjnih oblika ponašanja te smanjenje broja novih delikata. Osigurava se pravovremen i kvalitetan odgovor na počinjeno seksualno nasilje i seksualno uznemiravanje, utječe na podizanje kvalitete postojećih i razvoj novih usluga te stvaranje pretpostavki sigurnijeg okruženja za sve.

Kroz Europski socijalni fond provode se projekti namijenjeni borbi protiv nasilja u obitelji i nasilja prema ženama. Tako se od 2020. do 2023. godine provodi projekt pod nazivom „Zaustavimo nasilje nad ženama i nasilje u obitelji – Za nasilje nema opravdanja“ u vrijednosti od 1,35 milijuna EUR. Cilj projekta je unaprjeđenje sustava prevencije i zaštite od nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, a njegove aktivnosti obuhvaćaju podizanje javne svijesti u borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, jačanje kapaciteta stručnjaka i unaprjeđenje međuresorne suradnje te unaprjeđenje rada Nacionalnog pozivnog centra za žrtve kaznenih djela i prekršaja kao dio sustava prevencije od nasilja i zaštite žrtve, odnosno produljenje njegova rada na 24 sata svih 7 dana u tjednu.

Također, u Hrvatskoj je uspostavljeno šest novih skloništa za žrtve nasilja u županijama u kojima skloništa nisu postojala čime je zadovoljen uvjet njihove ravnomjerne regionalne rasprostranjenosti. Uspostavom novih skloništa u Hrvatskoj trenutno djeluje 25 skloništa za žrtve nasilja. Osim usluga smještaja za žrtve nasilja, skloništa korisnicama pružaju pomoć i sigurnost u kriznoj situaciji eskalacije nasilja u obitelji i zaštitu od takvog ponašanja kao i zadovoljavanje životnih potreba.

Kroz trogodišnje programe od 2019. godine financiraju se udruge koje pružaju usluge savjetovaništva za žrtve nasilja u obitelji i žrtve seksualnog nasilja u Hrvatskoj. Na godišnjoj razini financira se 20 organizacija civilnoga društva u godišnjem iznosu financiranja od 400 tisuća EUR. Cilj je osigurati savjetodavnu pomoć žrtvama nasilja u obitelji i žrtvama seksualnog nasilja kroz financijsku podršku organizacijama civilnoga društva koje u svom djelokrugu pružaju uslugu savjetovanja za žrtve nasilja u obitelji i žrtve seksualnog nasilja, kroz podizanje znanja i svijesti o pravima žrtava nasilja u obitelji

i žrtvama seksualnog nasilja, izobrazbu zaposlenih u savjetovalištu o pravima i potrebama žrtava nasilja i njihove djece te žrtava seksualnog nasilja, izobrazbu članova županijskih timova iz područja rodno uvjetovanog nasilja, unapređenja zaštite žrtava, odnosno područja kojima je u fokusu interesa krajnji korisnik.

Sudjelovanje žena u političkom i javnom životu te informacijsko - komunikacijskom sektoru

U okviru promicanja ravnopravnosti spolova, nužno je poticati uključivanje žena u politički i javni život.

U pogledu participacije žena u predstavničkoj i izvršnoj vlasti na lokalnoj razini vidljiv je pomak u odnosu na prethodne lokalne izbore. Lokalni izbori održani 2021. godine donijeli su porast u udjelu žena u predstavničkoj i izvršnoj vlasti u odnosu na lokalne izbore održane 2017. godine. Tako je u 2021. godini broj gradskih i općinskih vijećnica porastao za 3% (s 25,2% na 28,2%), a županijskih vijećnica za 3,4% (s 26,8% na 30,2%). Na razini gradonačelnica bilježi se porast udjela za 1,89%, odnosno s 9,01% na 10,9%. Značajniji pomak vidljiv je kod izbora županica gdje je pozitivan pomak 9,5% jer su u odnosu na lokalne izbore 2017. godine, kada nije izabrana ni jedna županica, na prethodnim izborima izabrane dvije.

U zastupljenosti žena na području sudstva, najveći udio žena na čelu sudova bilježi se na trgovačkim sudovima (77,8%), dok na prekršajnim i općinskim sudovima žene prevladavaju na pozicijama donošenja odluka pa je tako 73,5% predsjednica sudova. Vidljiv je i pomak prema većoj zastupljenosti žena na mjestima odlučivanja u gospodarstvu - udio žena u odborima najvećih hrvatskih tvrtki porastao je sa 15,6% u 2010. na 27,6% u 2022. godini. U najvećim tvrtkama izlistanima na burzi, 2022. godine 16,7% žena nalazilo se na mjestu glavne izvršne direktorice, 26,9% među članovima uprave tvrtke, uz 12,5% predsjednica uprave.

Jedan od prioriteta nacionalnog programa za vrijeme hrvatskog predsjedanja Vijećem Europske unije, u prvoj polovici 2020. godine, bilo je promicanje ravnopravnosti spolova, osnaživanje žena i ravnopravnost na tržištu rada.

U Hrvatskoj se provode i aktivnosti s ciljem motiviranja djevojaka da od najranije dobi istražuju STEM studije, poticanja prekvalifikacije ili usavršavanja žena, podržavanja razvoja digitalnih vještina za nezaposlene žene i žene koje pripadaju ranjivim skupinama te poboljšanja ugleda i svijesti o karijerama na području informacijsko-komunikacijske tehnologije.

U svrhu promocije važnosti ravnopravnog sudjelovanja žena u informacijsko- komunikacijskom sektoru te poticanja aktivnosti usmjerenih popularizaciji zapošljavanja većeg broja žena u ovom sektoru, provodi se i promotivna kampanja kroz organizaciju okruglih stolova pod nazivom „Postani i TI djevojka IT“ na kojima se predstavljaju uspješne žene iz područja informacijsko-komunikacijskog sektora.

Ravnoteža privatnog i poslovnog života

Proces usklađivanja obiteljskog, privatnoga i profesionalnog života važan je s aspekta uklanjanja nejednakosti u društvenom položaju muškaraca i žena. S tim ciljem provode se aktivnosti za poticanje jednake raspodjele kućanskih i obiteljskih poslova te ravnopravne podjele roditeljske odgovornosti za skrb o djeci, uključujući promociju veće uključenosti očeva u odgoj djece od najranije dobi.

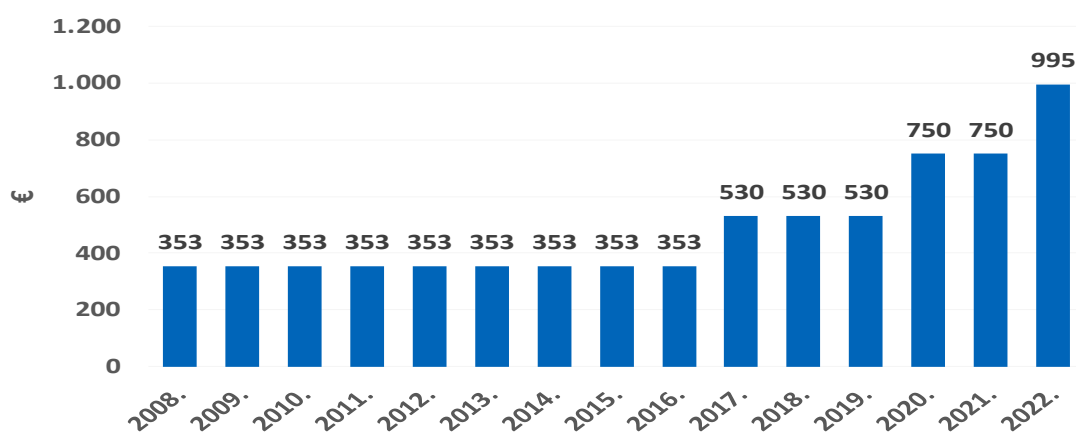
U odnosu na prethodno izvješće, naknada za roditeljski dopust koji traje od šestog mjeseca djetetovog života, za zaposlene i samozaposlene roditelje povećana je sa oko 540 EUR na iznos od 750,44 EUR. Od 1. kolovoza 2022. godine predmetna naknada je ponovno povećana sa 750,44 EUR na 995,45 EUR mjesečno za zaposlene i samozaposlene roditelje.

Od 1. kolovoza 2022. godine na snazi je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o roditeljnim i roditeljskim potporama kojim je uveden očinski dopust kao novo pravo u sustavu roditeljnih i

roditeljskih potpora za zaposlene i samozaposlene roditelje u trajanju od 10 radnih dana za jedno dijete odnosno 15 radnih dana u slučaju rođenja blizanaca, trojki ili istovremenog rođenja više djece koje se može koristiti najkasnije do navršenih šest mjeseci života djeteta. Za vrijeme korištenja ovog prava, naknada plaće predviđa se u punom iznosu osnovice za naknadu plaće (100% od osnovice za naknadu plaće prema propisima o obveznom zdravstvenom osiguranju).

Do kraja godine donijet će se sveobuhvatna Strategija demografske revitalizacije koja će biti okvir za izradu planova, programa, projekata te mjera i aktivnosti, s ciljevima jačanja poticajnog okruženja za obitelji i mlade, cjeloživotnog obrazovanje i unaprjeđenje tržišta rada te unutarnje mobilnosti stanovništva i radne snage.

Iznos roditeljskih naknada u eurima (drugih šest mjeseci)

Izvor: Središnji državni ured za demografiju i mlade

Dodatno, s ciljem osnaživanja roditelja i odgovora na njihove potrebe, kao i usklađivanja obiteljskog i poslovnog života, na godišnjoj razini provode se Pozivi za prijavu projekata udruga civilnog društva usmjerenih podršci roditeljstvu kroz koje se financiraju projekti usmjereni na pružanje podrške (sadašnjim i budućim) roditeljima, između ostalog i poticanju očeva na veću uključenost u obiteljski život.

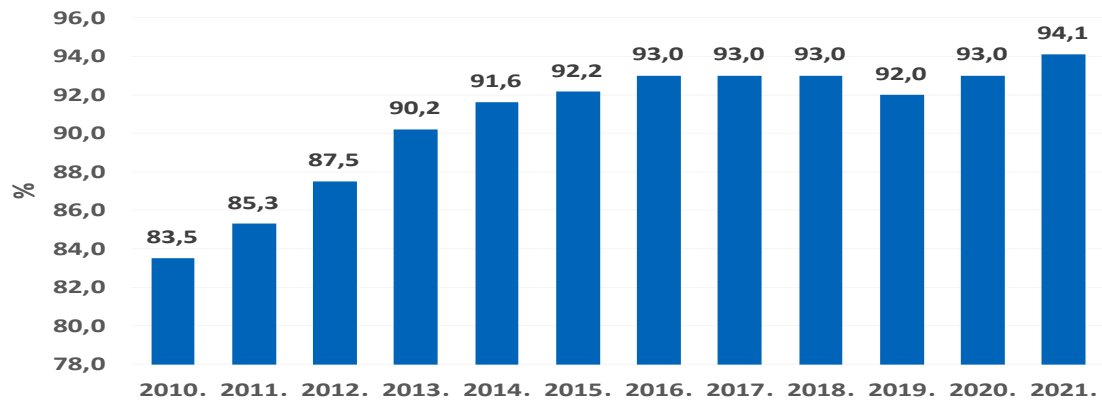
6 ČISTA VODA I
SANITARNI UVJETI

Cilj 6.

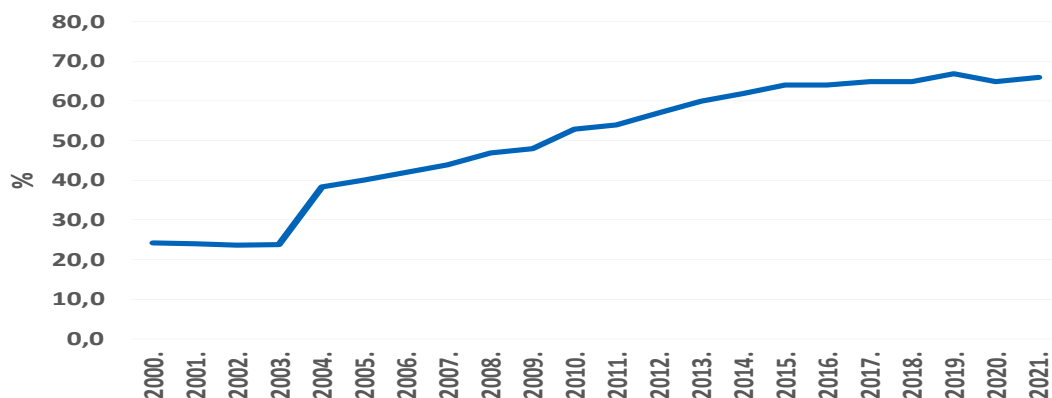
*Osigurati pristup pitkoj vodi
za sve, održivo upravljati
vodama te osigurati
higijenske uvjete za sve*

Udio stanovnika koji koristi sigurnu vodoopskrbu

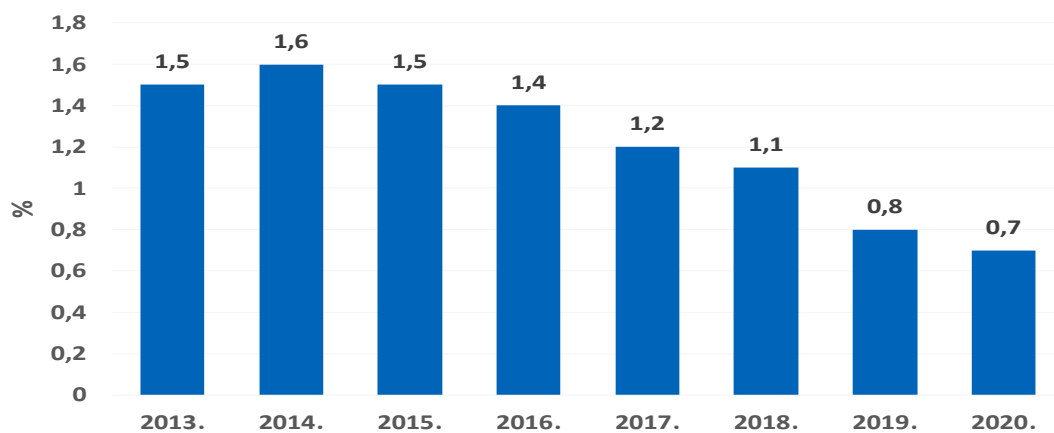
Izvor: Hrvatski zavod za javno zdravstvo (Pokazatelj 6.1.1)

Udio pročišćenih otpadnih voda iz kućanstava i industrije

Izvor: Državni zavod za statistiku (Pokazatelj 6.3.1)

Udio stanovništva koje u svojem kućanstvu nema kadu, tuš ni unutarnji zahod s vodikotlićem

Izvor: Eurostat (Pokazatelj SDG_06_10)

Prema podacima EUROSTAT-a s prosječnih 29.200 m³ vode po stanovniku Hrvatska je na prvom mjestu među državama članicama Europske unije po zalihama vode.

Uz kontinuiranu posvećenost misiji očuvanja ovog prirodnog blaga, prateći smjernice Strategije upravljanja vodama, intenzivirane su aktivnosti na zakonodavnoj, planskoj, programskoj i projektnoj razini te su odgovarajuće mjere razrađene Planom upravljanja vodnim područjima 2022.-2027. koji u bitnome definira opis prirodnih značajki stanja voda, popis ciljeva kakvoće za površinske vode, uključivo i priobalne vode, vode teritorijalnoga mora i podzemne vode, uključujući i zaštićena područja te rokove za postizanje tih ciljeva.

Vrijednosti pokazatelja udjela stanovnika koji koristi sigurnu vodoopskrbu i udjela pročišćenih otpadnih voda iz kućanstava i industrije u stalnom su porastu. Tako je u 2021. godini udio stanovnika koji koristi sigurnu vodoopskrbu u Hrvatskoj porastao na 94,1% u odnosu na 2019. godinu kada je iznosio 92%, dok udio pročišćenih otpadnih voda iz kućanstava i industrije za 2021. godinu iznosi 66%. Nastavljen je i pozitivan trend smanjenja broja stanovnika koji u svojem kućanstvu nemaju kadu, tuš ni unutarnji zahod s vodokotlićem pa je tako udio stanovništva koji nemaju kadu, tuš ni unutarnji zahod s vodokotlićem smanjen sa 0,8% u 2019. godini na 0,7% u 2020. godini.

Ulaganja u unaprjeđenje vodnocomunalne infrastrukture i sustave navodnjavanja

Osmim strateškim ciljem NRS-a 2030 „Ekološka i energetska tranzicija za klimatsku neutralnost“ predviđena su ulaganja u unaprjeđenje sustava javne vodoopskrbe, javne odvodnje i pročišćavanja komunalnih otpadnih voda. Višegodišnjim programom gradnje komunalnih vodnih građevina za razdoblje do 2030. godine predviđeno je oko 6 milijardi EUR ulaganja u poboljšanje vodnocomunalne infrastrukture. To će se ostvariti kroz ulaganja u modernizaciju i izgradnju u odnosu na proširenje sustava javne vodoopskrbe i odvodnje te izgradnju ili dogradnju uređaja za pročišćavanje komunalnih otpadnih voda.

Pristup zdravstveno ispravnoj vodi namijenjenoj za ljudsku potrošnju te sanitarnim i higijenskim uvjetima, odnosno zaštita prava na pristup vodi, osiguran je Direktivom Europskog parlamenta i Vijeća o kvaliteti vode namijenjene za ljudsku potrošnju iz 2020. godine za sve kategorije stanovništva, a posebice za ranjive i marginalizirane skupine, što je na tragu građanske inicijative „Right2Water“ podržane od 1,8 milijuna europskih građana. Navedena Direktiva je transponirana u hrvatsko zakonodavstvo Zakonom o vodi za ljudsku potrošnju i Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o vodama, a implementacija uključuje blisku suradnju svih relevantnih tijela te sektora vodnih usluga i jedinica lokalne samouprave.

Strategija poljoprivrede do 2030. ističe da postoji potreba boljeg pristupa vodi za navodnjavanje kako bi se unaprijedila produktivnost poljoprivrede. Poboljšanje pristupa vodi za navodnjavanje i učinkovitost njezine uporabe ostvarit će se provedbom Višegodišnjeg programa gradnje regulacijskih i zaštitnih vodnih građevina i građevina za melioracije i Nacionalnog projekta navodnjavanja i gospodarenja poljoprivrednim zemljištem i vodama u Republici Hrvatskoj te ulaganjima u izgradnju, sanaciju i modernizaciju infrastrukture navodnjavanja i odvodnje na postojećem poljoprivrednom zemljištu te usvajanjem novih tehnologija u navodnjavanoj poljoprivredi.

U Hrvatskoj se navodnjava samo 1,9% ukupno korištenih poljoprivrednih površina unatoč bogatim vodnim resursima. Kako bi se proizvodni sustavi u poljoprivredi prilagodili klimatskim i okolišnim uvjetima te kako bi se doprinijelo stabilnoj poljoprivrednoj proizvodnji, Strateškim planom zajedničke poljoprivredne politike Republike Hrvatske za razdoblje 2023.-2027. godine planirano je 72.4 milijuna EUR za potporu novim sustavima navodnjavanja u jedinicama područne (regionalne) samouprave što će doprinijeti povećanju poljoprivrednih površina s mogućnošću navodnjavanja.

Učinkovito gospodarenje vodnim resursima

U Hrvatskoj pristup zdravstveno ispravnoj vodi iz sustava javne vodoopskrbe ima prosječno oko 94% stanovništva te je ostvaren napredak u odnosu na 2012. godinu kada je pristup imalo njih 87,5%

stanovništva, unatoč izazovu smanjenja broja stanovnika i određenim razlikama na razini pojedinih županija (od 100% u Međimurskoj županiji do 84% u Krapinsko-zagorskoj županiji). Dodatno povećanje dostupnosti zdravstveno ispravne vode za ljudsku potrošnju, financijski i tehnički je iznimno zahtjevno (kao npr. priključenje manjih udaljenih naselja, rad na rekonstrukciji ili povećanju kapaciteta postojeće infrastrukture u urbanim sredinama). U budućnosti će dodatni naponi biti usmjereni u poboljšanje pristupa besplatnoj vodi za ljudsku potrošnju iz javnih slavina.

U okviru Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014.-2020., odobreno je 60 vodno komunalnih projekata čija ukupna vrijednost iznosi 3,5 milijarde EUR. U okviru ovih projekata je između ostalog pronađeno rješenje za problem prirodno prisutnog arsena, čije je podrijetlo geološki uvjetovano u panonskom prostoru, kao i drugih teških metala u podzemnim vodama Istočne Slavonije. Izgradnjom uređaja za obradu vode u Osijeku s dvostupanjskom filtracijom količina arsena u prerađenoj vodi svedena je na razinu propisanu standardima Europske unije. Kroz dosad odobrene projekte, 270 249 stanovnika više ima pristup poboljšanoj opskrbi vodom, a do kraja razdoblja provedbe Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020. planirano je kako će pomoću odobrenih projekata 300.000 stanovnika imati poboljšan pristup opskrbi vodom. Također, kroz odobrene projekte planirano je da 800.000 stanovnika koristi poboljšani sustav pročišćavanja otpadnih voda.

Osim sredstava Kohezijskog fonda na raspolaganju za ulaganje u vodni sektor su i sredstva dostupna u okviru Nacionalnog plana oporavka i otpornosti 2021.-2026. kroz koji je do sada odobreno 113 projekata. Provedbom Nacionalnog plana oporavka i otpornosti 2021.-2026. planirano je kako će dodatnih 200.000 stanovnika koristiti poboljšani sustav pročišćavanja otpadnih voda i dodatnih 45.000 stanovnika koji će imati pristup poboljšanoj opskrbi vode.

U Hrvatskoj se trajno osigurava socijalna cijena vodne usluge za socijalno ugrožene građane na način da cijena vodne usluge ne prelazi 60% pune cijene vodne usluge koju plaćaju ostali građani, uključujući vodoopskrbu i odvodnju te pročišćavanje otpadnih voda. Dodatno je zajamčeno da je za vrijeme legitimne obustave ili ograničenja isporuke vode zbog nepodmirenja računa za vodne usluge korisnika, javni isporučitelj vodne usluge dužan omogućiti isporuku vode za ljudsku potrošnju od najmanje 50 litara po članu kućanstva dnevno, u vremenu od najmanje osam sati, vodeći računa o socijalno ugroženim korisnicima.

Gospodarenje otpadom

Gospodarenje otpadom u Hrvatskoj temelji se na uvažavanju načela zaštite okoliša u skladu s propisima kojima se uređuje zaštita okoliša i pravnom stečevinom Europske unije, načelima međunarodnog prava zaštite okoliša te znanstvenih spoznaja, najbolje svjetske prakse i pravila struke, a osobito načelo „onečišćivač plaća“, načelo blizine, načelo samodostatnosti i načelo sljedivosti. U svrhu sprječavanja nastanka otpada primjenjuje se red prvenstva gospodarenja otpadom koji obuhvaća sprječavanje nastanka otpada, pripremu za ponovnu uporabu, recikliranje, ostale postupke uporabe npr. energetska uporaba i zbrinjavanje.

Odvojeno sakupljanje pojedinih vrsta komunalnog otpada provodi se sakupljanjem putem spremnika na „kućnom pragu“, putem spremnika na javnim površinama, reciklažnih dvorišta, trgovine na malo te kroz uspostavljene nacionalne sustave za posebne kategorije otpada. Od 2010. godine udio odvojeno sakupljenog komunalnog otpada je u stalnom porastu. Navedeno je rezultat kontinuiranog ulaganja u infrastrukturu za odvojeno prikupljanje komunalnog otpada.

Količine kao i udio oporabljene/recikliranog komunalnog otpada su u kontinuiranom porastu. Od ukupne količine odvojeno sakupljenog otpada u 2021. godini 74 % (560.153 tona) je oporabljeno, dok je preostala količina uglavnom odložena na odlagalištima otpada (direktno ili kao izdvojeni nećiljani materijali i nečistoće nakon obrade otpada) ili u manjem udjelu privremeno uskladištena. Porast stope uporabe komunalnog otpada rezultira smanjenjem količine komunalnog otpada odloženog na odlagališta otpada. U svrhu povećanja stope recikliranja i ostvarenja ciljeva odvojeno prikupljenog otpadnog papira, plastike, stakla, nužno je u suradnji s jedinicama lokalne samouprave osigurati i uspostaviti infrastrukturu za učinkovito gospodarenje otpadom.

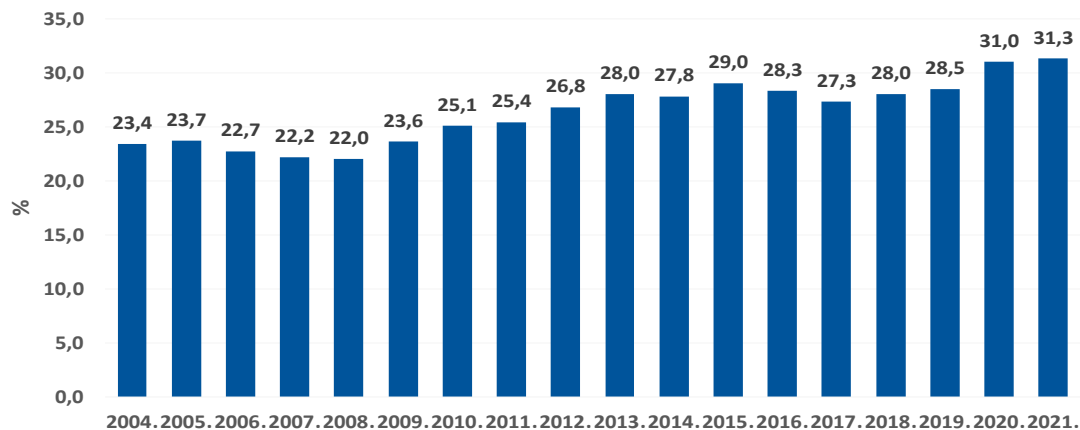
7 PRISTUPAČNA
ENERGIJA IZ ČISTIH
IZVORA

Cilj 7.

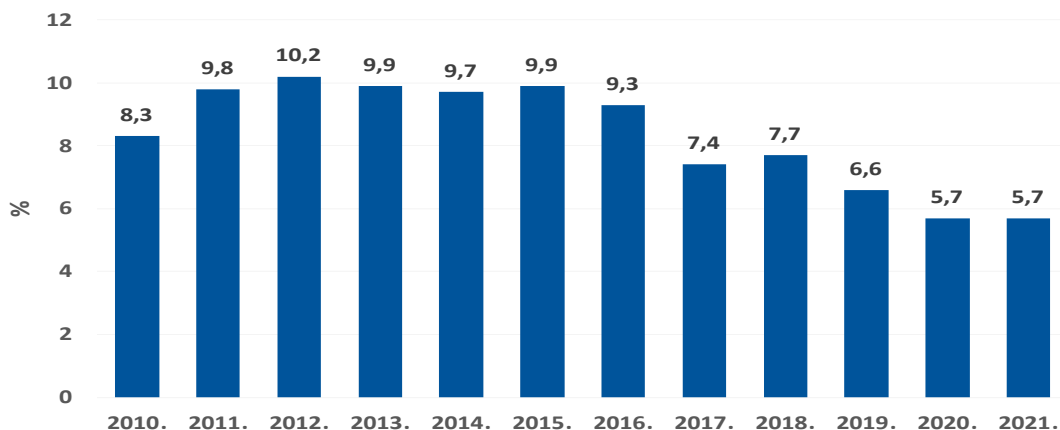
*Osigurati pristup pouzdanoj,
održivoj i suvremenoj
energiji po pristupačnim
cijenama za sve*

Udio obnovljive energije u ukupnoj finalnoj potrošnji energije

Izvor: Eurostat (Pokazatelj 7.2.1)

Udio stanovništva koje ne može primjereno zagrijavati dom

Izvor: Eurostat (Pokazatelj_07_60)

Iako znatan dio svojih energetske potreba ostvaruje uvozom nafte i plina, prema podacima Eurostata za 2020. godinu, Hrvatska iz obnovljivih izvora energije zadovoljava 31,3% energetske potreba, što nas smješta znatno iznad prosjeka EU-a od 22,1%. Pokazatelj koji mjeri udio stanovništva koje ne može adekvatno zagrijavati svoj dom u Hrvatskoj se u razdoblju od 2019. do 2022. kretao između 6,6% i 7% stanovništva što je bilo bolje od prosjeka Europske unije u istom periodu.

U 2021. godini usvojena je Strategija niskougličnog razvoja Republike Hrvatske do 2030. s pogledom na 2050. godinu, koja postavlja okvir za intenzivan razvoj obnovljivih izvora energije izravno povezanih s ciljevima Europskog zelenog plana. Zbog povećanja ambicioznosti klimatskih ciljeva Europske unije o smanjenju emisija stakleničkih plinova za 55% do 2030. i postizanja klimatske neutralnosti do 2050. pokrenute su aktivnosti na revidiranju Integriranog nacionalnog energetskog i klimatskog plana za razdoblje 2021.- 2030. godine.

Energetska stabilnost, samodostatnost i tranzicija na čistu energiju

Početkom 2021. godine pušten je u rad terminal LNG Krk s otpremnim plinovodom Zlobin-Omišalj. Realizacijom ovog strateškog projekta Hrvatska je dobila diversificirani dobavni pravac plina kojim

ojačava vlastitu energetska stabilnost i sigurnost opskrbe plinom. Izgradnjom kompresorske stanice te rekonstrukcijom plinovoda Rogatec-Zabok između Hrvatske i Slovenije zadovoljeni su svi uvjeti za otpremu plina s LNG terminala prema središnjoj i jugoistočnoj Europi, čime je hrvatski plinski transportni sustav u potpunosti integriran u europske tokove plina. Nedavno je potpisan ugovor o isporuci dodatnog modula za uplinjavanje koji će omogućiti udvostručenje kapaciteta LNG terminala u Omišlju s 2,9 na 6,1 milijardu kubičnih metara plina, čime će Hrvatska biti u mogućnosti pridonijeti većoj energetskej neovisnosti središnje i istočne Europe.

Paralelno Hrvatska ulaže značajne napore u dekarbonizaciju energetskeg sektora i gospodarstva, ali i u sigurnost opskrbe energijom s ciljem omogućavanja našim građanima čiste, održive i pristupačne energije.

U posljednjih nekoliko godina donesen je niz strateških dokumenata vezanih za energetska i klimatska politika, koji podržavaju dekarbonizaciju, sigurnost opskrbe energijom i diversifikaciju, a to su Strategija energetskeg razvoja Hrvatske do 2030. s pogledom na 2050. godinu, Integrirani nacionalni energetska i klimatska plan za razdoblje od 2021. do 2030. godine, Dugoročna strategija obnove nacionalnog fonda zgrada do 2050. godine te Hrvatska strategija za vodik do 2050. godine. Dokumenti posebno naglašavaju povećanje kapaciteta vlastite energetske proizvodnje u segmentu obnovljivih izvora energije što će u kombinaciji sa smanjenjem emisija CO₂ i povećanjem energetske učinkovitosti povećati i našu energetska samodostatnost.

Postavljen je visoki cilj vezan za obnovljive izvore energije, a sa svrhom doprinosa dostizanju postavljenih ambicioznih ciljeva za 2030. godinu pa je i iz rezultata (udio obnovljive energije u ukupnoj finalnoj potrošnji energije i energetska produktivnost) vidljivo njihovo povećanje iz godine u godinu. Udio obnovljive energije u ukupnoj finalnoj potrošnji energije sa 31,3 % iznad je prosjeka Europske unije i Hrvatska tu i dalje ima visoke ambicije. Dodatno, posebna će se pozornost posvetiti toplinarstvu i prelasku na obnovljive izvore energije što bi trebalo doprinijeti poboljšanju cilja vezanog za primjereno zagrijavanje domova.

Planirano je daljnje poticanje proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora energije do 2030. godine, kao i unaprjeđenje sustava prijenosa električne energije s ciljem smanjenja emisija CO₂ u energetskeg sektoru. Osim povećanja proizvodnje, ovo ujedno znači i osiguravanje veće količine električne energije za samodostatnost, kako u kućanstvima, tako i u industriji. Ukinuto je porezno opterećenje na instalacije sunčanih elektrana na krovovima što će u konačnici doprinijeti podizanju sigurnosti opskrbe i stabilizaciji cijena električne energije. Paralelno, za postizanje ovog cilja, potrebno je unaprijediti elektroenergetska sustav i osigurati sve tehničke preduvjete. Iz Nacionalnog plana oporavka i otpornosti 2021.-2026. osigurana su sredstva za ulaganje u dogradnju, modernizaciju i digitalizaciju elektroenergetskeg sustava, sa svrhom omogućavanja boljeg pristupa novim elektranama na sustav s jasnim ciljem povećanja kapaciteta proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora za 1.500 MW do kraja 2024. godine, te preko 2.500 MW do 2030. godine.

Također, sredstva iz Programa konkurentnost i kohezija za razdoblje 2021.-2027. godine alocirana su za energetska učinkovitost, mikrosolare, geotermalnu energiju u toplinarstvu, baterijske sustave te dekarbonizaciju prometa. Konačno, u sklopu Modernizacijskeg fonda značajna sredstva alocirana su za sufinanciranje solarnih elektrana za vlastite potrebe u industriji (proizvodna industrija, otpad, vode i sl.), kao i za povećanje energetske učinkovitosti.

Naglasak u sljedećem razdoblju bit će na istraživanju i razvoju te digitalizaciji i pametnom upravljanju sustavima, što će posebno biti naglašeno na području obnovljivih izvora energije i energetske učinkovitosti. Očekuje se da će nove tehnologije bitno smanjiti troškove i dovesti na tržište inovativne tehnologije koje će omogućiti prijelaz na sigurne i tržišno niske cijene energenata. Istraživanje i razvoj trebali bi potaknuti ulaganja, poboljšati konkurentnost te pripomoći stvaranju novih radnih mjesta. Cilj je da inovativne i konkurentne tvrtke razvijaju proizvode, tehnologije i sustavna rješenja budućnosti, uz pomoć istraživanja i inovacija. Istraživanje, razvoj i inovacije, posebno su važni kao potencijal za razvoj novih tehnologija.

Gospodarstvo temeljeno na vodiku

Konačno, osim promicanja obnovljivih izvora energije, u Hrvatskoj se u posljednje vrijeme dosta napravilo i na promicanju uspostave gospodarstva temeljenog na vodiku koji je važan dio zelene energetske tranzicije i bitan faktor u ispunjavanju ciljeva vezanih za čistu energiju i smanjenje emisija stakleničkih plinova. Vodik može odigrati važnu ulogu u tranziciji zahtjevnijih sektora, kao zamjena za prirodni plin, ugljen i naftu u visokokarboniziranim industrijama i sektoru prijevoza.

Hrvatska tako intenzivno radi na uspostavi „Doline vodika Sjeverni Jadran“ zajedno s Republikom Slovenijom i autonomnom regijom sjeverne Italije (Friuli, Venezia i Giulia). Projekt „Dolina vodika Sjeverni Jadran“ dobio je pozitivnu tehničku ocjenu Partnerstva za čisti vodik (Clean Hydrogen Partnership) u okviru programa Obzor Europa za velike doline vodika i sada ispunjava uvjete za prelazak u fazu pregovora o dodjeli bespovratnih sredstava. Očekuje se da će projekt ispuniti uvjete za bespovratna sredstva u iznosu do 25 milijuna EUR izravnog financiranja. Za realizaciju projekata u okviru ove doline radi se na osiguravanju javnih sredstava, a sve s ciljem doprinosa zelenoj energetskej tranziciji i uspostavljanja gospodarstva zasnovanog na vodiku u Hrvatskoj i šire. Mogućnosti koje proizlaze iz gospodarstva temeljenog na vodiku postaviti će temelje za razvoj čistih tehnologija te otvoriti nove prilike.

Programi energetske obnove

Radi ispunjavanja ciljeva utvrđenih Dugoročnom strategijom obnove nacionalnog fonda zgrada do 2050. godine i sufinanciranja energetske obnove zgrada za razdoblje do 2030. godine, izrađeni su sljedeći programi: Program energetske obnove višestambenih zgrada za razdoblje do 2030. godine; Program energetske obnove zgrada koje imaju status kulturnog dobra za razdoblje do 2030. godine; Program suzbijanja energetske siromaštva koji uključuje korištenje obnovljivih izvora energije u stambenim zgradama na potpomognutim područjima i područjima posebne državne skrbi za razdoblje do 2025. godine; Program razvoja zelene infrastrukture u urbanim područjima za razdoblje od 2021. do 2030. godine; Program razvoja kružnog gospodarenja prostorom i zgradama za razdoblje od 2021. do 2030. godine te Program energetske obnove zgrada javnog sektora za razdoblje do 2030. godine.

Osnovni cilj ovih programa je smanjiti godišnje potrebe energije za grijanje i hlađenje zgrada primjenom mjera za poboljšanje energetske učinkovitosti zgrada i ugradnjom sustava obnovljivih izvora energije gdje god je to tehnički izvedivo i ekonomski isplativo. Obnova postojećih i gradnja novih zgrada prema visokoučinkovitom standardu tj. maloj potrošnji energije i to iz obnovljivih izvora, cilj je koji Europska unija mora postići kako bi osigurala sigurnost, konkurentnost i održivost. Nacionalni programi energetske obnove zgrada podupiru ciljeve o dekarbonizaciji zgrada koji su usmjereni prema klimatski neutralnoj i energetski neovisnoj Europi u politici „Klimatski neutralna Europa do 2050. godine“.

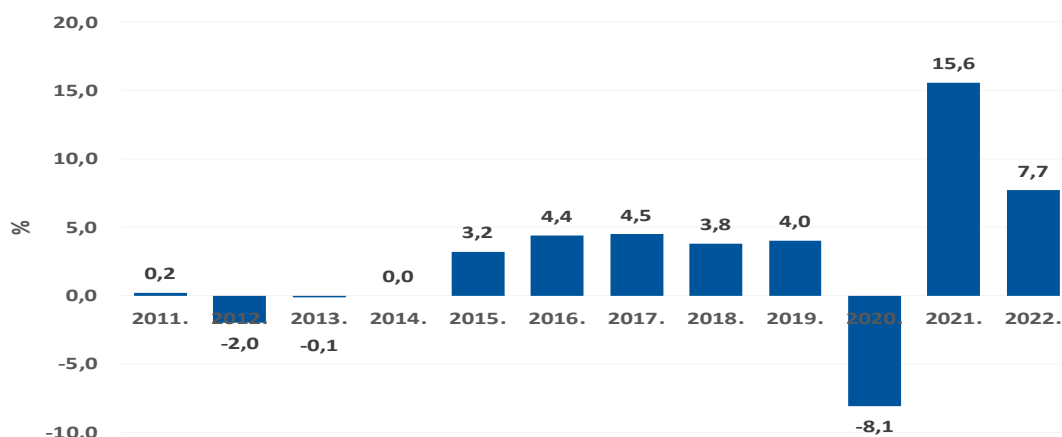
Koristi od energetske obnove zgrada su višestruke. Osim izravnih energetske (smanjenje potrošnje energije, smanjenje uvoza energije, povećanje korištenja obnovljivih izvora energije i dekarbonizacija energetske sustava), klimatskih (smanjenje emisija CO₂), gospodarskih (građevinska i proizvodna aktivnost, zapošljavanje) i proračunskih učinaka, svakako treba još istaknuti i smanjenje rizika od narušavanja zdravlja te smanjenje rizika od budućih poskupljenja energenata i energije. Osim toga, uz mjere energetske učinkovitosti potiče se i sveobuhvatna obnova zgrada koja uz navedene mjere obuhvaća i mjere za unaprjeđenje zdravih unutarnjih klimatskih uvjeta, zaštite od požara te povećanje potresne otpornosti zgrade. Osim navedenog kroz programe energetske obnove zgrada potiče se i unaprjeđenje pristupačnosti osobama s invaliditetom i smanjenom pokretljivosti, ugradnja punionica za električna vozila, parkirališta za bicikle te primjena mjera zelene infrastrukture na zgradi koja doprinosi hlađenju zgrade i smanjenju toplinskih urbanih otoka.

Cilj 8.

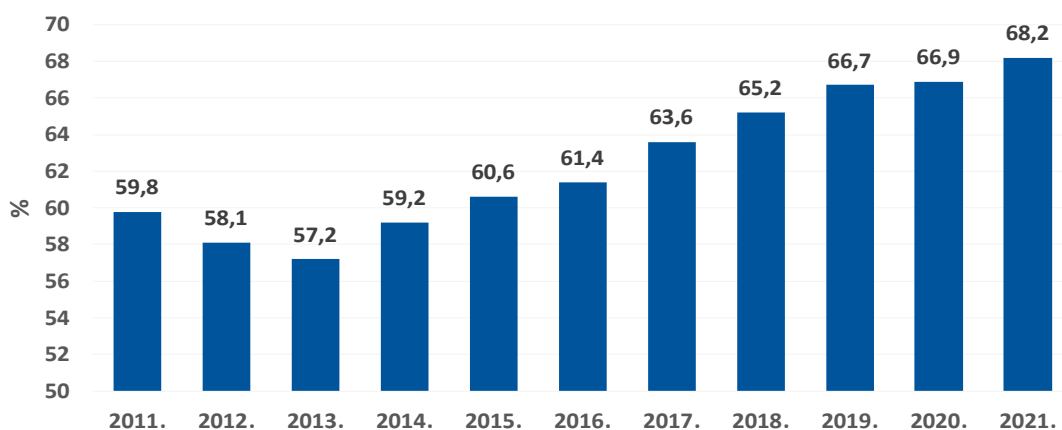
*Promicati kontinuiran,
uključiv i održiv gospodarski
rast, punu i produktivnu
zaposlenost i dostojanstven
rad za sve*

Godišnja stopa rasta realnog BDP-a po stanovniku

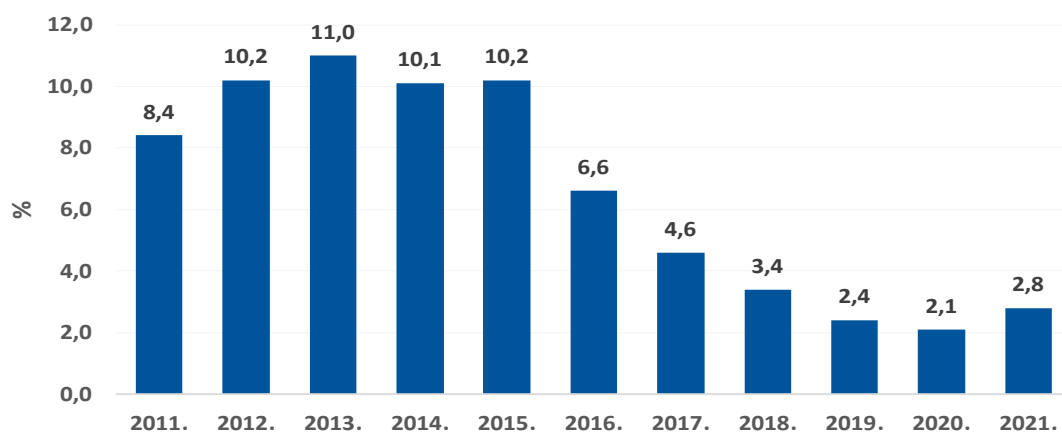
Izvor: Eurostat (Pokazatelj 8.1.1)

Stopa zaposlenosti (20-64)

Izvor: Eurostat (Pokazatelj 8.1.1)

Stopa dugotrajne nezaposlenosti

Izvor: Eurostat (Pokazatelj SDG_08_40)

Višegodišnje odgovorno upravljanje makroekonomskom i fiskalnom politikom u predkriznom razdoblju te pravovremeno aktiviranje mjera prema gospodarstvu i građanima u upravljanju izazovima uzrokovanim pandemijom, a sada i energetsom krizom, s ciljem očuvanja zaposlenosti i održavanja ekonomske aktivnosti omogućili su brzi oporavak nakon pada gospodarske aktivnosti od 8,6% u 2020. godini uzrokovanog pandemijom COVID-19.

U 2021. godini zabilježen je povijesno najveći međugodišnji rast realnog BDP-a od 13,1%, odnosno međugodišnji rast realnog BDP-a po stanovniku od 15,6%. U razdoblju od 2019. do 2022. Hrvatska je prema BDP-u po paritetu kupovne moći porasla sa 67% na 73% prosjeka Europske unije. Navedenom dinamikom cilj o dostizanju 75% prosjeka Europske unije do 2030. ostvarit će se i ranije. Nadalje, vrijednosti pokazatelja na tržištu rada u Hrvatskoj ukazuju na pozitivne trendove. Vidljiv je kontinuirani pad nezaposlenosti pri čemu se nezaposlenost u 2022. u usporedbi sa 2018. smanjila za više od 37 tisuća osoba. Istovremeno se povećala zaposlenost te je dosegla 69,7% u 2022. uz najveći broj zaposlenih od hrvatske samostalnosti 1991. godine.

Gospodarski rast i oporavak u prethodnim godinama bio je popraćen znatnim smanjenjem vanjskih i unutarnjih makroekonomskih neravnoteža hrvatskog gospodarstva. Uz gospodarski rast, na proces smanjenja neravnoteža utjecala je i odgovorna fiskalna politika te učinci pristupanja Europskoj uniji, što je rezultiralo znatno povoljnijim pokazateljima održivosti duga i neto inozemne pozicije. Važan napredak postignut je u smanjenju privatne zaduženosti i vanjskih neravnoteža, dok je udio duga opće države i dalje povišen, ali se vratio na silaznu putanju. Smanjenje neravnoteža u Hrvatskoj potvrdila je i Europska komisija te sukladno njihovom izvješću iz svibnja 2022. Hrvatska više nema makroekonomskih neravnoteža, dok je godinu ranije bila kategorizirana među države članice s makroekonomskim neravnotežama.

U srpnju 2022. Vijeće Europske unije za ekonomske i financijske poslove usvojilo je tri pravna akta čime je dovršena pravna procedura vezana za uvođenje eura u Hrvatskoj. Ovim je Hrvatska od 1. siječnja 2023. postala dvadeseta država članica europodručja.

Proteklu godinu karakterizira snažan gospodarski rast u njezinoj prvoj polovini s očekivanim usporavanjem prema kraju, u uvjetima geopolitičkih napetosti, ruske agresije na Ukrajinu, nastavka poremećaja u opskrbnim lancima, a sve to u kontekstu vrlo snažnih inflatornih pritisaka.

Tako je za 2022., promatramo li kumulativno, BDP zabilježio realni rast od 6,2% u odnosu na 2021. godinu. Ovakva razlika rezultat je opisanih znatno povoljnijih općih gospodarskih kretanja u Hrvatskoj te inozemstvu u odnosu na prethodna očekivanja, a ogleda se, prije svega, u osjetno većem pozitivnom doprinosu rastu BDP-a od strane izvoza roba i usluga, osobne potrošnje, kao i investicija. Manjkovi na svjetskim tržištima, kako rada tako i mnoštva ostalih inputa, u okruženju snažnog oporavka agregatne potražnje, stvorili su unazad nešto više od godine dana ubrzavajuću inflaciju. Ranije navedeni pritisci dodatno su pojačani ratom u Ukrajini i popratnim sankcijama, koji su doveli do snažnog rasta cijena plina, a posljedično i električne energije. U skladu s opisanim kretanjima, inflacija potrošačkih cijena je u prosincu 2022. iznosila 13,5%, što predstavlja njezinu najvišu razinu u više od trideset godina, dok je na razini cijele 2022. inflacija bila na razini od 10,8%. Početkom 2023. vidljivo je usporavanje inflacije sa stopom godišnje inflaciju u travnju od 8,9 % uz prognoze Vlade od 6,6 % za 2023. godinu.

Kako bi se u godini usporavanja gospodarskog rasta koja je pred nama mogli nositi s izazovima ključno je daljnje korištenje sredstava iz Nacionalnog plana oporavka i otpornosti 2021.-2026. putem kojeg su već pokrenute značajne reforme i investicije u gotovo svim područjima politike.

Unatoč zahtjevnim financijskim okolnostima, u nadolazećem razdoblju nastaviti će se s odgovornim upravljanjem javnim financijama radi smanjenja makroekonomskih neravnoteža, što je preduvjet za zdrav i održiv gospodarski oporavak i rast Hrvatske.

Dostupnost financijskih usluga građanima

U Hrvatskoj je pristup bankarskim i financijskim uslugama na zadovoljavajućoj razini. Građani se u Hrvatskoj najviše koriste uslugom mobilnog bankarstva (48,4%), internetskim bankarstvom (36,6%), uslugom trajnog naloga (35,9%) i potom izravnog terećenja (17,7%), dok e-račun (1,1%) zauzima manji udio u odnosu na druge načine plaćanja.

Nadalje, u Hrvatskoj postoji pravo građana na otvaranje i korištenje računa za plaćanje s osnovnim uslugama s ciljem veće financijske uključenosti i mobilnosti. Osnovni račun jest račun za plaćanje u eurima koji građanin može otvoriti kod određenih banaka u Hrvatskoj, a koji građaninu omogućuje obavljanje osnovnih usluga. Za građane koji pripadaju socijalno osjetljivoj skupini postoji gornji limit naknada za otvaranje i korištenje osnovnog računa, čime se dodatno potiče financijska uključenost svih skupina građana.

Prema podacima Hrvatske narodne banke, na dan 31. prosinca 2022. u Hrvatskoj su građani imali otvoreno više od 7,1 milijuna računa (u koje nisu uključeni posebni tzv. zaštićeni računi). Pristup bankarskim i financijskim uslugama nastavit će se pratiti i poticati pristupačnost kako ciljanim zakonodavnim aktivnostima tako i drugim alatima na raspolaganju, prvenstveno s aspekta zaštite građana.

Politika zapošljavanja

Hrvatska kontinuirano potiče uključivanje nezaposlenih osoba na tržište rada te zadržavanje zaposlenih radnika što se ostvaruje kroz provedbu mjera aktivne politike zapošljavanja. Mjere uključuju 9 programa kojima je cilj poticanje zapošljavanja, samozapošljavanja te dodatnog/cjelovitnog obrazovanja. Provedbom mjera aktivne politike zapošljavanja nastoji se kontinuirano poticati gospodarski razvoj. Jedna od najtraženijih i najuspješnijih mjera aktivne politike zapošljavanja je potpora za samozapošljavanje. Korisnici mjere u visokom postotku ostaju samozaposleni nakon prestanka ugovornih obveza, što pokazuje njenu održivost.

Od 2022. financijski su osnažene pojedine mjere aktivne politike zapošljavanja (potpore za zapošljavanje i pripravništvo te samozapošljavanje) putem Nacionalnog plana opravka i otpornosti 2021.-2026. s ciljem poticanja zelene i digitalne tranzicije gospodarstva. Ujedno, u cilju većeg sudjelovanja nezaposlenih i zaposlenih osoba u cjelovitom obrazovanju s naglaskom na stjecanje vještina povezanih sa zelenom i digitalnom tranzicijom kao i osiguranje kvalitetne radne snage poslodavcima, implementiran je sustav vaučera od travnja 2022. godine.

U cilju olakšavanja uključivanja na tržište rada i zapošljavanja mladih, provodi se program Garancija za mlade. Planom implementacije Garancije za mlade na jednom mjestu su obuhvaćene mjere i aktivnosti svih dionika na tržištu rada, a koje se provode u cilju unaprjeđivanja zapošljavanja mladih, sprječavanja ulaska mladih u status osoba koje nisu zaposlene, ne školuju se niti se educiraju (eng. NEET - *not in employment, education or training*) te njihovog uključivanja u društvo.

Mjerama za mlade smanjena je stopa mladih u NEET statusu koja je 2018. iznosila 15,6% (EU prosjek 13,1%). U 2019. zabilježen je daljnji pad na 14,2% (EU prosjek 12,6%), dok je 2020. lagano porasla na 14,6% (EU prosjek 13,8%), a u 2021. bila je na 14,9% (EU prosjek 13,1%). U 2022. stopa mladih u NEET statusu se opet smanjila te je iznosila 13,3%, dok je prosjek Europske unije bio 11,7%. Sve mjere dio su Nacionalnog plana za rad, zaštitu na radu i zapošljavanje za razdoblje od 2021. do 2027. godine koji doprinosi uspostavi usklađenog i perspektivnog tržišta rada te sigurnog i zdravog mjesta rada. Cilj plana je povećati stopu zaposlenosti, podići kvalitetu radnih mjesta i osigurati učinkovitu zaštitu i sigurnost radnika na mjestima rada. Ujedno, aktivnosti koje se provode istaknute su u strateškim ciljevima definiranim u NRS-u 2030.

Također je važno istaknuti kako su se od 2017. do 2023. sredstvima Europskog socijalnog fonda financirale 3 faze Programa „Zaželi“, provedba kojeg je pozitivno utjecala na niz različitih aspekata socio-ekonomskih problema pojedinaca, ali i samih lokalnih zajednica, kroz smanjenje nezaposlenosti žena zapošljavanjem u projektima, ali i kroz povećanje njihove zapošljivosti nakon završetka projekta

te prevenciju prerane institucionalizacije i poboljšavanje kvalitete života krajnjih korisnika operacije - osoba u starijoj životnoj dobi i/ili nemoćnih osoba, posebice onih koji žive u teško dostupnim i slabije naseljenim mjestima. U sklopu ovog programa ukupno je ugovoreno 1.184 projekata ukupne vrijednosti 292,39 milijuna EUR.

Kvalitetniji život mladih

Kako bi se postigao održiv i uključiv gospodarski rast društva provode se brojne ciljane mjere kojima se poboljšava kvaliteta života i osigurava da nitko ne ostane po strani, osobito među mladima. Vlada je donijela Nacionalni program za mlade do 2025. godine, a već šest i pol godina provode se brojne mjere za mlade. Javne politike za mlade usmjerene su na osnaživanje i uključivanje mladih u društvo te na njihovo ekonomsko osamostaljivanje. Poseban prioritet je stvaranje kvalitetnijih mogućnosti za mlade osobe s invaliditetom, mlade u ruralnim sredinama te za mlade u riziku od socijalnog isključivanja i siromaštva. Mjere uključuju unaprjeđenje obrazovanja, proaktivnu politiku zapošljavanja i borbu protiv prekarnog rada mladih, poticanje rješavanja stambenog pitanja mladih kao i mjere porezne, socijalne, zdravstvene i drugih politika koje utječu na poboljšanu kvalitetu života i položaj mladih u društvu.

Zapošljavanje osoba s invaliditetom

Nacionalni plan izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom za razdoblje od 2021. do 2027. godine definira poseban cilj "Unaprjeđenje sustava zapošljavanja osoba s invaliditetom". Osiguranjem kvalitetne pripreme osoba s invaliditetom za zapošljavanje kroz profesionalnu rehabilitaciju i profesionalno usmjeravanje te njihovim uključivanjem u mjere aktivne politike zapošljavanja osigurat će se pravo na dostojan rad uz postizanje pune i produktivne zaposlenosti.

Također Zakonom o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom propisana je kvotna obveza zapošljavanja osoba s invaliditetom. Poslodavci koji zapošljavaju najmanje 20 radnika dužni su zaposliti na primjerenom radnom mjestu prema vlastitom odabiru i u primjerenim radnim uvjetima određeni broj osoba s invaliditetom.

U Očevidniku zaposlenih osoba s invaliditetom od uvođenja kvote zabilježeno je povećanje evidentiranog broja zaposlenih osoba s invaliditetom.

Godina	Broj osoba s invaliditetom
31.12.2015.	11.389
31.12.2016.	10.175
31.12.2017.	10.512
31.12.2018.	10.836
31.12.2019.	11.194
31.12.2020.	11.425
31.12.2021.	11.694
31.12.2022.	15.511

Integrativne radionice primjer su dobre prakse zapošljavanja osoba s invaliditetom u Hrvatskoj. Integrativna radionica je ustanova ili trgovačko društvo koje se osniva radi zapošljavanja osoba s invaliditetom koje se ne mogu zaposliti na otvorenom tržištu rada, a zapošljava najmanje 40% osoba s invaliditetom u odnosu na ukupan broj zaposlenih.

U cilju poticanja uključivanja osoba s invaliditetom na tržište rada u turizmu, provodi se mjera sufinanciranja projekata udruga koji doprinose uključivanju osoba s invaliditetom na tržište rada u turizmu, poticanju poslodavaca i turističkih zajednica na razvoj pristupačnog turizma.

Uključivanje umirovljenika u rad

Uz podizanje razine adekvatnosti mirovina, jedan od glavnih izazova u budućnosti svakako predstavlja i osiguranje dugoročne održivosti mirovinskoga sustava. Na navedeni izazov može se odgovoriti poticanjem zaposlenih na dulji ostanak u svijetu rada i poboljšanjem mogućnosti sudjelovanja umirovljenika na tržištu rada. U razdoblju od 2016. bilježi se stalan pozitivan trend u omjeru osiguranika i umirovljenika.

U uvjetima demografskih izazova starenja stanovništva potrebno je u svijet rada uključiti u što većoj mjeri i starije osobe. Od 2019. nastavljeno je proširivanje kruga korisnika mirovine koji mogu kombinirati rad uz isplatu mirovine. Zakonskim izmjenama koje su stupile na snagu 1. kolovoza 2021. mogućnost rada do polovice radnog vremena uz isplatu punog iznosa mirovine dodatno je proširena i na korisnike obiteljskih mirovina. Kao dodatni poticaj zapošljavanju umirovljenika, istim zakonskim izmjenama, omogućena je isplata najniže mirovine u razdobljima zaposlenja, umjesto mirovine koja bi pripadala na temelju ostvarenih plaća tijekom radnog vijeka. Primjetan je značajan interes umirovljenika i poslodavaca za ovakav rad uz korištenje mirovine, odnosno uz kontinuirano povećanje ovu mjeru trenutno koristi više od 24.000 umirovljenika.

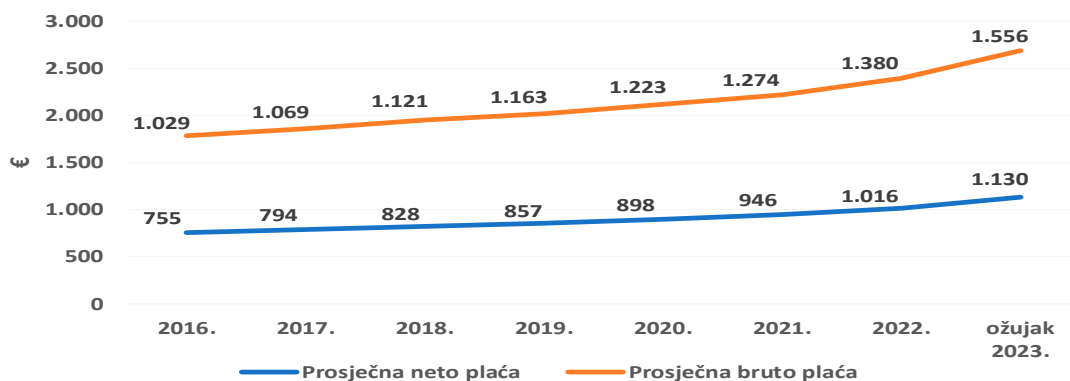
Nastavljeno je poticanje duljeg ostanka u svijetu rada kao i kasnije umirovljenje. Zakonskim izmjenama, počevši od 1. siječnja 2023., predviđeno je povećanje polaznog faktora tzv. bonifikacija za umirovljenje nakon navršenih propisanih godina života za ostvarivanje prava na starosnu mirovinu korisniku koji ima navršenih 35 godina mirovinskog staža.

Izmjenama se nastavlja poticati veća participacija starijih osoba na tržištu rada, odnosno dulji ostanak u svijetu rada zaposlenih i ponovni ulazak u svijet rada umirovljenika, što doprinosi zadovoljenju sve većih potreba tržišta rada za radnom snagom i prijenosom stečenih znanja i vještina na mlađe generacije.

Tržište rada

Trendovi u Hrvatskoj pokazuju da uz pad nezaposlenosti dolazi i do povećanja prosječnih plaća. Tako je prosječna bruto plaća za 2022. iznosila 1.380 EUR, a prosječna neto plaća za 2022. 1.016 EUR što je povećanje više od 180 EUR u odnosu na 2018. godinu. Minimalna plaća povećana je na 560 EUR (bruto 700 EUR), što je povećanje od preko 190 EUR u četiri godine.

Prosječna neto i prosječna bruto plaća u eurima

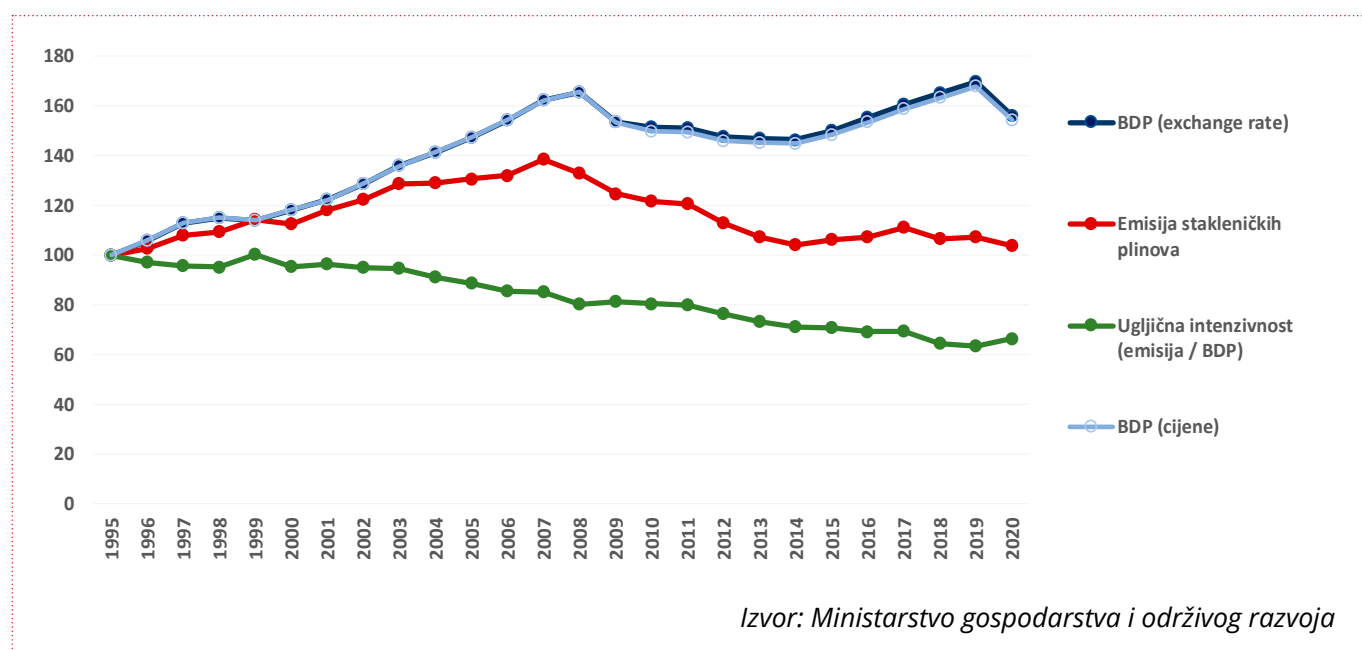
Izvor: Državni zavod za statistiku

S ciljem rješavanja aktualnih izazova tržišta rada, Nacionalnim planom oporavka i otpornosti 2021.-2026. predviđena je reformrska mjera unaprjeđenja radnog zakonodavstva. Cilj reforme je kreirati jasan i moderan zakonodavni okvir koji će promovirati pravedne radne uvjete, poticati prijelaz na

oblike zapošljavanja na neodređeno vrijeme te istodobno poticati korištenje inovativnih oblika rada, omogućiti uspostavu bolje ravnoteže privatnog i poslovnog života te time izravno utjecati na povećanje stope zaposlenosti i stope aktivnosti radne snage, smanjenje segmentacije na tržištu rada i odljeva radnika u druge države. S obzirom na to da na stopu zaposlenosti izravno utječe i smanjenje neprijavljenog rada, uspostavljeni su pravni okvir i potrebni mehanizmi koji će omogućiti prelazak iz neprijavljenog u prijavljeni rad, osigurati takvim radnicima socijalnu zaštitu, zdravstvenu skrb te prava na sigurna primanja u starosti. Dodatno, kroz redefinirani pojam minimalne plaće te osiguravanje pravedne plaće za obavljeni rad smanjit će se siromaštvo među zaposlenima (eng. *in-work poverty*).

Usklađivanje gospodarskog rasta i zaštite okoliša

Zakonom o zaštiti okoliša utvrđeni su instrumenti zaštite okoliša kojima se ostvaruju standardi kakvoće okoliša i tehnički standardi zaštite okoliša, strateška procjena utjecaja strategije, plana i programa na okoliš, procjena utjecaja zahvata na okoliš, okolišna dozvola, sprječavanje velikih nesreća koje uključuju opasne tvari, prostorni planovi kao instrument zaštite okoliša, prekogranični utjecaj strategija, planova i programa, zahvata i postrojenja na okoliš, mjere zaštite okoliša za zahvate za koje nije obvezna procjena utjecaja na okoliš. U tom smislu posebno je vrijedno istaknuti značaj postupka procjene utjecaja na okoliš kojim se kontinuirano unaprjeđuje ocjena utjecaja svakog pojedinačnog zahvata na sastavnice okoliša kao što su tlo, vode, zrak i klima, šume, zdravlje ljudi, biljni i životinjski svijet i druge, pri čemu se uzimaju u obzir uvjeti na određenoj lokaciji, te kojima se utvrđuju mjere zaštite i program praćenja kako bi se prepoznati utjecaji ublažili odnosno sveli na najnižu razinu. Ovim postupkom ujedno se osigurava dostupnost informacija o okolišu i potiče sudjelovanje javnosti.

Usklađivanje gospodarskog rasta i zaštite okoliša može se pratiti i na način da se prati trend odvajanja gospodarskog rasta od emisija stakleničkih plinova. Promatrano u razdoblju od 1995. do 2020. vidljivo je da od 2003. počinje razdvajanje gospodarskog razvoja od emisija stakleničkih plinova uz prisutno smanjenje intenziteta emisije po BDP-u. Tako se u razdoblju od 2004. do 2019. u Hrvatskoj ugljična intenzivnost (emisije/BDP) smanjila za 28 %, odnosno za oko 1,86 % godišnje. Ostvareno razdvajanje gospodarskog rasta i emisija stakleničkih plinova u godinama COVID-19 krize, relativno je jer je do smanjenja emisija došlo uz pad BDP-a. Plan je kroz niskougljičnu tranziciju postići razdvajanje BDP-a i emisija, odnosno rast BDP-a, uz smanjivanje emisija stakleničkih plinova.

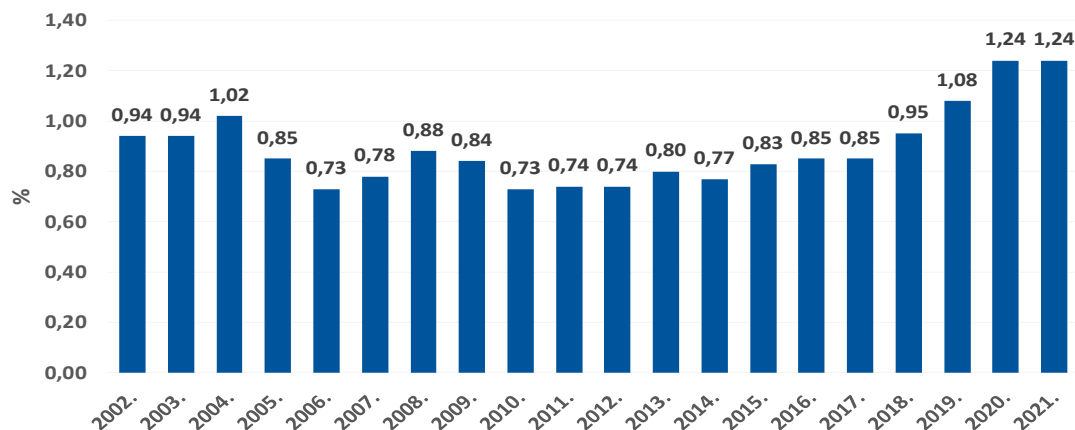
9 INDUSTRIJA,
INOVACIJE I
INFRASTRUKTURA

Cilj 9.

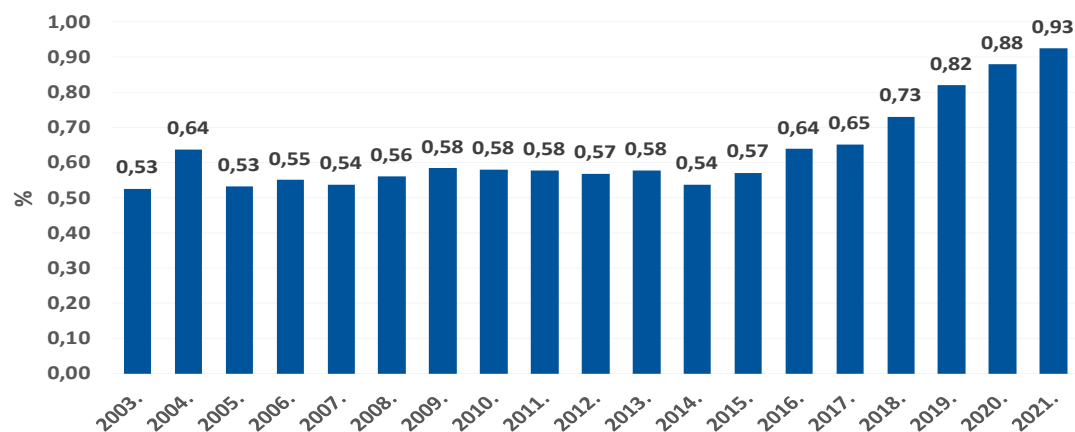
***Izgraditi prilagodljivu
infrastrukturu, promicati
uključivu i održivu
industrijalizaciju i poticati
inovativnost***

Izdaci za istraživanje i razvoj kao udio u BDP-u

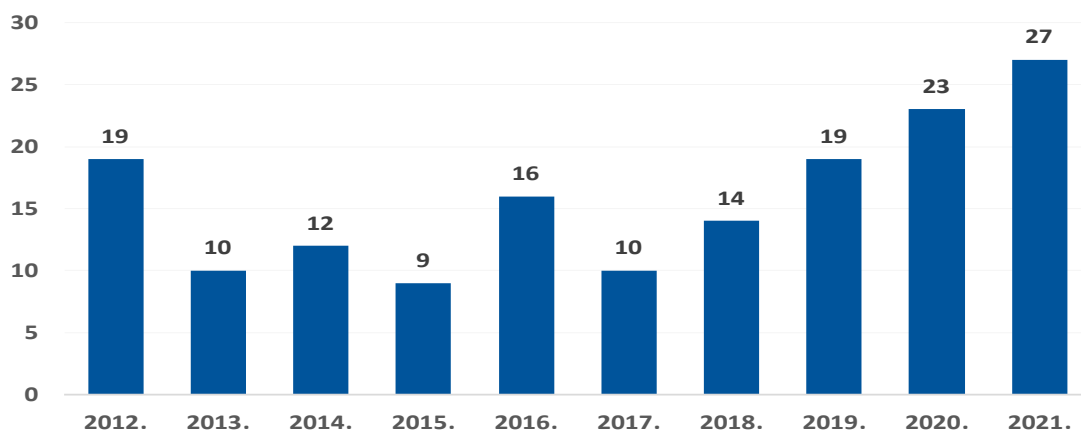
Izvor: Eurostat (Pokazatelj 9.5.1)

Udio aktivnog stanovništva zaposleno na istraživanju i razvoju

Izvor: Eurostat (Pokazatelj SDG_09_30)

Broj patentnih prijava podnesenih Europskom patentnom uredu

Izvor: Eurostat/European Patent Office (Pokazatelj SDG_09_40)

Nastavljen je pozitivan trend kontinuiranog rasta izdvajanja za istraživanje i razvoj od 2017. godine (0,85% u 2017., 0,95% u 2018., 1,08% u 2019., 1,24% u 2020.). U 2021. godini ukupno je za istraživanje i razvoj u Hrvatskoj izdvojeno 1,24% BDP-a, uz udio državnih proračunskih sredstava za istraživanje i razvoj od 0,71% BDP-a. Udio ekonomski aktivnog stanovništva koje je zaposleno na istraživanju i razvoju također je u kontinuiranom porastu (0,93% u 2021. godini).

Prema Europskoj ljestvici uspjeha u inovacijama (European Innovation Scoreboard EIS, 2022), Hrvatska je na 22. mjestu zemalja članica Europske unije, u skupini zemalja kategoriziranih kao "inovatori u nastajanju", s učinkom od 66,5% prosjeka Europske unije. Prema EIS-u, u razdoblju od 2015. do 2022. Hrvatska je imala konzistentno povećanje učinka (15,5 postotnih bodova) po stopi višoj od one u Europskoj uniji (9,9 postotnih bodova).

Poticanje istraživanja, razvoja i inovacija ključan je element politika u svrhu ostvarivanja ciljeva rasta, produktivnosti i konkurentnosti gospodarstva. Ulaganja u istraživanje, razvoj i inovacije moraju se povećavati kako bi se ojačala konkurentnost na tržištu. Zakon o državnoj potpori za istraživačko-razvojne projekte provodi se od 2019., a njime se želi povećati ulaganje privatnog sektora u istraživanje i razvoj, povećati broj poduzetnika koji ulažu u istraživanje i razvoj te poticati suradnja poduzetnika s organizacijama za istraživanje i širenje znanja na istraživačko-razvojnim projektima. Potpora se odobrava u vidu porezne olakšice za istraživačko-razvojne projekte (dodatno umanjeње osnovice poreza na dobit odnosno poreza na dohodak).

Do 10. ožujka 2023. zaprimljeno je 116 prijava za istraživačko-razvojne projekte za potpore sukladno Zakonu o državnoj potpori za istraživačko-razvojne projekte, ukupne vrijednosti 138,99 milijuna EUR. Od toga je 76 projekata dobilo status korisnika potpore, ukupne vrijednosti 93,06 milijuna EUR, dok je planirana vrijednost potpore 18,87 milijuna EUR.

Pametna specijalizacija i industrijska tranzicija

Strategija pametne specijalizacije Republike Hrvatske za razdoblje od 2016. do 2020. godine naglašava kako je za postizanje održivog rasta prihoda i zaposlenosti te ojačavanje međunarodne konkurentnosti nužno da Hrvatska postane inovativnija i konkurentnija zemlja okrenuta gospodarskim djelatnostima s višom dodanom vrijednošću, a što je istaknuto u prethodnom Izvješću.

Nova Strategija pametne specijalizacije za razdoblje do 2029. godine, za programsko razdoblje Europske unije 2021.-2027., koja je u fazi odobravanja Europske komisije, ima za cilj hrvatsko gospodarstvo učiniti održivim, konkurentnim i izvozno orijentiranim. Kroz to bi se poboljšala kvaliteta života svih građana, potaklo istraživanje, razvoj i inovacije, posebice u poslovnom sektoru. Potaknula bi se suradnja između znanstveno-istraživačke zajednice i poslovnog sektora te stvorila strateška osnova za adekvatno financiranje na području istraživanja, razvoja i inovacija sukladno potrebama poslovnog sektora i znanstvene zajednice, kako bi se osigurala transformacija, održivost i rast.

S ciljem jačanja atraktivnosti i pozicije regionalnoga gospodarstva u globalnim lancima vrijednosti, u Hrvatskoj se započelo s aktivnostima na procesu industrijske tranzicije NUTS 2 regija. U proces industrijske tranzicije uključene su Panonska Hrvatska, Jadranska Hrvatska i Sjeverna Hrvatska.

Industrijska tranzicija Panonske, Sjeverne i Jadranske Hrvatske izravno je povezana s NRS-om 2030, strateškim ciljem koji se odnosi na jačanje regionalne konkurentnosti, kroz aktivnosti pametne specijalizacije i jačanja pozicije regionalnog gospodarstva u globalnim lancima vrijednosti. To je u skladu sa strateškim okvirom Europske unije za regionalni razvoj - EU Teritorijalnom agendom do 2030, ciljem „Europa uravnoteženog razvoja” kojim se ističe važnost otključavanja jedinstvenog potencijala teritorija s određenim geografskim obilježjima i teritorijalnim kapitalom kroz integrirani pristup razvoju i „Place-based” ulaganja. Provedbenim okvirom planova za industrijsku tranziciju, za sve tri regije je predviđena provedba ciljanih javnih poziva za poslovni sektor koji će dionike podržati u jačanju konkurentnosti i tranziciji prema tržišnim nišama više dodane vrijednosti u okviru regionalnih lanaca vrijednosti. Ciljani pozivi bit će usmjereni na podršku strateškim partnerstvima za inovacije, inovacijskim klasterima, razvoju pametnih vještina te rastu i razvoju inovativnih start-up tvrtki, malih

i srednjih poduzeća kroz unaprjeđenje regionalne infrastrukture te digitalnu i zelenu tranziciju. Za provedbu planova za industrijsku tranziciju u okviru novog Integriranog teritorijalnog programa 2021.-2027. predviđena je alokacija od ukupno 536 milijuna EUR.

Promet i infrastruktura

Prostorni razvoj Hrvatske definiran je Zakonom o prostornom uređenju i Strategijom prostornog razvoja Republike Hrvatske koji predstavljaju temeljne državne dokumente za usmjeravanje razvoja u prostoru. Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske kao jedan od prioriteta za strateško usmjerenje prostornog razvoja definira i uključivanje u europsku infrastrukturnu mrežu.

Prioritet je razvijanje prometne mreže unutar središnje multimodalne transeuropske prometne mreže (TEN-T) te povezivanje s europskim prostorom primjenom načela teritorijalne kohezije, ostvarivanjem zajedničkih standarda zaštite okoliša, sudjelovanjem u realizaciji europskih prometnih i infrastrukturnih mreža te sudjelovanjem u izradi zajedničkih dokumenata. Prioritet je i provedba istraživačkih i dugih projekata vezanih za prostorni razvoj te povezivanje teritorija Hrvatske s europskim sustavima prostornog uređenja.

Prema izvješću Svjetskog ekonomskog foruma iz 2018. godine, Hrvatska cestovna infrastruktura nalazi se na visokom trinaestom mjestu u svijetu po kvaliteti cestovne infrastrukture od 137 zemalja svijeta. U posljednjih trideset godina Hrvatska je u autoceste uložila gotovo 8,38 milijardi EUR, a rezultat je da danas imamo jednu od najkvalitetnijih i najsigurnijih mreža s više od 1.300 kilometara autocesta.

Kontinuirano se razvija i unaprjeđuje cestovna infrastruktura na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini. Završena je provedba programa restrukturiranja cestovnog sektora u suradnji sa Svjetskom bankom, dok je u tijeku niz aktivnosti na pripremi i provedbi međunarodnih sporazuma vezanih za zajedničko održavanje i rekonstrukciju mostova i cestovne infrastrukture na državnoj granici između Hrvatske, Slovenije, Mađarske, Bosne i Hercegovine te Srbije.

U okviru budućnosti prometne politike za kompetitivnu i klimatsku neutralnost Hrvatska aktivno sudjeluje u pronalaženju efikasnog i optimalnog prelaska na alternativna goriva, u pomorskom prometu, sa svrhom očuvanja okoliša i prilagođavanja ili izgradnje potrebne infrastrukture u istu svrhu. Poticati ćemo kroz mogućnost subvencija, državnih potpora ili poreznih olakšica nabavku plovila koja pridonose zelenoj tranziciji.

Željeznički promet

U Hrvatskoj trenutačno postoji 2617 km pruga. Radi povećanja kapaciteta i bolje povezanosti s drugim granama prometa, povećanja prosječne brzine prometovanja, smanjenja vremena putovanja, poboljšanja kvalitete prijevoza u srednjoročnom razdoblju intenzivnije će se ulagati u obnovu i modernizaciju postojećih te izgradnju novih željezničkih pruga.

Strateškim dokumentima koji su doneseni u 2022. godini (Strategija razvoja željezničkog sustava Republike Hrvatske do 2032. godine, Nacionalni plan upravljanja željezničkom infrastrukturom i uslužnim objektima i razvoja usluga željezničkog prijevoza za razdoblje do 2030. godine i Nacionalni plan razvoja željezničke infrastrukture za razdoblje do 2030. godine) između ostalog predviđena je obnova 400 km i modernizacija 200 km željezničkih pruga. Osvremenjivanjem i samom elektrifikacijom mreže željezničkih pruga omogućit će se kraće vrijeme putovanja vlakova na svim relacijama uz povećanje infrastrukturnih kapaciteta i unaprjeđenje ponude u prijevozu, kao i modernizacijom voznog parka modernim vozilima kao i vozilima na alternativni pogon (nabavom baterijskih elektromotornih vlakova (BEMV) i baterijskim motornim vlakovima (BMV)) što će doprinijeti povećanju broja korisnika usluga te poboljšanju konkurentnosti željezničkog prometa u odnosu na druge vidove prometa.

Riječni promet

U Hrvatskoj postoje četiri luke unutarnjih voda: Vukovar, Osijek, Slavonski Brod i Sisak. U sektoru vodnog prometa kontinuirano se unaprjeđuje plovnost kroz modernizaciju i sanaciju građevina za poboljšanje uvjeta plovidbe i obilježavanje unutarnjih plovni putova uz visoku razinu zaštite okoliša u područjima regulacije riječnog sliva.

Kroz Strategiju razvitka riječnog prometa u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2022. do 2032. godine, Srednjoročni plan razvitka vodnih putova, luka i pristaništa Republike Hrvatske za razdoblje od 2022. do 2031. godine te pripadajući Akcijski plan 2022.-2024., definirana su prioritetna područja razvoja sustava riječnog prometa u Hrvatskoj poput unaprjeđenja plovni putova, luka i pristaništa, primjene ekoloških standarda i te unaprjeđenja infrastrukture i sigurnosti plovidbe.

Cilj unaprjeđenja plovnosti plovni putova je osigurati sigurnu plovidbu te povezanost luka (pomorskih i unutarnjih voda) s drugim vidovima prijevoza (povećanje intermodalnosti). U tu svrhu predviđena je izgradnja novih i proširenje postojećih infrastrukturnih kapaciteta, kao i daljnja digitalizacija unutarnje plovidbe. Program obnove gospodarske flote na unutarnjim plovni putovima usmjeren je na modernizaciju te uvođenje inovacija u tehnologiju prijevoza uz poštivanje novih tehničkih standarda i ekološki prihvatljivih tehnologija.

Digitalna povezanost

Provedbom NRS-a 2030, Strategije digitalne Hrvatske za razdoblje do 2032. godine, Nacionalnog plana razvoja širokopojasnog pristupa u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2021. do 2027. godine i Nacionalnog plana oporavka i otpornosti 2021.-2026 omogućit će se dostupnost širokopojasnog pristupa s brzinama većim od 100 Mbit/s svim kućanstvima, gospodarskim subjektima i javnim korisnicima te pokrivanje urbanih područja, glavnih kopnenih prometnih pravaca i ruralnih područja 5G mrežama čime će se ukloniti digitalni jaz u dostupnosti širokopojasnog pristupa. Jednolika dostupnost širokopojasnog pristupa u cijeloj Hrvatskoj povećat će primjenu informacijske i komunikacijske tehnologije u gospodarstvu i omogućiti punu digitalizaciju sustava javne uprave, čime će Hrvatska ostvarivati brži gospodarski rast i smanjiti zaostajanje u razvijenosti u odnosu na napredne države Europske unije.

Prema DESI indeksu za 2022., u kategoriji „Povezivosti“ Hrvatska je na 24. mjestu od 27 država članica Europske unije. Brzom širokopojasnom mrežom (do 30 Mbit/s) pokriveno je 88% kućanstava, što je blizu prosjeka Europske unije. Međutim, pokrivenost ruralnih područja i dalje nije dovoljna (47%). Pokrivenost nepokretnom mrežom vrlo velikog kapaciteta raste, ali je manja nego u ostatku Europske unije te je 2021. iznosila samo 52%. Visoke cijene širokopojasnog interneta, koje su u Hrvatskoj kontinuirano iznad prosjeka Europske unije, jedan su od čimbenika koji sprečavaju povećanje korištenja širokopojasnih usluga velikih brzina. 2021. godine povećala su se ulaganja u nepokretnu mrežu vrlo velikog kapaciteta za 115,5 % u usporedbi s 2020. godinom. Uz gotovo potpunu pokrivenost 4G mrežama i korištenje pokretnog širokopojasnog pristupa, koje je na razini Europske unije (81%), dodijeljene su dozvole za uporabu radiofrekvencijskog spektra u pojasevima za 5G mreže te je Hrvatska među najuspješnijim zemljama za taj pokazatelj.

U okviru Nacionalnog plana oporavka i otpornosti 2021.-2026., planirani su projekti i reforme s ciljem unaprjeđenja povezivosti kao osnove digitalne tranzicije društva i gospodarstva. Reforma je provedena 2022. godine donošenjem novog Zakona o elektroničkim komunikacijama te uredbe i pravilnika iz područja gradnje, kojima su uklonjene prepreke vezane za izgradnju mreža vrlo velikog kapaciteta koje omogućuju gigabitnu povezivost, uključujući i 5G mreže, prvenstveno kroz pojednostavljenje postupaka izdavanja građevinskih dozvola.

Provedba Nacionalnog programa razvoja širokopojasne agregacijske infrastrukture u područjima u kojima ne postoji dostatni komercijalni interes za ulaganja nastaviti će se u okviru Programa konkurentnost i kohezija 2021-2027. s ciljem izgradnje 175 čvorova širokopojasne agregacijske mreže vrlo velikog kapaciteta do 2029. godine.

Zračni promet

U sektoru civilnog zračnog prometa nastavljen je ciklus investicija kojima se unaprjeđuje investicijski potencijal zračnih luka Hrvatske sa svrhom provedbe projekata kojima je cilj povećanje standarda sigurnosti i zaštite civilnog zračnog prometa kao i unaprjeđenje razine usluga za krajnje korisnike. Na temelju preuzetih međunarodnih obveza aktivno se radi na implementaciji mjera smanjenja emisija stakleničkih plinova, uspostave infrastrukture za alternativna goriva kao i poticanja proizvodnje i korištenja održivih alternativnih zrakoplovnih goriva. Kroz elektrifikaciju operativnih sredstava zračnih luka postižu se dodatni pozitivni učinci u smanjenju emisija stakleničkih plinova pe samim time zračne luke postižu viši stupanj energetske neovisnosti i fleksibilnosti u planiranju ključnih razvojnih projekata.

Kroz uvođenje obveze obavljanja domaćeg linijskog zračnog prijevoza u razdoblju od 4. srpnja 2022. do 28. ožujka 2026. godine osigurana je redovita zračna povezanost svih regija Hrvatske. Ova obveza je kontinuirano u primjeni u Hrvatskoj, a uvodi se zbog izrazite sezonalnosti i nerentabilnosti gdje zračni prijevoznici u Hrvatskoj nemaju poslovnog interesa za obavljanje cjelogodišnjeg, redovitog zračnog prijevoza na domaćim linijama na komercijalnim osnovama. Kroz ovaj model povezanosti regija Hrvatske osigurava se jedan od ključnih elemenata nužnih za konkurentnost i održiv razvoj lokalne zajednice.

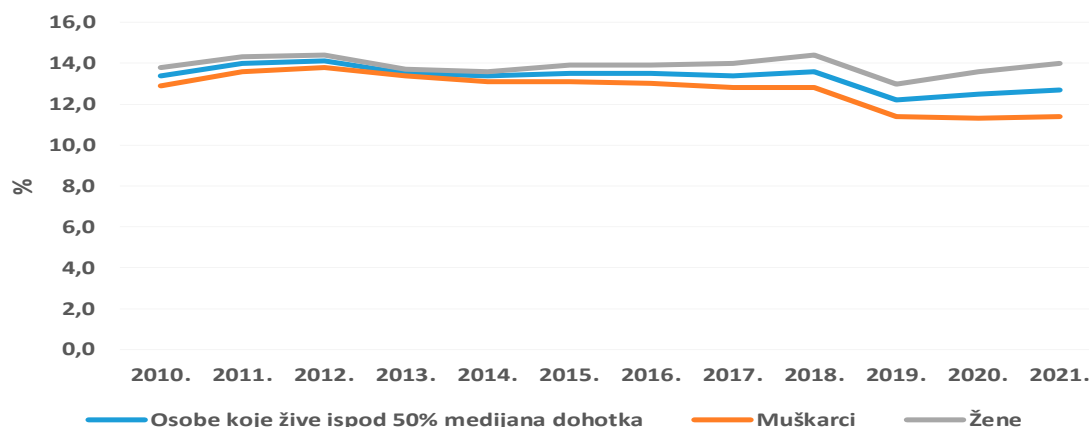
10 SMANJENJE
NEJEDNAKOSTI

Cilj 10.

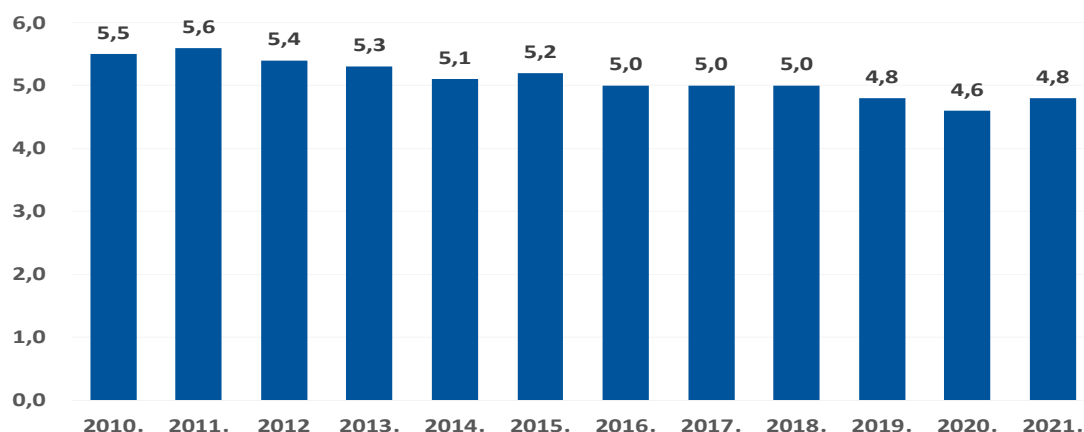
*Smanjiti nejednakost unutar
i između država*

Udio osoba koje žive ispod 50% medijana dohotka

Izvor: Državni zavod za statistiku (Pokazatelj 10.2.1)

Raspodjela dohotka

Izvor: Državni zavod za statistiku (Pokazatelj SDG_10_41)

U Hrvatskoj, kao i u većini zemalja postoji nekoliko područja u kojima je potrebno dodatno raditi na smanjenju nejednakosti. Jedno od prioriteta područja je ekonomska nejednakost koja proizlazi iz razlike u raspodjeli dohotka i njezinoj povezanosti sa siromaštvom, obrazovanjem i socijalnom isključenosti.

Postotak osoba koje su u riziku od siromaštva u Hrvatskoj smanjio se u proteklm godinama, unatoč krizama. Tako je za 2021. iznosio 12,7%, a u slučaju kad je prag rizika postavljen na 50% medijana ekvivalentnog dohotka. Kada je riječ o raspodjeli dohotka, u Hrvatskoj je u 2022. 20,0% stanovništva s najvišim ekvivalentnim raspoloživim dohodkom primalo 4,6 puta veći dohodak od 20,0% stanovništva s najnižim ekvivalentnim raspoloživim dohodkom.

Uz ekonomsku u Hrvatskoj je potrebno raditi i na regionalnoj jednakosti, budući da neke regije, poput grada Zagreba i primorskih područja, imaju viši životni standard od ostalih regija u zemlji.

Smanjenje nejednakosti

Smanjenju nejednakosti u Hrvatskoj pridonosi niz mjera koje se provode kroz više akata strateškog planiranja.

Tako se, naprimjer, u Nacionalnom planu za prava djece u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2022. do 2026. godine u okviru cilja „Suzbijanje diskriminacije i socijalne isključenosti djece“ radi na suzbijanju diskriminacije te zaštititi djece od socijalne isključenosti, uzimajući u obzir kako djeca u riziku od socijalne isključenosti imaju otežan pristup osnovnim uslugama, kao što su rani odgoj i obrazovanje, kvalitetni uvjeti stanovanja i kvalitetna prehrana, te im je potrebna podrška i zaštita.

Kako bi se pojačala međuresorna suradnja radi zaštite prava djece koja žive u uvjetima siromaštva ili su u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti, izrađen je Nacrt nacionalnog akcijskog plan za provedbu preporuke Vijeća Europske unije o uspostavi europskog jamstva za djecu. Također, predviđena je uspostava adekvatnog sustava praćenja prava djece i njihova pristupa uslugama. U skladu s time, Nacionalni akcijski plan jamstva za djecu obuhvaća mjere i aktivnosti usmjerene na djecu u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti s ciljem osiguranja pristupa ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, pristupa i podrške osnovnoškolskom i srednjoškolskom obrazovanju, pristupa kvalitetnoj prehrani te dostupnim zdravstvenim i socijalnim uslugama u zajednici.

S ciljem otklanjanja i smanjenja regionalne nejednakosti u pružanju socijalnih usluga, Nacionalnim planom razvoja socijalnih usluga za razdoblje od 2021. do 2027. godine zadani su ciljevi „Povećanje dostupnosti socijalnih usluga“ i „Uvođenje novih usluga“ (socijalne inovacije). Ciljevi se ostvaruju kroz povećanje opsega pružanja izvaninstitucijskih usluga na područjima na kojima te usluge nisu dostatne, nastavak procesa deinstitutionalizacije i transformacije pružatelja socijalnih usluga, izgradnju centara za starije osobe, poticanje razvoja udomiteljstva (povećanje broja udomiteljskih obitelji), razvoj novih usluga i uvođenje novih profila radnika za pružanje socijalnih usluga. Navedene mjere pridonose boljoj integraciji korisnika u život zajednice i ostvarivanju jednakih prilika za socijalno osjetljive društvene skupine (djeca bez odgovarajuće roditeljske skrbi, djeca s problemima u ponašanju, djeca s teškoćama u razvoju i osobe s invaliditetom, starije osobe, žrtve obiteljskog nasilja, žrtve trgovanja ljudima, beskućnici, osobe s problemima ovisnosti, dugotrajno nezaposlene osobe i korisnici koji izlaze iz skrbi, tražitelji međunarodne zaštite i djeca bez pratnje). Pored navedenog pozornost je usmjerena i na unaprjeđenje upravljanja socijalnim uslugama (unapređenjem zakonskog okvira, standardizacijom i ujednačavanjem stručnih postupanja, uspostavljanjem informacijskih sustava za razmjenu, praćenje i analizu podataka o korisnicima i socijalnim uslugama).

Stvaranju jednakih mogućnosti, osiguravanju ravnopravnog sudjelovanja u društvu te omogućavanju neovisnog življenja osoba s invaliditetom, pridonose ciljevi definirani Nacionalnim planom izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom za razdoblje od 2021. do 2027. godine. Za osiguranje pristupačnosti osobama s invaliditetom informacijama i komunikacijama, kao i svim sadržajima javnog života i uslugama u zajednici, važan je preduvjet edukacija i promicanje aktivne implementacije UN Konvencije o pravima osoba s invaliditetom, što je također jedna od mjera u okviru provedbe Nacionalnog plana.

Svi navedeni ciljevi i mjere usmjereni su prema osnaživanju i promicanju socijalne uključenosti svih ranjivih skupina te pridonose osiguranju jednakih mogućnosti i umanjenju nejednakosti ishoda uključujući promicanje odgovarajućeg zakonodavstva, politika i aktivnosti.

Regionalni razvoj i teritorijalna suradnja

U Hrvatskoj postoje značajne regionalne nejednakosti što je vidljivo iz odnosa BDP-a po stanovniku između najrazvijenije i najnerazvijenije županije koji je u 2020 iznosio 2,9. U svrhu smanjenja regionalnih nejednakosti i povećanja standarda jedinica područne (regionalne) samouprave, s ciljem potpore gospodarskom razvoju i dobrobiti ljudi, Hrvatska je u skladu sa Zakonom o regionalnom razvoju sklopila Razvojni sporazum za područje Slavonije, Baranje i Srijema te Razvojni sporazum za sjever Hrvatske.

Ključan prioritet Vlade je ravnomjerni regionalni razvoj koji se osigurava kroz dijalog i partnerstvo s jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave uz prioritete funkcionalne i fiskalne decentralizacije Hrvatske te projektnu suradnju iz nacionalnih i europskih sredstava.

Razvojni sporazum za područje Slavonije, Baranje i Srijema sklopljen je 20. srpnja 2018. ukupne okvirne vrijednosti 1,6 milijardi EUR i obuhvaća 67 razvojnih projekata i 24 projekata za izradu projektno-tehničke dokumentacije s područja pet slavonskih županija. Razvojni sporazum za sjever Hrvatske, ukupne okvirne vrijednosti 2,02 milijardi EUR, sklopljen je 27. prosinca 2021. te obuhvaća 36 infrastrukturnih i razvojnih projekata i 36 projekata za izradu projektno-tehničke dokumentacije s područja pet sjevernih županija Hrvatske.

Razvoju pridonose i posebni programi i projekti koji se odnose na razvoj Dalmatinske zagore, Gorskog kotara, Like i Banovine, hrvatskih sela i otoka. Posebnim zakonima i ulaganjima skrbi se o razvoju brdsko-planinskih, potpomognutih i otočnih područja, za koje je provedeno na tisuće razvojnih i infrastrukturnih projekata. U tijeku je provedba Programa društvene i gospodarske revitalizacije potpomognutih područja Sisačko-moslavačke županije pogođenih potresom.

U razdoblju od 1. siječnja 2019. do 15. ožujka 2023., Programom za sufinanciranje provedbe projekata Europske unije na regionalnoj i lokalnoj razini sufinancirana su ukupno 732 projekta koji obuhvaćaju infrastrukturne projekte ukupno ugovorene vrijednosti od 134,69 milijuna EUR na području čitavog teritorija Hrvatske. Nastavak implementacije Programa za sufinanciranje provedbe projekata Europske unije na regionalnoj i lokalnoj razini planiran je i u novom financijskom razdoblju Europske unije 2021.-2027.

Hrvatska sudjeluje i u 13 programa europske teritorijalne suradnje. Kroz sudjelovanje u programima prekogranične, transnacionalne i međuregionalne suradnje doprinosi se sveukupnom razvoju teritorijalne suradnje, povećanju međunarodne konkurentnosti hrvatskih regija i ujednačavanju njihova razvoja te smanjenju društvene i gospodarske nejednakosti. Također, ugovoreni projekti doprinose zajedničkom rješavanju izazova koji nadilaze nacionalne granice (npr. borba protiv klimatskih promjena, jačanje pripravnosti za prirodne katastrofe i rješavanje hitnih zdravstvenih situacija). Za daljnji razvoj prekogranične suradnje izrazito su bitni strateški projekti osmišljeni top-down pristupom i usmjereni na poboljšanje kapaciteta nacionalnih i regionalnih vlasti za doprinos procesu upravljanja u specifičnom sektoru (npr. turizam, promet, okoliš i sl.) na određenom prekograničnom području.

Dodatno, u kontekstu razvoja prekogranične suradnje Hrvatske sa zemljama u susjedstvu, tj. državama jugoistočne Europe potrebno je pružiti im podršku i pomoć u učvršćivanju i izgradnji stabilnog, prosperitetnog i demokratskog sustava. Pritom je od ključne važnosti za sigurnost i stabilnost, kao i razvoj cjelokupne regije, kontinuitet u pružanju podrške europskim integracijskim procesima državama koje u Europskoj uniji vide šansu za razvoj svojih društava i za bolji život svojih građana. Osim prekogranične suradnje, velik značaj kod pristupanja zemalja nečlanica Europske unije imaju i transnacionalni programi, kao i makroregionalne strategije.

Migracijska politika

NRS-om 2030, strateškim ciljem koji se odnosi na sigurnost za stabilan razvoj točnije na jačanje unutarnje sigurnosti, predviđeno je osigurati uređene i regularne migracijske tokove kroz učinkovitu provedbu migracijske politike te jačanjem sposobnosti na nezakonite migracijske izazove.

U prosincu 2018. godine Hrvatska je potpisala pravno neobvezujući, ali jedini multilateralni dokument UN-a koji se odnosi na globalne migracije – Globalni pakt o sigurnim, urednim i regularnim migracijama. Temelj za njegovo usvajanje predstavlja Deklaracija iz New Yorka o izbjeglicama i migrantima koja je usvojena na sastanku UN-a o izbjeglicama i migrantima u rujnu 2017. godine. Njegovim potpisivanjem Hrvatska je snažno podržala zajednički pristup Europske unije kako bi i u njega ušla glavna načela europske migracijske politike i vrijednosti koje zastupa Europska unija.

Globalni problem migracija može se riješiti samo kroz multilateralna rješenja, prvenstveno u okviru UN-a te kroz strategiju partnerstva i suradnje država porijekla, tranzita i odredišta. U rujnu 2020. godine Europska komisija je objavila novi Pakt o migracijama i azilu koji kroz nove zakonodavne akte, preporuke i smjernice nastoji izgraditi održiv i dugoročan sustav upravljanja migracijama – bilo da se radi o nezakonitim migracijskim tokovima ili zakonitim putevima.

Hrvatska snažno podržava sveobuhvatan pristup uređenju upravljanja mješovitim migracijskim tokovima, ali na način da ono ne predstavlja dodatni teret za države članice, posebice one koje se nalaze na vanjskim granicama i ako takav sustav ne odstupa od jednog od temeljnih načela na kojem počiva Europska unija – načelo solidarnosti. Upravo poštujući načelno solidarnosti, ne samo prema državama članicama, već i prema trećim zemljama, Hrvatska je do sada ukupno preselila 250 državljana trećih zemalja iz Turske. Prvim projektom koji je provodila Međunarodna organizacija za migracije preseljeno je ukupno 150 osoba iz Turske (proračun projekta iznosio je 1 milijun EUR). Drugim projektom koji su zajedno provodili Međunarodna organizacija za migracije, Međunarodna katolička komisija za migracije i Isusovačka služba za izbjeglice preseljeno je ukupno 100 osoba. Proračun projekta iznosio je 700.000 EUR. Dodatno, Hrvatska je do sada ukupno premjestila 81 osobu iz Italije i Grčke.

Tijekom 2021. godine iz Afganistana je prihvaćena 41 osoba (državljeni Afganistana) kojima je odobrena međunarodna zaštita i osigurana sva prava koja proizlaze iz tog statusa. Radi posljedica ruske agresije na Ukrajinu, Hrvatska je izrazila solidarnost te primila i osigurala smještaj za preko 22.500 raseljenih osoba iz Ukrajine.

Na sastanku Vijeća ministara unutarnjih poslova održanom 10. lipnja 2022. godine, Hrvatska je podržala i pristupila Deklaraciji o dobrovoljnom mehanizmu solidarnosti u okviru prve faze postupnog pristupa europskom Paktu o migracijama i azilu, s ciljem konkretnog odgovora i pomoći na migracijske izazove sredozemnih državama članica koje su mjesto prvog ulaska migranata. S tim u vezi, Hrvatska se obvezala prihvatiti do 60 državljana trećih zemalja ili osoba bez državljanstva iz Talijanske Republike, Helenske Republike, Republike Cipar, Republike Malte i Kraljevine Španjolske. U rujnu 2022. godine Hrvatska je izrazila spremnost u prvom koraku premjestiti 30 osoba iz Italije. Za ostalih 30 osoba, konačna odluka o državi premještanja i daljnjoj operacionalizaciji donijet će se naknadno.

Ovakvim kontroliranim upravljanjem migracijama, kroz solidarni iskaz pomoći, Hrvatska je još jednom pokazala svoj doprinos provedbi sveobuhvatnog pristupa u rješavanju migracijskih izazova.

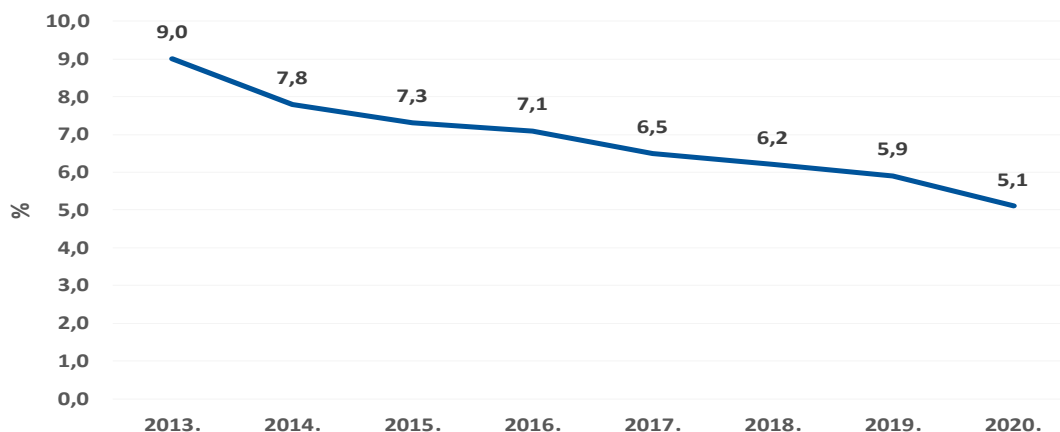
11 ODRŽIVI GRADOVI
I ZAJEDNICE

Cilj 11.

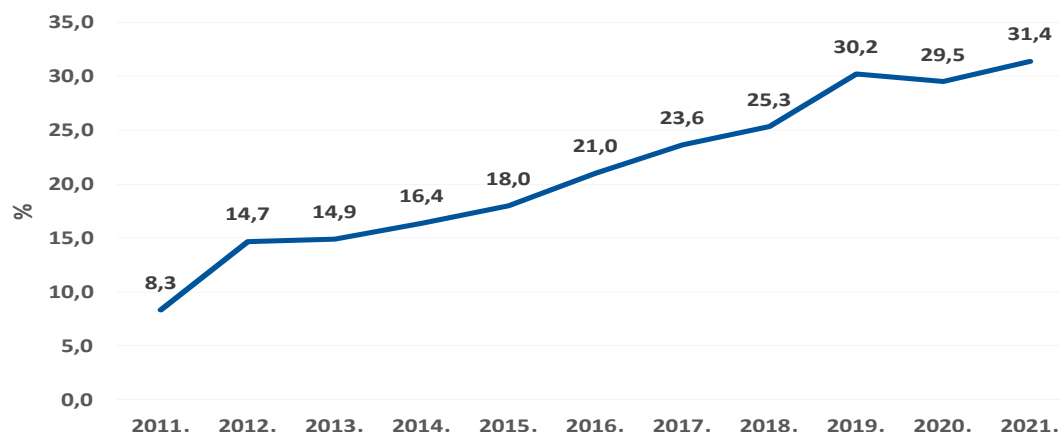
*Učiniti gradove i naselja
uključivim, sigurnim,
otpornim i održivim*

Udio stanovništva u teškoj stambenoj deprivaciji

Izvor: Eurostat (Pokazatelj SDG_11_11)

Udio recikliranog komunalnog otpada

Izvor: Eurostat (Pokazatelj SDG_11_60)

Gradovi i naselja u Hrvatskoj razlikuju se kada je riječ o uključenosti, sigurnosti, prilagodljivosti i održivosti. Postoje izazovi koje treba prevladati kako bi se gradovi i naselja u Hrvatskoj učinili uključivijim, sigurnijim, prilagodljivijim i održivijim. Primjerice, neki gradovi više ulažu u obnovljive izvore energije i zelene površine, dok se drugi fokusiraju na poboljšanje pristupačnosti i sigurnost. Također postoji sve više inicijativa koje promiču održivu gradnju i ekološki osviještenu infrastrukturu. U Hrvatskoj je udio stanovništva koji živi u teškoj stambenoj deprivaciji u kontinuiranom padu te je tako u 2020. godini u odnosu na 2019. smanjen za 0,8%, s 5,9% (2019. godina) na 5,1% (2020. godina).

Kad je riječ o gospodarenju otpadom, u svrhu sprječavanja nastanka otpada, u Hrvatskoj se primjenjuje red prvenstva gospodarenja otpadom koji obuhvaća sprječavanje nastanka otpada, pripremu za ponovnu uporabu, recikliranje, ostale postupke oporabe npr. energetska oporaba i zbrinjavanje. Povećanje stope recikliranja otpada (31,4% u 2021.) u Hrvatskoj se postiže korištenjem javne usluge sakupljanja komunalnog otpada kojim se potiče proizvođača otpada i posjednika otpada da odvojeno preda reciklabilni komunalni otpad koji se predaje na recikliranje, a time se smanjuju količine otpada koje se zbrinjavaju odlaganjem.

Programi priuštivog stanovanja te razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima

S ciljem definiranja okvira provedbe stambene politike i omogućavanja građanima pristupačnog stanovanja koje istovremeno mora zadovoljiti utvrđene standarde kvalitete pokrenuta je izrada Nacionalnog plana stambene politike Republike Hrvatske do 2030. Kroz Nacionalni plan će se adresirati javne politike u područjima smanjenja iseljavanja, stambenog zbrinjavanja mladih, povećanja radne mobilnosti, olakšavanja života starijim osobama, izvrsnosti u arhitekturi, zelene i kružne stanogradnje te održive stanogradnje.

Program društveno poticane stanogradnje (POS) je program vezan za priuštivo stanovanje u Hrvatskoj. Izgradnja stanova po programu društveno poticane stanogradnje već je davno prepoznat program rješavanja stambenog pitanja mladih obitelji u Hrvatskoj, koje za manju cijenu kvadrata od tržišne, dobivaju sigurnost i kvalitetu gradnje njihovog doma. Društveno poticana stanogradnja je sustavno organizirana stanogradnja poticana javnim sredstvima. Financijska i druga sredstva za poticanje stanogradnje osigurava središnja razina vlasti i jedinice lokalne samouprave, a njima se potiče organizirana izgradnja stanova. Od početka provođenja programa od 2001. do sada je izgrađeno oko 8.500 stanova dok je sveukupno 9.725 stanova u Programu POS-a. Ukupna investicijska vrijednost je 575 milijuna EUR od čega je RH uložila 150 milijuna EUR.

Program subvencioniranja stambenih kredita za mlade uspješno se provodi od 2017. i to jednom godišnje, iznimno u 2020. kada su objavljena dva poziva. Programom se subvencionira plaćanje dijela stambenog kredita prvih pet godina otplate kredita uz mogućnost dodatno produžetka roka subvencioniranja kredita za dvije godine za svako živorođeno, odnosno usvojeno dijete u razdoblju subvencioniranja kredita te produžetka roka subvencioniranja kredita za jednu godinu po djetetu, članu kućanstva podnositelja zahtijeva, a koje nema navršenih 18. godina. Također, u slučaju da je podnositelj zahtijeva ili član njegova obiteljskog kućanstva utvrđenog invaliditeta većeg od 50% tjelesnog oštećenja dodatno se produžuje rok subvencioniranja kredita za dvije godine. Do sada je provedeno osam postupaka u kojima je oko 30.000 obitelji iskoristilo subvencioniranje i u kojima je rođeno oko 7.800 djece, a prijavljeno je i 17.500 maloljetne djece (do 18. godina) u sklopu zahtijeva za kredit, te 403 osobe s tjelesnim oštećenjem većim od 50%.

Kako bi se osiguralo jačanje konkurentnosti i ostvarenje razvojnih potencijala potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima u Hrvatskoj te pridonijelo njihovom ukupnom razvoju u skladu s posebnostima i načelima održivog razvoja, kontinuirano se provode programi usmjereni na održiv razvoj potpomognutih područja i područja s razvojnim posebnostima. Provode se ulaganja u infrastrukturne projekte iz područja društvene, javne, komunalne, socijalne i gospodarske infrastrukture s ciljem poboljšanja dostupnosti infrastrukture i podizanja standarda kvalitete života. U razdoblju od 2020. do 2022. u okviru provedbe navedenih programa provedeno je 1679 projekata u iznosu od preko 83 milijuna EUR. U novoj financijskoj perspektivi Europske unije 2021.-2027. posebno su izdvojena sredstva za ulaganja u potpomognuta i brdsko-planinska područja, za koja je namijenjeno 470 milijuna EUR.

U okviru Programa konkurentnost i kohezija 2021.-2027. na potpomognutim područjima će se provoditi aktivnosti u cilju stambenog zbrinjavanja ranjivih skupina kroz ulaganja koja se odnose na promicanje socio-ekonomske uključenosti marginaliziranih zajednica, kućanstava s niskim dohotkom i skupina u nepovoljnom položaju, uključujući osobe s posebnim potrebama, putem integriranih djelovanja koja obuhvaćaju stanovanje i socijalne usluge. Tim će se ulaganjima posebno obuhvatiti mladi i obitelji koje se doseljavaju u ruralna i udaljena područja zbog poslovnih/radnih okolnosti, a u cilju demografskog razvoja.

Javni prijevoz i povezanost

Kao jedan od instrumenata regionalnoga razvoja, prometna povezanost pokreće razmjenu dobara te osigurava bolju pristupačnost svim ekonomskim, zdravstvenim, turističkim i ostalim sadržajima.

U svrhu omogućavanja pristupa sigurnim, jeftinim, pristupačnim i održivim sustavima prijevoza, uz

posebnu pažnju prema potrebama onih koji se nalaze u ranjivim skupinama, ženama, djeci, osobama s invaliditetom i starijim osobama u Hrvatskoj se provode mnogi projekti u sektoru prometa.

Kontinuirano se provode i postupci za dodjelu bespovratnih sredstava za modernizaciju voznog parka javnog željezničkog putničkog prijevoznika. Također se provodi i desetogodišnji Ugovor o javnim uslugama za usluge od općeg gospodarskog interesa u javnom željezničkom prijevozu u Hrvatskoj.

U okviru Nacionalnog plana oporavka i otpornosti 2021. – 2026. donesen je Zakon o prijevozu u linijskom i povremenom obalnom pomorskom prometu sa svrhom osiguravanja trajnog, neprekinutog i redovitog povezivanja naseljenih otoka s kopnom i/ili naseljenih otoka međusobno. Njime se rješava pitanje osiguravanja primjerenog broja redovitih linija u oba pravca radi poticanja demografskog i održivog gospodarskog razvoja otoka te unapređenja uvjeta života i rada ljudi na otocima. Kroz daljnju provedbu Zakona razradit će se da i ranjive skupine - djeca, učenici i studenti, umirovljenici te osobe s invaliditetom imaju osiguran povlašteni prijevoz koji je siguran i pristupačan.

Očuvanje i zaštita kulturnih dobara

Očuvanje i zaštita kulturnih i prirodnih dobara, osigurava se i provodi kroz sustav praćenja zaštite i očuvanja kulturnih dobara te sustav prostornog uređenja, provođenjem mjera kojima će se ostvariti ciljevi prostornog uređenja koji uključuju učinkovito korištenje i zaštitu prirodne i kulturne baštine. Posebna se pozornost posvećuje ulaganjima u obnovu pojedinačno zaštićenih kulturnih dobara te ulaganjima u različite kulturno-obrazovne sadržaje povezane s kulturnim dobrima.

Unatoč teškoj gospodarskoj i društvenoj situaciji uzrokovanoj pandemijom COVID-19, posljedicama ruske agresije na Ukrajinu te nakon niza elementarnih nepogoda i potresa, u Hrvatskoj se zahvaljujući multidisciplinarnom pristupu provodi uspješna obnova kulturne baštine. Do sada je ostvarena visoka razina uspješnosti u obnovi kulturne baštine, stvoren poticaj razvoju stručnih postupanja i modela ulaganja u kulturnu baštinu. Model obnove kulturne baštine nakon Domovinskog rata, uvođenjem sustava procjene šteta i osiguranja sredstava pokazao se ponovno vrlo poticajan kod popisa i procjene šteta od potresa s epicentrom u Zagrebu i Petrinji 2020. godine. Ovakav pristup bitno doprinosi procjeni i upravljanju rizicima na kulturnoj baštini, njezinom očuvanju i održivosti.

Upravljanje rizicima na kulturnoj baštini jedna je od bitnih premisa za napredak u upravljanju rizicima nastalih kao posljedica ljudskog djelovanja i klimatskih promjena. Praćenjem rizika i izradom „karte rizika“ za pojedina područja, kulturna baština pronalazi svoj put u osiguranju zaštite i smanjenju ranjivosti. „Karte rizika“ izradit će se kao nadogradnja sustava izrade e-konzervatorskih podloga i sustavnog praćenja stanja kulturnih dobara.

Projektom „e-Kultura – Digitalizacija kulturne baštine“ stvoren je okvir kojim se omogućuje i potiče široka dostupnost, korištenje i razmjena kulturnih sadržaja, olakšava pristup i predstavljanje nacionalne kulturne baštine te razvija stvaranje novih digitalnih sadržaja i usluga utemeljenih na suvremenim informacijskim tehnologijama.

Budući projekt je integracija kulturnog nasljeđa u prostorno-plansku dokumentaciju, uz trajnu suradnju stručnih tijela zaduženih za zaštitu kulturne baštine, povezivanje Registra kulturnih dobara s Informacijskim sustavom prostornog uređenja te izrada planova upravljanja kulturnim dobrima.

Održivo upravljanje naseljima

Primjenom Zakona o prostornom uređenju, unutar već uspostavljenog sustava prostornog uređenja osigurava se sudjelovanje svih zainteresiranih dionika u prostornom planiranju, koje se provodi kao integriran i hijerarhijski usklađen sustav usmjeren na održivo upravljanje naseljima. Kroz provođenje javnih rasprava sudionici u proceduri donošenja prostornog plana daju svoja mišljenja, prijedloge, primjedbe na prijedloge prostornih planova, a u njima može sudjelovati svatko.

Dostupnost prostornih informacija povećana je razvojem Informacijskog sustava prostornog uređenja te omogućuje digitalizaciju većeg broja javnih usluga na području prostornog uređenja i

gradnje. Planiranim daljnjim razvojem Informacijskog sustava prostornog uređenja osigurat će se novi alati koji će osnažiti participativni dio postupka prostornog planiranja na svim razinama. Nove metode participacije donose i međunarodna iskustva kao npr. Program međuregionalne teritorijalne suradnje URBACT ili suradnja u okviru partnerstava o prioritetnim temama prepoznatim u okviru Urbane agende za EU.

Nadalje, od 2019. - 2022. godine Hrvatska je sudjelovala u partnerstvu Sigurnost javnih prostora Urbane agende za EU. Rad Partnerstva rezultirao je izradom i provedbom Akcijskog plana za sigurnost javnih prostora na razini EU, koji je predložio akcije koje su realne i korisne lokalnim i regionalnim vlastima, u skladu s izazovima našeg vremena, lako razumljive građanima i koje donose stvarnu europsku dodanu vrijednost u rješavanju pitanja urbane sigurnosti. U svrhu sudjelovanja Hrvatske u radu Partnerstva, na nacionalnoj razini provedeno je istraživanje Sigurnost javnih prostora urbanih područja u Republici Hrvatskoj (2019.). Partnerstvo je hrvatski kvalitativno-kvantitativni model istraživanja preporučilo drugim državama članicama Europske unije kao primjer dobre prakse za temu „Urbanističko planiranje i dizajn za stvaranje sigurnijih gradova“. Na temelju toga izrađen je dokument pod nazivom Deset općih pravila, čiji je krajnji rezultat potpora gradovima u provedbi urbanističkog planiranja, oblikovanja i upravljanja koje odražava i uzima u obzir više perspektiva različitih dionika kako bi gradovi za sve građane postali sigurni i bez nasilja, kriminala, uznemiravanja i straha od kriminala, što je osobna i neprenosiva odgovornost svih građana.

Također, Hrvatska od studenog 2022. godine sudjeluje u radu partnerstva Ozelenjivanje gradova Urbane agende za Europsku uniju čiji rad je usmjeren na zelenu i plavu infrastrukturu u urbanim područjima. Novo Partnerstvo od velike je važnosti za probleme i potrebe gradova svih veličina, uključujući male i srednje gradove u pogledu očuvanja i obnove bioraznolikosti i prilagodbi klimatskim promjenama. Partnerstvo je usklađeno s ciljevima gradova da građanima osiguraju veću dobrobit (socijalnu i zdravstvenu), bolju uključenost i estetski privlačnije okruženje te da se osigura veća bioraznolikost i klimatska otpornost gradova. Novo Partnerstvo u skladu je s ciljevima održivog razvoja i programima EU-a.

Stoga je svrhu prilagodbe klimatskim promjenama i jačanja otpornosti urbanih cjelina važno ulagati u zelenu infrastrukturu koja ujedno doprinosi zaštiti okoliša i bioraznolikosti. S tim ciljem u 2021. godini usvojen je Program razvoja zelene infrastrukture u urbanim područjima za razdoblje od 2021. do 2030. godine. Tijekom 2021. godine usvojen je i Programa razvoja kružnog gospodarenja prostorom i zgradama za razdoblje 2021. do 2030. godine. Programi su izrađeni s ciljem uspostave održivih, otpornih, sigurnih i za život ugodnih i uređenih gradova i općina u Hrvatskoj te će isti stvoriti preduvjete za bolju kvalitetu života i zdravlje ljudi i dati doprinos održivom društvenom, gospodarskom i prostornom razvoju.

Cilj je Programa razvoja zelene infrastrukture u urbanim područjima za razdoblje 2021. do 2030. godine potaknuti planski osmišljene zelene i vodne površine unutar gradova i općina (zelene zgrade, parkove i rekreativne površine, zelene površine uz sivu infrastrukturu i dr.) kojima se pridonosi očuvanju, poboljšanju i obnavljanju prirode, prirodnih funkcija i procesa radi postizanja ekoloških, gospodarskih i društvenih koristi održivoga razvoja. Zelena infrastruktura pogoduje prilagodbi klimatskim promjenama kroz jačanje otpornosti ekosustava, smanjuje potrošnju energije za grijanje i hlađenje, smanjuje efekte gradskih toplinskih otoka, smanjuje potrošnju vode, povećava apsorpciju ugljikovog dioksida.

Cilj je Programa razvoja kružnog gospodarenja prostorom i zgradama za razdoblje 2021. do 2030. godine potaknuti mjere kružnosti kod planiranja novih zgrada, ponovno korištenje napuštenih i/ili zapuštenih i produljenje trajnosti postojećih prostora i zgrada, smanjenje količine građevinskog otpada te povećanje energetske učinkovitosti zgrada. Kružnim gospodarenjem prostorom i zgradama podržava se održiv razvitak tako da se očuvaju postojeći resursi uređenjem i revitalizacijom prostora i ponovnom uporabom građevina kako bi se stvorila dodatna duža vrijednost i omogućilo učinkovito gospodarenje resursima.

Oba navedena programa sadržajno uključuju provedbu ciljeva održivog razvoja UN-a, kao i dokumente

na razini Europske unije, posebno Europski zeleni plan te nove instrumente oporavka EU-a koji uvelike doprinose ostvarivanju ciljeva Europskog semestra, a posebno u odnosu na krizu COVID-19. Dodatno se oslanjaju i na sljedeće dokumente: Nova urbana agenda Ujedinjenih naroda, Pariški sporazum o klimatskim promjenama te Teritorijalna agenda 2030 Europske Unije, kao i Nova povelja iz Leipziga, koja je usvojena 2020. godine. Program razvoja kružnog gospodarstva također pridonosi provedbi Novog akcijskog plana za kružno gospodarstvo Europske komisije.

Provedba mjera i aktivnosti navedenih programa poticat će se u okviru inicijative 6. „Obnova zgrada“ Nacionalnog plana oporavka i otpornosti 2021.-2026. te kroz mjere i aktivnosti Programa Konkurentnost i kohezija 2021.-2027.

Kvaliteta zraka i gospodarenje otpadom

Praćenje kvalitete zraka u Hrvatskoj provodi se u sklopu državne mreže za praćenje kvalitete zraka (33 postaje) te u lokalnim mrežama (u nadležnosti županija, Grada Zagreba i gradova/općina i onečišćivača, 49 mjernih postaja). Onečišćenje zraka lebdećim česticama u urbanim sredinama u kontinentalnom dijelu Hrvatske i dalje je najrašireniji problem onečišćenja zraka.

U razdoblju od 2013. do 2021. godine u aglomeracijama Zagreb i Osijek te u zonama kontinentalne Hrvatske (Koprivnica) i industrijskim zonama (Sisak, Slavonski Brod i Kutina) zabilježena su prekoračenja dnevne granične vrijednosti za lebdeće čestice PM₁₀ i prekoračenja godišnje granične vrijednosti PM_{2,5}. Najveći broj dana, u kojima su koncentracije lebdećih čestica povišene, raspoređeno je u hladnijem dijelu godine za stabilnih meteoroloških prilika, kada su dominantni izvor onečišćenja kućna ložišta i promet.

U zonama i aglomeracijama u kojima su zabilježena prekoračenja graničnih vrijednosti nadležna upravna tijela jedinica lokalne samouprave odnosno Grada Zagreba imaju obvezu izraditi akcijske planove za poboljšanje kvalitete zraka kao i osigurati provođenje mjera iz planova. U Hrvatskoj su u razdoblju od 2013. do 2020. izrađeni akcijski planovi za: Zagreb, Sisak, Kutinu, Osijek, Rijeku, Veliku Goricu, Vinkovce, Slavonski Brod i Općinu Viškovo.

Kako su glavni izvori onečišćenja zraka grijanje u kućanstvima (mala kućna ložišta koja koriste drva za ogrjev) i promet, gradovi sukladno akcijskim planovima provode čitav niz mjera, poput subvencioniranja prelaska na čišće načine grijanja, korištenja ekološki kvalitetnijih goriva, štednje energije, promicanja korištenja bicikla i hodanja, razvoj i povećanje broja biciklističkih staza te korištenje javnog prijevoza. Problematika kvalitete zraka vrlo je kompleksna i poboljšanje kvalitete zraka nije uvijek u skladu sa smanjenjem emisija antropogenog porijekla, a razlozi su brojni: ne postoji jasan linearni odnos između smanjenja emisija i koncentracija onečišćujućih tvari, na kvalitetu zraka u velikoj mjeri utječu meteorološke prilike, prijenos onečišćenja iz susjednih država, topografija terena, kemijska svojstva onečišćujućih tvari, itd.

Kada je riječ o gospodarenju otpadom, jedinice lokalne samouprave u Hrvatskoj dužne su osigurati obavljanje javne usluge sakupljanja komunalnog otpada na svom području. Korištenjem javne usluge potiče se proizvođače otpada i posjednike otpada da odvojeno predaju otpad, kako bi se smanjila količina miješanog komunalnog otpada koji nastaje, smanjio udio biootpada u proizvedenom miješanom komunalnom otpadu i ispunila obveza Hrvatske da osigura odvojeno sakupljanje i recikliranje te se time smanjila količina otpada koji se zbrinjava odlaganjem.

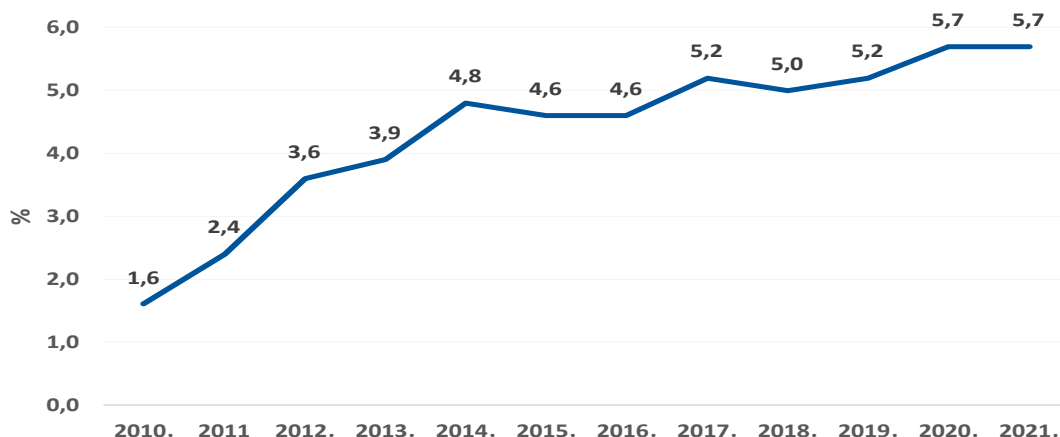
12 ODRŽIVA
POTROŠNJA I
PROIZVODNJA

Cilj 12.

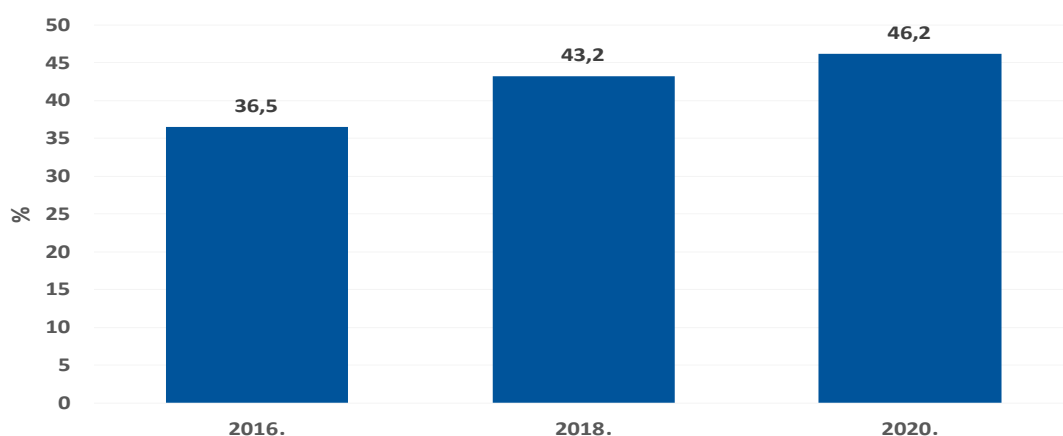
***Osigurati održive oblike
potrošnje i proizvodnje***

Udio kružne upotrebe materijala

Izvor: Eurostat (Pokazatelj SDG_12_41)

Nacionalna stopa recikliranja

Izvor: Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja (Pokazatelj 12.5.1)

Hrvatska kroz sektorske politike potiče održivu i odgovornu potrošnju i proizvodnju i provodi šest programa iz UN-ovog 10-godišnjeg okvir za programe održive potrošnje i proizvodnje: Informacije za potrošače, Održiva javna nabava, Održiva hrana, Održivi stilovi življenja i obrazovanje, Održive zgrade i izgradnja i Održiv turizam te o tome redovito podnosi nacionalno izvješće prema UNEP-ovoj globalnoj platformi One Planet Network.

Informiranje potrošača

U svrhu informiranja potrošača o njihovim pravima, kao i o trendovima i inicijativama koje donosi politika zaštite potrošača, koja uključuje i informacije o održivoj potrošnji, Hrvatska je uspostavila nacionalni središnji portal pod nazivom „Sve za potrošače“. Cilj portala je osiguravanje brzog pronalaženja relevantnih i aktualnih informacija iz različitih sektorskih područja koje potrošači mogu pronaći na jednom mjestu, čime ne samo da se olakšava ostvarivanje konkretnih potrošačkih prava, već se i osigurava veća razina opće informiranosti potrošača o aktualnim potrošačkim temama. Portal sadrži i informacije koje se odnose na održivu potrošnju, primjerice, o utjecaju proizvoda na okoliš, proizvodima koji nose znak zaštite okoliša, zelenoj javnoj nabavi, prednostima razvrstavanja otpada i sl.

Ujedno se kontinuirano provode informativno-edukativne aktivnosti usmjerene na potrošače kojima se promovira održivost kao način života, a kako bi se barem donekle izmijenile životne navike potrošača koje će doprinijeti sveopćoj održivosti. Najbolji indikator koji govori u prilog tome da je pitanje održivosti jedan od prioriteta politike zaštite potrošača u Hrvatskoj jest i činjenica da je tema dva recentna nacionalna događanja povodom Svjetskog dana prava potrošača, koji se svake godine obilježava 15. ožujka, bila posvećena tematici održivog razvoja. Naime, tema događanja u 2021. bila je rješavanje problema onečišćenja plastikom s ciljem podizanja svijesti u javnosti o negativnom učinku plastike na okoliš, dok je obilježavanje u 2023. posvećeno osnaživanju potrošača u energetskej tranziciji.

Zelena javna nabava

U Hrvatskoj se posebno potiče zelena javna nabava jer tijela javne vlasti kao veliki potrošači kroz favoriziranje zelenih proizvoda i usluga mogu značajno utjecati na razvoj zelenog tržišta. Trenutno oko 10% ugovora koji se sklope navode da su koristili mjerila zelene javne nabave što je veliki skok u odnosu na 2019. godinu kada je bilo prijavljeno manje od 1% zelenih ugovora. Kako bi dodatno potaknula zelenu javnu nabavu, Vlada je donijela Odluku o zelenoj javnoj nabavi kojom se obvezuje Središnji državni ured za središnju javnu nabavu integrirati zelene kriterije u javnu nabavu gdje god je to moguće. Radi se o četvrtom po veličini naručitelju u Hrvatskoj što bi posljedično trebalo potaknuti razvoj tržišta zelenih proizvoda i usluga u Hrvatskoj.

Pored toga zelena javna nabava kao međusektorska mjera koja doprinosi okolišnim i klimatskim ciljevima prepoznaje se u različitim nacionalnim aktima strateškog planiranja iz područja niskougliječnog razvoja, energetske učinkovitosti, gospodarenja otpadom i sustava održive hrane. Stoga se, u svrhu bolje promocije prakse održive i zelene javne nabave, intenzivno radi na edukaciji i razvoju edukacijskih alata te je osnovana nacionalna platforma specijalizirana za zelenu javnu nabavu sa *helpdeskom* i na kojoj se dijele informacije i primjeri dobre prakse.

Smanjenje otpada od hrane

Doniranjem viškova hrane, koja je sigurna i prikladna za konzumaciju, sprječava se da ta hrana postane otpad, što je važno i kao socijalna mjera, ali i kao ekološka mjera u očuvanju i zaštiti okoliša. U 2022. godini usvojen je Plan sprječavanja i smanjenja nastajanja otpada od hrane za razdoblje od 2023. do 2028. godine s ciljem povećanja količina donirane hrane, smanjenja otpada od hrane te povećanja prehrambene sigurnosti siromašnijih skupina stanovništva.

Plan sprječavanja i smanjenja nastajanja otpada od hrane za razdoblje od 2023. do 2028. godine uključuje mjere i aktivnosti koje će doprinijeti daljnjem napretku u sprječavanju i smanjenju nastajanja otpada od hrane u svim fazama prehrambenog lanca, od primarne proizvodnje, preko prerade i proizvodnje, trgovine, ugostiteljstva, institucionalnih kuhinja do kućanstava, ali i ostvarenju cilja održivog razvoja UN-a da se otpad od hrane po glavi stanovnika na maloprodajnoj i potrošačkoj razini smanji za 50% i da se smanji gubitak hrane u proizvodnim i opskrbnim lancima do 2030. godine.

U siječnju 2022. objavljeni su prvi podaci statističkog istraživanja o količinama otpada od hrane koji su pokazali da se godišnje u Hrvatskoj baci oko 286.000 tona hrane. Ovi podaci predstavljaju polazišnu točku u daljnjem ocjenjivanju i praćenju napretka provedbe aktivnosti za sprječavanje otpada od hrane. Doniranjem viškova hrane koja je sigurna i prikladna za konzumaciju sprječava se da hrana postane otpad, što je ujedno važno kao socijalna mjera te kao mjera očuvanja i zaštite okoliša. Iz tog je razloga Vlada donijela Plan sprječavanja i smanjenja nastajanja otpada od hrane u Republici Hrvatskoj 2019. – 2022. godine sa financijskim okvirom koji iznosi gotovo 400 tisuća EUR. Unaprjeđenje sustava doniranja hrane u Hrvatskoj je i mjera definirana u Nacionalnom planu oporavka i otpornosti 2021. – 2026. Ukupna vrijednost mjere iznosi 4,2 milijuna EUR. U okviru provedbe ove mjere, usvojen je Program potpore za infrastrukturno opremanje posrednika u lancu doniranja hrane i/ili banke hrane koji ima za cilj pružiti financijsku potporu posrednicima u lancu doniranja hrane i banci hrane kako bi ojačali infrastrukturne kapacitete u svrhu stvaranja osnovnih preduvjeta za povećanje količina donirane hrane čime se doprinosi smanjenju otpada od hrane te povećanju prehrambene sigurnosti siromašnijih skupina stanovništva.

U sektoru turizma se od 2021. godine provodi projekt "Smanji otpad od hrane – kuhaj za svoje goste" u koji se iz godine u godinu uključuje sve veći broj hotela i hotelskih lanaca. Time se smanjuju količine bačene hrane, odnosno bio otpada, ali i osvještava zaposlenike i goste o važnosti resursne učinkovitosti. Od početka provedbe projekta više od 20 hotela sudjelovalo je u ovom projektu, dok je broj je u stalnom porastu.

Gospodarenje otpadom - prerada, recikliranje i ponovna upotreba otpada

Podaci Eurostata pokazuju kako Hrvatska kontinuirano napreduje u povećanju stope kružne uporabe materijala pa je tako stopa kružne upotrebe materijala porasla na 5,7% u 2021. godini u odnosu na prošlo Izvješće iz 2019. godine kada je iznosila 5,2%. Povećala se i nacionalna stopa recikliranja sa 43,2% (2018. godina) na 46,2% (2020. godina).

Hrvatska je stranka Baselske, Stockholmske, Rotterdamske te Minamatske konvencije koje su u sinergiji te u određenim segmentima uređuju postupanje s kemikalijama i gospodarenje otpadom tijekom njihova životnog ciklusa. Kroz nacionalno zakonodavstvo se provode odredbe ovih Konvencija te se o provedbi istih redovito podnose nacionalna izvješća.

Osim toga Hrvatska prati i sudjeluje u kreiranju novih pravno obvezujućih i neobvezujućih globalnih instrumenta poput *Strategic Approach to International Chemicals Management* i *Intersessional process considering the Strategic Approach and Sound Management of Chemicals and Waste beyond 2020* i *Intergovernmental Negotiating Committee* za razvoj međunarodnog pravno obvezujućeg instrumenta o onečišćenju plastikom uključujući i morski okoliš (INC-2) za postizanje globalnog Sporazuma o plastici.

S ciljem zaštite okoliša i učinkovitog gospodarenja otpadom Hrvatska čini sve napore kako bi do kraja 2024. zatvorila preostala odlagališta otpada te u konačnici zbrinjavala otpad isključivo unutar suvremenih postrojenja za obradu i odlaganje otpada. Od 2005. do 2021. godine ukupno je evidentirano i prati se 317 lokacija službenih odlagališta. Tijekom 2021. godine otpad se odlagao na 88 odlagališta otpada. Na 80 odlagališta odlagao se komunalni otpad, dok se na 8 lokacija odlagao isključivo proizvodni otpad.

Do kraja 2021. godine zatvoreno je 229 odlagališta, a sa 96 lokacija na kojima su se nekoć nalazila odlagališta otpad je izmješten. Od 2015. do kraja 2021. godine povećao se broj saniranih odlagališta otpada sa 171 na 229, a u pripremi ili u tijeku je sanacija na 86 lokaciji. U Hrvatskoj ne postoji odlagalište opasnog otpada.

Kontinuirano se radi na unapređenju sustava praćenja ispunjavanja propisanih ciljeva i na provođenju mjera u svrhu smanjenja odlaganja otpada, čemu ide u prilog i donošenje Odluke o redoslijedu i dinamici zatvaranja odlagališta. Odlukom je, između ostalog, određen raspored i dinamika zatvaranja odlagališta neopasnog otpada po županijama koja su se trebala zatvoriti do 31. 12. 2018. godine. Svih 26 planiranih odlagališta zatvoreno je do kraja 2020. godine.

Sanacija odlagališta se provodi kontinuirano i zadovoljavajućom dinamikom. U prilog tome ide podatak da je sanacija ili završena ili je u tijeku na više od 79% svih službenih odlagališta na području Hrvatske, dok je na preostalim odlagalištima sanacija u pripremi.

Uspostavljen je nacionalni sustav za održivo gospodarenje otpadom te se promiče smanjenje nastanka otpada upisom u očevidnik nusproizvoda i uspostavom centara za ponovnu uporabu, koji služe za prikupljanje, razvrstavanje i/ili popravak rabljenih proizvoda te povezivanje s dobrotvornim ustanovama koje bi te proizvode mogle ponovno upotrijebiti, a koji bi u protivnom postali otpad.

Radi poticanja visokokvalitetnog recikliranja Zakonom o gospodarenju otpadom se propisuje opća obveza odvojenog sakupljanja otpada, prema kojoj je posjednik otpada dužan odvojeno od ostalog otpada predati ovlaštenoj osobi opasni otpad, otpadni papir, metal, plastiku, staklo, glomazni otpad te tekstil i obuću, ambalažni otpad i otpad koji se smatra posebnom kategorijom otpada. Proizvođač biootpada dužan je predati biootpad odvojeno od drugog otpada ovlaštenoj osobi ili reciklirati biootpad na mjestu nastanka.

U svrhu povećanja stope recikliranja i ponovnog korištenja reciklata definirani su uvjeti ukidanja statusa otpada određenoj tvari ili predmetu što je nužno za prelazak na kružno gospodarstvo i smanjenja potrošnje resursa. Uspostavljen je sustav javne usluge sakupljanja komunalnog otpada što će doprinijeti povećanju stope recikliranja.

Od 2010. godine udio odvojeno sakupljenog komunalnog otpada je u stalnom porastu. To je rezultat kontinuiranog ulaganja u infrastrukturu za odvojeno prikupljanje komunalnog otpada „s kućnog praga“ poput spremnika za odvojeno prikupljanje s „kućnog praga“, reciklažnih dvorišta, vozila i opreme za odvojeno prikupljanje kao i intenziviranja jačanja svijesti javnosti o načinima i važnosti odvojenog sakupljanja otpada. Ovime se potiču građani da odvajaju otpad te tako plaćaju i nižu cijenu javne usluge.

Izveščivanje o održivosti

Od 2017. godine uvedena je Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o računovodstvu obveza nefinancijskog izvještavanja manjem krugu poslovnih subjekata radi pružanja usporedivih nefinancijskih informacija općoj javnosti i ulagateljima.

U 2024. godini planirane su izmjene i dopune Zakona o računovodstvu koje imaju za cilj unaprijediti nefinancijsko izvješčivanje koje će postati izvješčivanje o održivosti, a sve sa svrhom prijenosa pravne stečevine. Naime, utvrđeno je kako do sada objavljivane nefinancijske informacije nisu dovoljno kvalitetne niti usporedive da bi ih ulagatelji mogli uzeti u obzir pri donošenju odluka te da takvi nedostaci otežavaju prelazak na održivo gospodarstvo. Poslovanje u skladu s ciljevima održivog razvoja pomaže suzbiti globalne klimatske i društvene izazove te osigurati bolju budućnost za generacije koje dolaze. Planirano je osigurati odgovarajuće javno dostupne informacije o rizicima održivosti na poslovanje poduzetnika, kao i utjecaju samih poduzetnika na ljude i okoliš te poboljšati izvještavanje o održivosti uz što manji trošak, kako bi se bolje iskoristio potencijal europskog jedinstvenog tržišta prelaskom na potpuno održiv i uključiv gospodarski i financijski sustav. Stoga će se povećati krug obveznika izvješčivanja o održivosti, proširit će se zahtjevi za izvješčivanje, osigurati usklađenost izvješčivanja sa Standardima Europske unije za izvješčivanje o održivosti (engl. *EU Sustainability Reporting Standards - ESRS*) te uvesti digitalni pristup informacijama o održivosti.

Dodatno, u Hrvatskoj je planirana uspostava zajedničke platforme pod nazivom Forum za podršku održivom financiranju (engl. *Sustainable Financing Support Forum*). Imajući u vidu da se očekuje da će financijski sektor imati ključnu ulogu u procesu tranzicije prema održivom gospodarstvu kroz usmjeravanje kapitala prema održivim gospodarskim aktivnostima, cilj je, uspostaviti zajedničku platformu za razmjenu informacija i povećanje doprinosa financijskog sektora ostvarenju ciljeva Europskog zelenog plana, uz koordinaciju svih bitnih dionika uključenih u proces s fokusom na pravodobnu pripremu novim zahtjevima.

U lipnju 2021. godine donesen je Zakon o provedbi Uredbe (EU) 2019/2088 o objavama povezanim s održivosti u sektoru financijskih usluga i Uredbe (EU) 2020/852 o uspostavi okvira za olakšavanje održivih ulaganja i izmjeni Uredbe (EU) 2019/2088 kojim se osiguravaju pretpostavke za provedbu navedenih Uredbi. Naime, s ovim Uredbama utvrđuje se opći okvir za objave povezane s održivosti u financijskom sektoru i usklađena pravila o transparentnosti za sudionike na financijskim tržištima i financijske savjetnike u pogledu uključivanja rizika održivosti i uzimanja u obzir štetnih učinaka na održivost u njihovim poslovnim procesima, donošenju investicijskih odluka i davanju investicijskih savjeta te prilikom pružanja informacija povezanih s održivosti u vezi s financijskim proizvodima. Sudionici na financijskom tržištu koji stavljaju na raspolaganje financijske proizvode obvezni su objaviti na koji način i u kojoj mjeri koriste kriterije za okolišno održive gospodarske djelatnosti u svrhu određivanja okolišne održivosti svojih ulaganja.

Razvoj održivog turizma

Razvoj održivog turizma predstavlja dugoročno upravljanje turističkim aktivnostima kako bi se Razvoj održivog turizma predstavlja dugoročno upravljanje turističkim aktivnostima kako bi se osigurala ravnoteža tri načela održivosti – društvenog, ekološkog i ekonomskog.

Međunarodni prioriteti u turizmu uključuju ciljeve održivog razvoja UN-a koji su usmjereni na smanjenje siromaštva, borbu protiv nejednakosti, zaštitu okoliša i promicanje gospodarskog rasta koji je u skladu s prirodom.

U Strategiji razvoja održivog turizma do 2030. godine identificirane su razvojne potrebe i potencijali, ključni izazovi i četiri strateška cilja razvoja hrvatskog turizma: i.) cjelogodišnji i regionalno uravnoteženiji turizam; ii.) turizam uz očuvan okoliš, prostor i klimu; iii.) konkurentan i inovativan turizam i iv.) otporan turizam. Provedba mjera i aktivnosti za ispunjenje strateških ciljeva doprinosi ispunjavanju ciljeva održivog razvoja UN-a. Nacionalni plan razvoja održivog turizma do 2027., kao srednjoročni akt planiranja, definira deset posebnih ciljeva i njima pripadajućih konkretnih mjera koje osiguravaju postizanje pokazatelja ishoda ciljeva i njihov doprinos ciljevima održivog razvoja.

Izješće UN-a pod nazivom „Promicanje održivog i otpornog turizma, uključujući ekoturizam, za iskorjenjivanje siromaštva i zaštitu okoliša“ (A/77/219) , na temelju kojeg je Opća skupština UN-a 14. prosinca 2022. usvojila istoimenu Rezoluciju (A/RES/77/178) , u poglavlju pod nazivom „Osigurati reaktivaciju, kontinuitet i zapošljavanje u turizmu“, navodi primjer hrvatske Strategije razvoja održivog turizma do 2030. Također, u poglavlju pod nazivom „Jačanje potrebe za održivošću i zelenom transformacijom“ ističe se kako Hrvatska kao dio dugoročnih reformskih mjera navedenih u Nacionalnom planu oporavka i otpornosti 2021.-2026. razvit će Sustav satelitskih računa održivog turizma, mjereći ne samo izravne i neizravne doprinose turizma hrvatskom gospodarstvu, već i troškove i negativne učinke koje turizam ima na okoliš, prirodnu i kulturnu baštinu te kvalitetu života stanovnika.

Kako bi se osigurao razvoj održivog turizma u Hrvatskoj, kroz Nacionalni plan oporavka i otpornosti 2021. – 2026., 289 milijuna EUR uložiti će se za financiranje projekata javnog i privatnog sektora koji doprinose izgradnji i rekonstrukciji infrastrukture u skladu s ekološkim standardima, poboljšanju pristupačnosti, obrazovanju, istraživanju te razvoju tehnologija koje će pomoći u smanjenju negativnog utjecaja turizma na okoliš i zajednice. Ova ulaganja, ali i sve predviđene mjere, potaknut će stvaranje radnih mjesta, a i neizravno će utjecati na dodatno jačanje poduzetništva u lancu vrijednosti što će dovesti do većeg zapošljavanja, osobito žena i mladih koji su u najvećem postotku zaposleni u turizmu. Osim toga razvoj cjelogodišnjeg turizma, doprinijet će stvaranju kvalitetnih radnih mjesta i smanjenju ugovora o radu na određeno. Sve to doprinijet će ostvarenju cilja dostojanstvenog rada i gospodarskog blagostanja, a također i borbi protiv siromaštva.

Stupanjem na snagu Zakona o turizmu početkom 2024. godine stvorit će se zakonski okvir za prikupljanje podataka, mjerenje učinaka turizma i upravljanje turizmom na temelju podataka. Osigurati će se uključivanje lokalne zajednice u razvoj turizma u destinacijama, upravljanje razvojem turizma će se decentralizirati i prilagoditi individualnim razvojnim potrebama i resursnoj osnovi.

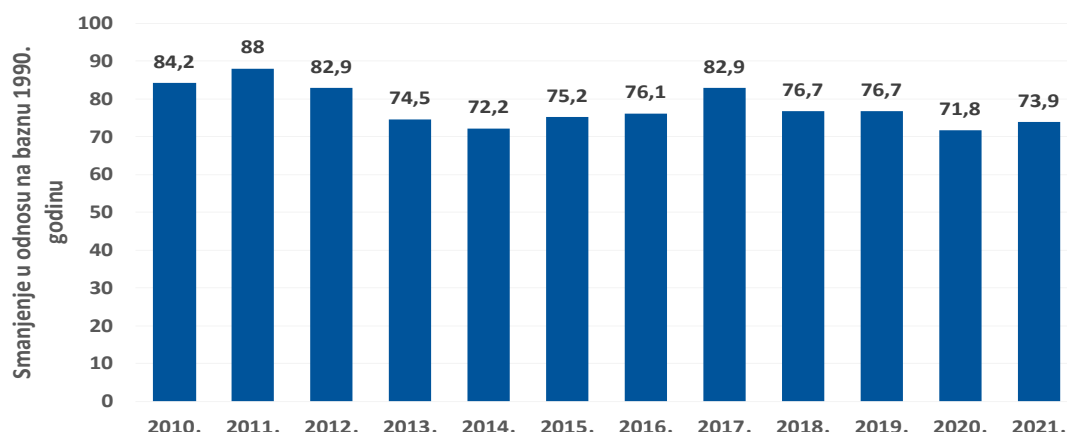
Zakon će sadržavati okvir za poticanje poduzetništva u turizmu, na temelju kriterija održivosti. Lokalnoj zajednici će se omogućiti korištenje alata za ublažavanje negativnih učinaka turizma na okoliš, uključujući i mogućnost naplate posebnog ekološkog doprinosa. Navedene mjere i aktivnosti doprinijet će gospodarskoj, okolišnoj i društvenoj otpornosti urbanih, a osobito ruralnih i otočnih destinacija, kao i tvrtki koje posluju sektoru turizma.

Cilj 13.

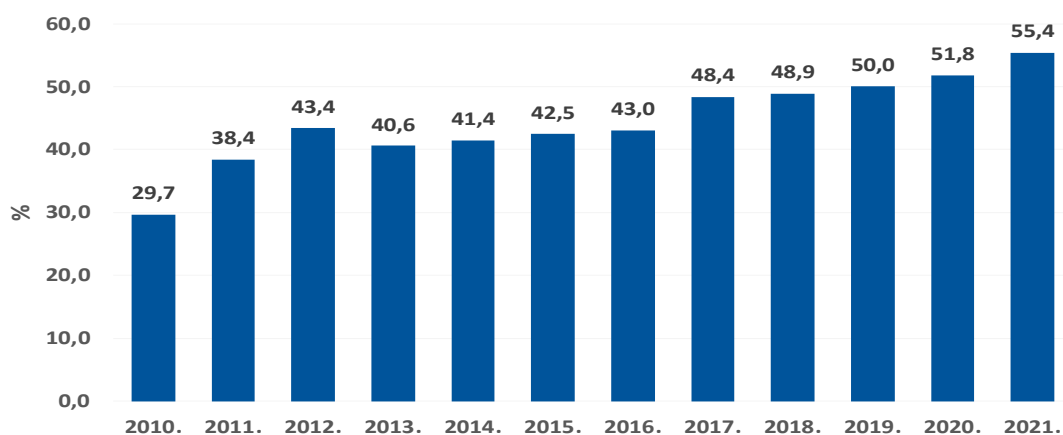
***Poduzeti hitna djelovanja
u borbi protiv klimatskih
promjena i njihovih
posljedica***

Neto emisije stakleničkih plinova

Izvor: Eurostat/European Environment Agency (Pokazatelj SDG_13_10)

Stanovništvo obuhvaćeno potpisnicama Sporazuma gradonačelnika za klimu i energiju

Izvor: Eurostat/Covenant of Mayors (Pokazatelj SDG_13_60)

Uz posvećenost provedbi Pariškog sporazuma, Hrvatska je kroz Zakon o klimatskim promjenama i zaštiti ozonskog sloja stvorila nacionalni okvir za djelovanje i postizanje oba klimatska cilja - smanjenja emisije stakleničkih plinova i jačanja otpornosti na klimatske promjene.

Postoji obveza da se klimatski ciljevi integriraju u sve propise i razvojne dokumente na nacionalnoj razini. Također županije i veliki gradovi imaju zakonsku obvezu provoditi mjere ublažavanja i prilagodbe klimatskim promjenama, ali prisutan je veliki interes lokalne samouprave za pristupanje Sporazumu gradonačelnika za klimu i energiju kroz koji se obvezuju poduzeti mjere za smanjenje emisija stakleničkih plinova i za prilagodbu klimatskim promjenama. Prema posljednje dostupnim podacima u 2021. godini je ukupno 56,4% stanovništva Hrvatske bilo obuhvaćeno Sporazumom gradonačelnika za klimu i energiju.

Pored toga, klimatska razmatranja se sve više uključuju u projekte i financijske instrumente koji trebaju doprinositi smanjenju emisija stakleničkih plinova i biti otporni na klimatske promjene (climate proofing). Ovime se želi doprinijeti postizanju klimatskih ciljeva i ojačati otpornost na opasnosti povezane s klimom, opasnosti od elementarnih nepogoda te osigurati imovina i životi ljudi u nesigurnoj klimatskoj budućnosti.

Hrvatska prati i redovito izvješćuje i ocjenjuje provedbu politika i mjera za smanjenje emisija stakleničkih plinova. Rezultati pokazuju da dolazi do smanjenja emisija stakleničkih plinova, međutim u planu je poduzeti još snažnije politike i mjere dekarbonizacije kako bi se uhvatila putanja prema klimatskoj neutralnosti. Tako je u Hrvatskoj vidljiv pozitivan trend smanjenja emisija stakleničkih plinova, a prema dostupnim podacima, emisije stakleničkih plinova su u Hrvatskoj u 2021. godini iznosile su 73,9%, uz smanjenje od 2,8% u odnosu na 2019. godinu.

Države članice Europske unije, među kojima je i Hrvatska, najveći su davatelj financijske pomoći za potrebe zemalja u razvoju u kontekstu konkretnih akcija ublažavanja i transparentnosti o provedbi i potpunog funkcioniranja Zelenog klimatskog fonda. U 2021. godini taj iznos je bio u visini od gotovo 23 milijarde dolara (23,04 milijarde EUR).

Postizanje ciljeva u borbi protiv klimatskih promjena

U NRS-u 2030. postavljen je krovni cilj zelene i digitalne tranzicije Hrvatske prema klimatskoj neutralnosti. U Strategiji niskougljičnog razvoja Republike Hrvatske do 2030. godine s pogledom na 2050. godinu, navode se mjere za niskougljičnu tranziciju Hrvatske u ključnim sektorima, u energetici, zgradarstvu, prometu, poljoprivredi i otpadu. Projekcije pokazuju da je uz velika ulaganja moguće smanjiti ukupne emisije za najviše 89,3% u 2050. godini stoga će preostali dio emisija od 10,7% trebati ukloniti povećanjem ponora (pošumljavanje, smanjenje izvoza drvne mase, smanjenje korištenja biomase za energetske svrhe, povećanje proizvodnje namještaja i drugih drvnih proizvoda, agrošumarstvo) te tehnološkim mjerama hvatanja, korištenja i skladištenja ugljika.

Hrvatska dijeli novu zajedničku klimatsku ambiciju Europske unije o tome da se smanje emisije stakleničkih plinova za 55% do 2030. i da Europska unija postane klimatski neutralna do 2050. Integrirani nacionalni energetske i klimatske plana za Republiku Hrvatsku za razdoblje od 2021. do 2030. godine kao provedbeni dokument definira mjere za razdoblje od deset godina u ključnim sektorima s aspekta poticanja energetske tranzicije. Pet je ciljeva odnosno dimenzija: dekarbonizacija, energetska učinkovitost, energetska sigurnost, unutarnje energetske tržište, istraživanje, inovacije i konkurentnost.

Hrvatska redovito podnosi izvješća prema UNFCCC i EU: Izvješće o provedbi politika i mjera za smanjenje emisija stakleničkih plinova i povećanje ponora stakleničkih plinova (2023.), Izvješće o projekcijama emisija stakleničkih plinova (2023.) te Inventar antropogenih emisija iz izvora i uklanjanje pomoću ponora svih stakleničkih plinova (2023.). Prema Inventaru Hrvatska je ispunila dosadašnje ciljeve te će se kroz Inventar nastaviti pratiti postizanje nove nacionalna obveze o smanjenju emisija stakleničkih plinova za 16,7% u sektorima koji su izvan ETS-a.

Jačanje otpornosti i prilagodba na klimatske promjene

Hrvatska je kao mediteranska država posebno pod utjecajem klimatskih promjena te zbog svoje ranjivosti bilježi sve veće ekonomske štete od ekstremnih vremenskih događaja i klimatskih promjena. Problem je i taj što je svega 3% tih šteta osigurano.

U Hrvatskoj su prepoznate tri glavne značajke klimatskih promjena: porast srednje godišnje temperature zraka, smanjenje količine oborina te sve učestalija pojava ekstremnih vremenskih događaja kao što su olujna nevremena praćena ekstremnim padalinama i/ili vjetrom i toplinski valovi. Velik su problem i šumski požari, koji uništavaju okoliš i mijenjaju krajobraz, pogotovo u obalnom području u sušnim razdobljima tijekom ljetnih mjeseci, a nerijetko ugrožavaju i ljudske živote. Tijekom posljednjih desetljeća na području Hrvatske učestalo se bilježe ekstremne hidrološke prilike s iznimno velikim količinama oborina koje kao posljedicu imaju pojavu povijesno najvećih zabilježenih vodnih valova i ekstremno visokih vodostaja s poplavama.

U svrhu jačanja otpornosti na klimatske promjene usvojena je Strategija prilagodbe klimatskim promjenama za razdoblje do 2040. s pogledom na 2070. godinu koja sadrži procjenu klimatskih promjena za razdoblje do 2040. i 2070., analizu utjecaja i ranjivosti na klimatske promjene, s nizom mjera prilagodbe klimatskim promjenama razvrstanih u deset sektora. Posebno su važne horizontalne

mjere koje pomažu u jačanju kapaciteta cijele države da se nosi sa klimatskim izazovima, a odnose se na edukaciju, istraživanje i razvoj te ulaganje u razvoj kapaciteta lokalne zajednice.

Klimatske promjene potenciraju rizike od katastrofa, pa je tako Hrvatska posljednjih godina suočena s nizom prijetnji, od poplava, požara, epidemije do bolesti biljaka i životinja, čiji intenzitet se može pojačati s porastom klimatskih promjena. Glavni očekivani utjecaji koji uzrokuju visoku ili srednju ranjivost su sljedeći: klizišta, poplave, ekstremne temperature, požari otvorenog tipa, suše, pandemije te složeni rizici posebno u urbanim područjima, što je dovoljan razlog za veće ulaganje u izgradnju otpornosti društva na svim razinama, kao i poboljšanja vidljivosti rada na upravljanju rizicima od katastrofa.

Strategija prostornog razvoja Republike Hrvatske navodi da se kao sastavni dio Plana upravljanja vodnim područjima izrađuju karte opasnosti od poplava koje sadrže prikaz mogućnosti razvoja određenih poplavnih scenarija i karte rizika od poplava koje sadrže prikaz mogućih štetnih posljedica razvoja scenarija prikazanih u kartama opasnosti. Ove su karte posebno važne s aspekta korištenja raspoloživih prostornih resursa u planiranju novih građevinskih područja, odnosno povećanja postojećih, za širenje naselja i zaštitu postojećih naselja koja su pod neprihvatljivim rizicima od poplavlivanja i/ili usmjeravanje gospodarskih djelatnosti u prostoru.

Prostorno su u tom smislu osjetljiva i područja izložena erozijama i bujicama, stoga je i učinkovitost sustava njihove zaštite od posebnog značenja.

Upravljanje rizicima od katastrofa

U posljednjem četverogodišnjem razdoblju Hrvatska je, kao i ostatak svijeta, suočena s brojnim pokazateljima koji ukazuju na nužnu potrebu ulaganja u upravljanje rizicima od katastrofa, što je ključan preduvjet za postizanje održivog razvoja.

Upravo to naglašava i UN-ov ured za smanjenje rizika od katastrofa, predlagatelj Sendai okvira za smanjenje rizika od katastrofa 2015.-2030. godine (Sendai okvir) kojeg je potpisnik i Hrvatska. Svjesna tih činjenica, Hrvatska zadnjih godina ulaže znatne napore u postizanje otpornosti društva na negativne utjecaje prirodnih i tehničko-tehnoloških prijetnji, čime ispunjava prioritetne ciljeve Sendai okvira.

Ti napori prepoznati su i definirani u okviru NRS-a 2030 odnosno sedmog strateškog cilja „Sigurnost za stabilan razvoj, a dodatno i sektorskim strateškim dokumentom Strategija upravljanja rizicima od katastrofa do 2030. godine. Strategija upravljanja rizicima od katastrofa do 2030. godine primjer je proaktivnog pristupa, s krajnjim ciljem postizanja sveobuhvatnog, održivog i dugoročno opravdanog upravljanja rizicima od katastrofa što podrazumijeva sve faze upravljanja rizicima od katastrofa, počevši od prevencije, pripravnosti do odgovora na katastrofe. Strategija objedinjuje i određuje prioritetna područja za upravljanje rizicima od katastrofa, definira ključna područja intervencije i izvore financiranja te prati ukupna ulaganja u upravljanje rizicima, kao i njihov učinak. U sklopu Strategije izrađen je i prvi Akcijski plan upravljanja rizicima od katastrofa, kao smjernica za provedbu Strategije do 2024. godine. Donošenje ove Strategije, kroz koju su planirana 82 projekta ukupne vrijednosti od gotovo 1,8 milijardi EUR, dodatna je potvrda da Hrvatska već poduzima potrebne korake u cilju povećanja spremnosti i otpornosti na katastrofe, što uključuje i odgovornost upravljanja rizicima svakog pojedinca i doprinos koji smanjenju rizika od katastrofa daje svaki sektor svojim sustavnim ulaganjima.

Time će Hrvatska dati i dodatni doprinos ispunjenju obveza proizašlih iz međunarodnih sporazuma, Sendai okvira, ciljeva održivog razvoja Programa Ujedinjenih naroda za održiv razvoj do 2030., Pariškog sporazuma o klimatskim promjenama iz 2015. godine te klimatskog sporazuma iz Glasgowa iz 2021. godine. Upravo je Strategija upravljanja rizicima od katastrofa do 2030. primjer proaktivnog pristupa, s krajnjim ciljem postizanja sveobuhvatnog, održivog i dugoročno opravdanog upravljanja rizicima od katastrofa.

Razumijevanje rizika od katastrofa u Hrvatskoj postiže se kroz kontinuiranu suradnju sa znanstvenom zajednicom te obavezom i izradom procjena rizika od katastrofa i velikih nesreća na svim razinama upravljanja. Trenutno je u izradi treća nacionalna Procjena rizika od katastrofa s novom metodologijom, s više kvalitetnijih podataka za preciznije rezultate. Također se kontinuirano radi na podizanju svijesti građana, a posebno najmlađih te na edukaciji o potrebi smanjenja rizika od katastrofa te njihovoj ulozi u tom procesu. S druge strane, kontinuirano se radi i na osnaživanju upravljanja rizicima od katastrofa, što se postiže multisektorskom suradnjom i suradnjom sa znanstvenom zajednicom, dok na poboljšanje spremnosti na katastrofe uvelike utječe planiranje i određivanje uloga te odgovornosti radi što učinkovitijeg odgovora.

Podizanje svijesti o klimatskim promjenama i o rizicima od katastrofa

Osnovana je nacionalna web platforma za edukaciju i informiranje o utjecaju i prilagodbi klimatskim promjenama s idejom da to bude središnje mjesto za dijeljenje primjera dobre prakse i drugih relevantnih informacija.

Razvijen je specifični edukacijski modul o klimatskim promjenama koji se planira provesti u suradnji s Državnom školom za javnu upravu namijenjen svim državnim službenicima u svrhu jačanja kompetencija o klimatskim promjenama.

Posebno se radi na boljem povezivanju sa znanstvenom zajednicom te se provodi nacionalna Shema za ulaganja u primijenjena istraživanja u svim ranjivim sektorima iz Strategije prilagodbe klimatskim promjenama za razdoblje do 2040. s pogledom na 2070. godinu. U 2023. održat će se nacionalna konferencija na kojoj će se predstaviti rezultati projekata i raspraviti o ulozi znanosti u prilagodbi klimatskim promjenama. U planu je osnovati nacionalni Centar za klimatske promjene kako bi prilagodba klimatskim promjenama bila brža, pametnija i sustavnija. Ujedno se radi na modernizaciji nacionalne meteorološke mreže kako bi se povećao broj i kvaliteta podataka, koji su važni za razne meteorološke analize te se planira nastaviti ulaganje u praćenje i procjenu utjecaja klimatskih promjena što je preduvjet za donošenje kvalitetnih odluka.

Hrvatska kontinuirano radi na podizanju svijesti građana, posebice najmlađih, te njihove uloge u procesu smanjenja rizika od katastrofa. Pokrenut je projekt „Na putu do smanjenja rizika od katastrofa“ kroz koji će se nabaviti simulatori potresa i modela prijetnji te provesti kampanja fokusirana na pripremu materijala za nastavnike koji će najmlađu populaciju educirati o prijetnjama i razlozima nastanka katastrofe te ranjivosti zajednice, odnosno o tome kako smanjiti ranjivosti i spriječiti nastanak katastrofa.

Realizacijom projekta „Sustav za rano upozoravanje i upravljanje krizama – SRUUK“ osigurat će se brza i pouzdana komunikacija za upravljanje kriznim situacijama korištenjem modernih tehnologija, s ciljem brže i pouzdanije distribucije vjerodostojnih informacija kao bitne komponente cjelovitog sustava za rano upozoravanje.

U okviru projekta „Opremanje i osposobljavanje postrojbi Državne uprave za zaštitu i spašavanje“ koji je u provedbi od 2017. godine, cilj je povećati spremnost i sposobnost nacionalnog sustava zaštite od katastrofa na reakcije u kriznim situacijama te daljnji razvoj nacionalnog sustava upravljanja katastrofama. S tim u vezi, važno je naglasiti kako je u provedbi i projekt nabave dva višenamjenska modularna helikoptera za potrebe sustava civilne zaštite u Hrvatskoj, dok je u pripremi projekt nabave dva protupožarna zrakoplova koja bi Hrvatskoj trebala biti isporučena do kraja 2028. godine.

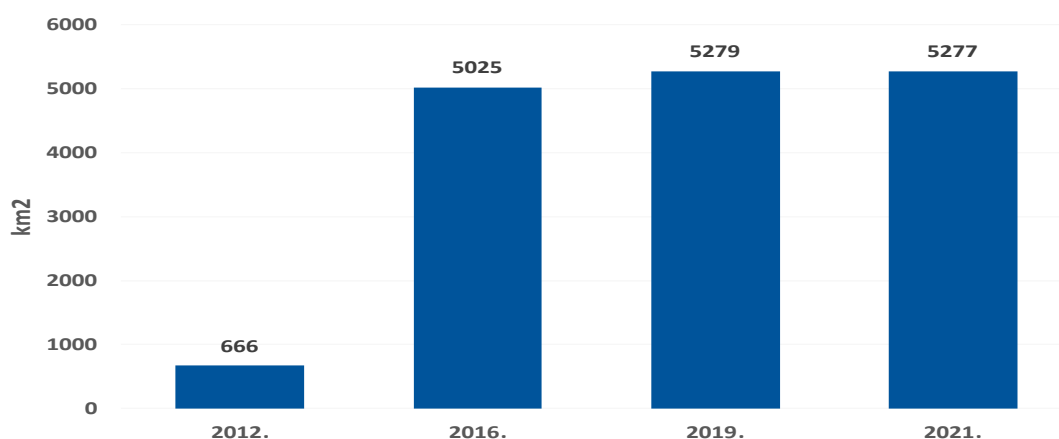
14 OČUVANJE
VODENOG SVIJETA

Cilj 14.

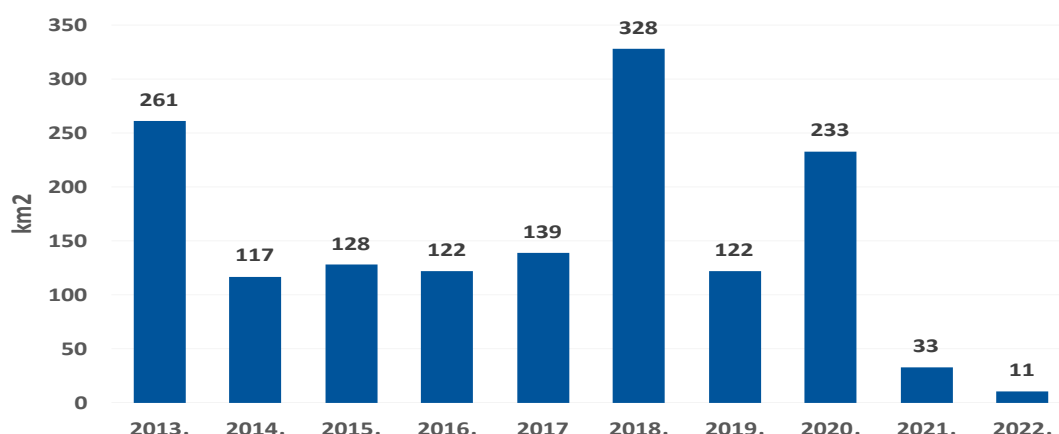
***Očuvati i održivo koristiti
oceane, mora i morske
resurse za održiv razvoj***

Površina morskih zaštićenih područja u km²

Izvor: Eurostat/European Environment Agency, European Commission - Directorate-General for Environment (Pokazatelj SDG_14_10)

Morsko područje zahvaćeno eutrofikacijom u km²

Izvor: Eurostat (Pokazatelj SDG_14_60)

Uzimajući u obzir značaj mora i oceana za gospodarski razvoj i očuvanje bioraznolikosti Hrvatska je u potpunosti svjesna činjenice da je morski okoliš dragocjena baština koja se mora zaštititi, očuvati i u mjeri u kojoj je to izvedivo obnoviti s krajnjim ciljem održavanja bioraznolikosti i osiguravanja raznolikih i dinamičnih mora i oceana koji su čisti, zdravi i produktivni. Površina zaštićenog morskog područja u Hrvatskoj iznosi 5 277 km².

Jadransko more, otoci i priobalje predstavljaju vrijedan i važan prirodni resurs kako u hrvatskom gospodarstvu tako i u aktivnostima vezanim za rješavanje okolišnih problema poput sprječavanja degradacije bioraznolikosti i prilagodbe klimatskim promjenama. Morski i obalni ekosustavi, iako već desetljećima izloženi brojnim negativnim utjecajima ljudskih djelatnosti, zahvaljujući geografskim osobitostima i povijesnim okolnostima još uvijek su, u ekološkom pogledu, u dobrom stanju.

Očuvanje morskog okoliša, uz uravnoteženi razvoj gospodarskih djelatnosti te praćenje pritisaka i provođenje preventivnih mjera predstavlja jedan od glavnih ciljeva i stratešku orijentaciju Hrvatske. U skladu s time Hrvatska je u 2021. godini proglasila isključivi gospodarski pojas u Jadranskom moru.

Očuvanje i zaštita mora i morskih resursa

Doprinos ostvarenju četrnaestog cilja održivog razvoja u dijelu aktivnosti vezanih uz očuvanje prirode osigurava se kroz projekt kartiranja obalnih i pridnenih morskih staništa na području Jadranskog mora pod nacionalnom jurisdikcijom ukupne vrijednosti 11,8 milijuna EUR, projekt razvoja sustava praćenja stanja očuvanosti vrsta i stanišnih tipova ukupne vrijednosti 10,9 milijuna EUR te projekt razvoja okvira za upravljanje ekološkom mrežom Natura 2000 vrijednosti 24,7 milijuna EUR.

Hrvatska trenutno ima pravno zaštićeno preko 12% mora. 2021. godine došlo je do trajne zaštite Jabučke kotline, kao područja ograničenog ribolova, što je važan korak za obnovu cjelokupnog ekosustava, kao i za povećanje biomase vrsta kojima je životni ciklus vezan za to područje. Kako bi doprinijela novom globalnom cilju zaštite oceana, Hrvatska namjerava najkasnije do 2030. godine zaštititi 30% mora pod nacionalnom jurisdikcijom.

Hrvatska je posvetila značajnu pažnju povećanju znanja o morskoj bioraznolikosti, kako bi je mogla adekvatno valorizirati, očuvati i zaštititi. Do kraja 2023. godine izradit će se nova cjelovita detaljna karta za minimalno 51% površine obalnih i pridnenih morskih staništa (u teritorijalnom moru i epikontinentalnom pojasu), a što će biti ključni alat za buduće održivo upravljanje morskim ekosustavima.

Također, do kraja 2023. godine uspostaviti će se program praćenja stanja za sve ciljane morske vrste i stanišne tipove i druge strogo zaštićene vrste od nacionalnog interesa, čime će se osigurati praćenje stanja morskih ekosustava, a time će se značajno pridonijeti planiranju i usmjeravanju očuvanja prirode te kvalitetnijem održivom upravljanju resursima.

Sve ove aktivnosti dodatno doprinose utvrđivanju novih područja stroge zaštite u moru, čija se višestruka važnost očituje kroz očuvanje bioraznolikosti, ali i ribljeg fonda (sigurnost hrane) kao i doprinosu klimatskim ciljevima.

Osim povećanja znanja, fokus je i na uspostavi učinkovitog upravljanja morskim zaštićenim područjima (Natura 2000 područjima), a do kraja 2023. godine izradit će se 98 planova upravljanja čime će pokriti više od 40% morskih Natura 2000 područja.

Prenošenjem Okvirne direktive o morskoj strategiji 2008/56/EZ Europske unije u nacionalno zakonodavstvo, Hrvatska se obvezala poduzeti potrebne mjere za postizanje ili održavanje dobrog stanja morskog okoliša. U skladu s navedenim obvezama Hrvatska, počevši od 2017. godine, kontinuirano provodi praćenje stanja morskog otpada kroz provedbu sustava praćenja i promatranja u okviru istih obveza praćenja za stalnu procjenu stanja Jadranskog mora 2021.-2026. U okviru navedenog sustava praćenja i promatranja, kroz praćenje dobrog stanja morskog okoliša prati se i stanje eutrofikacije. U procjeni stanja također se koriste podaci o eutrofikaciji koji se prate u okviru provedbe monitoringa obalnog mora temeljem obveza iz Okvirne direktive o vodama 2000/60/EZ. Podaci praćenja su javno dostupni kroz bazu podataka i pokazatelja stanja morskog okoliša, marikulture i ribarstva. Prema podacima Eurostata, morsko područje zahvaćeno eutrofikacijom u 2022. iznosilo je 11km² što ukazuje da je riječ o najmanjoj površini mora zahvaćenoj eutrofikacijom gledajući razdoblje od 2013. do 2022. godine.

Problematika morskog otpada zahtijeva sustavan pristup i potrebu interdisciplinarnog sagledavanja različitih aspekata ove problematike kao i potrebu praćenja morskog otpada u različitim dijelovima morskog/obalnog okoliša. Pitanje sustavnog pristupa toj temi rezultiralo je između ostalog i propisivanjem mjera za sprječavanje i smanjenje onečišćenja morskog okoliša plastikom kroz propise vezane za gospodarenje otpadom.

Glede rješavanja problema onečišćenja vodenog okoliša plastikom te općenito vezano za problematiku plastičnih proizvoda u okviru kružnog gospodarstva, Hrvatska je Zakonom zabranila stavljanje na tržište određenih jednokratnih plastičnih proizvoda te od 1. siječnja 2022. stavljanje na tržište laganih plastičnih vrećica za nošenje.

Planiranje i upravljanje morskim područjem

Integrirani pristup planiranju i upravljanju morskim područjem rezultat je sve intenzivnije potražnje za morskim prostorom za različite potrebe, kao i zbog višestrukih pritisaka na obalne resurse. Odredbe Barcelonske konvencije o zaštiti morskog i obalnog područja i njezinog Protokola o integriranom upravljanju obalnim područjem Sredozemlja, prenesene su u nacionalno zakonodavstvo i Zakonom o prostornom uređenju kroz integralan pristup prostornom planiranju te definiranju prostora ograničenja kao zaštićenog obalnog područja mora koje je područje od posebnog interesa za državu te građevinsko područje. Tako je Protokol o integriranom upravljanju obalnim područjima Sredozemlja prvi međunarodni pravni dokument kojim se uvodi integralno upravljanje obalnim područjem kao obveza u Hrvatskoj. Protokol multidisciplinarno uzima u obzir prostorno planiranje, zaštitu okoliša i prirode, zaštitu kulturne i graditeljske baštine te gospodarske djelatnosti u funkciji održivog razvoja, posebno turizma, poljoprivrede i ribarstva. Teritorijalni je fokus Protokola na kopnenom dijelu obalnih jedinica lokalne samouprave i teritorijalnom moru. U upravljanju obalnim područjem osobito se ističe potreba upravljanja rizicima nastalim od klimatskih promjena, npr. uslijed podizanja mora, kao i upravljanje rizikom od mogućeg eksploatiranja kulturne baštine. Priobalno područje Hrvatske osobito je bogato kulturnom baštinom te je modelom praćenja stanja kulturne baštine, u cilju njene održivosti i upravljanja potencijalnim rizicima osiguran razvoj i održivost turističkih atrakcija.

Također, Zakonom o prostornom uređenju preuzeta je Direktiva 2014/89/EU o uspostavi okvira za prostorno planiranje morskog područja u svrhu promicanja održivog rasta pomorskih gospodarstava, održivog razvoja morskog područja i održivog korištenja morskog resursa. U okviru integrirane pomorske politike Unije, taj okvir državama članicama omogućuje uspostavu i provedbu prostornog planiranja morskog područja, a primjenjuje se samo na morske vode država članica.

U Hrvatskoj dugi niz godina postoji sustav prostornog uređenja unutar čijeg zakonskog okvira se izrađuju dokumenti prostornog uređenja koji na integralan način obuhvaćaju kopneni teritorij i morsko područje. Cijelo kopneno i morsko područje Hrvatske pokriveno je važećim dokumentima prostornog uređenja: Strategijom prostornog razvoja Republike Hrvatske te Programom prostornog uređenja Republike Hrvatske, dokumentima sa strateškim i provedbenim komponentama na državnoj razini. Navedeni dokumenti pokrivaju i područje epikontinentalnog pojasa, unutar kojeg Hrvatska ostvaruje posebna prava temeljem Konvencije Ujedinjenih naroda o pravu mora (1982.). Prostorni planovi, koji obuhvaćaju i kopneno i morsko područje do vanjske granice teritorijalnog mora, izrađuju se i usvajaju na tri razine: državnoj, regionalnoj i lokalnoj.

Kao primjer dobre prakse valja izdvojiti provedeni projekt Podrška prostornom planiranju mora u istočnom Mediteranu (*SUpporting maritime spatial Planning in the Eastern MEditerranean* – SUPREME). U projektu su surađivala javna tijela nadležna za prostorno planiranje mora iz četiri države članice Europske unije: Grčke, Hrvatske, Italije i Slovenije, te Centar za regionalne aktivnosti Programa prioritetnih akcija (PAP/RAC) iz Splita, a vodeći partner u projektu bila je CORILA (*Consortium for Managing Research Activities in the Venice Lagoon*), talijanski konzorcij u čijem sastavu su dva fakulteta iz Venecije i Padove te Nacionalni institut za istraživanje i institut za oceanografiju. Cilj projekta bila je podrška državama članicama u uspostavi sustava održivog prostornog planiranja mora i razvijanju modela prekogranične suradnje u istočnom dijelu Mediterana, uz provedbu Okvirne direktive o pomorskom prostornom planiranju te uvažavanje zahtjeva iz niza drugih propisa Europske unije. Jedna od važnijih zadaća projekta bila je uspostava zajedničkog geoportala s razmjenjivim prostornim podacima vezanim uz prostorno planiranje mora.

Socio-ekonomske podatke važne za prostorno planiranje morskog područja i interakcije kopna i mora i razvojne smjernice odredila je Ciljana analiza Prostorno planiranje morskog područja i interakcije kopna i mora (*Maritime spatial planning and land-sea interactions* - MSP&LSI) iz ESPON 2020 programa u kojoj Hrvatska sudjelovala kao zemlja partnera.

Ribarstvena politika

Hrvatska primjenjuje pravila o sprječavanju, suzbijanju i zaustavljanju nezakonitog, neprijavljenog i nereguliranog ribolova u skladu s Uredbom Vijeća (EZ) br. 1005/2008, koja je na snazi od 1. siječnja 2010. Ribolovne mogućnosti utvrđuju se svake godine na razini Europske unije za svaku državu članicu, uključujući Hrvatsku, polazeći od stanja stokova na temelju znanstvenih savjeta

Polazeći od ovih temeljnih postavki zajedničke ribarstvene politike Europske unije, Hrvatska ne primjenjuje potpore koje bi uzrokovale prekomjerni kapacitet za ulov ribe, niti za nezakonit, neprijavljen i nereguliran ribolov. Hrvatska podržava nastojanja da se ova pitanja na odgovarajući način propišu na međunarodnoj razini putem Sporazuma o ribarstvu Svjetske trgovinske organizacije.

Zakonom o morskom ribarstvu propisano je kako su tradicijske ribolovne vještine na Jadranu zaštićene kao nematerijalno kulturno dobro. Pravo korištenja tradicionalnih ribolovnih alata za hrvatske ribare osigurano je tijekom pregovora o pristupanju Hrvatske Europskoj uniji.

Krajem 2022. godine usvojen je Program za ribarstvo i akvakulturu Republike Hrvatske za programsko razdoblje 2021.-2027., koji je izrađen slijedeći agendu doprinosa Europskog fonda za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu postavljenim ciljevima Zajedničke ribarstvene politike i daje doprinos zajedničkom ostvarivanju prioriteta na razini Europske unije: poticanje održivog ribarstva te obnova i očuvanje vodnih bioloških resursa; poticanje održivih aktivnosti akvakulture te prerade i stavljanja na tržište proizvoda ribarstva i akvakulture, čime se doprinosi sigurnosti opskrbe hranom u Uniji; omogućavanje održivog plavoga gospodarstva u obalnim, otočnim i kopnenim područjima te poticanje razvoja ribarskih i akvakulturnih zajednica; jačanje međunarodnog upravljanja oceanima i omogućavanje sigurnih i čistih mora i oceana kojima se održivo upravlja.

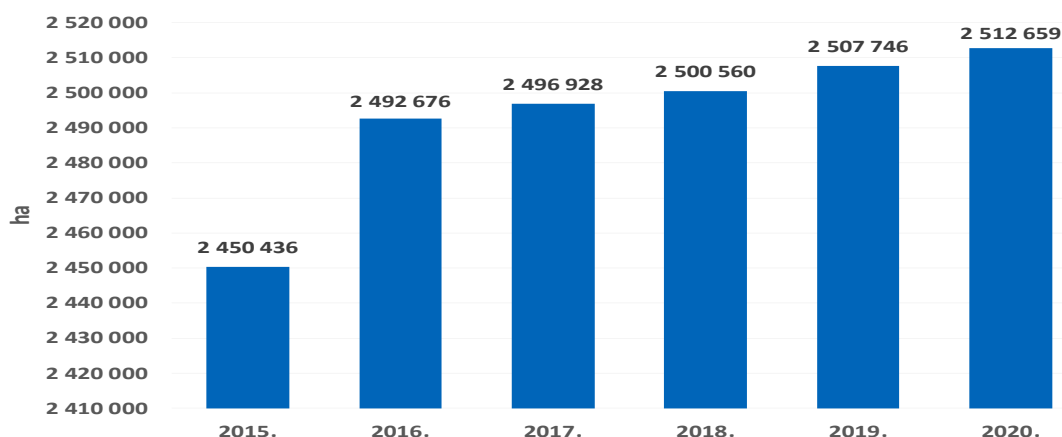
Kroz potporu smanjenju utjecaja ribarstva i akvakulture na okoliš i klimu, istodobno osiguravajući poštenu ekonomski povrat ribarima i uzgajivačima, provedba Programa doprinosi ciljevima europskog Zelenog paketa, strategije „Od polja do stola“, Strategije Europske unije za bioraznolikost do 2030., nove Strategije Europske unije za prilagodbu klimatskim promjenama, nove Strategije GFCM-a 2030, Komunikacije Europske komisije o novom pristupu za održivo plavo gospodarstvo u Europskoj uniji, Preobrazbe plavog gospodarstva Europske unije za održivu budućnost kao i relevantnih nacionalnih strategija te održivog plavog gospodarstva. Prioriteti su usmjereni ka promicanju održivih proizvodnih metoda radi postizanja boljih rezultata na području klime i okoliša, povećanja otpornosti na klimatske promjene, optimizacije korištenja prirodnih resursa, dekarbonizacije i klimatske neutralnosti. Poticat će se prelazak na održivost koji će pružiti mogućnost svim dionicima da ostvare razvojni potencijal te da se očuvaju vodni biološki resursi s ciljem doprinosa zaštiti i obnovi vodene bioraznolikosti i ekosustava. Ukupna vrijednost programa iznosi 348,1 milijun EUR.

Cilj 15.

Očuvati, ponovno uspostaviti i promicati održivo korištenje kopnenih ekosustava, održivo upravljati šumama, suzbiti dezertifikaciju, zaustaviti degradaciju tla te spriječiti uništavanje bioraznolikosti

Površina pod šumama u hektarima

Izvor: Državni zavod za statistiku/Hrvatske šume

Iznimna raznolikost prirode u Hrvatskoj rezultirala je pravnom zaštitom (u mreži Natura 2000 i kroz zaštićena područja u nacionalnim kategorijama zaštite) preko 38% kopna čime se značajno doprinosi novom globalnom cilju od 30% prostorne zaštite prema Konvenciji o bioraznolikosti. Prema podacima EUROSTAT-a s 58% površine pokrivene šumskim područjima Hrvatska je 3. zemlja u Europskoj uniji. Kako bismo dodatno doprinijeli zaštiti područja na nacionalnoj razini, radi se na pripremi prijedloga za povećanje površine pod stogom zaštitom, uključujući strogu zaštitu svih primarnih i sekundarnih prašuma, s intencijom doprinosa novom, ambicioznom cilju Europske unije do 2030. godine (trenutno strogo zaštićena područja zauzimaju oko 1% hrvatskog teritorija).

Očuvanje bioraznolikosti

Globalno prepoznat, do sada nezabilježen gubitak bioraznolikosti, uz prisutnu klimatsku krizu, ukazao je na potrebu za hitnim djelovanjem. Imajući u vidu rezultate o stanju prirode u Hrvatskoj koji pokazuju nepovoljan status očuvanja za 33% vrsta i stanišnih tipova, kao i nepoznat status za 54% njih, uloženo je dodatni napor u razvoj okvira upravljanja ekološkom mrežom Natura 2000, kao i u poboljšanje znanja o stanju prirode. Stoga će se do kraja 2023. izraditi planovi upravljanja za minimalno 40% Natura 2000 mreže, dok je na kraju 2019. godine planovima upravljanja bilo pokriveno 3,15% mreže. Radi izgradnje upravljačkih kapaciteta, provodi se petogodišnji nacionalni program osposobljavanja upravitelja Natura 2000/zaštićenih područja.

Također, do kraja 2023. godine uspostaviti će se program praćenja stanja za gotovo 300 vrsta i stanišnih tipova na kopnu i na moru čime će stvoriti preduvjeti za povećanje znanja o bioraznolikosti, dok je u 2019. godini bio uspostavljen/izrađen tek 81 program praćenja.

Kako bi se dodatno osiguralo očuvanje planinskih ekosustava i njihove bioraznolikosti, 2021. godine proglašen je Park prirode Dinara, područje izvornih prirodnih vrijednosti te cjelokupne raznolikosti prirodnih i poluprirodnih staništa proizašlih iz višestoljetne tradicije ljudskog korištenja prostora. Radi očuvanja jedinstvenih i reprezentativnih močvarnih staništa i karakterističnih vrsta od osobitog značaja za Hrvatsku, ali i globalnog značaja, 2020. godine zaštićenim je proglašeno nekoliko posebnih rezervata unutar doline rijeke Neretve.

Nove ambiciozne politike o bioraznolikosti postavljaju pred države članice dodatne izazove koje je potrebno riješiti do 2030. Ovo, između ostalog, za Hrvatsku uključuje poboljšanje stanja očuvanosti za najmanje 30% vrsta i stanišnih tipova koje se nalaze u nepovoljnom stanju, gdje će Hrvatska u nadolazećem razdoblju izraditi nacionalni plan obnove u kojem će definirati prioritete za obnovu.

Hrvatska posebno promiče "rješenja temeljena na prirodi", što je jedan od glavnih alata za prilagodbu

klimatskim promjenama i ublažavanja klimatskih promjena čime se ujedno doprinosi očuvanju ekosustava i bioraznolikosti.

Kako bi se smanjili negativni učinci koje invazivne strane vrste imaju na bioraznolikost te ispunili strateški ciljevi i zakonodavne obveze radi se na uspostavi sustava upravljanja i kontrole invazivnih stranih vrsta².

U skladu s ciljem Strategije zaštite prirode „Podići razinu znanja, razumijevanja i podrške javnosti za zaštitu prirode“, Hrvatska intenzivno radi na podizanju svijesti javnosti kroz uspostavu interpretacijskih posjetiteljskih centara i provedbu kampanja o važnosti očuvanja prirode.

Kao zemlja visoke bioraznolikosti, velike je napore potrebno uložiti u očuvanje vrsta, kako zbog velikih promjena koje čovjek uzrokuje u prirodi i prekomjernog korištenja prirodnih resursa ne bi došlo do njihovog nestajanja i izumiranja. Radi skrbi za strogo zaštićene zavičajne vrste koje su nađene u prirodi iscrpljene, bolesne, ozlijeđene, ranjene ili otrovane, te zaplijenjene ili oduzete jedinke, provodi se unaprijeđenje postojećih i uspostava novih kapaciteta oporavišta za divlje životinje u vrijednosti 8,7 milijuna EUR.

Vrijednosti ekosustava i bioraznolikosti prepoznate su već spomenutom Strategijom prostornog razvoja Republike Hrvatske i Zakonom o prostornom uređenju, koji su temeljni dokumenti sustava prostornog uređenja u Hrvatskoj. U okviru toga, planiranje korištenja i namjene područja unutar ekološke mreže treba temeljiti na mogućnostima korištenja potencijala područja ekološke mreže prepoznavanjem usluga ekosustava koje nudi, a da se pri tom ne ugroze ciljevi očuvanja i cjelovitost ekološke mreže. Uvažavanjem zahtjeva očuvanja ciljanih stanišnih tipova ciljanih vrsta i staništa ciljanih vrsta u njihovu prirodnom području rasprostranjenosti na području ekološke mreže kao i usluga ekosustava postiže se održivo korištenje i razvoj na području ekološke mreže. Ovo se posebno odnosi na planiranje područja većih gospodarskih djelatnosti i infrastrukturnih koridora na kopnu, moru i rijekama te rekonstrukcije postojećih i izgradnju novih riječnih putova.

Za zaštićena područja odnosno područja posebnih obilježja donose se, na državnoj razini, prostorni planovi (PPPPO) nacionalnih parkova i parkova prirode te urbanistički planovi uređenja državnog značaja te PPPPO ostalih područja posebnih obilježja na nižim razinama nositelja izrade.

Osim navedenih prostornih planova, valja izdvojiti i Državni plan prostornog razvoja, kao temeljni prostorni plan za područje Hrvatske, koji kroz postupak izrade i donošenja, poštujući načela prostornog uređenja i održivog razvoja, mora stvoriti preduvjete za postizanje različitih ciljeva prostornog uređenja, među kojima su: racionalno korištenje i očuvanje kapaciteta prostora na kopnu, moru i u podmorju u svrhu učinkovite zaštite prostora, razumno korištenje i zaštitu prirodnih dobara, očuvanje prirode, zaštita okoliša i prevencija od rizika onečišćenja te cjelovitosti vrijednih obalnih ekosustava i kakvoće mora.

Sustav prostornog uređenja određivanjem sadržaja prostornih planova odredio je i da svaki prostorni plan sadržava mjere zaštite prirodnih vrijednosti neovisno radi li se o zaštićenom području.

Zaštita poljoprivrednog zemljišta, šuma i šumskog zemljišta

Zakonom o poljoprivrednom zemljištu propisano je kako je poljoprivredno zemljište dobro od interesa za Republiku Hrvatsku, koje ima njezinu osobitu zaštitu. Između ostaloga, Zakon propisuje obvezu zaštite poljoprivrednog zemljišta od degradacije u intenzivnoj poljoprivrednoj proizvodnji, onečišćenja štetnim tvarima i organizmima, erozije i prenamjene.

Od aktivnosti koje doprinose zaštiti poljoprivrednog zemljišta mogu se izdvojiti propisani uvjeti

² Projekti „Razvijanje sustava upravljanja i kontrole invazivnih stranih vrsta“ ukupne vrijednosti 1.461.063,24 EUR, "Uspostava kontrole invazivne strane vrste *Ailanthus altissima* (pajasen) u Hrvatskoj" ukupne vrijednosti 2.574.822,48 EUR i „Uspostava nacionalnog sustava za praćenje invazivnih stranih vrsta“ ukupne vrijednosti 2.020.216,60 EUR, Javni poziv za neposredno financiranje projekata „Kontrola populacija prioritetnih invazivnih stranih vrsta“ ukupne vrijednosti 1.327.228 EUR

dobre poljoprivredne i okolišne prakse, koje su u skladu sa zahtjevima zajedničke poljoprivredne politike Europske unije preduvjet za stjecanje prava poljoprivrednika na potporu. Isto tako, Zakon o poljoprivrednom zemljištu predviđa uspostavu sustava trajnog praćenja stanja poljoprivrednog zemljišta. Aktivnosti vezane za uspostavu ovoga sustava imaju za cilj osigurati uvjete za djelotvornu zaštitu poljoprivrednog zemljišta, kontinuiranu dostupnost podataka neophodnih za ocjenu stanja tla i provedbu politike održivog gospodarenja, kao i za izvješćivanje Hrvatske prema međunarodno preuzetim obvezama.

Gotovo polovicu ukupne kopnene površine Hrvatske čine šume i šumsko zemljište, kojima se više od dva stoljeća upravlja po načelu održivosti. Zakonom o šumama, šume i šumska zemljišta dobra su od interesa za Hrvatsku te imaju njezinu osobitu zaštitu. Načelo održivog gospodarenja šumama u svrhu je trenutnog i budućeg ispunjavanja odgovarajuće ekološke, gospodarske i društvene funkcije na lokalnoj, nacionalnoj i globalnoj razini. Kada je riječ o stanju šuma i šumskog zemljišta u Hrvatskoj ukupna površina šuma u kategoriji obraslog šumskog zemljišta u šumskogospodarskom području (svi vlasnici) iznosi 2.512.659 ha (2020. godina).

Strateški plan zajedničke poljoprivredne politike Republike Hrvatske za razdoblje 2023. – 2027. predviđa potpore za provedbu rekonstrukcije (konverzije) degradiranih šuma i šumskih kultura, kojima se prevode šume nižeg u viši uzgojni oblik i pridobiva autohtona vegetacija. Hrvatsko šumarstvo uživa namjenski prikupljena sredstva naknade za korištenje općekorisnih funkcija šuma kao inovativnog i, kroz dugi niz godina, u praksi dokazanog modela financijske potpore širokom spektru šumarskih radova/aktivnosti i održivom gospodarenju šumama.

Razminiravanje minsko-sumnjivih područja

Zagađenost dijela kopnenog područja minsko-eksplozivnim sredstvima i neeksplozivnim ubojnim sredstvima predstavlja značajan problem za sigurnost građana, a ujedno u potpunosti onemogućava sustavno i dugoročno upravljanje i gospodarenje minski sumnjivim područjima. Na početku 2019. minski sumnjivo područje iznosilo je 355,4 km² i prostiralo se na području 55 gradova i općina u 8 županija. Poslovima razminiranja, tehničkog, općeg i dopunskog općeg izvida do kraja 2022. godine minski sumnjivo područje smanjeno je 205,7 km² te je na početku 2023. ukupno minski sumnjivo 149,7 km² na području 28 gradova i općina u 6 županija.

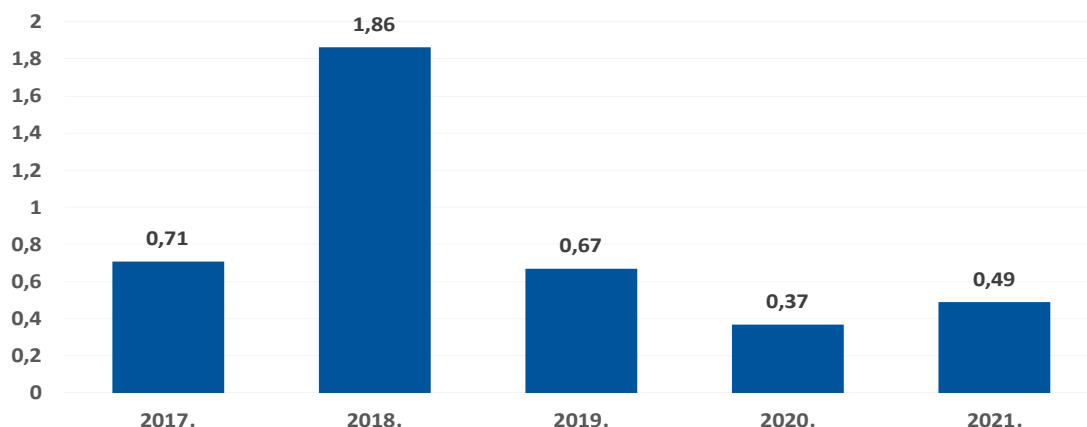
Nacionalnim programom protuminskog djelovanja Republike Hrvatske do 2026. godine usvojenim u veljači 2023. godine, planirano je najkasnije do 1. ožujka 2026. godine ukloniti minsku opasnost na području cijele Hrvatske. Nacionalnim programom određen je plan izvršenja obveza Hrvatske prema preuzetim međunarodnim ugovorima, posebice Konvenciji o zabrani uporabe, stvaranja zaliha, proizvodnje i prijenosa protupješačkih mina i o njihovom uništenju (Ottawska konvencija) i Konvenciji o kazetnom streljivu.

Cilj 16.

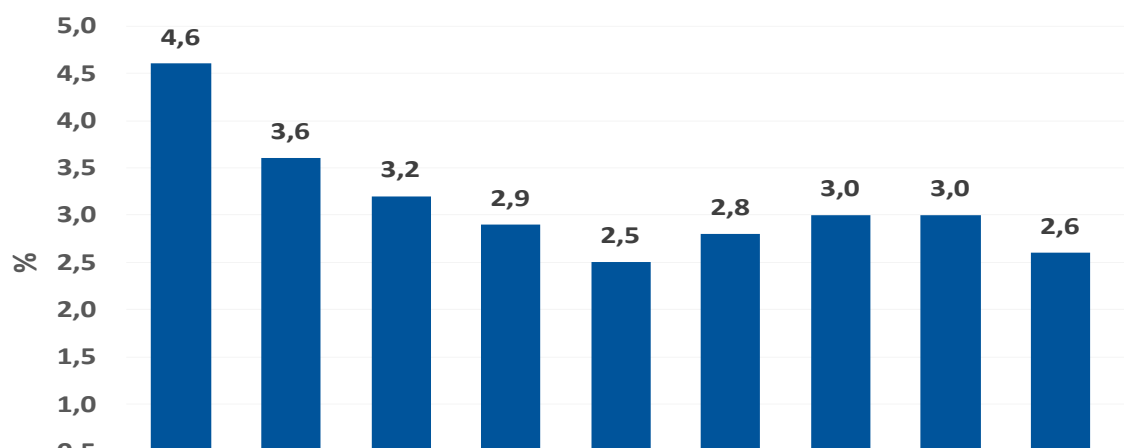
Promicati, u svrhe održivog razvoja, miroljubiva i uključiva društva, osigurati pristup pravosuđu za sve i izgraditi učinkovite, odgovorne i uključive institucije na svim razinama uništavanje bioraznolikosti

Broj žrtava trgovine ljudima na 100 000 stanovnika

Izvor: Državni zavod za statistiku (Pokazatelj 16.2.2)

Udio stanovništva koje živi u području u kojem se pojavljuje kriminal, nasilje ili vandalizam

Izvor: Eurostat (Pokazatelj SDG_16_20)

Nacionalno zakonodavstvo u Hrvatskoj u potpunosti je preuzelo pravnu stečevinu EU-a u odnosu na pravosudni sustav te kontinuirano i redovito primjenjuje sve važeće odredbe zakonodavstva EU-a u odnosu na pravosuđe. Samostalnost i neovisnost sudbene vlasti zajamčena je Ustavom Republike Hrvatske. Sudovi osiguravaju jedinstvenu primjenu prava, ravnopravnost i jednakost svih pred zakonom. Od prošlog Izvješća uspješno su provedene reforme pravosudnog sustava s ciljem skraćivanja trajanja sudskih postupaka, povećanja predvidivosti sudskih odluka i modernizacije hrvatskog pravosuđa. Osobiti napredak ostvaren je u rješavanju sudskih predmeta i primjeni e-komunikacije na sudovima što je vidljivo i kroz skraćivanje vremena potrebnog za rješavanje predmeta (DT³) za 20%.

U 2022. usvojen je Nacionalni plan razvoja pravosudnog sustava za razdoblje od 2022. do 2027. godine koji doprinosi provedbi strateških ciljeva i ostvarivanju pokazatelja učinaka NRS-a 2030. Nacionalni plan je srednjoročni akt strateškog planiranja za razvoj pravosudnog sustava s vizijom učinkovitog pravosuđa i društva u kojem su građani sigurni da se njihova prava poštuju.

³ Disposition time' (DT) omogućuje daljnji uvid u to kako pravosudni sustav upravlja priljevom svojih predmeta odnosno predstavlja mjerilo koliko dugo treba sudovima za rješavanje određene vrste predmeta.

Unaprjeđenje učinkovitosti sudova i modernizacija infrastrukture

Sudovi su tijekom 2022. riješili 52.503 predmeta više nego li je zaprimljeno te je broj neriješenih predmeta smanjen za 11% u odnosu na 2021. godinu. Stopa rješavanja na prvostupanjskim sudovima je u 2022. iznosila 112% (CR⁴), dok je prosječna duljina trajanja postupaka na općinskim sudovima smanjena za 23% odnosno 2022. prvostupanjskim sudovima je trebalo 80 dana manje da riješe predmet nego 2021. godine. Ovi rezultati postignuti su u okviru zajedničkog rada na ispunjenju Akcijskih planova za unaprjeđenje učinkovitosti sudova.

Velika pozornost posvećuje se i modernizaciji pravosudne infrastrukture, kako radi udovoljavanja novonastalim potrebama funkcioniranja pravosuđa, tako i radi usklađivanja sa standardima Europske unije o energetske učinkovitosti. Posljednjih godina uloženo je preko 60 milijuna eura u infrastrukturu pravosudnih tijela. U idućem investicijskom ciklusu, od 2023. do 2025. godine, planirana su ulaganja u vrijednosti većoj od 333 milijuna EUR.

Suzbijanje korupcije

U okvirima provedbe dosadašnjih nacionalnih strateških antikorupcijskih dokumenata, osobito nakon pristupanja Europskoj uniji, Hrvatska je uspostavila potreban zakonodavni i institucionalni okvir za sprječavanje i represivno djelovanje protiv korupcije. Kako bi što bolje odgovorilo na izazove i potrebe praktičnog antikoruptivnog djelovanja, taj se okvir kontinuirano unapređuje. Donošenjem nove Strategije za sprječavanje korupcije za razdoblje od 2021. do 2030. godine i Antikorupcijskog programa za trgovačka društva u vlasništvu jedinica lokalne i regionalne (područne) samouprave, osiguravanjem online objave izvješća o imovini pravosudnih dužnosnika (imovinskih kartica sudaca, državnih odvjetnika i zamjenika državnih odvjetnika) te aktivnostima podizanja svijesti u borbi protiv korupcije osnaženi su nacionalni antikorupcijski mehanizmi.

Strategija snažnije afirmira ulogu građana, civilnog društva i medija kao neizostavnih partnera tijelima javne vlasti u beskompromisnoj borbi protiv korupcije te u nadzoru njezine učinkovitosti. Uključivanje građana, medija i civilnog društva u detekciju i praćenje koruptivnih rizika, kao pogled „izvana“, pomaže tijelima javne vlasti da rade odgovornije, transparentnije te da na odgovarajući način utječu na smanjenje mogućnosti korupcije. Ostvarenju vizije pridonijet će postizanje postavljenih posebnih ciljeva i usklađena provedba politika u pet prioritarnih područja intervencije: jačanje institucionalnog i normativnog okvira za borbu protiv korupcije, jačanje transparentnosti rada tijela javne vlasti, jačanje sustava integriteta i upravljanja sukobom interesa, jačanje antikorupcijskih potencijala u sustavu javne nabave te podizanje javne svijesti o štetnosti korupcije i značaju prijavljivanja koruptivnog ponašanja. Učinkovitijem djelovanju antikorupcijskih mehanizma pridonosi i novi Zakon o zaštiti prijavitelja nepravilnosti te Kodeks ponašanja državnih dužnosnika u tijelima izvršne vlasti kojim su utvrđena etička načela i pravila ponašanja na temelju kojih državni dužnosnici u tijelima izvršne vlasti postupaju za vrijeme i u vezi s obnašanjem dužnosti.

Rezultati su vidljivi i iz izvješća Transparency International iz Berlina koji je objavio Indeks percepcije korupcije 2022. prema kojem je Hrvatska napredovala za 3 boda, s 47 na 50, te se nalazi na 57. mjestu od 180 država svijeta.

Ipak, pojedini pokazatelji trenutnog stanja, primjerice u kontekstu percepcije javnosti o rasprostranjenosti korupcije u djelovanju javnog sektora, upućuju na potrebu intenziviranja provedbe planiranih antikorupcijskih aktivnosti te formiranja još odlučnije nacionalne antikorupcijske politike. Sukladno usvojenoj Strategiji sprječavanja korupcije za razdoblje od 2021. do 2030. godine zadan je i cilj povećanja otkrivanja koruptivnih kaznenih djela u odnosu na prethodno petogodišnje razdoblje za 3% (petogodišnji prosjek iznosi 787 kaznenih djela, a zadani cilj je 811 kaznenih djela).

Prema raspoloživim podacima, u 2020. godini bilo je prijavljeno 538 korupcijskih kaznenih djela, dok je u 2021. godini bilo prijavljeno 912 korupcijskih djela, što je povećanje za 69,5%. U 2022. godini bilo je prijavljeno 1.187 istih kaznenih djela, što je u odnosu na 2021. godinu povećanje od 30,2%, iz čega

⁴ 'Clearance rate' (CR) je pokazatelj odnosa između novih predmeta i završenih predmeta unutar određenog razdoblja, u postotku.

se može zaključiti da su kriminalistička istraživanja, kao i suradnja sa drugim državnim tijelima dobro planirana, ne samo na nacionalnoj, već i na regionalnoj razini, što je rezultiralo pravovremenim i velikim brojem otkrivenih i procesuiranih kaznenih djela.

Djelotvorne, odgovorne i transparentne institucije

Osnaživanje institucija čija se uloga pokazala nezamjenjivom u okolnostima pandemije i potresa, jedan je od ključnih segmenata oporavka i otpornosti u okolnostima globalnih izazova izazvanih zdravstvenom, energetsom i sigurnosnom krizom. U izgradnji otpornijih i pravednijih institucija, Hrvatska je u prvi plan stavila provedbu reformi i ulaganja kojima je cilj izgradnja učinkovite, digitalne i kompetentne javne uprave.

Javnoj upravi potrebne su stabilne, odgovorne, transparentne, djelotvorne i korisnički orijentirane institucije, no istodobno dovoljno prilagodljive brojnim društvenim izazovima kao što su globalizacija, pandemija, sigurnosna kriza, digitalna i zelena tranzicija, promjene društvenih vrijednosti i dr.

U 2022. godini usvojen je Nacionalni plan razvoja javne uprave za razdoblje od 2022. do 2027. godine koji treba omogućiti daljnju transformaciju hrvatske javne uprave u modernu, visoko profesionaliziranu, učinkovitu i transparentnu javnu upravu, prilagođenu potrebama društva i građana, uz snažniju primjenu načela dobrog upravljanja u svim tijelima javne uprave. Takva javna uprava bit će sastavni dio konkurentnog poslovnog okruženja, poluga društvenog i gospodarskog razvitka te uporište demokratskog procesa.

Nacionalnim planom oporavka i otpornosti 2021.-2026. predviđa se provedba mjera za povećanje kvalitete pružanja usluga državne i javne uprave kroz funkcionalno spajanje određenih poslovnih procesa i njihovu digitalizaciju. Ulaganjem u razvoj novih tehnologija i online servisa, optimizacijom i digitalizacijom procesa, ubrzavanjem upravnog postupanja i žalbenih postupaka koji često uzrokuju dugotrajnosti kod ishođenja dozvola ili drugih akata za ostvarivanje prava građana, online plaćanjem pristojbi te mjerama za depolitizaciju i profesionalizaciju javne uprave rješavaju se spomenuti izazovi. Hrvatska je u suradnji s deset država članica Europske unije te uz podršku Europske komisije pokrenula zajednički projekt za mjerenje zadovoljstva građana ključnim javnim uslugama za bolju izvedbu i povećano povjerenje. U okviru projekta provest će se aktivnosti usmjerene na razvoj metodologije za ispitivanje zadovoljstva korisnika uslugama javne uprave vezanih za ključne životne događaje, provođenje 'pilot' istraživanja i analiza prikupljenih podataka iz kojih će se formulirati akcijski planovi za poboljšanje javnih usluga, te jačanje kapaciteta javnih institucija koje će ubuduće provoditi takva istraživanja.

Dobrobit i razvoj potencijala službenika zaposlenih u javnoj upravi ključni je element reforme javne uprave koji također treba doprinijeti povećanju učinkovitosti i razvoju javne uprave. U Hrvatskoj je u tijeku jedna od najvećih reformi javne uprave kojom će se urediti plaće u javnom sektoru te redefinirati sustav ocjenjivanja, motivacije i nagrađivanja koji potiče trajno učenje i razvoj. Intencija je uvesti sustav platnih razreda koji će biti konkurentan i pravedan, gdje za jednak rad vrijedi jednaka plaća. Paralelno će se poticati mobilnost i uvesti fleksibilni uvjeti rada. Tijekom 2022. godine uspostavljen je novi, digitalizirani sustav polaganja državnoga ispita te programa e-učenja za pripreme za polaganje državnoga ispita i drugih stručnih ispita, a pripremljen je i cjeloviti kompetencijski model za zaposlene u javnoj upravi kojim su redefinirana znanja i vještine potrebne za obavljanje poslova, uz nove programe osposobljavanja za razvoj digitalnih vještina te vještina upravljanja.

Digitalna transformacija javne uprave jedan je od glavnih prioriteta Hrvatske, a usmjerena je na četiri područja: pružanje javnih e-usluga, digitalizaciju procesa u javnoj upravi, digitalnu razmjenu podataka i digitalizaciju upravnog postupanja. Od 2021. građanima je na raspolaganju novi portal e-Građani za informacije i usluge. Prvi puta je više od 100 javnih usluga za građane i poslovne korisnike objedinjeno online na jednom mjestu. Portal mogu koristiti svi hrvatski građani i osobe koje u Hrvatskoj namjeravaju živjeti, čak privremeno, poput digitalnih nomada. Jedna od ključnih strateških smjernica transformacije javne uprave je daljnja digitalizacija javnih usluga u sklopu sustava e-Građani.

Zaštita ranjivih društvenih skupina od nasilja

Iz pokazatelja „Broj žrtava trgovine ljudima na 100 000 stanovnika“ vidljivo je kako se u promatranom četverogodišnjem razdoblju u Hrvatskoj taj broj smanjuje te je tako u 2020. godini iznosio 0,37 u odnosu na 2019. godinu kad je iznosio 0,67. Prema podacima Eurostata postotak stanovništva koje živi na području u kojem se pojavljuje kriminal, nasilje ili vandalizam bilježi pozitivan trend smanjenja pa je tako u 2020. 2,4% stanovništva izjavilo da se suočava s problemom kriminala, nasilja ili vandalizma u svojoj sredini u odnosu na 2010. kada je udio iznosio 4,6%.

Jedan od prioriteta sustavnog i strateškog djelovanja na razini cijele Hrvatske je smanjenje rizika od kažnjivih ponašanja nasilja u obitelji, nasilja nad bliskim osobama, nad ženama i djecom kroz jačanje kapaciteta u prevenciji i suzbijanju nasilja. Kao rezultat tih nastojanja može se istaknuti izgrađen sustav podrške žrtvama i sada već višegodišnji trend povećanog broja otkrivenih i procesuiranih kaznenih djela koja su počinjena nasiljem nad bliskim osobama, osobito ženama i djecom.

Sustavni pristup temelji se na kontinuiranoj edukaciji i stručnom usavršavanju policijskih službenika, usmjerenosti na žrtvu i pojedinačnu procjenu potreba žrtava za zaštitom i podrškom, procjeni rizika od ponavljanja nasilničkog ponašanja i/ili nastupanja težih oblika nasilja, uspostavi dobrih praksi u primjeni zakonodavnog okvira kroz koordinaciju i nadzorno usmjerivačke aktivnosti, snažnoj međuresornoj suradnji, brojnim preventivnim aktivnostima, ali i provedbi znanstvenih istraživanja u cilju otkrivanja rizičnih čimbenika koji dovode do najtežih kaznenih djela nad ženama i u obitelji. Poseban značaj posvećuje se međuresornim edukacijama na nacionalnoj i regionalnim razinama te razvoju međuresorne suradnje sa svim tijelima i organizacijama civilnog društva koje se bave pitanjima nasilja nad ženama i u obitelji. Rezultat ove uspješne suradnje je zaključenje Sporazuma o međuresornoj suradnji na području sprječavanja i borbe protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji kojim su iznova uspostavljeni Nacionalni i županijski timovi za sprječavanje i borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji.

Također, svjesni da je u praksi nužna institucionalizacija suradnje na lokalnoj razini u rješavanju i preveniraju rizičnih i kriznih situacija, inicirano je potpisivanje dodatnog Sporazuma o suradnji kojim su uspostavljeni i lokalni timovi - gradski (općinski) timovi za prevenciju i borbu protiv nasilja i drugih ugroza.

Osim sporazuma kojim su uspostavljeni Nacionalni i županijski timovi za sprječavanje i borbu protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji te lokalni timovi - gradski (općinski) timovi za prevenciju i borbu protiv nasilja i drugih ugroza, u svrhu razvoja i jačanja sustava podrške žrtvama i svjedocima kaznenih djela zaključen je i međuresorni Sporazum (Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstva pravosuđa i uprave i Udrugu za podršku žrtvama i svjedocima) o suradnji u provedbi pilot projekta uspostave sustava referiranja/upućivanja žrtava na Udrugu za podršku žrtvama i svjedocima/Nacionalni pozivni centar za žrtve kaznenih djela i prekršaja. U svrhu razvoja i jačanja sustava podrške žrtvama i svjedocima kaznenih djela navedeni pilot projekt provodi se od 1. veljače 2022. godine, a cilj je osigurati praksu da žrtvu, uz njezinu suglasnost, a nakon prijave kaznenog djela policiji, kontaktiraju djelatnici Udruge/NPC-a. Pozitivna iskustva rezultirala su pripremom novog Sporazuma o proširenju pilot projekta na dodatne ustrojstvene jedinice policijskog sustava, čime se osigurala njegova šira teritorijalna pokrivenost.

Senzibilizaciju javnosti postiže se, osim kroz medijske istupe i sudjelovanje na konferencijama, stručnim skupovima i tematskim okruglim stolovima i kroz vidljivost podataka o nasilju u obitelji, a moguće je i on line prijaviti nasilje putem aplikacije Red Button. Upravo mogućnost on line prijave, uključujući i anonimnu prijavu, sumnje na zlostavljanja djece i nasilja u obitelji pokazuje se kao snažan mehanizam u otkrivanju viktimizacije žrtava nasilja u obitelji i nad djecom. Naime, 2019. godine zaprimljene su 142 prijave, 2020. godine 515 prijava, 2021. godine 452, a 2022. godine 250 prijava sumnji na različite oblike zlostavljanja, ali i povrede prava djeteta.

Seksualno nasilje kao najteži oblik nasilja nad ženama, osobito nad djecom u posebnom je fokusu policijskih postupanja. Redovito se prate i analiziraju statistički pokazatelji o stanju i kretanju rodno

uvjetovanih i nasilničkih ponašanja u obitelji, odnosno nasilja između bliskih osoba.

U narednom razdoblju nastaviti će se s aktivnostima usmjerenima na suzbijanje nasilja nad ženama i nasilja u obitelji. Otkrivanju tamne brojke kriminaliteta počinjenog na štetu djece, žena i članova obitelji/bliskih osoba svakako će pridonijeti i Nacionalni plan zaštite od nasilja nad ženama i nasilja u obitelji, za razdoblje do 2028. godine i Akcijski plan za provedbu Nacionalnog plana do 2025. godine koji su izradi.

Borba protiv organiziranog kriminala

U svrhu što učinkovitije identifikacije, privremenog osiguranja i oduzimanja prihoda stečenih kaznenim djelom te prikupljanja potrebnih podataka važnih za uspješno vođenje kaznenog postupka u provedbi najsloženijih oblika financijskih istraga i dalje se ostvaruje napredak kroz veći angažman i bolju suradnju mjerodavnih institucija.

U 2022. prijavljeno je 79 kaznenih djela pranja novca. U 2021. prijavljena su 52 kaznena djela pranja novca. Vidljiv je porast kaznenih djela pranja novca od 51,9% kao i počinitelja istih kaznenih djela kojih je u 2021. godini bilo 29 dok je u 2022. godini prijavljeno 20 počinitelja što predstavlja pad od 31,0%. U odnosu na petogodišnji prosjek prijavljivosti kaznenih djela pranja novca (u 2018. godini zabilježene su 53 prijave, u 2019. godini zabilježena je 41 prijava, u 2020. godine zabilježena 21 prijava, u 2021. godini zabilježene 52 prijave, u 2022. godini zabilježeno 79 prijavi kaznenog djela pranja novca) može se primijetiti da prijavljivost varira iz godine u godinu i nema konstantnost u porastu/padu što se krije u problemu povezanog predikatnog kaznenog djela. Nadalje, sukladno tipologiji pranja novca u Hrvatskoj predikatno kazneno djelo je u velikom broju slučajeva počinjeno na području druge države članice te postoji problem kod pribavljanja podataka od te druge države članice što ponekad traje godinama ili se kazneni progon ustupi drugoj državi.

Evidentan je trend povećanja broja zahtjeva i razmjene podataka s drugim nacionalnim Uredima za povrat imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom zemalja članica Europske unije u svrhu traganja i utvrđivanja imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom.

U narednom razdoblju cilj Hrvatske je ojačati međuinstitucionalnu suradnju nadležnih državnih tijela i institucija kroz intenziviranje aktivnosti usmjerenih na otkrivanje i suzbijanje svih oblika organiziranog kriminaliteta, kao i nezakonitih tijekova novca. Također, jačat će se okvir za borbu protiv pranja novca i osnaživanje traganja za nezakonito stečenom imovinom koja proizlazi iz svih oblika kriminaliteta s ciljem otkrivanja i dokazivanja kaznenih djela pranja novca.

Ulaskom Hrvatske u Europsku uniju došlo je do značajne promjene i liberalizacije transnacionalnog gospodarskog i financijskog poslovanja, a ulaskom u Schengenski prostor do kretanja ljudi i roba bez graničnih kontrola, a samim time i do jačanja i stvaranja specifične i raznovrsne problematike organiziranog kriminaliteta što od nacionalnih organiziranih kriminalnih skupina zahtjeva pojačano postupanje kako bi zadržali svoje prisustvo na teritoriju Hrvatske.

U suzbijanju organiziranog kriminaliteta posebna pozornost usmjerena je prema kaznenim djelima pripremanim, planiranim ili počinjenim od strane zločinačkih udruženja, kao i ostalim pojavnim oblicima kriminaliteta s prisutnom tzv. tamnom brojkom. Udio kaznenih djela u okviru organiziranog kriminaliteta je tijekom 2022. godine bio 3,08% u ukupnom kriminalitetu Hrvatske.

Međunarodna dimenzija djelovanja kriminalnih skupina uvjetuje nužnost prekograničnog pristupa u administrativnom i integriranom suzbijanju organiziranog kriminala. Stoga, Hrvatska u kontekstu provedbe politika Europske unije, posredstvom Europol, multilateralno sudjeluje kroz provedbu aktivnosti sukladno donesenim akcijskim planovima, kojima je cilj otkrivanje i suzbijanje kriminalnih mreža uključenih u kriminalne aktivnosti kojima se svaki pojedinac prioritet bavi: „*Firearms Trafficking*“, „*Migrant smuggling*“, „*THB*“ te „*High-risk criminal networks*“.

Zaštita ljudskih prava i prava nacionalnih manjina

U prvom kvartalu 2023. usvojen je ključni dokument na području zaštite i promicanja ljudskih prava i suzbijanja diskriminacije „Nacionalni plan zaštite i promicanja ljudskih prava i suzbijanja diskriminacije za razdoblje do 2027. godine“ koji pridonosi provedbi NRS-a 2030. U okviru dokumenta provodit će se mjere usmjerene povećanju razine osviještenosti o zabrani diskriminacije među državnim i javnim službenicima i općom javnosti te povećanju učinkovitosti sankcioniranja diskriminacije. Kako bi se osigurao jednak pristup pojedinim područjima života te dobrima i uslugama za sve građane, a posebice skupinama građana koje se češće nalaze u nepovoljnom položaju, oblikovane su mjere usmjerene na područje obrazovanja, rada i zapošljavanja, zdravlja i stanovanja kao i poseban cilj usmjeren na osnaživanje prava nacionalnih manjina.

Tijekom 2021. organizirana je provedba virtualnih edukacija o nediskriminaciji s naglaskom na anti-diskriminacijsko zakonodavstvo, pojave diskriminacije kod zapošljavanja i na radu, te primjere dobre prakse u promicanju jednakosti. Cilj je bio informirati i osvijestiti sudionike o njihovoj odgovornosti za stvaranje radnog okruženja oslobođenog od diskriminacije i dužnosti zaštite dostojanstva radnika. Edukacije su prvenstveno bile namijenjene zaposlenicima sindikata koji pružaju pravnu pomoć, stručnjacima za ljudske potencijale i rukovoditeljima poduzeća i radničkim predstavnicima (povjerenici za zaštitu dostojanstva radnika, sindikalni predstavnici, članovi radničkih vijeća).

Istraživanje o stavovima, razini svijesti o diskriminaciji i pojavnim oblicima diskriminacije iz 2022. godine ukazuje da su Romi (18.3 %) percipirani kao najčešće diskriminirana skupina u hrvatskom društvu, nakon pripadnika romske nacionalne manjine slijede seksualne i rodne manjine (LGBT osobe, 16.2 %), osobe s invaliditetom (9.7 %) te žene (9 %) dok zadnji dostupni podaci iz Izvješća pučke pravobraniteljice za 2021., ukazuju da su nacionalno podrijetlo, zajedno s rasom, etničkom pripadnošću ili bojom kože najčešće diskriminacijske osnove prema evidentiranim pritužbama, a najčešće pritužbe građana na diskriminaciju su na području rada i zapošljavanja.

U 2021. usvojen je Nacionalni plan za uključivanje Roma za razdoblje od 2021. do 2027. godine. Ispunjenju vizije Nacionalnog plana za uključivanje Roma za razdoblje od 2021. do 2027. godine pridonijet će postizanje svih posebnih ciljeva, a kako bi se u konačnici ostvarila vizija prosperitetnog i održivog hrvatskog društva na način na koji ga opisuje NRS 2030., društva koji niti jedan dio svojeg stanovništva ne ostavlja po strani. Novi dokument, među mnogim novostima sadrži i sveobuhvatan model praćenja rezultata i ishoda u odnosu na skupinu kojoj se obraća te je u cijelosti ujednačen sa Strateškim okvirom Europske unije za jednakost, uključivanje i sudjelovanje Roma.

Od 2019. više je nego udvostručen rodni jaz u zapošljavanju dok je stopa siromaštva djece pripadnika romske nacionalne manjine još uvijek na visokih 91%, a u dobi od 3-6 godina samo 24% djece pripadnika romske nacionalne manjine obuhvaćeno je predškolskim odgojem i obrazovanjem. U odnosu na 2019. godinu, u provedbi nacionalnog strateškog okvira usmjerenog uključivanju pripadnika romske nacionalne manjine bilježi se značajno smanjenje (47%) stope teške materijalne deprivacije pripadnika romske nacionalne manjine, smanjenje udjela stambeno depriviranih osoba kao i povećanje udjela stanovništva s pristupom pitkoj vodi u kućanstvu (14%) te smanjenje stope rizika od siromaštva (7%) i blagi pad udjela mladih u NEET statusu (4%). Ostvareni napredak u smanjivanju stopa teške materijalne i stambene deprivacije moguće je povezati s provedbom Nacionalnog plana za uključivanje Roma tj. mjerama i aktivnostima u okviru Godišnjeg programa unapređenja životnih uvjeta pripadnika romske nacionalne manjine.

S ciljem unaprjeđenja postojeće razine zaštite prava nacionalnih manjina Vlada je donijela dva Operativna programa nacionalnih manjina. Važeći Operativni programi za razdoblje od 2021.-2024. sadrže ukupno 168 aktivnosti, a sastoje se od općeg dijela koji se odnosi na sve nacionalne manjine koje su navedene u Izvorišnim osnovama Ustava Republike Hrvatske te od posebnih operativnih programa koji se odnose na pojedine nacionalne manjine s obzirom na njihove specifičnosti i potrebe: srpsku, talijansku, češku, slovačku, mađarsku, albansku, bošnjačku, crnogorsku, makedonsku, slovensku, romsku, austrijsku, njemačku, poljsku, rusinsku, rusku, tursku, ukrajinsku i židovsku nacionalnu manjinu.

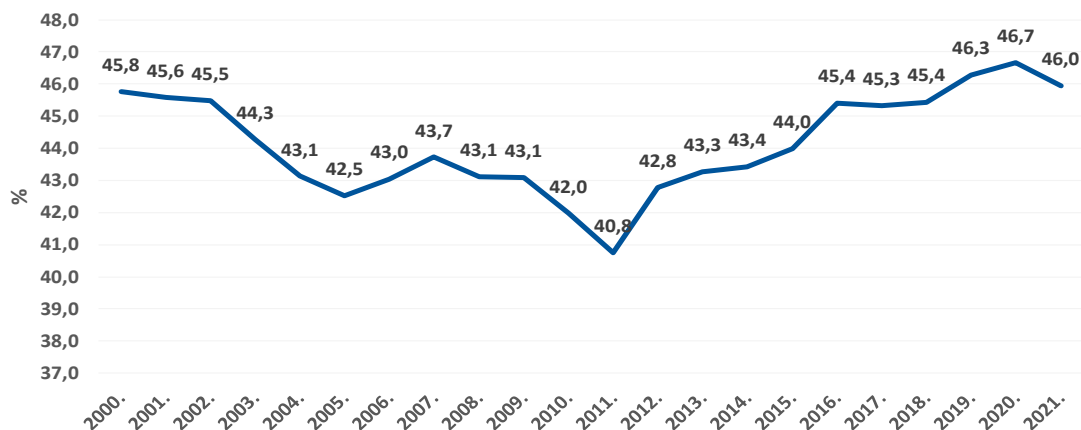
17 PARTNERSTVOM
DO CILJEVA

Cilj 17.

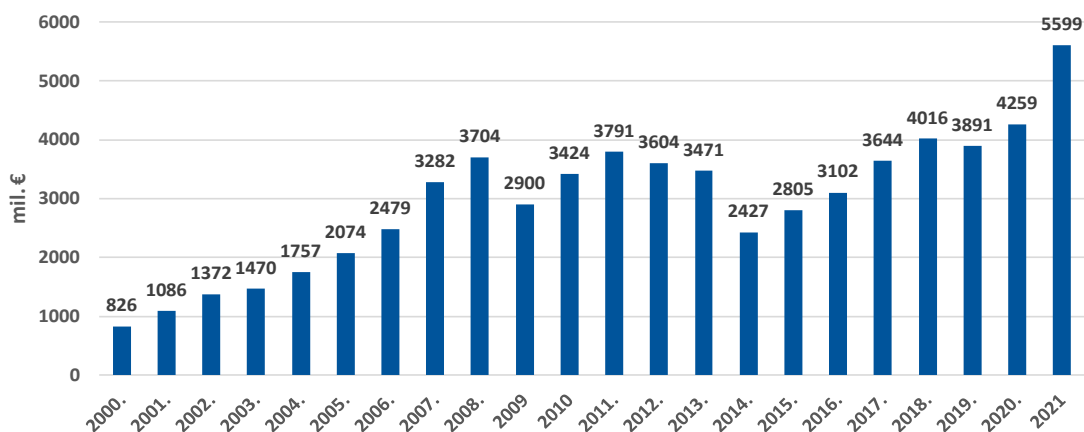
*Ojačati načine provedbe
te učvrstiti globalno
partnerstvo za održiv razvoj*

Ukupni prihodi države kao udio u BDP-u

Izvor: Državni zavod za statistiku (Pokazatelj 17.1.1)

Uvoz iz zemalja u razvoju u mil. eura

Izvor: Eurostat (Pokazatelj SDG_17_30)

Hrvatska nastavlja svoj održiv rast i razvoj temeljiti na boljem korištenju svojih resursa, izvozno orijentiranom, zelenijem i pametnijem gospodarstvu te inovacijama ljudi, čistih industrija i novih tehnologija koje imaju veliki potencijal za otvaranje novih i bolje plaćenih radnih mjesta. Tri promjene transformirat će hrvatsku industriju do 2030. godine i omogućiti joj da ostane održiva i konkurentna: zelena i digitalna tranzicija te poboljšanje položaja hrvatskog gospodarstva u globalnim vrijednosnim lancima. Proizvodni sektori koji stvaraju veću dodanu vrijednost i usluge zasnovane na znanju, prihvaćajući pritom zahtjeve kružnog i dekarboniziranog gospodarstva, bit će temelj održivog i konkurentnog razvoja.

Hrvatska je prelaskom u kategoriju razvijenih zemalja 2011. godine, prestala biti primateljica službene razvojne pomoći te je izuzeta s popisa primatelja razvojne pomoći Odbora za razvojnu suradnju Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj. Stupanjem u punopravno članstvo Europske unije 2013. godine, Hrvatska je preuzela strateški i zakonodavni okvir politika razvojne suradnje i humanitarne pomoći Europske unije. U procesu donošenja je novi Zakon o međunarodnoj razvojnoj suradnji i humanitarnoj pomoći koji je podloga za nove aktivnosti i za suradnju Hrvatske s drugim zemljama.

Razvojna suradnja i humanitarna pomoć

Važan okvir za razvojnu suradnju Hrvatske su razvojne politike Europske unije, formulirane u Novom europskom konsenzusu o razvoju iz 2017. godine kojemu je cilj promicanje provedbe Programa Ujedinjenih naroda za održiv razvoj do 2030., koji zajedno s Pariškim sporazumom postaje globalni okvir za planiranje i provedbu razvojne suradnje na svim razinama. Novi konsenzus o razvoju Europske unije temelji se na sveobuhvatnoj viziji vanjskog djelovanja Europske unije, utvrđenoj Globalnom strategijom Europske unije za vanjsku i sigurnosnu politiku, dok se nove smjernice u provedbi razvojnih politika kroz vanjsko djelovanje Europske unije poglavito ogledaju u konceptu Tima Europa, kao zajedničkoj platformi Europske unije i država članica, te novom objedinjenom financijskom instrumentu za vanjsko djelovanje Global Europe (NDICI).

Razvojna suradnja i humanitarna pomoć Hrvatske inozemstvu sastavni je instrument vanjske politike, kao izraz solidarnosti sa zemljama u razvoju u potpori njihovim strategijama održivog razvoja, ali i instrument ulaganja u vlastiti razvoj i sigurnost. Razvojna suradnja pomaže partnerskim zemljama u rješavanju njihovih gospodarskih, društvenih, zdravstvenih, ekoloških i sigurnosnih izazova, te odgovarajućim alatima potiče jačanje otpornosti njihovih društava. Kao odgovorna članica međunarodne zajednice Hrvatska provodi razvojnu suradnju radi poticanja uravnoteženijeg i pravednijeg globalnog razvoja i pridonosi naporima za iskorjenjivanje siromaštva i nejednakosti, ublažavanje posljedica prirodnih katastrofa koje najsnažnije pogađaju zemlje u razvoju te postizanje održivog razvoja. Također potiče ublažavanje učinaka humanitarnih kriza, jačanje otpornosti na krize i njihovu prevenciju, te na taj način djeluje na smanjenje uzroka migracija.

Politika razvojne suradnje i humanitarne pomoći predstavlja jedan od hrvatskih vanjskopolitičkih prioriteta, a temelji se na Zakonu o razvojnoj suradnji i humanitarnoj pomoći i nacionalnim aktima strateškog planiranja. Hrvatska provodi razvojnu i humanitarnu politiku u skladu s međunarodnim okvirima, uzimajući u obzir vlastite političke, gospodarske i sigurnosne interese. Podržavanje globalnog prosperiteta i dostizanje ciljeva održivog razvoja UN-a osnovna je zadaća razvojne suradnje, a prvi korak u postizanju tog cilja svakako je suzbijanje siromaštva, vrlo složenog globalnog izazova koji nerijetko uzrokuje nejednakosti i u drugim područjima života. U tom su smislu razvijene zemlje pozvane neprestano ulagati napore kako bi zemljama u razvoju pružile podršku u zaštiti temeljnih ljudskih prava, jamčenju zdravstvene i socijalne sigurnosti svojim građanima, osobito onih najranjivijih te u stvaranju preduvjeta za gospodarski i društveni napredak lokalnih zajednica.

Sektorski i zemljopisni prioriteti provedbe međunarodne razvojne suradnje u 2021. slijedili su smjernice definirane okvirom Nacionalne strategije razvojne suradnje za razdoblje od 2017 do 2021., koji provedbu službene razvojne pomoći u prvom redu usmjerava u projekte i programe u sektorima obrazovanja, zdravlja, osnaživanja ljudskih prava te zaštite i afirmacije prava žena, djece i mladih. Područje mira, sigurnosti i razvoja, uključujući promicanje hrvatskih specifičnih iskustava iz ratne i poslijeratne stabilizacije prvi je sektorski prioritet, drugi sektorski prioritet Nacionalne strategije je potpora izgradnji demokratskih institucija, dok treći sektorski prioritet usmjerava službenu razvojnu pomoć u aktivnosti potpore odgovornom gospodarskom razvoju.

Zemljopisni prioriteti uvažavaju vanjskopolitičku, sigurnosnu, razvojnu i gospodarsku dimenziju te usmjeravaju aktivnosti na područje jugoistočne Europe, uz Bosnu i Hercegovinu kao programsku državu. Drugi zemljopisni prioritet usmjeravaju razvojnu pomoć prema europskom Istočnom i Južnom susjedstvu, s Ukrajinom i Jordanom kao programskim državama, dok treći zemljopisni prioritet obuhvaća sve ostale države u razvoju na popisu OECD DAC-a.

U nastavku su istaknuti primjeri provedbe sektorskih i zemljopisnih prioriteta kroz projekte.

U suradnji s UN WOMEN, Hrvatska je pružila podršku gospodarskom osnaživanju žena u vidu informatičke izobrazbe za sirijske izbjeglice u Libanonu i državljanke Libanona, (razdoblje provedbe projekta 2020./2021. godina). Vrijednost projekta bila je 200 tisuća EUR.

U suradnji s UNHCR-om, Hrvatska je financirala projekt o nužnosti obrazovanja sirijske djece izbjeglica kroz informiranje odgovajatelja i šire zajednice te osmišljavanje modela za učenje na daljinu u državnim

i privatnim školama (razdoblje provedbe projekta 2020./2021. godina). Vrijednost projekta je 200 tisuća EUR.

Hrvatska je u 2021. podržala s financijskim doprinosima od 100 tisuća USD projekt Svjetskog programa za hranu (WFP) School Feeding, inače jedan od najistaknutijih programa WFP-a, kojim se na području Sirije osiguravaju svakodnevni zdravi školski obroci učenicima u školama s ciljem da se što veći broj djece, posebno djevojčica, zadrži u sustavu obrazovanja. U razvojnog segmentu, Hrvatska je u 2021. godini s financijskim doprinosom poduprla UNICEF-ov projekt za poboljšanje kvalitete zdravstvenih usluga namijenjenih ženama i djeci sirijskim izbjeglicama u Egiptu.

Nadalje, tijekom 2021. ukupno je dvadeset dionika provelo razvojne i humanitarne projekte, odnosno uplaćivalo redovite godišnje članarine međunarodnim organizacijama i drugim multilateralnim institucijama slijedom članstva u istima, a koje članarine se evidentiraju kao razvojna pomoć u postotku koji za svaku pojedinu organizaciju propisuje OECD DAC.

Široka zemljopisna rasprostranjenost humanitarnog i razvojnog djelovanja u 2021. potvrđuje usredotočenost Hrvatske na prioritetno područje jugoistočne Europe te na najugroženije dijelove svijeta koji, u suočavanju s globalnim izazovima, nerijetko ovise o pomoći razvijenih zemalja. Poštujući načela ravnopravnosti i partnerstva, sublimirana u sintagmi „partnerstvo jednakih“, Hrvatska je intenzivno poticala suradnju s državnim i javnim tijelima, kao i s organizacijama civilnog društva zemalja primateljica pomoći, uspjevši osigurati konkretnu projektnu vidljivost te povećati učinkovitost svojih razvojnih politika.

Zahvaljujući snažnom angažmanom u globalnim inicijativama, Hrvatska je u 2021. podignula stopu izdvajanja za 20,8 % pokazavši se još jedanput kao solidarna i odgovorna članica Europske unije te pouzdan partner zemljama u razvoju.

Aktivnim sudjelovanjem u radnim tijelima Europske komisije s nadležnostima na području međunarodnog razvoja i humanitarne pomoći, kao i redovitim godišnjim izvještavanjem prema OECD DAC, osigurava se vidljivost i vjerodostojnost Hrvatske kao države donatora na globalnoj razini koja svoju međunarodnu razvojnu suradnju i humanitarnu pomoć provodi sukladno prioritetima zacrtanima u nacionalnim i međunarodnim dokumentima i odlukama.

Izdvajanja za službenu razvojnu pomoć

Postignut je dogovor na razini Europske unije o udjelu bruto nacionalnog dohotka (BND) kojeg su se države članice obvezale godišnje izdvajati na ime službene razvojne pomoći. Taj udio za tzv. stare države članice iznosi 0,7% BND-a, dok za nove države članice, odnosno one koje su pristupile Europskoj uniji nakon 2003. godine, dogovoreni udio iznosi 0,33% BND-a. U ukupnim iznosima, službena razvojna pomoć Hrvatske je u 2021. godini iznosila 82,85 milijuna EUR. U odnosu na 2020. godinu, izdvajanja su porasla za 14%. Time je nastavljen trend povećanja ukupnog godišnjeg izdvajanja Hrvatske za provedbu razvojnih i humanitarnih projekata u inozemstvu. Prema posljednjim rezultatima OECD-ovog Odbora za razvojnu pomoć izdvajanja Hrvatske za službenu razvojnu pomoć u 2021. godini iznosila su 0,13% BND-a. Ukupna izdvajanja Hrvatske za službena razvojna pomoć u razdoblju od 2009. do 2021. godine pokazuju stabilan trend rasta na godišnjoj razini.

Trgovinska politika

Hrvatska kao članica Svjetske trgovinske organizacije i država članica Europske unije, kontinuirano daje podršku snažnom i otvorenom multilateralnom trgovinskom sustavu temeljenom na pravilima. Smatramo da jačanje Svjetske trgovinske organizacije na način da se osigura široka potpora njegovih članica predstavlja put prema postizanju ne samo nediskriminirajućeg, već i pravednog trgovinskog sustava. Hrvatska podržava takav pristup budući da sigurno, na pravilima utemeljeno i predvidivo okruženje olakšava globalnu trgovinu. Sigurno i predvidljivo trgovinsko okruženje posebno je korisno za najmanje razvijene zemlje.

Također, trgovinskom politikom Europske unije obuhvaćen je široki raspon izazova iz područja

održivosti. Naime, Europska unija je izrazito angažirana prvo u pregovorima te potom u provedbi snažnih odredbi o okolišu i radu u svojim trgovinskim sporazumima s trećim zemljama. Također, sporazumi o slobodnoj trgovini omogućuju najnerazvijenijim zemljama povlaštenu trgovinu s Europskom unijom. Stoga Hrvatska potiče napore svih aktera i dionika kako bi se stvorila veća transparentnost i mogućnosti za najnerazvijenije zemlje kroz preferencijalna trgovinska pravila. Osim toga, Hrvatska zajedno s ostalim članicama Europske unije primjenjuje Opći sustav povlastica koji omogućava da razvijene zemlje jednostrano odobravaju carinske povlastice zemljama u razvoju i najnerazvijenijim zemljama. Ciljevi općeg sustava povlastica su jačanje gospodarstava zemalja u razvoju i najnerazvijenijih zemalja kroz povećanje njihovog izvoza, promociju njihove industrijalizacije i ubrzanje njihovog gospodarskog razvoja.

Jačanje suradnje u regiji jugoistočne Europe

Hrvatska kontinuirano ulaže napore u identificiranje daljnjih potencijalnih područja koja bi, u skladu s njezinim nacionalnim interesima, u najvećoj mjeri pridonijela ostvarenju konkretnih pomaka u provedbi ciljeva održivog razvoja u jugoistočnoj Europi, bilo bilateralno ili kroz mehanizme i inicijative Europske unije.

Nadalje, kao aktivna sudionica u izradi Strategije Vijeća za regionalnu suradnju SEE2030 koja je usvojena na sastanku na vrhu Procesa suradnje u jugoistočnoj Europi (SEECp), Hrvatska će nastaviti s predlaganjem ključnih programskih ciljeva u svrhu njezine učinkovite provedbe. To se ponajprije odnosi na stvaranje lanaca vrijednosti jugoistočne Europe i promicanje međuregionalnih ulaganja u inovacije te jačanje sustava upravljanja učinkom i strateškog planiranja u zemljama regije.

Partnerstva na međunarodnoj razini

Održivost gradova i naselja tema je brojnih suradnji koje Hrvatska ostvaruje na globalnoj, regionalnoj europskoj i razini Europske unije. Aktivna suradnja u okviru UNECE-a te posebno UN Habitat-a u kojem je sudjelovanje na 11. Svjetskom urbanom forumu (World Urban Forum-WUF) - Zelenija urbana budućnost, održanom 2022. godine, rezultiralo organizacijom panel rasprave Zelena budućnost gradova s ciljem razmjene znanja, dobre prakse i izazova u razvoju zelene infrastrukture i unapređenju urbanog krajobraza u europskim gradovima.

U okviru provedbe Konvencije o europskim krajobrazima Vijeća Europe, u Hrvatskoj se svake godine u listopadu obilježava Međunarodni dan krajobraza Vijeća Europe organizacijom stručnog skupa s ciljem osvješćivanja javnosti o važnosti krajobraza, njegovog planiranja, zaštite i upravljanja. Integralno prostorno i urbanističko planiranje koje uključuje teme krajobraza osnovni je alat za održivo korištenje i razvoj prostora.

Hrvatska je uključena u niz inicijativa i različitih oblika suradnje država članica Europske unije kojima je cilj ostvarenje uravnoteženog i održivog razvoja, kao što su npr. Mreža kontakt točaka za teritorijalnu koheziju (NTCCP) te Radna skupina za urbani razvoj (UDG) na kojima su 2020. godine usvojene Nova Leipziška povelja o održivim europskim gradovima i Teritorijalna agenda 2030 (TA 2030). Deklaracijom iz Ljubljane 2021. godine određen je daljnji tijek provedbe Urbane agende za Europsku uniju.

U provedbi ovih dokumenata Hrvatska sudjeluje u pilot projektu Prilagodba klimatskim promjenama kroz krajobraznu tranziciju te partnerstvu Urbane agende za Europsku uniju za ozelenjivanje gradova. Europska suradnja o arhitektonskim politikama i kulturi građenja („Baukultur“) nastavlja kroz sudjelovanje na ECAP-ima (Europska konferencija o arhitektonskim politikama), sastancima glavnih direktora nadležnih za arhitekturu, a doprinos promicanju vrsnoće gradnje dan je i daljnjom provedbom Deklaracije iz Davosa iz 2018. godine „Prema visokokvalitetnoj kulturi građenja – Baukultur - za Europu“ i deklaracijom o stvaranju saveza za njenu provedbu donesenom u Davosu 2023. godine. Suradnja država članica Europske unije o pitanjima kulture građenja i kvalitete izgrađenog prostora ostvaruje se i kroz Radni program za kulturu za razdoblja 2019-2022 i 2023-2025. Inicijativa Novi europski Bauhaus, pokrenuta 2021. godine kao ekološki, gospodarski i kulturni projekt koji promiče ljepotu, održivost i uključivost kao temeljne vrijednosti nove vizije razvoja gradova i naselja potakla je osnivanje Nacionalne platforme Novog europskog Bauhauusa Republike Hrvatske koja okuplja veći

broj tijela državne uprave, strukovna udruženja i organizacije civilnog društva s ciljem suradnje i zajedničkog promicanja prepoznatih vrijednosti.

Kroz programe europske teritorijalne suradnje URBACT i ESPON (*European Spatial Planning Observation Network*) države članice razmjenjuju znanja i iskustva kako na lokalnoj razini tako i u okviru znanstvene zajednice, ali i jačaju kapacitete europskih gradova (i općina) koji kroz projekte izrađuju ili provode integrirane strategije i akcijske planove održivog urbanog razvoja.

Jedno od regionalnih partnerstava za postizanje ciljeva održivog razvoja je i Unija za Mediteran, multilateralno partnerstvo Europske unije sa zemljama južnog i istočnog Mediterana, osnovano s ciljem zaštite Sredozemnog mora i prirodnih resursa zemalja koje pripadaju tom području. U okviru provedbe Urbane agende za Mediteransku regiju, izrađen je Akcijski plan strateškog urbanog razvoja do 2040. za održive, otporne i uključive gradove i zajednice na Mediteranu i Akcijski plan za priuštivo i održivo stanovanje. Ovi akcijski planovi usvojeni su Deklaracijom „*Implementing the UfM Strategic Urban Action Plan*“ donesenom na neformalnom ministarskom sastanku održanom 4. svibnja 2023. u Zagrebu.

Hrvatska je 2021. ušla i u neformalnu skupinu mediteranskih država članica Europske unije „EU MED 9“ kroz koju sudjeluje u dijalogu o zajedničkim izazovima poput klimatskih promjena, migracija, sigurnosti i drugih tema te pridonosi jačanju suradnje na Mediteranu.

5. Suradnja s ostalim dionicima održivog razvoja i primjeri dobre prakse

5.1 Doprinos organizacija civilnog društva u postizanju ciljeva održivog razvoja

Organizacije civilnog društva (OCD) imaju važnu ulogu u uspostavljanju dijaloga o kreiranju i provedbi politika održivog razvoja, o osmišljavanju i implementaciji inovacija (društvenih, kulturnih, gospodarskih itd.), te pokretanju partnerskih projekata usmjerenih na održiv lokalni razvoj.

Hrvatski OCD-i pridonose postizanju ambicioznih ciljeva definiranih u Nacionalnoj razvojnoj strategiji Hrvatske do 2030, predstavljajući mogućnosti za razvoj novih vještina i novih radnih mjesta u rastućem zelenom sektoru. Njihovi doprinosi osobito su vrijedni pri uključivanju stavova građana u procese donošenja odluka, sudjelovanju u stručnim skupinama te provođenju istraživanja i studija u izradi i provedbi javnih politika.

Hrvatske OCD imaju važnu ulogu u podizanju svijesti i edukaciji javnosti o održivom razvoju i zaštiti okoliša, u provedbi projekata koji pridonose primjeni nacionalnih politika zaštite okoliša i politika zaštite okoliša EU, kao i u razvoju inovativnih pristupa politikama i razvoju tehnologija, tehnika i instrumenata. Organizacije civilnoga društva zalažu se za održiv razvoj na lokalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini - provodeći edukacije i javne kampanje te fokusirajući se na društvene i okolišne posljedice poslovanja, zagovarajući ulaganje napora i sredstava za zaštitu okoliša i društvena pitanja te preuzimanje odgovornosti za posljedice poslovanja i izvještavanje o utjecaju aktivnosti niza dionika na okoliš.

Obrazovanje za održiv razvoj poboljšava i jača sposobnost pojedinaca, grupa, zajednica, organizacija i zemalja za donošenje prosudbi i odluka u korist održivog razvoja. Teme i predmeti koji se odnose na održiv razvoj zastupljeni su u formalnom obrazovanju, ali je potrebno dodatno usmjeriti nastavne metode na kompetencije, a ne na sadržaj, u skladu sa Strategijom UNECE („učiti znati, učiti činiti, učiti biti, učiti kako raditi i živjeti zajedno“). Iako su pitanja održivog razvoja integrirana u planove i programe formalnog obrazovanja (u osnovnim i srednjim školama), pojedine teme nisu jednako zastupljene (zaštiti okoliša i očuvanju prirodnih resursa posvećuje se više pozornosti nego npr. socijalnoj koheziji), te je moguće postići daljnja poboljšanja na ovom polju u suradnji s OCD-ima.

Vlada je iz Europskog socijalnog fonda (ESF) za razdoblje 2014.-2020. osigurala više od 150 milijuna EUR za projekte razvoja civilnog društva. Posebno ističemo ESF natječaj za tematske mreže vrijedan gotovo 12 milijuna EUR u sklopu kojeg se podupire suradnja civilnog sektora i znanstvenih institucija s ciljem razvoja javnih politika, od kojih je jedna mreža na području održivog razvoja. Sinergijom Ureda za udruge Vlade i Nacionalne zaklade za razvoj civilnog društva u korištenju sredstava iz Europskog socijalnog fonda značajno su povećana sredstva za razvoj civilnog društva i time osigurana njegova održivost.

Glavni cilj ulaganja sredstava Europskog socijalnog fonda + za razdoblje 2021.-2027. je ojačati ekonomiju i društvo kroz postizanje više razine zaposlenosti, aktivnosti i jačanja vještina radne snage, kvalitetnog i dostupnog obrazovanja povezanog s tržištem rada, s naglaskom na strukovno obrazovanje, snažnog sustava socijalne zaštite te kvalitetnih i dostupnih socijalnih i zdravstvenih usluga, uključujući usluga dugotrajne skrbi. Posebna pažnja usmjerena je na osobe u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti, posebice na djecu u nepovoljnom socio-ekonomskom položaju, mlade kao i ostale ranjive skupine, uključujući i žene u cilju osiguravanja njihove pune ravnopravnosti u društvu.

Program Učinkoviti ljudski potencijali 2021.-2027. (PULJP) se temelji na NRS-u 2030. Ulaganja iz ESF+ programa doprinijet će uravnoteženom regionalnom razvoju. Program predviđa značajna ulaganja u četiri ključna područja; zapošljavanje, obrazovanje, socijalno uključivanje te zdravstvenu i dugotrajnu skrb. Za jačanje ključnih partnera u provedbi ESF+ programa, organizacija civilnoga društva i socijalnih partnera, osigurano je ukupno 64 milijuna eura (54 milijuna EUR za jačanje kapaciteta civilnog društva i 10 milijuna EUR za jačanje kapaciteta socijalnih partnera).

Vladina savjetodavna tijela, poput Savjeta za mlade Vlade Republike Hrvatske koji sudjeluje u izradi javnih politika za mlade, te Savjeta za razvoj civilnog društva koji radi na razvoju poticajnog okruženja za razvoj civilnog društva u Hrvatskoj, imaju važnu ulogu u oblikovanju javnih politika.

Na temelju Okvirnog sporazuma Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije potpisalo je 30. svibnja 2017. osam ugovora u sklopu Švicarsko-hrvatskog programa suradnje, u vrijednosti bespovratnih sredstva od 37,9 milijuna švicarskih franaka.

Uz navedena sredstva, kroz Švicarsko-hrvatski program suradnje osigurano je 7,48 milijuna švicarskih franaka za suradnju hrvatskih i švicarskih neprofitnih organizacija i promicanje doprinosa civilnog društva gospodarskoj i društvenoj koheziji za provedbu 52 projekta.

Projektima su se podupirale aktivnosti povezane s unapređenjem vještina i znanja o održivom razvoju djece, mladih (osnovnoškolske i srednjoškolske dobi) te članova njihovih obitelji. Promicao se i volonterski rad djece i mladih. Sudjelovalo je 9855 učenika osnovnih i srednjih škola a provedena su i 182 programa osposobljavanja za održiv razvoj iz kojih je proizašlo 62 modela dobrih praksi u postizanju ciljeva održivog razvoja.

5.2 Primjeri uspješno provedenih projekata organizacija civilnog društva iz Hrvatske koji doprinose postizanju ciljeva održivog razvoja

Najveća svjetska lekcija u Hrvatskoj

Nositelj projekta: Institut za društveno odgovorno poslovanje

Partnerske organizacije: Osnovna škola Jabukovac, Zagreb, Udruga Lijepa Naša, Prva privatna gimnazija s pravom javnosti

Trajanje projekta: 24 mjeseca (1.3.2019. – 28.2.2021.)

Lokacija provedbe (županije): Grad Zagreb, Republika Hrvatska

Ukupna vrijednost projekta: 34.255,90 EUR

Ovaj je projekt pridonio osvještavanju i edukaciji djece i mladih, njihovih članova obitelji te učitelja i nastavnika o globalnim ciljevima održivog razvoja za unaprjeđenje ekonomske i socijalne kohezije, kao i razvoju vještina i znanja o održivom razvoju učenika osnovnih i srednjih škola kroz četiri sposobnosti (učiti učiti, učiti činiti, učiti biti, učiti živjeti zajedno).

Ciljevi projekta bili su i razvoj edukativnog nastavnog materijala i interaktivnog materijala o održivom razvoju na hrvatskom jeziku kako bi se stvorio kvalitetni temelj za stvaranje ekonomske i socijalne kohezije te uspostavljanje dijaloga organizacija civilnog društva, obrazovnih ustanova i trgovačkih društava kao glavnih aktera u izgradnji i provedbi aktivnosti održivog razvoja.

(O)DRŽI KORAK: Obrazovanjem romske djece i mladih do održivog razvoja zajednice

Nositelj projekta: Udruga Roma Korak po korak

Partnerske organizacija: OŠ Fran Koncelak Drnje; OŠ „Antun Nemčić Gostovinski“ Koprivnica, Pučko otvoreno učilište Korak po korak; Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica; Koprivničko-križevačka županija;

Trajanje projekta: 1. ožujka 2019. – 29. veljače 2020.

Lokacija provedbe (županije): Koprivničko-križevačka županija

Ukupna vrijednost projekta: 63.021,85 EUR

(O)DRŽI KORAK: Obrazovanjem romske djece i mladih do održivog razvoja zajednice
KEEP STEP: Education of Roma children and youth for the sustainable development of the community

Udruga Roma Korak po Korak s partnerima, OŠ Fran Koncelak Drnje, OŠ „Antun Nemčić Gostovinski“ Koprivnica, Pučko otvoreno učilište „Korak po korak“, Knjižnica i čitaonica „Fran Galović“ Koprivnica i Koprivničko-križevačka županija.

ŠTO ŽELIMO?

1. Promicati uključivo i pravedno društvo koje poštuje kulturnu raznolikost Roma i stvara jednake mogućnosti za integraciju u društvo.
2. Doprinijeti boljim mogućnostima djece i mladih Roma da se kvalitetno obrazuju i integriraju u društvo u Koprivničko-križevačkoj županiji, sve u cilju održivog razvoja općenito.

Tako što ćemo provesti sljedeće aktivnosti:

KAKO ĆEMO TO POSTIĆI?

- * za odgojno-obrazovne djelatnike i ostale profesionalce**
- ‘Živjeti različitosti - obrazovanje za društvenu pravdu’**
Četverodnevna edukacija koja ima za cilj uvidjeti kako sve stupamo u socijalne odnose osvješćavanje osobnih stereotipa i predrasuda kao ograničenja osobnog i profesionalnog rasta. Također je cilj uvidjeti kako socioekonomske startne pozicije utječu na obrazovanje, zaposlenje i kasniji uspjeh u životu i kako to prevladati.
- ‘Odgoj za različitosti i poučavanje djece kojoj hrvatski nije prvi jezik’**
Dvodnevna edukacija koja ima za cilj razvoj kompetencija učitelja za stvaranje multi-kulturalnog okruženja za učenje i za poučavanje djece kojoj hrvatski nije prvi jezik, odnosno djece koja kod kuće govore bakaški jezik.
- Partnerstvo s obiteljima**
edukacija u kojoj će sudjelovati 30 učitelja i stručnih suradnika, a doprinijet će boljim mogućnostima djece i mladih Roma da se kvalitetno obrazuju i integriraju u društvo u Koprivničko-križevačkoj županiji.
- Tko sudjeluje?** Oko 30 učitelja razredne nastave te stručni suradnici iz OŠ Fran Koncelak Drnje i OŠ „Antun Nemčić Gostovinski“ Koprivnica te zaposlenici, volonteri i članovi Udruge Roma Korak po Korak i Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica.

Projekt je osmišljen kako bi učenicima romske nacionalne manjine omogućili bolji start u ranoj fazi školovanja, njihovim učiteljima olakšali rad, roditelje Rome motivirali da potiču svoju djecu na obrazovanje, te poticali učenike nižih razreda i njihove roditelje na bolju međusobnu suradnju u cilju stvaranja čim kvalitetnijeg ozračja odgoja i obrazovanja.

Projektne aktivnosti odnosile su se na približavanje i motiviranje učenika na korištenje usluga knjižnice, ali i poticanje kreativne snage i interesa učenika nižih razreda unutar okvira školskog učenja te izvan njega. Aktivnosti u projektu su u skladu s četvrtim Globalnim ciljem UN-a za održiv razvoj (Kvalitetno obrazovanje), a to je iznimno važno za razvoj romske zajednice te našeg društva općenito.

Unaprijeđene su vrijednosti poput uključivosti i tolerancije, nužnih za održiv razvoj društva.

Plava Eko-patrola – vannastavni edukacijski program za održiv razvoj u priobalnim i otočnim lokalnim zajednicama Šibensko-kninske županije namijenjen osnovnim školama

Nositelj projekta: Udruga za zaštitu prirode i okoliša te promicanje održivog razvoja Argonauta

Partnerske organizacije: Lokalna akcijska grupa – LAG More 249, Osnovna škola Murterski školji, Općina Murter-Kornati

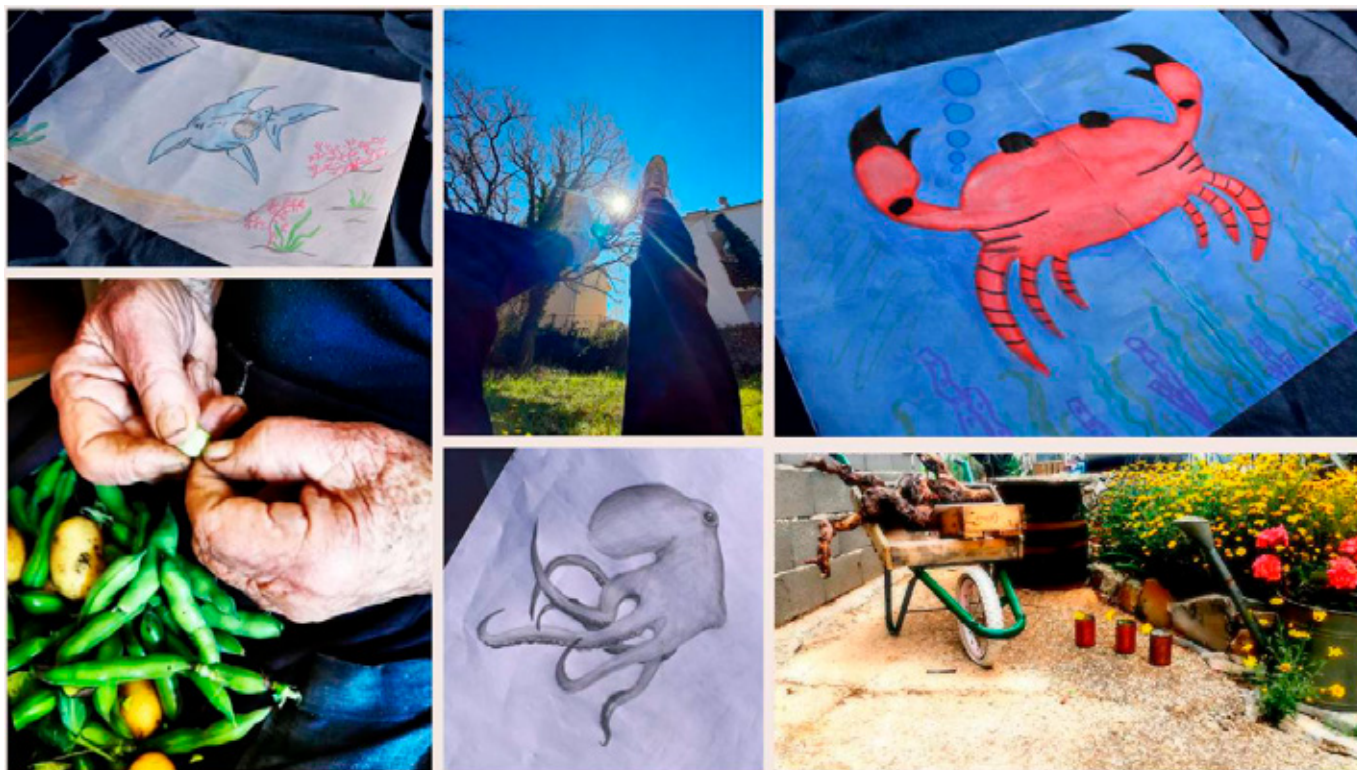
Trajanje projekta: 1.6.2019. – 31.3.2021.

Lokacija provedbe (županije): Šibensko-kninska županija, Hrvatska

Ukupna vrijednost projekta: 169.709,45 EUR

Svrha projekta bila je riješiti problem nepostojanja prilika za sustavnu izvannastavnu edukaciju o održivom razvoju za učenike osnovnih škola u otočnim i priobalnim lokalnim zajednicama te tako osnažiti doprinos organizacija civilnoga društva (OCD-ova) održivom društvenom razvoju istih i društva u cjelini.

Provedbom projekta doprinijelo se povećanju uloge OCD-ova u razvoju kompetencija i aktivnog sudjelovanja učenika osnovnih škola u lokalnim zajednicama na otočnom i obalnom dijelu Šibensko-kninske županije na području održivog razvoja i to razvojem, testiranjem i implementacijom interdisciplinarnog izvannastavnog edukativnog programa za održiv razvoj za učenike viših razreda osnovnih škola te su se osnažila partnerstva lokalnih dionika na području Šibensko-kninske županije u podizanju svijesti o održivom razvoju kroz provedbu interdisciplinarnog izvannastavnog edukativnog programa za održiv razvoj za učenike viših razreda osnovnih škola.

Kroz obnovljen Edukacijski centar stvoren je coworking prostor koji omogućuje sinergijski učinak raznih inicijativa održivog razvoja i razvoj lokalne i regionalne zajednice, dok je kroz Pilot program Plave Eko-patrole osnaženo preko 160 učenika da budu aktivni članovi društva koji ekološki osviješteni stvaraju održiviju budućnost. Izdavanjem Priručnika Plave Eko-patrole ostvarena je održivost projekta i prijenos znanja na nove generacije.

Razmišljajmo održivo - učimo mlade za održivi razvoj zajednice

Nositelj projekta: ODRAZ-Održivi razvoj zajednice

Partnerske organizacije: Udruga za razvoj civilnog društva SMART, Udruga „MI“ – Split, Volonterski centar Osijek, I. gimnazija Osijek, Privatna umjetnička gimnazija s pravom javnosti, Škola za dizajn, grafiku i održivu gradnju

Trajanje projekta: 1.7.2019. – 29.6.2021.

Lokacija provedbe (županije): Grad Zagreb, Primorsko-goranska, Splitsko-dalmatinska, Osječko-baranjska

Ukupna vrijednost projekta: 176.316,74 EUR

Ovim projektom željelo se ojačati doprinos udruga održivom razvoju obukom srednjoškolaca o načelima održivog razvoja i poticanjem uključivanja mladih u život lokalne zajednice u Zagrebu, Rijeci, Splitu i Osijeku.

U sklopu projekta razvijene su kompetencije nastavnika i učenika te su učenici uključeni u održiv razvoj lokalnih zajednica. Partnerske organizacije su kroz Akademiju održivog razvoja za nastavnike proveli izobrazbu za nastavnike škola partnera u projektu kako bi stekli znanja i stavove o održivom razvoju, identificiranju društvenih problema i organiziranju zajednice te kroz posjete primjerima dobre prakse naučili o načinima aktivnog uključivanja učenika u život lokalne zajednice.

Učenici iz škola partnera su educirani o održivom razvoju, važnosti uključivanja u lokalnu zajednicu i o volonterstvu u zajednici. Edukacijom nastavnika i učenika, škole partneri su potaknuti da u školi ili zajednici organiziraju aktivnosti kojima promoviraju načela održivog razvoja i potiču druge učenike i škole da se uključe u lokalnu zajednicu. Osim edukacije, nastavnici i učenici su izrazili svoje kritičko mišljenje putem debata koje su organizirane u školama, kroz Susret učenika, putem Natječaja o Globalnim ciljevima održivog razvoja, dramskih radionica, upitnicima o stavovima učenika o održivom razvoju i volonterstvu. Nastavnici i učenici su educirani o volonterstvu i načinima organiziranja volonterskih akcija te su kroz niz volonterskih akcija doprinijeli zajednici.

U sklopu projekta je također osnaženo partnerstvo udruga, škola i lokalne zajednice za aktivno uključivanje i volontiranje učenika u društvenim aktivnostima te je podignuta svijest javnosti o održivom razvoju.

Učenje u zajednici

Nositelj projekta: Dječji kreativni centar DOKKICA

Partnerske organizacije: Osnovna škola „Tin Ujević“ Osijek

Trajanje projekta: 1.7.2019. – 31.12.2020.

Lokacija provedbe (županije): Osijek, Osječko-baranjska županija, Hrvatska

Ukupna vrijednost projekta: 68.889,29 EUR

Povezivanjem različitih dionika lokalne zajednice i njihovim sudjelovanjem u provedbi projektnih aktivnosti nastojalo se podići svijest o važnosti provedbe kvalitetnijih sadržaja vezanih uz održiv razvoj, u skladu sa specifičnim ciljevima projekta:

1. Jačanje kapaciteta nastavnika/ica za primjenu alternativnih i kreativnih metoda u radu s učenicima na temu održivog razvoja kroz provedenu edukaciju za nastavnike „Nastavnik za budućnost“
2. Jačanje kapaciteta učenika za razvijanje građanskih kompetencija kroz provedeni Trening za učenike „Učenik za budućnost“, provedbu vršnjačkih radionica, organiziranje i provedbu školskih inicijativa/akcija
3. Provedba tematskih aktivnosti kroz interdisciplinarnan pristup: škola – organizacija civilnog društva – zajednica kroz volonterske akcije, kreativne radionice EKOART i EKOLABOS, kampovi i dr.).

Projekt je ujedno doprinio i jačanju dječje participacije za provedbu inovativnih modela učenja o održivom razvoju (suradničko učenje i trening za dječje trenere), jačanju građanskih kompetencija učenika/ica i osnaživanju za samostalnu provedbu inicijativa i akcija u lokalnoj zajednici.

Projekt *Učenje u zajednici* ponudio je kreativan i aktivan pristup odgoju i obrazovanju za održiv razvoj čije su pozitivne promjene najviše vidljive provedbom školskih inicijativa kojima su učenici i nastavnici rješavali društvene potrebe, a zajednica je dobila novi resurs – učionicu na otvorenom koju mogu koristiti sve škole u našoj zajednici.

Nova pravila igre

Nositelj projekta: Udruga za razvoj civilnog društva SMART

Partnerske organizacije: Udruga Delta, Centar za kulturu dijaloga, Društvo „Naša djeca“ grada Gospića, Gradska knjižnica Rijeka, Srednja škola Ambroza Haračića, Osnovna škola Nikola Tesla i Grad Rijeka.

Trajanje projekta: 01.05.2019.-31.12.2020.

Lokacija provedbe (županije): Primorsko-goranska i Ličko-senjska

Ukupna vrijednost projekta: 156.807,44 EUR

Projekt „Nova pravila igre“ bio je usmjeren na razvoj novih pristupa učenju, poučavanju i promociji održivog razvoja te aktivnog sudjelovanja djece i mladih utemeljenih na partnerstvu organizacija civilnog društva, škola i lokalne zajednice.

Provedbom ovog projekta osnaženi su kapaciteti organizacija civilnog društva za podučavanje djece i mladih o održivom razvoju, povećane su kompetencije djece i mladih za aktivno sudjelovanje u stvaranju održivih lokalnih zajednica te je povećana razina razumijevanja i zainteresiranosti lokalne zajednice za održivi razvoj.

Zajedno gradimo održivu budućnost

Nositelj projekta: Udruga Biovrt - u skladu s prirodom

Partnerske organizacije: Područna škola Novo Selo Rok (u sklopu I.OŠ Čakovec) i Osnovna škola Gornji Mihaljevec

Trajanje projekta: 01.03.2019.- 28.02.2021.

Lokacija provedbe (županije): Međimurska županija

Ukupna vrijednost projekta: 68.204,20 EUR

U sklopu projekta provedene su aktivnosti jačanja kapaciteta za 10 osnovnih škola, motivirali ih za provedbu edukativnih programa, educirali učenike 12 osnovnih škola o zdravom načinu života, očuvanju prirode, bioraznolikosti i održivom razvoju kroz različite aktivnosti.

U 10 suradničkih škola kroz 20 volonterskih akcija s učenicima, školskim osobljem i obiteljima učenika postavljeno je 10 hotela za kukce, posađeno je 10 začinsko-ljekovito-cvjetnih te bobičastih gredica i dodatno opremljene partnerske škole za provođenje edukativnih aktivnosti. Educirani su učenici 12 osnovnih škola o zdravom načinu života, očuvanju prirode, bioraznolikosti i održivom razvoju kroz različite aktivnosti.

U PŠ Novo Selo Rok tijekom dvije godine provedeni su stalni edukativni programi i educirani su učenici kroz više od 40 edukacija u školskom vrtu. U svim školama uključenim u projekt, uz gledanje edukativnih videa projekta, učenici su učili i o važnosti ptica u biosustavu i na koji način im svi mi možemo pomoći u opstanku. Kako bi dodatno potaknuli sve učenike na aktivni doprinos očuvanju bioraznolikosti, udruga Biovrt je svima poklonila i po paketić sjemenja uresnice (*Cosmos bipinnatus*). Učenici su dobili zadatak posijati ovo cvijeće iduće proljeće, kako bi cvjetne gredice pomogle u opstanku pčelama i ostalim korisnim kukcima. Veliki dio aktivnosti odrađene su u školama na licu mjesta, a dio radi epidemioloških mjera odrađeno je on-line. Tako smo za sve sudionike snimili video posjete partnerskim školama i imanju Biovrta, a učenici su posjetili i novootvoreni centar „Med dvema vodama“ ustanove Međimurska priroda kroz video materijale.

Ne edukativnom plakatu „12 načina kako postati mali čuvar prirode“ predstavljeni su načini na koje svi vrlo jednostavno možemo čuvati prirodu i svijet oko sebe.

Odgoj za volontiranje i održivi razvoj u školama

Nositelj projekta: Savez društava „Naša djeca“ Hrvatske

Partnerske organizacije: OŠ Eugen Kumičić, Slatina, OŠ dr. Jure Turić, Gospić, Društvo „Naša djeca“ Zabok

Trajanje projekta: 1.05.2019. - 30.04.2021.

Lokacija provedbe (županije): Grad Zagreb, Zagrebačka županija, Ličko-senjska i Virovitičko podravska županija

Ukupna vrijednost projekta: 126.515,05 €

Projekt „Odgoj za volontiranje i održivi razvoj u školama“ proveden je u okviru Poziva „Osnaživanje doprinosa organizacija civilnoga društva obrazovanju za održiv razvoj za unaprjeđenje ekonomske i socijalne kohezije“ Ureda za udruge kroz Švicarsko-hrvatski program suradnje.

Projekt je osmišljen kao odgovor na nedovoljno bavljenje odgojem za volontiranje i održiv razvoj u odgojno - obrazovnim ustanovama. Osnovni je cilj projekta edukacija, jačanje kompetencija i podizanje svijesti učenika i djelatnika u školama, kao i volontera iz OCD-ova za razvoj volontiranja, održivih lokalnih zajednica te aktivnog sudjelovanja djece i mladih. Kroz projekt su učenici iz osnovnih škola, članovi Dječjih vijeća, djelatnici iz odgojno-obrazovnih ustanova i zaposlenici/volonteri u organizacijama civilnog društva stekli znanja i kompetencije iz područja dječje participacije, volontiranja i održivog razvoja.

Ostvarujući specifične ciljeve kroz projektne aktivnosti partnera i suradnika (edukacije, studijska putovanja, konferencije, volonterske akcije, medijska kampanja i promocija projekta na webu, društvenim mrežama, tv, radiju i portalima, strip za djecu o 17 globalnih ciljeva za održiv razvoj) projekt je dugoročno doprinio da i druge osnovne škole i OCD-a u RH ovakve ili slične inicijative i projekte pokreću u svojim zajednicama, razvijajući volonterstvo, odgoj za održiv razvoj te potiču djecu i mlade na aktivno sudjelovanje.

Projekt je dobitnik priznanja „Žuti okvir“ za 2021., i to upravo u kategoriji 17-tog globalnog cilja održivog razvoja – partnerstvo za ciljeve, što znači da je projekt prepoznat kao dobar primjer partnerstva naših članova i volontera iz Društava „Naša djeca“ i osnovnih škola Zaboka, Gospića i Slatine gdje se projekt provodio. Ali isto tako i partnerstvo s djecom koja su aktivno sudjelovala u volonterskim akcijama u svojim školama i zajednicama, učeći o dječjoj participaciji, održivom razvoju i volontiranju kroz iskustvo u radionicama ili volonterskim akcijama. Važno je da su svi sudionici u projektu stekli nova znanja i vještine i osvijestili činjenicu da je održiv razvoj naša svakodnevnica, ali i budućnost te da je to pitanje osobnog razvoja svakog pojedinca i zajednice. Održivi razvoj nije samo ekologija, recikliranje i klimatske promjene, već život svakog pojedinca, zajednice, opstanka čovječanstva na globalnoj razini.

Razvoj djece i mladih kroz STEM područje-RASTEM

Nositelj projekta: Akademsko politehničko društvo APOLD Rijeka

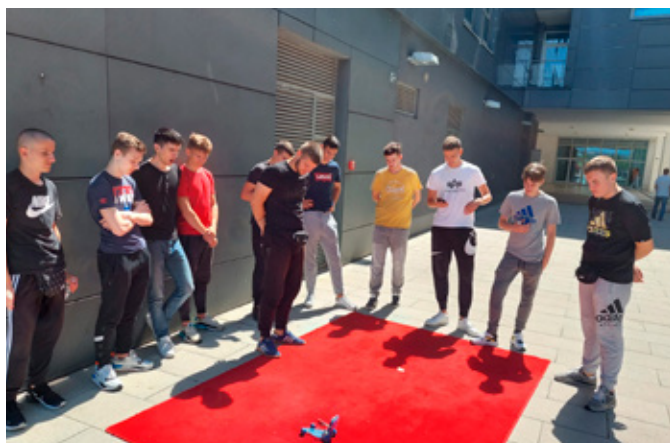
Partnerske organizacije: Sveučilište u Rijeci

Trajanje projekta: 12.5.2021.-12.5.2023.

Lokacija provedbe (županije): Primorsko-goranska županija

Ukupna vrijednost projekta: 193.904,52 EUR

Kroz projekt „Razvoj djece i mladih kroz STEM područje – RASTEM“ udruga APOLD Rijeka je ojačala svoje kapacitete za provođenje programa popularizacije STEM područja kroz organizaciju četiri seminara, četiri studijska putovanja i sudjelovanje na dvije konferencije iz područja obrazovanja u STEM području. Pripremila je inovativne i interaktivne sadržaje u obliku stalnih postava osnivanjem i opremanjem STEM laboratorija. U njemu svi zainteresirani mogu samostalno uz stručni nadzor provesti brojne eksperimente iz STEM područja, iskusiti virtualnu stvarnost, upravljati dronovima, izraditi vlastiti model na 3D printeru, proizvesti električnu struju iz Sunca, vjetra ili vodika i još mnogo toga. Aktivno je uključila djecu i mlade u višednevne STEM radionice kojih je organizirano ukupno deset.

Cjeline koje se obuhvaćaju kroz STEM radionice su održiv razvoj i ekologija, obnovljivi izvori energije, elektromobilnost, industrija 4.0 te uloga tehnologije u post-pandemskom razdoblju. Uz suradnju sa Sveučilištem u Rijeci (POLIRI) predstavlja i razne teme i znanstvena otkrića iz STEM područja u okviru STEM dana. Do sada smo organizirali 8 STEM dana u osnovnim školama u Primorsko-goranskoj i Istarskoj županiji.

S Tehnologijom i Edukacijom Možemo sve

Naziv prijavitelja: Udruga "Žena"

Partnerske organizacije: Visoko učilište Algebra, Društvo osoba s intelektualnim teškoćama Osijek, Udruga hrvatskih ratnih veterana "Kninska bojna"

Trajanje projekta: 6.7.2021.-6.7.2023.

Lokacija provedbe: Grad Zagreb, Osječko-baranjska županija, Šibensko-kninska županija

Ukupna vrijednost projekta: 226.419,33 EUR

Cilj projekta je jačanje kapaciteta triju udruga za primjenu STEM-a u svakodnevnim aktivnostima u radu s ciljnim skupinama kroz partnerstvo s Visokim učilištem Algebra, što se postiglo kroz organiziranje treninga za trenere, studijskog putovanja, opremanje 3 LAB učionice, organiziranje višednevnih radionica za krajnje korisnike te jednodnevnih događanja.

U skladu s ciljevima održan je program treninga za trenere u kojem su sudjelovati zaposlenici triju partnerskih organizacija civilnog društva. Visoko učilište Algebra je u ovoj aktivnosti pružilo temelj za izobrazbu te osiguralo pristup tehnologiji i edukaciji za trenere iz udruga prijavitelja i partnerskih udruga kao i ostalih suradničkih udruga.

Edukacije STEM-a uključivale su građane s nižim razinama obrazovanja, socijalno marginalizirane osobe (osobe s intelektualnim teškoćama, branitelje i njihove obitelji, dugotrajno nezaposlene osobe, mlade bez radnog iskustva, osobe treće životne dobi i osobe s invaliditetom).

Aktivnosti u projektu doprinjele su promicanju kvalitetnog obrazovanja kroz pružanje mogućnosti cjeloživotnog učenja depriviranim, malih zajednicama i ranjivim skupina našeg društva.

SPARK - Sinergija prirodoslovaca, astronoma, računaraca Križevaca

Nositelj projekta: UDRUGA "PROMICANJE OBRAZOVANJA, INFORMIRANJA, NOVINARSTVA I TEHNOLOGIJA"

Partnerske organizacije: Fakultet elektrotehnike i računarstva Sveučilišta u Zagrebu, Križevačka astronomska udruga Perzeidi, Gradska knjižnica "Franjo Marković" Križevci, Pučko otvoreno učilište Križevci, Grad Križevci, Zaklada za lokalni razvoj i solidarnost Volim Križevce

Trajanje projekta: 1.9.2021.-1.9.2023.

Lokacija provedbe (županije): Koprivničko-križevačka županija

Ukupna vrijednost projekta: 385.902,17 EUR

SPARK u prvom redu želi zainteresirati djecu i mlade Križevaca, okolnih područja i susjednih gradova za prirodoslovlje, astronomiju, računarstvo i moderne tehnologije kroz inovativne programe izvaninstitucionalnog obrazovanja te dodatnih socio-tehnoloških aktivnosti. Svi programi proizlaze iz sinergije lokalnih organizacija civilnog društva i javnih ustanova u kulturi i obrazovanju, Fakulteta elektrotehnike i računarstva Sveučilišta u Zagrebu te vanjskih stručnjaka i edukatora. U samo središte prostora aktivnosti postavljen je opservatorij kao trajni simbol prirodoslovlja u Križevcima, spomenik čovjekove veze sa svemirom, ali i inspiracija budućim pothvatima i novim generacijama da naprosto rade stvari koje zadiru u univerzalno.

Otvaranje zvjezdarnice u Križevcima predstavljalo je vrhunac inicijative pokretanja Kozmološkog centra – prve takve u Hrvatskoj i šire, u okviru koje su u istom prostoru objedinjeni edukacija, popularizacija znanosti i znanstveni rad iz područja fizike svemira. U periodu nešto duljem od dvije godine u sklopu Kozmološkog centra održan je bogat niz predavanja, kontinuiranih radionica i ljetnih škola na temu fizike svemira, računarstva, filozofije prirode i umjetnosti. U provedbu su uključeni stručnjaci i znanstvenici, a dvojica doktora znanosti, fizičara, vratili su se iz inozemstva u Hrvatsku zahvaljujući ovom projektu. Osim toga, objavljen je i veći broj znanstvenih radova na temu crnih rupa, ranog svemira i tunela kroz prostor-vrijeme. Usporedno s provedbom projekta, u sklopu Kozmološkog centra osnovan je i Institut za kozmologiju i filozofiju prirode, stručna zajednica znanstvenika i istraživača, usmjerena prema fundamentalnim pitanjima materijalne stvarnosti i svemira kao cjeline. Posvećen promoviranju fundamentalnih istraživanja u teorijskoj fizici te ostvarivanju sinteze između teorijske fizike i filozofije, kao i povezivanju ostalih disciplina vezanih uz razumijevanje prirode i čovjekovog odnosa prema njoj. Također je pokrenut časopis Kozmologija - prvi časopis na hrvatskom jeziku za istraživanje svemira, koji nastoji povezati prirodoslovno-znanstvene i filozofske metode istraživanja.

"Bilo kuda STEM svuda"

Nositelj projekta: Udruga za robotiku "Inovatic"

Partnerske organizacije: Prirodoslovno-matematički fakultet u Splitu, Osnovna škola Ivana Gorana Kovačića Cista Velika, Osnovna škola Žnjan-Pazdigrad, Zvezdano selo Mosor – znanost, kultura, umjetnost, Udruga za promicanje novih tehnologija „RoboBrač“

Lokacija provedbe (županije): Splitsko-dalmatinska županija

Ukupna vrijednost projekta: 262.883,18 EUR

Cilj projekta "Bilo kuda STEM svuda" je ojačati kapacitete udruga i njihovu suradnju s odgojnom obrazovnim i visokoškolskim institucijama i unaprijediti prirodoslovnu obrazovanost djece i mladih.

Glavna svrha projekta je popularizacija robotike među djecom u osnovnoškolskoj dobi. Provedba projekta uključivala je prilagođene radionice i ljetni kamp robotike za djecu i mlade od ranog školskog uzrasta u cilju popularizacije i približavanje robotike što većem broju djece, edukacije učitelja, roditelja ali i društva u cjelini o važnosti uključivanja djece i mladih u STEM obrazovanje.

UrbanSTEM - za gradove i zajednice budućnosti

Nositelj projekta: Društvo za oblikovanje održivog razvoja

Partnerske organizacije: ODRAZ-Održivi razvoj zajednice, Sveučilište u Zagrebu Fakultet prometnih znanosti, Sveučilište u Zagrebu Fakultet strojarstva i brodogradnje

Trajanje projekta: 13.7.2021.-13.7.2023.

Lokacija provedbe (županije): Grad Zagreb

Ukupna vrijednost projekta: 249.358,30 EUR

Kroz projekt UrbanSTEM povećat će se kapaciteti organizacija civilnog društva i multiplicirati broj aktivnosti popularizacije STEM-a koje provode udruge, te unaprijediti međusektorsku suradnju organizacija civilnoga društva i akademskih institucija.

U kontekstu pametnog rasta i neadekvatnog pristupa planiranju gradova budućnosti, želi se doprinijeti inovativnom pristupu kombinirajući interdisciplinarnu i međusektorsku suradnju s ciljem povećanja kvaliteta zajednica u kojima živimo i interesu mladih za znanstveni pristup planiranju.

U projektu su osim mladih s dva fakulteta partnera, sudjelovali i studenti s još pet fakulteta u Zagrebu, a kroz javna događanja i radionice za djecu i mlade, kao buduće STEM studente, više od 1.000 mladih osoba je bilo uključeno u projekt.

Kroz projekt je nabavljena inovativna oprema za suvremeno poučavanje mladih i praktične vježbe u svrhu što bolje edukacije u skladu sa zahtjevima modernog doba i visokih tehnologija.

Nabavljena oprema će se koristiti i za potrebe znanstveno-stručnog rada te međusektorsku suradnju s OCD čime će se značajno povećati kvaliteta studija.

STEM(AJMO!)

Nositelj projekta: Centar tehničke kulture Rijeka

Partnerske organizacije: Astronomsko društvo Višnjan, Connect IT udruga za razvoj informacijsko komunikacijskih tehnologija, Udruga za robotiku Inovatic, Međimurski informatički klub Čakovec, Udruga Robotic, Udruga Tehno OZ, Sveučilište u Rijeci, Tehnički fakultet, Grad Rijeka

Trajanje projekta: 29.6.2021.-29.6.2023.

Lokacija provedbe (županije): Primorsko-goranska, Istarska, Karlovačka, Zadarska, Splitsko-dalmatinska, Međimurska i Brodsko-posavska županija

Ukupna vrijednost projekta: 383.740,41 EUR

Projekt STEM(AJMO!) ojačat će kapacitete 7 uključenih organizacija civilnog društva iz 7 hrvatskih županija u svrhu provedbe aktivnosti popularizacije STEM-a među djecom, mladima i građanima. Partneri će uz pomoć znanstvene zajednice osmisлити 20 tema za 100 višednevnih radionica i 10 tema za 60 jednodnevnih događanja koje će pilotirati na 3.000 djece i mladih.

Organizirati će i STEM piknik namijenjen popularizaciji STEM-a među građanima sa šireg riječkog područja, izgraditi STEM park i STEM laboratoriji koji će ostati kao trajni postavi usmjereni na popularizaciju STEM-a.

BIOPLANet

Nositelj projekta: Institut poduzetničkog obrazovanja i inovacija

Partnerske organizacije: Carpe Diem - udruga za poticanje i razvoj kreativnih i socijalnih potencijala djece, mladih i odraslih, Udruga za promicanje kreativnog i zdravog života „Otok“, Udruga za kreativni socijalni rad, FabLab - udruga za promicanje digitalne fabrikacije, Tehnički muzej Nikola Tesla, Arhitektonski fakultet

Trajanje projekta: 31.12.2021.-31.12.2023.

Lokacija provedbe (županije): Grad Zagreb

Ukupna vrijednost projekta: 377.517,87 EUR

Cilj projekt je ojačati organizacije civilnog društva uključene u projekt za popularizaciju STEM područja kroz podizanje svijesti o kružnoj ekonomiji i korištenju recikliranja za boljitak okoliša u kojem živimo. Unapređenje kapaciteta OCD-a i provedba aktivnosti odnosila se na sva četiri STEM područja, s naglaskom na približavanje STEM područja djeci, mladima i općoj populaciji kao alata za kreiranje inovacija i doprinos zaštiti okoliša.

U tu svrhu, kreirani su stalni postavi različitih uređaja za istiskivanje, mljevenje plastike te oblikovanje uporabnih predmeta od plastike koji ujedno služe u provedbi višednevnih radionica djeci i mladima te kao mobilni uređaji u provedbi 50 jednodnevnih događanja diljem Hrvatske, ali i promociji STEM područja na nacionalnoj razini.

STEM EDUKATORI

Nositelj projekta: INSTITUT ZA POPULARIZACIJU ZNANOSTI

Partnerske organizacije: Krapinsko-zagorska županija, Zagorska razvojna agencija, Institut za razvoj cjeloživotnog učenja PAR, Udruga mladih Novska, Tehnički fakultet Sveučilišta u Rijeci

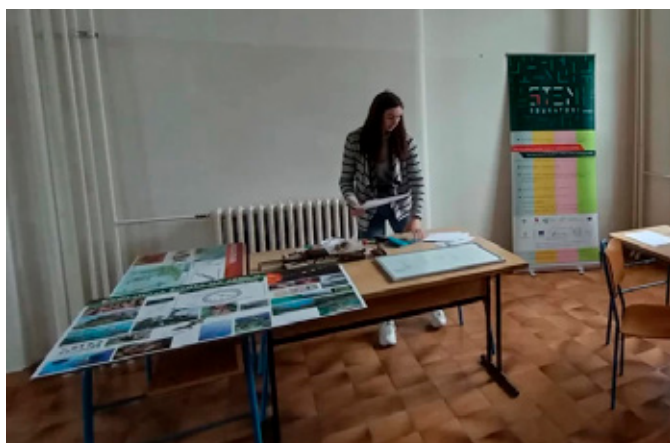
Trajanje projekta: 29.6.2021-29.6.2023.

Lokacija provedbe (županije): Krapinsko-zagorska, Primorsko-goranska i Sisačko-moslavačka županija

Ukupna vrijednost projekta: 300.608,22 EUR

Cilj projekta STEM edukatori bio je usmjeren na jačanje kapaciteta 3 udruge iz područja popularizacije znanosti.

Prema kurikulumu Tehničkog fakulteta Sveučilišta u Rijeci udruge će po završetku projekta u izvaninstitucionalni znanstveno obrazovni sustav isporučiti 20 osposobljenih popularizatora znanosti iz STEM područja.

Edukacija se provodi nacionalno kroz organizaciju događaja popularizacije znanosti i uključuje osmišljavanje i izradu edukativnih izložaka koji po završetku projekta ostaju na raspolaganju lokalnoj zajednici.

Ciljna skupina su i djeca i mladi od vrtičke do studentske dobi. Projekt je ostvario izravan utjecaj da djeca od svoje rane dobi zavole STEM predmete i zadrže interes za njih do trenutka izbora studija.

Projekt ostvaruje utjecaj na podizanje svijesti široke javnosti o ovoj temi kao ulaznici u razdoblje 4. industrijske revolucije.

Boranka - projekt pošumljavanja požarišta Dalmacije

Nositelj projekta: Savez izviđača Hrvatske

Partnerske organizacije: Partnerske organizacije: Hrvatske šume, Hrvatska gorska služba spašavanja, Udruga hrvatskih dragovoljaca domovinskog rata i Ravnateljstvo civilne zaštite

Trajanje projekta: jesen 2018. –

Lokacija provedbe (županije):

Ukupna vrijednost projekta: 175.000,00 EUR

Boranku je 2018. pokrenuo Savez izviđača Hrvatske u suradnji s Hrvatskim šumama i uz kreativnu pomoć agencije Imago Ogilvy, kako bi pomogli u obnovi požarima opustošene prirode te se od tada kontinuirano provodi u jesen. Kampanja je pokrenula stotine tisuće ljudi, uključila već 10,000 volontera u akcije pošumljavanja, a u edukativnim aktivnostima održanima u 100-njak vrtića i škola sudjelovalo je preko 10,000 djece i mladih na temu zaštite šuma, prevencije požara i posljedica klimatskih promjena.

Članovi Saveza izviđača Hrvatske i drugi vrijedni volonteri Boranke do sada su na požarištima posadili više od 100,000 novih stabala u sadnicama, sjemenu i žiru. Time je Boranka postala i najveća akcija volonterskog pošumljavanja požarišta na razini čitave Europe. U suradnji s agencijom Imago Ogilvy, koja se od početka besplatno uključila u kampanju, osmišljeno je originalno rješenje. Od izgorjelih borova prikupljenih na požarištima u Dalmaciji, izrađene su bojice – tzv. Boralice. Boralice su jedinstvene pastelne bojice izrađene od pepela borova stradalih u požarima, koje je proizveo i donirao Karbon. Građani se u akcije pošumljavanja, osim volontiranjem, mogu uključiti na jedinstven način – korištenjem Boralica, mogu sami nacrtati svoje drveće, dati mu ime i putem posebne web aplikacije ga „posaditi“ u virtualnu šumu na adresi www.boranka.hr.

Za svako nacrtano drveće „posađeno“ na boranka.hr stranici, izviđači i drugi volonteri Boranke zasadiće pravu sadnicu na požarištu. Kako raste virtualna šuma, tako se povećava i broj živih sadnica u prirodi. Simbolički, iz spaljenog drveta nastaje novi život – iz crno bijelog požarišta rađa se šuma puna boja. U proteklih 5 godine kampanje, besplatno je podijeljeno preko 150,000 boralica.

Zbog svoje originalnosti i učinkovitosti, kampanja Boranka već je osvojila brojne nagrade u Hrvatskoj i inozemstvu, a ujedno je i prva kampanja u Hrvatskoj i čitavoj regiji koja je osvojila i zlatni Euro EFFIE – najprestižniju europsku nagradu za marketinšku učinkovitost. Uz nagradu Europskog parlamenta i nacionalnu nagradu „Ponos Hrvatske“, kao i brojne druge osvojene nagrade, Boranka je postala najnagrađivanija neprofitna kampanja u Hrvatskoj ikad. U kampanju su se, osim domaćih, uključile i brojne strane institucije pa tako kampanju podržavaju Europski parlament, Američka gospodarska komora te Veleposlanstva Kanade, Velike Britanije i SAD-a. Primjer i iskustva Boranke počele su primjenjivati i druge europske države koje se jednako ili čak i više susreću i bore s posljedicama šumskih požara.

Birds of a feather flock together

Nositelj projekta: Udruga Biom

Partnerske organizacije: Dynamo International (Belgija), Plantar Uma Árvore (Portugal), Movement Sfera (Rusija), Asociación Cultural Youropia (Španjolska)

Program: Europske snage solidarnosti

Trajanje projekta: 1. 1. 2021. – 28. 2. 2022.

Lokacija provedbe (županije): Grad Zagreb, Splitsko- dalmatinska, Dubrovačko-neretvanska

Ukupna vrijednost projekta: 43.520,60 EUR

Projekt je okupio četiri strana volontera iz različitih zemalja koji su tijekom deset mjeseci doprinosili očuvanju prirode u Hrvatskoj. Volonteri su gradili solidarnost prema prirodi sudjelovanjem u istraživanju i zaštiti životinjskih i biljnih vrsta, podizanjem svijesti o važnosti očuvanja bioraznolikosti te poticanjem lokalne zajednice na uključivanje u zaštitu prirode.

Volonteri su pomagali u provođenju izravnih mjera očuvanja ugroženih morskih ptica na Lastovskom otočju i populacije bjeloglavih supova na Cresu te obnavljanju travnjaka u parkovima prirode Dinara i Učka čime su pridonijeli očuvanju bioraznolikosti tih područja. Podaci koje su prikupili tijekom istraživanja poslužit će za predlaganje mjera zaštite tih područja i dodatno pomoći očuvanju njihovih ekosustava. Istovremeno, volonteri su educirali javnost o različitim prijetnjama za ptice poput invazivnih vrsta, krivolova, svjetlosnog onečišćenja, gubitka staništa ili uznemiravanja tijekom turističke sezone. Edukativne i volonterske aktivnosti provodile su se, osim u Zagrebu, u manjim zajednicama kao što su područja oko Dinare i Učke kojima su ovo jedinstvene prilike za uključivanje u zaštitu svog lokalnog područja te jačanje osjećaja ponosa i solidarnosti prema prirodi.

Samo prisustvo stranih volontera motiviranih za rad na očuvanju bioraznolikosti poslužilo je kao inspiracija zajednici za vlastiti angažman. Projekt je izravno doprinio očuvanju života na zemlji kroz rad na zaštiti posljednje populacije bjeloglavih supova u Hrvatskoj, obnovi zaraštenih travnjaka, praćenju krivolova, praćenju stradavanja ptica na dalekovodnim stupovima i prikupljanju podataka o stanju različitih drugih vrsta. Očuvanju vodenog svijeta doprinijelo se uklanjanjem invazivnih vrsta, povećanjem uspješnosti gniježđenja morskih ptica te organizacijom akcija čišćenja plaža.

Ciljevi projekta ne bi se ostvarili bez uspješne suradnje s organizacijama iz matičnih zemalja volontera, a pogotovo bez suradnje s javnim ustanovama koje upravljaju zaštićenim područjima na kojima su provođene aktivnosti. Volonteri su svojim edukativnim aktivnostima kontinuirano unaprjeđivali znanja zajednice o zaštiti prirode te poticali održive prakse. Samim volonterima projekt je bio prilika za stjecanje iskustva i razvoj ključnih vještina za zaposlenje te ih je osnažio za preuzimanje uloga mladih lidera koji pokreću promjene u zaštiti prirode.

5.3 Primjeri uspješno provedenih projekata poduzeća iz Hrvatske koji doprinose postizanju ciljeva održivog razvoja

Hrvatska gospodarska komora

ESG Akademija Hrvatske gospodarske komore

Hrvatska gospodarska komora pokrenula je 2022. godine ESG Akademiju HGK, edukacijsku platformu za prijenos i razmjenu znanja, iskustva i najboljih ESG praksi s ciljem stvaranja otpornijeg, održivijeg gospodarstva, ali i u cilju pripreme i edukacije nadolazećoj regulativi Europske unije vezanoj za izvještavanje o održivosti.

U sklopu ESG akademije održavaju se mjesečne radionice. Fokus radionica je na stjecanju konkretnih znanja i alata, proaktivnosti, sektorskom pristupu, primjerima dobre prakse te razmjeni iskustava i međusobnom povezivanju.

Predavači na radionicama suiskusni domaći i strani stručnjaci iz akademske zajednice, javnog i privatnog sektora.

Do sada su održane tri strateške te pet sektorskih radionica, a u 2023. godini će se održati još šest sektorskih radionica. Na radionicama je sudjelovalo preko 700 sudionika.

Podržimo održivo_

Hrvatska gospodarska komora organizira međunarodnu konferenciju o održivosti i ciljevima održivog razvoja Podržimo održivo_. Konferencija je namijenjena svim sektorima i industrijama, a na konferencijama sudjeluju predstavnici tvrtki, institucija, akademske zajednice, donositelji odluka, predstavnici nevladinih organizacija, učenici i mladi.

Na temu izazova i prilika održivog poslovanja kao predavači sudjelovali su neki od najpoznatijih svjetskih stručnjaka i autoriteta za održivost.

Prva konferencija održana je 2019. godine u Zagrebu s temom Ubrzajmo promjene. U fokusu konferencije bila je priprema prvog Dobrovoljnog nacionalnog pregleda o ostvarenju 17 ciljeva održivog razvoja.

Na drugoj konferenciji održanoj 2021. godine u Šibeniku ključne teme su bile propitivanje i sagledavanje uloge i načina djelovanja poslovne zajednice u svijetu u kojem se krize moraju sagledavati zajedno i komunikacija i edukacija za održiv razvoj i postizanje Ciljeva održivog razvoja UN-a: kako ih učiniti jednostavnima, pristupačnima i poticajnima.

Treća konferencija održana je 2022. godine u Zagrebu sa središnjom temom o izazovima održivog poslovanja u uvjetima krize, ali i prilikama koje proizlaze iz implementacije održivih poslovnih politika. Navedene inicijative doprinose cilju 17: Partnerstvo za ciljeve.

Integrirane fotonaponske elektrane na KONČAREVIM tvornicama

Tvrtka KONČAR u svom poslovanju ulaže u zeleno i digitalno te u održivu energetska tranziciju prema transformaciji u niskougljičnu tvrtku.

Posljednji primjer su KONČAR – Distributivni i specijalni transformatori (D&ST) koji su pustili u rad integriranu fotonaponsku elektranu priključne snage 1,1 MW izgrađene vlastitim sredstvima. Procjenjuje se da će elektrana proizvoditi 1.456,16 MWh na godinu i pokriti do 35 posto potrošnje električne energije D&ST-a. Osim što će elektrana pridonijeti znatnim financijskim uštedama u režijskim troškovima, smanjit će se i emisija CO₂ za oko 35 posto, odnosno 480.532,80 kg CO₂ na godinu.

Ove godine KONČAR će pustiti još dvije fotonaponske elektrane u rad. U tijeku je projekt izgradnje integrirane fotonaponske elektrane društva KONČAR - Generatori i motori (GIM) za koji su mu u prosincu 2021. godine dodijeljena bespovratna sredstva u okviru poziva Povećanje energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije u proizvodnim industrijama. Fotonaponska elektrana snage 450 kW djelomično će zadovoljiti GIMove potrebe za električnom energijom, dok će se eventualni višak predavati u elektroenergetsku distribucijsku mrežu. U priključku koji je prijavljen HEP-u bit će i fotonaponska elektrana 350 kW društva KONČAR – Motori i električni sustavi.

Projekt doprinosi ispunjenju cilja 7: Pristupačna i čista energija i cilja 13: Odgovor na klimatske promjene.

Projekt LIFE4GREENBROADBAND

Tvrtka A1 Hrvatska provodi projekt LIFE4GREENBROADBAND u okviru LIFE programa, čiji je cilj povećanje energetske učinkovitosti i korištenja obnovljivih izvora energije u elektroničkim komunikacijskim mrežama u Hrvatskoj. Projektom je planirana ugradnja 120 sunčanih elektrana te ugradnja 200 energetski učinkovitih sustava za hlađenje na baznim stanicama kako bi se smanjile emisije stakleničkih plinova.

Implementacijom solarnih ploča i free cooling sustava A1 Hrvatska će godišnje smanjiti potrošnju od 1.721.560 kWh što je ujedno smanjenje emisije CO₂ od 404 tone, a potpuna implementacija projekta očekuje se do kraja 2024. godine.

Projekt doprinosi ciljevima 7: Pristupačna i čista energija i 13: Odgovor na klimatske promjene.

Enhanced Oil Recovery

INA je 2014. godine započela projekt EOR (Enhanced Oil Recovery). Svrha projekta je hvatanje CO₂ koji nastaje pročišćavanjem prirodnog plina na Objektima prerade plina Molve (OPPM), njegovo komprimiranje te utiskivanje u ležišta na poljima Žutica i Ivanić Grad. U osam godina utisnuto je 2,7 milijuna tona CO₂ koji bi u protivnom bili ispušteni u atmosferu. Krajem 2022. godine započela je izgradnja druge faze projekta kojom će se na Objektima frakcionacije Ivanić Grad (OFIG) izgraditi dodatna kompresornica s ciljem hvatanja CO₂ koji nastaje pročišćavanjem prirodnog plina na OFIG. Time će se potpuno eliminirati emisije CO₂ iz prirodnog plina na OFIG. Osim toga, planira se proširenje utiskivanja CO₂ na polje Šandrovac te druga polja.

Ovaj projekt doprinosi cilju 9: Industrija, inovacije i infrastruktura te cilju 13: Odgovor na klimatske promjene.

Projekt financijske pismenosti Sigurnije sutra

UNIQA osiguranje d.d. sudjelovalo je s HUO-om (Hrvatskim uredom za osiguranje), Udrugom osiguravatelja, Hrvatskom gospodarskom komorom i drugim osiguravajućim društvima u projektu financijske pismenosti 'Sigurnije sutra' (<https://sigurnijesutra.huo.hr/>).

Financijska pismenost je vrlo važna, a s ciljem promicanja izrađena je slikovnica/bojanka za djecu u nižim razredima osnovne škole, koja na zabavan i jednostavan način govori o temi financijske pismenosti u osiguranju. Namijenjena je djeci, ali i roditeljima i učiteljima. U njemu djeca mogu naučiti kako zaštititi sebe i druge te što im je vrijedno i važno kroz zabavnu priču i igru. Edukacija je vrlo važna za razvoj i prosperitet društva te budućnost gospodarskog razvoja.

Ovaj projekt doprinosi cilju 4. Kvalitetno obrazovanje i cilju 17: Partnerstvo za ciljeve.

Konzum: projekt „Reciklopedija“

Kao veliki donator hrane, Konzum je svoj doprinos u promjeni navika prilikom kupnje, pripreme i čuvanja namirnica dao i kroz projekt pokretanja edukativne platforme pod nazivom Reciklopedija (<https://www.konzum.hr/reciklopedija>).

S ciljem inspiriranja i motiviranja kupaca da odgovorno postupaju s hranom, u suradnji s Marinom Matijević, pokretačicom inicijative 'Ja bolji građanin', Konzum je kreirao i posebnu internetsku stranicu Reciklopedija akademija (<https://www.konzum.hr/reciklopedija-akademija>) s korisnim i praktičnim savjetima koje svi članovi obitelji mogu primijeniti odmah na jednostavan i zabavan način. Svima koji na Reciklopediji daju obećanje sebi, budućim generacijama i prirodi da će se odgovornije ponašati prema hrani Konzum putem e-maila šalje poklon kojim im pomaže održati obećanje. Dijeljenjem svojih iskustava na društvenim mrežama uz oznaku #reciklopedija, Konzum poziva građane da i sami pokažu kako odbacuju loše navike, a ne hranu, čime mogu motivirati i druge. Pet najmotiviranijih kupaca Konzum svaki tjedan nagrađuje poklon-karticom u vrijednosti od 500 kuna za kupnju u prodavaonicama, podsjećajući ih pritom na važnost pametne i planirane kupnje.

Projekt doprinosi cilju 12: Odgovorna potrošnja i proizvodnja.

Zvijezda: projekt „Sapuni s točkicama“

Zvijezda svoju skrb za osjetljive skupine u svojoj lokanoj zajednici pokazuje kroz podršku socijalnom poduzetništvu na način da njihove donacije rezultiraju mjerljivim tržišnim učinkom i novim zapošljavanjima.

Naime, kroz suradnju s Udrugom slijepih Zagreb i njihovom tvrtkom Sfera Visia u kojoj rade slijepe i slabovidne osobe, Zvijezda proizvodnom pogonu tvrtke Sfera Visia donira godišnju količinu sirovine potrebne za ručnu izradu krutih, kao i za proizvodnju tekućih sapuna. Zvijezdino maslinovo i suncokretovo ulje te kokosova mast koriste se za ručnu izradu sapuna u sklopu projekta „Sapuni s točkicama“. Riječ je o projektu društvenog poduzetništva slijepih i slabovidnih osoba Udruge slijepih Zagreb koje je prepoznala i pokrenula Socijalno uslužna zadruga Martinov plašt, a podrška projektu predstavlja aktivan doprinos zapošljavanju slijepih i slabovidnih osoba.

Ujedno, zahvaljujući aktivnoj Zvijezdinoj podršci, otvoren je i pogon za proizvodnju tekućih sapuna u kojem su odmah zaposlene tri slijepe i slabovidne osobe, s planom dodatnog zapošljavanja u ovisnosti i rezultatima prodaje.

Navedeno doprinosi cilju 10: smanjenje nejednakosti.

Jamnica: projekt PET ambalaža

Jamnica kontinuirano prilagođava poslovne i proizvodne procese smanjivanju plastičnih proizvoda na okoliš. Jamnica je za sve svoje brandove uvela PET ambalažu smanjene težine kojom je na kraju 2021. godine količina plastike smanjena za 51 tonu, a emisija CO₂ za 872 tone. Također je razvijen čep spojen s bocom, koji bi na tržište trebao izaći 2024. godine. Riječ je o usklađivanju s regulativom Europske unije čiji je cilj riješiti problem onečišćenja plastikom za jednokratnu uporabu, a plastični čepovi najčešće izmiču sustavu za skupljanje otpada i završavaju u okolišu. Povezanost čepa s bocom tijekom upotrebe može se u potpunosti riješiti novim dizajnom proizvoda, čime će se Jamnica uskladiti sa zahtjevom direktive da svi spremnici za napitke do 2024. moraju imati pričvršćene čepove i poklopce tijekom predviđene uporabe proizvoda. Takav čep naziva se tethered cap i razvijen je s dobavljačem čepova.

Inicijativa doprinosi ciljevima 12: Odgovorna potrošnja i proizvodnja i 13: Odgovor na klimatske promjene.

Belje: projekt „Kružno gospodarstvo kompleks Mitrovac“

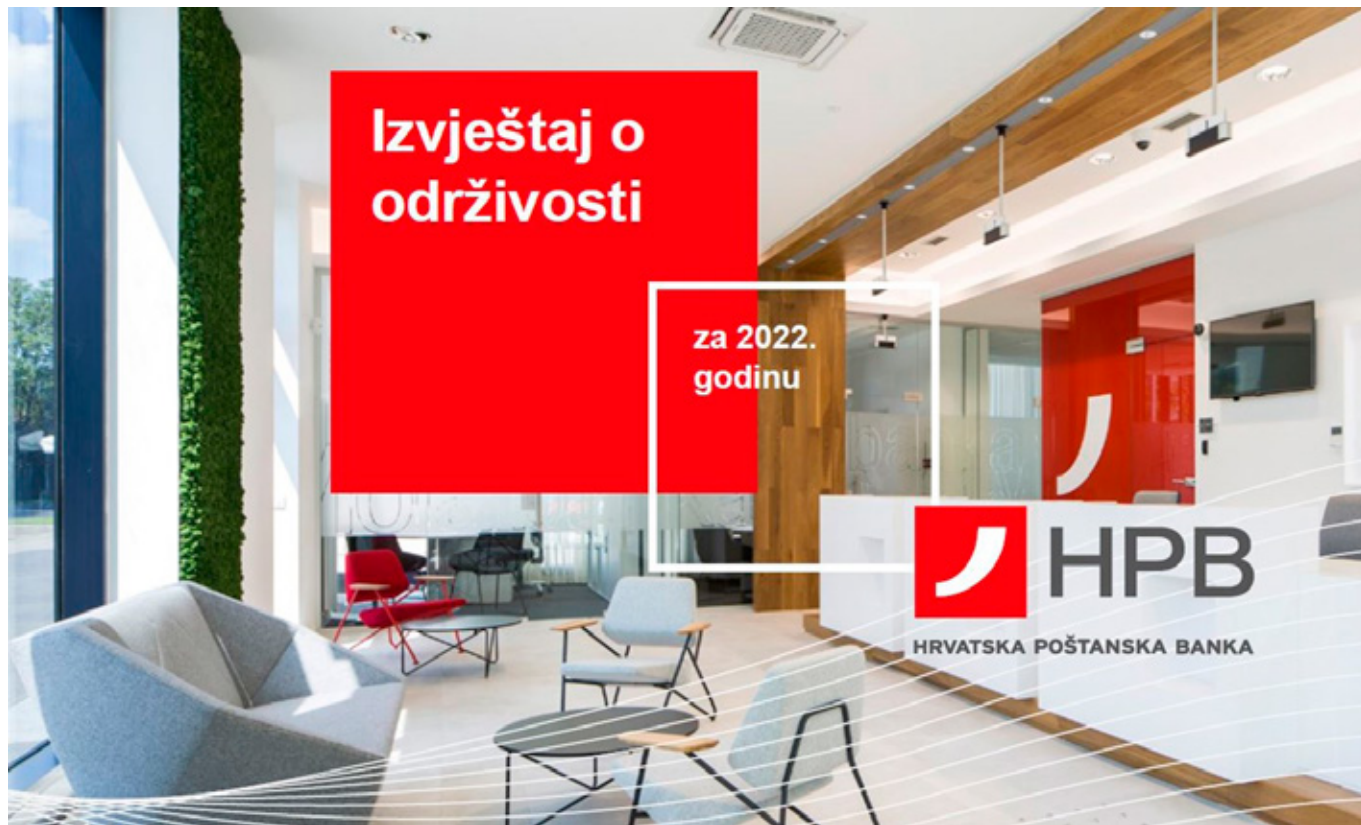
Usmjerenost na prirodnu poljoprivredu i razvoj proizvoda i usluga kojima su svojstvene aktivnosti koje ne narušavaju prirodne ekosustave jedan su od fokusa Fortenova grupe. Primjer kružnog gospodarstva u Poslovnom području poljoprivrede je kompleks Mitrovac u Belju, gdje se proizvode rajčice u stakleniku koji se grije energijom iz bioplinskog postrojenja naslonjenog na farmu s 4.000 mliječnih krava. Osim toga, u toj se proizvodnji upotrebljava isključivo biološka zaštita bez pesticida, a biljke oprašuju bumbari, jer je namjera svesti upotrebu pesticida u poljoprivrednoj proizvodnji i obradi tla na najmanju moguću mjeru te obrađivati tlo i proizvoditi na što prirodniji način.

Projekt doprinosi ciljevima 7: Pristupačna i čista energija i 13: Odgovor na klimatske promjene.

Identificiranje i upravljanje ESG rizicima

Hrvatska poštanska banka, svjesna činjenice kako okolišni i klimatološki rizici mogu biti pokretači postojećih kategorija rizika poput kreditnog, operativnog, reputacijskog, tržišnog ili rizika likvidnosti, intenzivno radi na njihovoj integraciji u profil rizičnosti Banke te analizira u kojoj mjeri i na koje načine okolišni i klimatološki rizici utječu na pojedinu vrstu postojećih rizika.

HPB u svoje poslovanje uvodi upravljanje modelom podataka koji omogućava kreiranje i analiziranje baza prostornih podataka koji su nužni za određivanje okolišnih i klimatoloških rizika na nivou klijenta, kolaterala ili pojedinog projekta, a što će Banci omogućiti provedbu testiranja otpornosti na stres uz prikaz kvantitativnih podataka. Također, započeli smo s aktivnostima izrade adresnog modela i izračuna okolišnih i klimatoloških fizičkih rizika za svoje postojeće klijente, a tijekom 2023. godine u planu je njegova potpuna implementacija u poslovni proces odobravanja novih plasmana.

Projekt doprinosi cilju 13: Odgovor na klimatske promjene.

6. Pregled EUROSTAT-ovih pokazatelja ciljeva održivog razvoja

U tablici su prikazani pokazatelji kojima se mjeri napredak Hrvatske prema ostvarenju UN ciljeva održivog razvoja. To je skup pokazatelja EU-a koje Eurostat koristi za praćenje napretka prema ostvarenju Ciljeva održivog razvoja u kontekstu EU-a i usko su povezani s inicijativama politika EU-a. Izvori podataka su Europski statistički sustav i drugi relevantni izvori podataka. Kako bi se mogao ocijeniti trend u petogodišnjem razdoblju, prikazane su najnovije dostupne vrijednosti i vrijednosti na početku petogodišnjeg razdoblja. Podaci su preuzeti u svibnju 2023. godine iz baze podataka Eurostata.

Pokazatelj	Jedinica	Početna		Najrecentnija	
		godina	vrijednost	godina	vrijednost
Cilj 1 – Svijet bez siromaštva					
Osobe u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti	% stanovništva	2017.	23,7	2022.	19,9
Osobe u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti u ruralnim područjima	% stanovništva	2017.	30,8	2022.	25,5
Osobe u riziku od dohodovnog siromaštva nakon socijalnih transfera	% stanovništva	2017.	20,0	2022.	18,0
Osobe u teškoj materijalnoj oskudici	% stanovništva	2017.	7,1	2022.	4,0
Osobe koje žive u kućanstvima s vrlo niskim intenzitetom rada	% stanovništva u dobi od 0 do 64 godina	2016.	11,1	2021.	7,5
Stopa rizika od siromaštva zaposlenih	% stanovništva u dobi od 18 i više godina	2017.	5,8	2022.	4,7
Stopa preopterećenosti troškovima stanovanja	% stanovništva	2017.	5,8	2022.	3,8
Nezadovoljene potrebe za zdravstvenom skrbi prema vlastitoj izjavi	% stanovništva u dobi od 16 i više godina	2017.	1,6	2022.	1,3
Stopa teške stambene oskudice	% stanovništva	2015.	7,3	2020.	5,1
Cilj 2 – Svijet bez gladi					
Stopa pretilosti	% stanovništva u dobi od 18 i više godina	2014.	18,7	2019.	23,0
Poljoprivredni faktorski prihod po godišnjoj jedinici rada (AWU)	EUR, ulančane vrijednosti (2010)	2016.	5 946	2021.	7 184
Državna potpora istraživanju i razvoju u području poljoprivrede	EUR po stanovniku	2016.	2,00	2021.	1,40
Površina koja se koristi za ekološki uzgoj	% korištene poljoprivredne površine	2016.	6,05	2021.	8,26
Indeks korištenja opasnih pesticida	indeks, prosjek 2015. – 2017. = 100	2015.	106	2020.	77
Emisije amonijaka iz poljoprivrede	kg po ha korištene poljoprivredne površine	2015.	16,1	2020.	17,3

Pokazatelj	Jedinica	Početna		Najrecentnija	
		godina	vrijednost	godina	vrijednost
Procijenjena erozija tla uzrokovana vodom	km2	2010.	3 780,9	2016.	2 562,1
Cilj 3 – Zdravlje i kvaliteta života					
Godine zdravog života pri rođenju	u godinama	2015.	56,1	2020.	58,5
Postotak stanovništva koji smatra da su dobrog ili vrlo dobrog zdravlja	% stanovništva u dobi od 16 i više godina	2017.	60,9	2022.	63,2
Postotak pušača	% stanovništva u dobi od 15 i više godina	2014.	33	2020.	36
Smrtnost od tuberkuloze, HIV-a i hepatitisa	standardizirana stopa smrtnosti	2015.	2,74	2020.	1,55
Standardizirana smrtnost koja se može spriječiti i liječiti	standardizirana stopa smrtnosti	2015.	393,71	2020.	395,15
Nezadovoljene potrebe za zdravstvenom skrbi prema vlastitoj izjavi	% stanovništva u dobi od 16 i više godina	2017.	1,6	2022.	1,3
Stopa pretilosti	% stanovništva u dobi od 18 i više godina	2014.	18,7	2019.	23,0
Broj poginulih u nesrećama na radu	broj na 100 000 zaposlenih	2015.	2,16	2020.	2,89
Stanovništvo koje živi u kućanstvima koja smatraju da su izložena buci	% stanovništva	2015.	8,3	2020.	8,1
Broj poginulih u prometnim nesrećama	broj poginulih	2016.	307	2021.	292
Preuranjene smrti zbog izloženosti lebdećim česticama	broj preuranjenih smrti na 100.000 stanovnika	2015.	110	2020.	102
Cilj 4 – Kvalitetno obrazovanje					
Osobe koje rano napuštaju obrazovanje i osposobljavanje	% stanovništva u dobi od 18 do 24	2017.	3,1	2022.	2,3
Osobe koje rano napuštaju obrazovanje i osposobljavanje, prema državljanstvu	% stanovništva u dobi od 18 do 24	2017.	3,1	2022.	2,3
Osobe sa završenim tercijarnim obrazovanjem	% stanovništva u dobi od 25 do 34	2017.	32,7	2022.	35,5
Sudjelovanje u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju	% dobne skupine od 3. godine do početka obveznog obrazovanja	2016.	70,5	2021.	77,8
Nezadovoljavajući rezultati u čitanju	% učenika u dobi od 15 godina	2015.	19,9	2018.	21,6
Sudjelovanje odraslih u obrazovanju	% stanovništva u dobi od 25 do 64	2017.	2,3	2022.	4,4
Udio osoba koji imaju barem osnovne digitalne vještine	% stanovništva u dobi od 16 do 74	2016.	54,61	2021.	63,37
Cilj 5 – Ravnopravnost spolova					
Fizičko i spolno nasilje nad ženama	% žena u dobi od 15 do 74	N/A	:	2012.	5

Pokazatelj	Jedinica	Početna		Najrecentnija	
		godina	vrijednost	godina	vrijednost
Rodni jaz u plaćama, neprilagođeni	% prosječne bruto satnice muškaraca	2016.	11,6	2021.	11,1
Razlika u stopi zaposlenosti muškaraca i žena	postotni bodovi, osobe u dobi od 20 do 64	2017.	10,6	2022.	9,5
Razlika između neaktivnih muškaraca i žena zbog odgovornosti za skrb o drugima	postotni bodovi, osobe u dobi od 20 do 64	2017.	1,7	2022.	0,5
Udio žena u nacionalnom parlamentu	% mjesta	2017.	18,0	2022.	32,5
Udio žena na višim rukovodećim položajima	% članova odbora	2017.	21,6	2022.	27,6
Razlika između muškaraca i žena koji rano napuštaju obrazovanje i osposobljavanje	postotni bodovi, osobe u dobi od 18 do 24	2017.	3,1	2022.	2,3
Razlika između muškaraca i žena sa završenim tercijarnim obrazovanjem	postotni bodovi, osobe u dobi od 25 do 34	2017.	32,7	2022.	35,5
Cilj 6 – Čista voda i dobri sanitarni uvjeti					
Stanovništvo koje u svojem kućanstvu nema kadu, tuš ni unutarnji zahod s vodikotličem	% stanovništva	2015.	1,5	2020.	0,7
Stanovništvo priključeno barem na sustav drugostupanjskog pročišćavanja otpadnih voda	% stanovništva	2015.	36,9	2020.	36,9
Biokemijska potrošnja kisika u rijekama	mg O ₂ po litri	2015.	1,92	2020.	1,59
Fosfati u rijekama	mg PO ₄ po litri	2015.	0,022	2020.	0,026
Indeks iskorištavanja vode, plus (WEI+)	%, prosječne godišnje vrijednosti	2014.	0,17	2019.	0,17
Kopnena kupališta s izvrsnom kvalitetom vode	% kupališta s izvrsnom kvalitetom vode	2016.	14,8	2021.	19,5
Cilj 7 – Čista energija po pristupačnoj cijeni					
Potrošnja primarne energije	milijuna tona ekvivalenta nafte (Mtoe)	2016.	8,1	2021.	8,3
Konačna potrošnja energije	milijuna tona ekvivalenta nafte (Mtoe)	2016.	6,6	2021.	7,0
Konačna potrošnja energije u kućanstvima po stanovniku	kgoe	2016.	577	2021.	618
Energetska produktivnost	EUR po kgoe	2016.	5,48	2021.	6,13
Udio energije iz obnovljivih izvora u bruto konačnoj potrošnji energije	%	2016.	28,27	2021.	31,7
Ovisnost o uvozu energenata	% uvoza bruto raspoložive energije	2016.	48,43	2021.	54,54
Stanovništvo koje ne može primjereno zagrijavati dom	% stanovništva	2017.	7,4	2022.	7,0

Pokazatelj	Jedinica	Početna		Najrecentnija	
		godina	vrijednost	godina	vrijednost
Cilj 8 – Pristojna radna mjesta i gospodarski rast					
Realni BDP po stanovniku	EUR po stanovniku, ulančane vrijednosti (2010.)	2017.	11 770	2022.	14 540
Udio ulaganja u BDP-u	% BDP-a	2016.	19,75	2021.	20,73
Mladi koji ne rade, ne obrazuju se niti se osposobljavaju	% stanovništva u dobi od 15 do 29	2017.	17,9	2022.	13,2
Stopa zaposlenosti	% stanovništva u dobi od 20 do 64	2017.	63,6	2022.	69,7
Stopa dugotrajne nezaposlenosti	% aktivnog stanovništva u dobi od 15 do 74	2017.	4,6	2022.	2,4
Broj poginulih u nesrećama na radu	broj na 100 000 zaposlenih	2015.	2,16	2020.	2,89
Stopa rizika od siromaštva zaposlenih	% stanovništva u dobi od 18 i više godina	2017.	5,8	2022.	4,7
Neaktivni muškarci i žene zbog odgovornosti za skrb o drugima	% neaktivnog stanovništva u dobi od 20 do 64	2017.	1,7	2022.	0,5
Neaktivni muškarci zbog odgovornosti za skrb o drugima	% neaktivnih muškaraca u dobi od 20 do 64	2017.	0,7	2022.	0,1
Neaktivne žene zbog odgovornosti za skrb o drugima	% neaktivnih žena u dobi od 20 do 64	2017.	2,7	2022.	0,8
Cilj 9 – Industrija, inovacije i infrastruktura					
Bruto domaći izdaci za istraživanje i razvoj	% BDP-a	2016.	0,85	2021.	1,24
Zaposleni na istraživanju i razvoju	% aktivnog stanovništva	2016.	0,64	2021.	0,93
Patentne prijave podnesene Europskom patentnom uredu	broj	2017.	10	2022.	32
Udio autobusnog i željezničkog prijevoza u ukupnom prijevozu putnika	% ukupnog kopnenog prijevoza – putnički kilometri (PKM)	2015.	14,1	2020.	11,1
Udio željezničkog prijevoza i prijevoza unutarnjim plovnim putevima u ukupnom prijevozu tereta	% ukupnog kopnenog prijevoza – tonski kilometri (TKM)	2016.	26,6	2021.	30,1
Intenzitet emisija u zrak iz industrije	grami po euru, ulančane vrijednosti (2010.)	2015.	0,23	2020.	0,19
Osobe sa završenim tercijarnim obrazovanjem	% stanovništva u dobi od 25 do 34	2017.	32,7	2022.	35,5
Bruto dodana vrijednost u sektoru ekoloških dobara i usluga	% bruto domaćeg proizvoda	2016.	1,52	2021.	1,47
Udio kućanstava s priključkom na fiksnu mrežu vrlo velikog kapaciteta	% kućanstava	2016.	15,6	2021.	51,7

Pokazatelj	Jedinica	Početna		Najrecentnija	
		godina	vrijednost	godina	vrijednost
Cilj 10 – Smanjenje nejednakosti					
BDP po stanovniku prilagođen prema paritetu kupovne moći	realni izdaci po stanovniku (u paritetu kupovne moći)	2017.	18 700	2022.	25 800
Prilagođeni bruto raspoloživi dohodak kućanstava po stanovniku	paritet kupovne moći	2016.	12 644	2021.	16 433
Relativni jaz rizika od siromaštva	% udaljenosti od praga siromaštva	2017.	26,0	2022.	25,3
Raspodjela dohotka	kvintilni omjer dohotka	2017.	5,03	2022.	4,58
Udio dohotka 40% najsiromašnijeg stanovništva	% dohotka	2017.	20,8	2022.	21,8
Zahtjevi za azil	pozitivna prvostupanjska rješenja na milijun stanovnika	2016.	24	2021.	18
Osobe u riziku od siromaštva ili socijalne isključenosti u ruralnim područjima	% stanovništva	2017.	30,8	2022.	25,5
Osobe u riziku od dohodovnog siromaštva nakon socijalnih transfera, prema državljanstvu	% stanovništva	2017.	19,5	2022.	18,5
Osobe koje rano napuštaju obrazovanje i osposobljavanje, prema državljanstvu	% stanovništva u dobi od 18 do 24	2017.	3,1	2022.	2,3
Mladi koji ne rade, ne obrazuju se niti se osposobljavaju, prema državljanstvu	% stanovništva u dobi od 15 do 29	2016.	19,5	2021.	14,9
Stopa zaposlenosti, prema državljanstvu	% stanovništva u dobi od 20 do 64	2017.	63,6	2022.	69,7
Cilj 11 – Održivi gradovi i naselja					
Stopa teške stambene oskudice	% stanovništva	2015.	7,3	2020.	5,1
Stanovništvo koje živi u kućanstvima koja smatraju da su izložena buci	% stanovništva	2015.	8,3	2020.	8,1
Površina naselja po stanovniku	m2 po stanovniku	2015.	670,7	2018.	722,5
Broj poginulih u prometnim nesrećama	broj poginulih	2016.	307	2021.	292
Preuranjene smrti zbog izloženosti lebdećim česticama	broj preuranjenih smrti na 100.000 stanovnika	2015.	110	2020.	102
Stopa recikliranja komunalnog otpada	% ukupno proizvedenog otpada	2016.	21,0	2021.	31,4
Stanovništvo priključeno barem na sustav drugostupanjskog pročišćavanja otpadnih voda	% stanovništva	2015.	36,9	2020.	36,9
Udio autobusnog i željezničkog prijevoza u ukupnom prijevozu putnika	% ukupnog kopnenog prijevoza – putnički kilometri (PKM)	2015.	14,1	2020.	11,1

Pokazatelj	Jedinica	Početna		Najrecentnija	
		godina	vrijednost	godina	vrijednost
Stanovništvo koje živi području u kojem se javlja kriminal, nasilje ili vandalizam	% stanovništva	2015.	2,8	2020.	2,4
Cilj 12 – Odgovorna potrošnja i proizvodnja					
Potrošnja sirovina (RMC)	u tonama po stanovniku	2015.	12,499	2020.	13,085
Prosječne emisije CO2 po km novih osobnih automobila	g CO2 po km	2016.	111,5	2021.	129,0
Stopa kružne upotrebe materijala	%	2016.	4,6	2021.	5,7
Proizvodnja otpada, prema opasnosti	Opasni i neopasni otpad – ukupno kg po stanovniku	2016.	1 286	2020.	1 483
Bruto dodana vrijednost u sektoru ekoloških dobara i usluga	% bruto domaćeg proizvoda	2016.	1,52	2021.	1,47
Energetska produktivnost	EUR po kgoe	2016.	5,48	2021.	6,13
Cilj 13 – Klimatska politika					
Emisije stakleničkih plinova	indeks 1990 = 100	2015.	74,3	2021.	76,8
Emisija stakleničkih plinova pri korištenju zemljišta i šuma	u tonama po stanovniku	2016.	-1,4	2021.	-1,5
Ekonomski gubici povezani s klimom	u milijunima EUR	2015.	166	2020.	52
Doprinos međunarodnoj obvezi izdataka za klimatsku politiku u iznosu od 100 milijardi USD	u milijunima EUR, u tekućim cijenama	2017.	0,02	2021.	0,17
Stanovništvo obuhvaćeno potpisnicama Sporazuma gradonačelnika za klimu i energiju	% ukupnog stanovništva	2016.	43,0	2021.	56,3
Udio energije iz obnovljivih izvora u bruto konačnoj potrošnji energije	%	2016.	28,27	2021.	31,33
Prosječne emisije CO2 po km novih osobnih automobila	g CO2 po km	2016.	111,5	2021.	129,0
Cilj 14 – Život u vodi					
Površina morskih područja mreže Natura 2000	km2	2016.	5 025	2021.	5 277
Obalna kupališta s izvrsnom kvalitetom vode	% kupališta s izvrsnom kvalitetom vode	2016.	96,4	2021.	99,2
Morske vode zahvaćene eutrofikacijom	km2	2017.	139	2022.	11
Cilj 15 – Život na kopnu					
Udio površine pokrivene šumama	% ukupne površine	2015.	50,6	2018.	58,0
Površina kopnenih područja mreže Natura 2000	km2	2020.	21 332	2021.	21 332
Indeks brtvljenja tla	indeks 2006 = 100	2012.	102,9	2018.	107,3

Pokazatelj	Jedinica	Početna		Najrecentnija	
		godina	vrijednost	godina	vrijednost
Procijenjena erozija tla uzrokovana vodom	km2	2010.	3 780,9	2016.	2 562,1
Biokemijska potrošnja kisika u rijekama	mg O2 po litri	2015.	1,92	2020.	1,59
Fosfati u rijekama	mg PO4 po litri	2015.	0,022	2020.	0,026
Cilj 16 – Mir, pravda i snažne institucije					
Stopa ubojstava	standardizirana stopa smrtnosti	2015.	0,9	2020.	0,97
Stanovništvo koje živi području u kojem se javlja kriminal, nasilje ili vandalizam	% stanovništva	2015.	2,8	2020.	2,4
Ukupni izdaci opće države za sudove	u milijunima EUR	2016.	215	2021.	264
Percepcija neovisnosti pravosudnog sustava	% stanovništva čija je razina percepcije „vrlo dobro ili prilično dobro“	2017.	32	2022.	21
Indeks percepcije korupcije	na ljestvici od 0 (visoka korupcija) do 100 (nema korupcije)	2017.	49	2022.	50
Stanovništvo koje ima povjerenja u Europski parlament	% stanovništva	2018.	50	2023.	56
Cilj 17 – Partnerstvom do ciljeva					
Službena razvojna pomoć kao udio u bruto nacionalnom dohotku	% BND-a	2016.	0,07	2021.	0,13
Uvoz iz zemalja u razvoju	u milijunima EUR, u tekućim cijenama	2017.	3 643	2022.	8 057
Bruto dug opće države	% BDP-a	2017.	76,5	2022.	68,4
Udio poreza za zaštitu klime u ukupnim poreznim prihodima	% ukupnih poreznih prihoda i socijalnih doprinosa	2016.	9,3	2021.	8,75
Udio kućanstava s priključkom na fiksnu mrežu vrlo velikog kapaciteta	% kućanstava	2016.	15,6	2021.	51,7

Izvor: Eurostat

7. Izazovi u provedbi Programa UN-a za održivi razvoj do 2030. godine i moguća poboljšanja

U odnosu na Dobrovoljni nacionalni pregled o provedbi ciljeva Programa za održiv razvoj do 2030. godine predstavljen 2019. godine, u Hrvatskoj su provedene značajne aktivnosti za ostvarenje ciljeva održivog razvoja. Uspostavljen je strateški i pravni okvir što uključuje donošenje Zakona o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske i donošenje NRS-a 2030. Uspostavljen je i institucionalni okvir odnosno određene su institucije i tijela za praćenje provedbe ciljeva održivog razvoja te je usuglašena raspodjela nadležnosti za pojedina resorno nadležna ministarstva i urede Vlade Republike Hrvatske za provedbu ciljeva održivog razvoja. U cilju postizanja ciljeva održivog razvoja nastaviti će se osnaživanje koordinacije i suradnje između svih dionika održivog razvoja u Hrvatskoj.

Kroz postupak izrade drugog hrvatskog Dobrovoljnog nacionalnog pregleda, a zajedno s nalazima Državnog ureda za reviziju koje je 2021. godine objavilo spomenutu reviziju učinkovitosti „Spremnost Republike Hrvatske za implementaciju ciljeva održivog razvoja iz Programa održivog razvoja do 2030.“ identificirani su izazovi u provedbi kao i područja u kojima su još uvijek prisutni nedostaci kada je riječ o ostvarenju ciljeva održivog razvoja.

Ključni izazovi s kojima se Hrvatska suočava u provedbi ciljeva održivog razvoja

Klimatske promjene i zaštita okoliša

Kao i ostatak svijeta Hrvatska se suočava s izazovima vezanima za klimatske promjene. Potrebni su daljnji naponi kada je riječ o smanjenju emisije stakleničkih plinova, prilagodbi na klimatske promjene i ulaganju u obnovljive izvore energije uz zelenu tranziciju gospodarstva. Hrvatska se suočava i s izazovima u zaštiti ekosustava, posebno morskog okoliša te očuvanja bioraznolikosti.

Gospodarski rast i razvoj

Nepovoljne globalne okolnosti u velikoj mjeri pridonose izazovima u postizanju inkluzivnog i održivog gospodarskog rasta. Uz postojeći gospodarski rast, potrebno je uložiti daljnje napore u razvoj inovacija, održivih industrija, diversifikaciji gospodarstva i smanjenje nejednakosti s ciljem postizanja kontinuiranog, održivog i klimatski prihvatljivog rasta.

Socijalna uključenost

Postizanje socijalne uključenosti svih skupina stanovništva, uključujući osobe s invaliditetom, manjine, migrante i druge ranjive skupine, predstavlja kontinuirani izazov za društvo. Potrebni su daljnji naponi kako bi se osigurale mogućnosti da svi građani imaju jednak pristup obrazovanju, zdravstvenoj skrbi, socijalnoj zaštiti i zapošljavanju.

Praćenje i izvještavanje o provedbi ciljeva održivog razvoja

Dostupnost pouzdanih podataka za praćenje napretka prema ciljevima održivog razvoja predstavlja jedan od strukturnih izazova za Hrvatsku. Kvaliteta i dostupnost podataka ključni su za pouzdanost i usporedivost pokazatelja. Prikupljanje podataka u određenim sektorima i na određenim teritorijima predstavlja izazovan i dugotrajan postupak. Iako je od prvog dobrovoljnog izvješća Hrvatska napravila veliki napredak u praćenju pokazatelja održivog razvoja, nastaviti će se daljnje jačanje kapaciteta za prikupljanje i analizu podataka kao i sustava izvještavanja, a kako bi se pratio napredak i identificirala područja koja zahtijevaju intervenciju.

